

Incipit prologus i expositione
ne decalogi scdm fratre Johā
ne Nider. sacre thologie pro
fessorem ordinis predicator

Decalogi legē
sacratissima;
p̄mū d̄m̄tus
p̄thoplastoz
insertam cor
dibus: et de
nuo dei digi
to in tabulis exaratā lapideis.
postremo q̄ per incarnatū al
tissimi verbū propalatā cristi
colis. vbi quidā ait. Si vis ad
vitā ingredi. serua mandata.
Hanc normā cūctorū fidelū
regulā iter ⁊ directoriū eē oñi
derans ⁊ fratrū mei ordinis q̄
predicatorū ē v̄tis satisfacere
cupies p̄ multorum temporū
curricula ex famosozū d̄cis di
uine sophie preceptorū tā p̄
dicantium. q̄ pro confessorū
debitis exercitijs p̄ticularia et
sp̄tialia dei ⁊ eccl̄ie mandata
i vnū preceptorū colligere i
sequētibus studiū singula de
calogi precepta s̄b̄d̄st̄nguē
do p̄sp̄alia capitula ut ita p̄
cepta paterēt cuiq̄ lucidius
Pro quo labore in p̄cor a lōre
sequentium oraciōem imp̄t̄ri
quātulācūq̄ paruulā ut eter
ne sapientie a qua cūcta bona
p̄cedūt pro p̄mo copulari in

patria tandē merear. ac.

Incipit p̄ceptorū d̄me legū
Capitulum primum

Sunt igitur tria p̄n
cipaliter p̄notāda
preceptorū preābu
la. Primo q̄stricte
des v̄lit p̄cepta sua custodi.
Secūdo q̄ratiōbile sit deo in
preceptis suis per obediēcia;
s̄b̄ici. Tercio quomodo p̄ce
pta habēt dist̄ngui. **Q**uātū a
ad primū. illō docet scriptura
multipliciter. Nā p̄ trāsgressi
one p̄cepti vnus de nō edēdo
fructū vitūm primiparētēs
⁊ tota posteritas d̄anata est.
gen. ij. Itē precepta iūbentur
meditanda. in domo. extra. in
via. dormiendo. ⁊ vigilando.
deu. vi. Item primū p̄ceptum
p̄ blasphemias quidā trāsgre
diēs. a deo iūbetur extra castra
ab oibus lapidari. leuiti. xxiii.
Itē quidā modica ligna sab
bato colligens. similiter lapi
datur. numeri. xv. Item Saul
sc̄s; sonū lre oīra dei p̄ceptū
seruās victimanda. de regno
eicitur. ⁊ a demone possidetur.
i. re. xv. Item oīa archam cō
tra d̄ni p̄ceptū tangēs. subī
tanee a deo occiditur. ij. regū
vi. Itē p̄p̄ta tonus cōtra dei
p̄ceptū manducās. pat̄no

no m̄icibus d̄
ena d̄annatoz
cu
mo suanti d̄calo
de gaudijs quin
de corpali delecta
le sui p̄f̄c̄oē
tōb? corpis
aurea ⁊ aureola ⁊
fructib? b̄toz
sonerare iocū d̄m̄
recha ⁊ bonore
ne m̄icibus gaudi
cupis ab̄is q̄eta
raōre s̄b̄ilium
m de d̄ob? anime
cōne ⁊ op̄rehēsiōe
c̄ h̄mis

a
f

sepulchro priuatur a vita. Re. viij. que tria exēpla sunt cōtra excusantes se in trāsgressione dei p̄ceptor. ut inquit per intencōne bonā. Ido dicit ps. Tu mandasti mandata tua cu
 b **stodiri nimis. i. valde.** Quo ad. ij. ad seruandū dei mandata septē nos inducere debēt. P̄rio summa auctoritas dei precipientis qui h̄z in nos vniuersale plenū dñm. tū qz creauit. tū qz regit seu gubernat cuncta. Ad talem aut p̄ncipē ptinet cōdere leges nobis. a nos obedire sibi. a honorare. corde. v. b. a factis. ideo p̄ceptis frequēter p̄mittit. Exodi. xx. ego dñs deus tuus. Secundo ad idē nos d̄z inducere iminēsa dignitas a maiestas quaz h̄z p̄ p̄m. eminētā. pulchritudinē. a alia sua pp̄ria. p̄pter q̄ merito debrem⁹ eū rueri. a ei obedire. a eū hōrare. magnum enī est non obedire p̄lato minori. maius sup̄iori. h̄z maximum in finite dignitatis p̄ncipi. ut p̄z simile pt̄z i politica hūana. Ter cō p̄ceptor rōbilitas. tū qz p̄cedūt a sapiētissimo. tū qz sūt oīa sc̄z d̄cāmē recte racōis naturalis. ut declaratur i. iij. lib. Iniaz. di. xxxvij. Ideo rō. vii. d̄z Mandatū factū iustū a bonū. Quarto p̄ceptor maximā vtilitas. qz quātuplex. Nā

bona ecclē pp̄ria facit obserua cō mādator. s̄m illō ps. participem me fac deo oīm timēci um te. a cust. manda. tua. **T**ōtū hōiez rāficat. ecclāst. xv. De dit deo hōim mandata. que si fuerz. seruarēt eū sc̄z in iustitia a equitate. a rectitudine. Amicū dei ostituit. Jo. xv. vs amici mei estis si feceritis que precipio vobis. Mātionem trinitatis sacratissime efficit. Joh. xiiij. Si q̄s diligit me. a pat̄ meus diliget eū. a ad eū veniemus. a mātionē apud eū faciemus. Ad vitam eternāz ducit. qz si vis ad vitā ingredi. sua mandata. math. xix. Sed aduerte q̄ optz oīa seruare. qz d̄z iacob. ij. Si quis i vno offendit. factus est oīm reus. sic videlicz q̄ quī in vno p̄cō mōxli deum offendit. inimicus dei cōstituitur. a si sic decedit. eternaliter dānabitur. nō tamen tanta pena quāta ille q̄ in multis p̄ceptis trāsgressor reperitur. Pudor est certe pro tpali p̄cio tam prompte seruire hōimī. a d̄o pro mercede eterna tam segm̄ter obsequi. **Q**uīto ad seruandū dei p̄cepta. mouere d̄z malozū multiplicitas in quā currūt dei p̄cepta non seruantes. Nam aufert hōim se ipsum. tū qz in sūtutem d̄yaboli redigit. qz oīs quī facit

peccatū seruū ē p̄cā. ioh. viij.
Tū etiam qz meli⁹ est hō iſti
 finatus non fuisset si sic mori
 tur. **A**ufert hō oia bona opera.
 qz si caritatē nō habuero nō
 sū dicit aplūs. i. ad corin. xij.
Aufert etiam fratritatē ecclē.
 quam credim⁹ i articulo **S**ā
 ctōz cōmūionē. de qua ps. p̄
 ticeps ego sū oim timētiū ac
 ut p̄dictū ē. **A**ufert societatem
 factorū in priā ⁊ vitā eternam
 de qua ap⁹. ad gal. v. enume
 ratis p̄ceptōz trāsgressiōibz
 sic cōcludit. **Q**ui talia agunt
 regnū dei nō possidebūt. **S**ex
 to nos mouere d; bñficiorum
 diuinōz magnitudo ⁊ multi
 tudo. i. tolerando mala nra ut
 peniteamus dando eucaristia;
 ⁊ sacra. ut sanemur. ⁊ cando
 nos vaie ut resurgam⁹. custo
 diendo ne moriamur. ⁊ vitam
 eternam p̄mittendo. ne despe
 remus. vnde si tot bñficijs in
 grati fuerimus. grauius pecca
 mus. **C**uius exēplū habemus
 math. xvij. **I**n seruo cui debi
 ta dimissa fuerāt. qui alteri di
 mittere noluit. ⁊ math. xxv.
 de suo nequā. qui dñi talentū
 abscondit. **S**eptimo mouere
 d; mandatorū possibilitas. nā
 leue ē mādata dei seruare. ma
 th. xi. **J**ugū enī meū suaue est.
 ⁊ onus meum leue. **E**t. i. 10. v.
Mādata eius graua nō sūt.

Et Jero. i. expositiōe fidei catbo.
Anathēa fit inquit q̄ dic. deū
 aliqd nob p̄cepisse ⁊ hōiez im
 plere illō non posse. **Q**uō leuā **E**
 tatis ē quātuplex. **N**ā leuā fa
 cit p̄mo caritas q̄ oia suffert.
 oia sustin; s̄m ap⁹. i. cori. xij.
 vñ puus in caritate laborat p̄
 ceptis parendo. de qb⁹ math.
 vij. **A**rta est via que ducit ad
 vitam. ut ps. dic. p̄pter verba
 labioz tuoz ego custo diu
 vias duras. sed magnus in ca
 ritate viam mandatorū currit
 dicente ps. viam mandatorū
 tuoz cucurri. cū dilatasti cor
 meum. sc; in caritate **S**ecūdo
 qz natura ad mandatorū obf
 uacōem inclinat. oia enī bonū
 appetunt. primo ethi. **T**ercō
 qz premiū maximū p̄mittitur.
 qd ocul⁹ nō vidit deus abste
 que ip̄parasti exspectantibus te.
 ysa. lxiiij. **Q**uarto quia coad
 iutor est xp̄s qui s̄m aposto
 lū. opatur in nob velle ⁊ p̄
 cere p̄ bona volūtate. phi. ij.
Quinto qz iuuant nos virtu
 tes infuse. angel⁹ nr. ⁊ o. ecclē
 sacra. ⁊ multa similia. **V**ia au
 tem vicōz in se viceuersa. p̄p̄
 quicqz dura ē. **P**rimo p̄pter
 iusticiam dei que nō sinit hic
 peccm impunitū. **V**n̄ aug⁹. i.
 cōfess. **I**ussisti dñe ⁊ ita ē ut pe
 na sit sibi ois aim⁹ inordina
 tus **S**ecūdo qz ē otra naturā

eo qd con raco em. vnde n. ethi
 corz in diffinicoe virtutis dici
 tur esse determinata racione put
 sapiens determinabit. Tercio qd
 eternu suplitu meretur ppter
 qd vicois math. xxv. iudex di
 cet. Discedite a me maledictu
 igne eternu. Quarto qd vicia
 sibi otrantur. puta prodiga
 litas avaritie et sic de alijs ut di
 cit phis. iij. ethicoz. Quinto
 qd viam vicoz no adiuuat sa
 cti angeli. nec deus q nescit pa
 trocinu prestare criminibus
 S; qd facit vitia dultia. s; qd
 quaqz corp? aiale. habitus ra
 dicati. multitudo deliquetium.
 suafus inimicoz. et affectus te
 pidus ad ardua. de prio dicit
 gall. v. Caro occupat aduer
 sus spum et spūs aduer sus car
 ne. Et itez manifesta sūt opera
 carnis q sunt fornicaco immu
 ditia luxuria et de radicatis ha
 bitib; malis dic. phis. ij. ethi.
 qd propte et delectabiliter fati
 unt vitia oparia quib; diffici
 le e recedere. vnde iere. xij. Si
 ethiops pot mutare pelle sua.
 aut pardus varietates suas. et
 vos potestis benefacere cu didi
 ceritis malu De. iij. vic; de mul
 titudie delinquentiu pt; in ps.
 dicete. Cu facto sanctus eris.
 et cu puerso puerteis. hinc est
 qd petrus inter xpi discipulos
 manens factus fuit. Sed cu

in turba ppariu fuit. ter xpm
 negavit. De. iij. vic; de suafu
 inimicoz dicit apl. ij. cor. xi.
 Ipse sathanas trasfigurat se i
 angelu lucis. Sicut fecit xpo
 math. iij. dices Si fili? dei es.
 dic ut lapides isti panes fiant
 De quinto vic; affectu tepido et
 sensualitate remurmurate. ait
 xps math. xxvi. Spūs quide
 poptus est. caro aut infirma
 ¶ Quintum aut ad. iij. de distm. s
 ctioe pceptoz nondū fm sem
 thō. i. 2. q. xci. Qd lex quintu
 plex e. vna generalis qua deo
 naturaliter cuilib; indidit rei
 ut suo creatori obediret. hanc
 lege nulla creatura trasgredi
 tur irracōnalis. nā celū quoti
 die circum de quo in ps. Sta
 tunt ea i eternū et in seculū secu
 li. pceptum posuit et non pteri
 bit. Quatuor elemēta et aues
 iura sua natuālia seruāt et alia
 similit natuālia. Secūda lex e
 nature de qua rō. ij. Bentes q
 legem non habēt naturaliter
 ea que legis sūt faciunt. hxc di
 ctat virtutes esse faciendas. vi
 tia fugiēda. Que volum; ut fa
 ciāt nob hoies eadem eis fatia
 m; et filiter de dimissioe. vñ
 math. vij. ait saluator. Oia q
 cuq; vultis ut fatiāt vob hoies
 et vos facite illis. hxc est ei lex et
 aphe. Lex hxc ec. ad felicitatē
 naturalem p virtutes morales

doet venire ut patuit in phis
Tercia est lex hūana ciuilis.
 quā plati seculares statuunt.
 de qua pū. viij. p me reges re
 gnant. 7 legū cōditores iusta
 decernūt. **Quarta** hūana eccl̄
 astica p aplicos. a cōsilia. ac
 dyocefanos 7 supiores spūa
 les tradita. de qua decretorū a
 decretaliū libri pleni sunt. **Quin**
 ta diuina pncipalit̄ in decalo
 go cōtēta. de q̄ vbi th̄ma. **De**
 leges oēs tūc recte sūt. cū ab
 eterna lege. i. a dīma rōne oia
 rite p cōcipiente deiuātur. di
 rigūtur 7 mouentur. fm th̄o.
 b̄ ibid̄. **In** decalogo itaqz. exo.
 .xx. deus hōibz puidit. ut dicit
 .s. th̄o. ibid̄. q. c. **Sic** pnceps
 reipublice puidere d̄. ad quē
 spectat tria puidere in sbdit̄
Prio quō se bñ habeant ad su
 periore. **Secūdo** quō bñ se ha
 beant inferiores ad se mutuo
Tercio quō quisqz sit intra
 se bene ordinatus. **Secūm** hec
 igitur pncipaliter. pmo neces
 saria sunt pcepta ordinantia
 sbditos debite ad pncipē suū
Primo sic qz fideliter obediāt
 ei. a cōtemnātur inimici pnci
 pis. qd̄ deo facim? colendo eū.
 non de moia. **Secūdo** sic ut ho
 nozetur caute. ita qz ore non
 inuanū nomē eius assumatur
Tercio qz obsequiis certo die
 honozetur. **Secūdo** necāria

sunt pcepta pacē inter famu
 los adinuicē cōsuātia. **Primo**
 sic qz p̄m quis sbueniam? ho
 nozando pentes. **Secūdo** ut
 p̄imum corpe nō ledam? p
 occasione. **Tercio** nec in p̄soā
 oiuēta puta vxore l̄ filia. **Quin**
 to nec i rebz p furtū. **Quin**
 to nec i rebz p falsū testimoniū. **Ter**
 cō necessariū est ut q̄sqz dei fa
 mul? intra se pacifice regatur.
 qd̄ regimen null? pnceps deo
 dempto facere pōt. qz interio
 ra nō vidz. **Ideo** voluntas duo
 bus vltimis pceptis opescitur.
 ne cupiam? vxorē p̄imi. nec
 res eius. **Et** sic satis fit precep
 to triplicis dilcōnis. scz dei per
 tria. p̄imi p q̄sqz. 7 sui p vlti
 ma duo. **Deus** eni math. xxij.
 tria in gnē p̄cipit. videlicz sui
 dilcōz. dicendo. **Diligēs** dñm
 deū tuū ex toto corde tuo. dile
 ctōnem proxī. ibi a proxim
 tuū. dilcōem sui. ibi sicut te. id
 ē sicut te debes diligere. **In**
 grediendo igitur decalogum
 notand̄ **Primo** fm th̄o. i. 2. q.
 .c. qz decalogus tanqz capita
 lia quē pcepta otinet oia p
 cepta alia vicz legis natuālis
 a q̄ scriptura 7 sapientes aliq̄
 tradiderūt. **Secūdo** nōnd̄ qz q̄
 dā pcepta fm eūdem ibid̄ sūt
 affirmatiua. ut illa duo. **Sab**
 bata sanctificēs. **Habeas** i ho
 noze pntes. **Alia** sūt negatiua

ut omnia alia octo secundum eum. Aliquod tamen secundum bonuentum in .iiij. di. xxxvij. est plura affirmativa quam negativa. ut primum præceptum. Affirmativa semper ligant non per semper. id est non per omni tempore et hora. Negativa utroque modo. Tercio non dicitur quod secundum iosephum quicquid præcepta erant in una tabula. prima videlicet quicquid. alia quicquid erant in alia tabula. sed quod due tabule erant continentes totum decalogum. significabant quod duo mandata scilicet dilectionis dei et proximi continent totum decalogum. id est secundum augustinum sequendo signatum non litteram. prima tabula continebat tria præcepta prima deo servientia. secunda continebat alia septem ad proximum pertinentia. **¶** Est itaque primum mandatum. Exod. xx. sic positum. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis. non habebis deos alienos coram me. non facies tibi sculptile. neque omnem similitudinem que est in celo de super. et que in terra deorsum. nec eorum que sunt in aquis sub terra non adorabis ea neque coles. hoc præceptum partim est affirmativum videlicet ego sum dominus deus tuus. et tripliciter est negativum. vnde christus exponit matth. iij. hoc præceptum dicens. dominum deum tuum adorab. et illi soli servies. scilicet cultu latricie. nam secundum ieronymum in prima parte precipitur cultus latricie. id est

honor deo debitus. præceptum igitur hoc primum continet plura præcepta particularia que in .xxij. capitulis sequentibus recitabuntur. quedam affirmativa et quedam negativa. Cum enim a domino deo habeamus tria aiam. corpore. et res. iustissimum est ut ei serviamus istis. et deum sic colamus. Sed secundum augustinum in enchiridion. deus colitur optime. fide. spe. et caritate. quibus aiam deum colimus. Secundo debemus colere corpe per adoraciones. Tercio rebus per oblationem. decimam. et filibus. Alii præcepti est negativum tripliciter fuerunt enim quidam qui coluerunt plures deos sine institutione ymaginum videlicet solem. lunam. et filia. contra quos dicitur non habebis deos alienos. alii coluerunt sub ymaginibus plures deos. contra quos dicitur. non facies tibi sculptile nec non tamen tales coluerunt ymagines. sed ymaginata. sicut nos hodie unum deum. alii ipsas ymagines adoraverunt. et aliquid divini eis attribuerunt. Contra quos concluditur non adorabis ea neque coles. vnde omnis superstitio in hoc puncto prohibetur. Item hic prohibetur quedam capitalia vitia puta sunt mortalia primo superbia. nam dicitur tho. 2. 2. q. Clix. ar. v. Quod humilitas proprie respicit subiectionem hominis ad deum

et eōuerso supbia defectū h?
 sbiectionis h̄m sc̄z q̄ aliquis
 extollit se sup id q̄ est sibi p̄
 fixū h̄m d̄imam regulā vel men
 surā qua mensus est nob̄ deus.
 vñ eccl̄ast. x. Supbia h̄m̄is
 est apostotare a deo. vbi etiā;
 inobediētia nōtur. Secūdo p̄
 hibetur hic accidia quā tēdet
 diuinū obsequiū, ac̄.

Capitulū secundum.

Quia primū p̄ceptū
 pticulare vic̄ de tenē
 da vā fide que sb̄ p̄
 cepto cadit. mar. vi. Qui credi
 derit et baptizatus fuerit saluus
 erit. Qui vero non crediderit
 cōdenabitur. Tria p̄ncipalē
 ponētur. Primo q̄ a quot cre
 denda sint simplici xp̄iano. i.
 non h̄nti curā aiāz. nec officii
 um docendi publice scripturā
 sacrā. Secūdo quō et qualiter
 credere debeam? credēda. Ter
 cō quo t̄plices h̄m̄is. p̄ceptū
 hoc transgrediantur. **Q**uā
 tū ad p̄mū nōndū. h̄m̄ th̄o. 2. 2.
 . q. 2. ar. viij. et h̄m̄ alios docto
 res q̄ cui; simplici suffic̄. ad
 salutē; credere, explicite ea q̄
 otinētur i simbolo ap̄loz; q̄
 ibi articuli cōmūes cōtinētur
 ordiate breuiter et vtiliter. Id
 circo statuit eccl̄a tales eē cre
 dendos a singulis. et addiscē

dos esse. Et sunt numero. xij.
 articuli considerādo auctores eo
 rū qui fuerūt duodecī apli. h̄ di
 stinguēdo h̄m̄ credita. sūt. xiiij.
 sc̄z septē de d̄imitate. et septem
 de h̄m̄itate. q̄ fides vid̄; ea
 i quib; felicitabimur. Est autē
 vita eterna. ut d̄z p̄ xp̄m. io. x.
 vij. ut cognoscant te solū vrū
 deū. et quē n̄fisti ih̄sum xp̄m
 Primus igitur articulus respi
 cit vnitatem diuine essentie.
 Secundus patrem Tertius
 filium. Quartus sp̄m̄ factum
 Tres ali; cōcernunt op̄acōez
 dei ad extra q̄ ad triplex op̄
 p̄mum nature. i. bi. creatorem
 celi et terre. secūdo op̄ est gra
 cie. Credo eccl̄am sc̄am catho
 licam. sc̄oz om̄iū onē. remissio
 nem p̄ccōz. et sub h̄is cōtinē
 tur om̄ia sacrā. terciū glorie.
 carnis resurrectionē. et vitam
 eternam amen. Septem de
 humanitate sūt. Primus. con
 ceptus de sp̄s̄ factō. Secūdo
 nat̄ ex maria virgīe. Tertio
 passus. crucifixus. mortuus et se
 pultus. Quartus. descēdit ad
 inferna sc̄dm̄ aiā. Quintus
 resurrexit a mortuis. Sextus
 Ascendit ad celos sed; ad dex
 teram patris om̄ipotentis. Sep
 timo. inde venturus est iudica
 re viuos et mortuos. **N**os b
 articulos sic scire ordinate.
 sic distinguere et enumerare

non ē necessariū cuiuslibet simpli
ci fideli. s̄ sufficit et exigitur. p̄
mo q̄ credat intelligat et assen
tiat in genere et implicite oibz
que credit eccl̄a catholica. et q̄
nulli articulo explicitē dissen
tiat. et sic simplices oīa credūt
licet implicite solum. que maio
res credunt in q̄tum maiores
adherēt doctrīe diuine. sic ei
scdm̄ greḡ. sup̄ iob. i. **B**oues
arab. ant. et asine. id ē simplices
pascuntur iuxta eas. vñ ap̄tus
i. cor. iij. **I**mitatores mei esto
te. sicut et ego xp̄i. **S**ecūdo exi
gitur q̄ quis in sp̄e cognoscat
illos articulos et explicitē. seu
ista de quibus festiuatur in ec
clesia in festis principalibus
annī. vñ dicit th̄o. vbi prius
ar. viij. post tēp̄ gratie reuel a
te. tā maiores q̄ minores tenē
tur h̄re fidē explicitam de xp̄i
mysteriis. p̄cipue q̄tum ad ea
q̄ cōmunit̄ in eccl̄a. solēman
tur. et publice p̄ponūtur. sicut
sunt articuli in carnacōis. ut su
pra. **E**t q̄ ut dicit th̄o. vbi sup̄
ar. viij. **M**ysteriū xp̄i expli
cite credi nō p̄t sine fidē trinita
tis q̄ in mysterio xp̄i hic cōtine
tur. ut puta q̄ filius dei carnem
assumpsit. et p̄ gratiā sp̄s san
cti mūdū renouauerit. **E**t iter
de sp̄s sancto cōceptus fuit. idō
post tēpus gr̄ie diuulgate. te
nētur omnes ad explicitē cre

dēdū mysteriū trinitatis. et etiā
ōnes q̄ renascuntur in xp̄o hoc
adipiscuntur p̄ inuocacōez tri
nitatis s̄ illud math. vltio.
Eūtes in mūdū vniūsu docete
oēs gētes. baptisātes eas in no
mine p̄ris. et filij. et sp̄s sancti. hec
th̄o. **H**ic declarat de articulo
lati⁹ ioh. kunseym tractatu de
erudicōe ōfessor̄ sic **T**enetur
inquit simplex ut in sp̄te cog
noscat et credat articulos. seu
ista de q̄b⁹ festiuatur in festis
principalibus annī. **T**enent̄
enim tales iuxta illd̄ quod ce
lebratur in festo trinitatis cre
dere q̄ tres persone in diuinis
sunt vnus deus creator omniū
rerum. in cui⁹ trinitatis seu p
sonarum nomine baptisātur
Ite tenētur credere s̄m festum
natitatis xp̄i q̄ filius dei natus
ē ex virgīe maria. **I**te cū pas
cheuē q̄ xp̄s sit passus p̄ nobis.
mortu⁹. et sepultus. **I**te cū pa
scha q̄ resurrexit. et q̄ resurge
m⁹ v̄re. **I**te cū ascēsiōne q̄ as
cēdit in celū. cū p̄t̄ x̄o stē cri
stū misisse sp̄m sanctū ap̄tis et
eccl̄e. **R**ō vna eccl̄a sit ex̄ quā
nō ē sal⁹. et vnū caput eccl̄e in
terris. cū corp̄is xp̄i festum. q̄
xp̄s vere ōtetur in eucaristia
Et cōsequēter sacram̄ p̄nie et
oīa alia sacram̄ta in medicinā
a xp̄i passioē nob̄ effluxa. **C**ū
festū oīm s̄ctor̄ q̄ fiat finale

iudiciū. Resurrectō mortuoz
 Remuneracō bonoz in eterna
 bñtudine in regno celoz. ma
 loz pñtio in eterna dñatio
 ne in inferno. ⁊ p osequēs q̄ bo
 na sunt faciēda. ⁊ mala cauē
 da. **H**ec sūt que quilibz fidel
 adultus explicitē credere tene
 tur. ⁊ assensus d; esse respectu
 oium articuloz ⁊ credēdoz.
 ut p̄mo tactū est. s; ap̄hensio
 in sp̄. non est n̄ eoz q̄ iam sūt
 secūdo enumeāta. **I**n acō autē
 dictoz est s; in bonauen. in. iij.
 circa dist. xxxvii. quia si ali
 q̄s excusaretur de infimis seu
 simplicib; a talib; credēdis
 explicitē in ecclā. hoc maxime
 est; ex ignorantia. s; hoc non.
 cū articuli tales sint de tā mai
 festis q̄ nō p̄nt latere sine cul
 pa. Sūt enim aliqui articuli
 tam manifesti. q̄ nullus xp̄ia
 nus hñs vsūm racōis ignorat
 eos n̄ oīno negligat. ⁊ otem
 nat dei cultū. ⁊ salutem ppriaz.
 ⁊ p oīs taliū ignorantia non
 est sine culpa. nisi forte quis
 excusaretur de illoz noticia p
 defectum doctozis. vel p breui
 tatem vite. post iceptū vsūm
 rōnis. vel p imbecillitatē vsū
 rōnis. nam ppter vltimū hoc
 dicit scō. in. iij. d. xxv. non req̄
 ritur in quolibz nec cārio. etiam
 p statu isto. q̄ oēs istos arti
 culos explicitē ⁊ distīcte cre

dat. qz deus nullū obligat ad
 ipossibile ext̄ de re. iij. h. vi. ne
 mo enī p̄t ad ipossibile obli
 gari. ⁊ ideo si quis rudis est.
 qui non p̄t ofiderare quid sit
 natura. ⁊ quid p̄sona. non est
 necē q̄ habeat actū explicitū
 de articulo p̄tinēte ad nature
 vmitatem ⁊ p̄sonaz trinitatē
 distīcte. sicut hñt clerici l̄ati.
 s; sufficit sibi si non p̄t hmōi
 distīctionem intelligere. quia
 nec t̄minos. q̄ credat sicut q̄
 libet credit vsūm hñs racōis
 hoc scō. nō tñ videtur aliquis
 tam grossus vsens racōe qui
 non possit aliqualiter manu
 ductiōib; ⁊ exemplis ad mi
 nisterium trinitatis intelligē
 dū aptari. **D**icitur etiā secū
 do nisi quis excusetur p̄t bre
 uitatem vite. vnde querit Alti
 fidioren; in. iij. suo materia de
 fide. in quo instanti primo hō
 teneatur credere sub pena pri
 uacōis caritatis dabilis. **E**t po
 nit casum q̄ puulus statū post
 baptismū deferatur ad paga
 nos. ⁊ ibi morēt vsq; ad ad
 ultā etatē. Rñdet q̄ s; in ap̄lm
 Inuisibilia dei a creaturā mun
 di. p ea q̄ scā sūt intellecta con
 spiciūtur. ergo ad hoc q̄ aliq̄s
 credat oportet q̄ prius confi
 der; visibilia. ⁊ cōferat illa sue
 cāe. sed ad omia ista exigitur
 t̄pis tr̄ctus. ideo ipossibile est.

p se q̄ aliq̄s in primo instanti
 vsus racōis credat. null⁹ autē
 tētur ad impossibile p se. vñ nul
 lus tenetur credere in primo i
 stāti etatis adulte. **J**udex enī se
 cularis dat inducias ad credē
 dum in se. s̄ quātum p̄cise tem
 p⁹ de⁹ det ad huiusmōi delibe
 racōem nullus scit nisi deus. **E**x
 quo pat⁹ q̄ hoc argumētū nō
 valet. iste ē adultus et nunq̄
 credidit in deū et sic de cetero
 ergo dānabitur. **R**acō est. q̄ nū
 q̄ fuit in hora vel mora creden
 di et ideo iudicatur ut puulus
 donec tēpus deliberacōis fuit
 elapsū. **h**ic. **i**. **v**. **D**icitur etiā no
 tāter. nisi quis excusaretur p̄
 ter defectū doctōis. vnde dicit
 tho. **i**. **ii**. **d**. **xxv**. **S**i q̄s de mis
 terio incarnacōis credēdo vel
 huiusmōi instructōrē nō ha
 beret. ei deus reuelaret. nisi ex cul
 pa sua remaneret. vñ explica
 tio eorū que sunt de necessitate
 salutis. vel diuinitus hōi pui
 deretur p̄ predicatorem fidei
 sic pat⁹ de cornelio actu. **x**. vel
 p̄ reuelacōnem qua sup̄posita
 in ptāte liberi arbitrii est ut in
 actū fidei exeat. **I**dē etiā p̄mit
 . **2**. **2**. **q**. **ii**. **ar**. **vii**. vbi recitat exē
 plum famosum. **R**ō etiā refert
 vīcenti⁹ in speculo historiā
 li. **xxiiij**. **c**. **Clxxij**. **N**ā in stan
 tinopoli quidā laminā aureā
 inueit et sub ea viz iacentē cū

hac scriptura. xp̄us nascetur
 ex virgine maria et credo in eum.
 sub cōstantinū et hyrene tēpo
 ribus. **O** solitez me videbis p̄
 tunc autē hyrena siue hxlēna
 mater cū filio suo sc̄ ostātino
 imp̄rauit. **T**ercō etiā op̄r. **f**
 tet quēlibz simplicē interdum
 explicite credere articulos nō
 exp̄sse ostentos in simbolo ap̄lo
 rum. puta cū ecclia condemnat
 aliquē articulū cōtra h̄reticos
 in certa terra. vnde sc̄m tho. et
 sc̄o. **i**. **iiij**. **S**i sit aliquid quod
 credēdum ē q̄ tñ cōmuniter
 non predicatur in ecclia. s̄ p̄po
 nitur sp̄aliter in vno loco de
 nouo. non est illud necessariū
 simpliciter credere firmiter. **I**lli
 tanq̄ vro adherendo. p̄mo
 necessariū ē magis illi nō ad
 h̄rē quousqz sciat illud credi
 ab ecclia tanq̄ verū. **E**t si hoc
 sibi cōstiterit. tenetur illi firmi
 ter adherere. **S**icut in morali
 bus q̄n sunt altricacōes de ali
 quo peccō q̄n est peccatū mōz
 le. ut si vnus dicat expertus in
 sciētia q̄ nō licz sic mercari. ali
 us dicat q̄ sic tucis est sic non
 procedere quousqz vitas pa
 trat aliūde. **S**ic dic̄ sc̄o. in for
 et directe concordat thō. **E**x quo
 pat⁹ q̄ si quis inter h̄reticos
 nutritur nullum habēs docto
 rē catholicū si errat in necessario
 credēdis. nō in toto excusatur

Quia aut nimis cito credit ali
cui errozi. aut diuinum auxili
um non inuocat. aut suis pec
catis exigentibus in formatorē
hōre nō meruit. ut dicit. altifidi
ozij. **S**ecūdo principaliter scien
dū est. quōmodo qualiter credere
debeam⁹. deum colendo. **U**bi
nōndum q̄ modus fidei necē
rio est debite habēd⁹. videlicet
in corde p̄ assensum. in ore per
verbum. et in ope p̄ p̄ceptorū
dei exercitium. **Q**uo ad p̄mum
de credendo in corde. **S**ciendū
q̄ act⁹ habitus fidei est credere
et noscere seu intelligere et fir
miter assentire ac adherere hīs
que lex xp̄iana nobis p̄ponit
credenda. **E**t sic credere seu fi
des habet duo. scilicet apprehensionē
seu cognitionem. et assensum siue
adhesionem. **E**t quidam pl⁹
habēt de p̄mo. quidā plus de
secūdo. oēs tamen fideles vtrū
q̄ hnt. et secūdū vicē assentiē
seu adherere est magis meito
riū q̄ p̄mū. vicē cognoscere seu
apprehendere. **D**e primo nō
nunq̄ sepe plus habēt s̄rati. et
de secūdo eōuerso simplices am
plius. patet illō. q̄ simplices
firmus credūt nōnunq̄ d̄c̄s
scripture q̄ s̄rati. cuius signū ē.
q̄ simplices sepe plus opibus
demonstrāt ea que scriptura iu
bet q̄ s̄rati fatiant. si enim s̄rati
firmiter assentirent. et perfecte.

vtrūq̄ in op⁹ exirent. **S**ignū
enim magne fidei est q̄n fides
cordis in opus exuberat p̄ ope
rationa ex fide p̄cedētia. **S**i
gnum vero p̄ue fidei ē. q̄n mo
dicū redūdat in virtutum exer
citiā. **I**lla vtrūq̄ quib⁹ in sp̄ali p̄
fidē ē assentiens cōp̄hendun
tur in articulo symboli ut sup̄
patuit. **S**ecūdo etiā exigitur
q̄ quis interdū fidē p̄fiteatur
ore. vnde. rō. x. **C**orde credit⁹
ad iusticiā. ore autē cōfessio fit
ad salutē. vbi s̄m glō. **C**or h
de credē sufficit ad iustificacō
nē. s̄ oris cōfessio exigitur cum
q̄s in martirio de fide q̄ritur. q̄
martiriū multi fugerūt corde
credentes. s̄ ore damnabiliter
vitatem negātes. vnde. lu. ix.
Xp̄s ait qui me erubuerit et
meos sermones. hūc filius ho
mis erubescet. cū uenerit in maie
state sua. **E**t math. x. **Q**ui me
cōfessus fuerit. cōfitebor et ego
eū corā patre meo. **D**icit autē
tho. 2. 2. q. iij. ar. ij. **C**onfessio fi
dei est p̄ceptū affirmatiuū. iō
licet semp̄ liget. nō tamen p̄ sp̄.
s̄ est necēria ad salutē in aliq̄
loco et tpe q̄n scilicet p̄ obmissio
nem hui⁹ cōfessiois subtrahere
tur honor debitus deo. vel eti
am utilitas p̄ximis impenden
da. puta si aliquis interroga
tus de fide taceret. et ex hoc cre
deretur vel q̄ non haberet fidē

vel quod fides non esset vera. vel alij
 pro eius taciturnitate; auerterentur
 a fide. In huiusmodi enim casibus
 confessio fidei est de necessitate salutis.
 Item dicitur ibi in casu necessitatis
 ubi fides periclitatur: quilibet
 tenetur fidei suam proferre. vel
 ad instructionem aliorum fidelium
 siue confessionem. vel ad reprehensionem
 infidelium insultationem. Si
 tamen turbatio infidelium occurreret
 de confessione fidei manifesta ab
 eo quod utilitate fidei vel fidelium: non
 esset laudabile in tali casu fidei
 publice confiteri. unde Math. viij.
Nolite sanctum dare canibus.
 neque margaritas spargere ante
 porcos. ne uerbi dirupiant uos.
Si uero utilitas aliqua fidei spe
 retur. aut necessitas assistit: oportet
 turbationem infidelium debet homo
 fidei publice confiteri secundum illud
 Math. xv. **S**inite illos scilicet tur
 bari. cecum sunt et duces cecorum. ix.
 ibi. **S**i queres tenetur ne
 aliquis sub precepto martirium
 subire propter christum. h. thomas. quod
 lib. iij. q. x. ar. ij. Illud quod hic
 queritur non cadit absolute sub
 precepto. id est non est preceptum abso
 lute sic honorare parentes. **S**i
 cadit sub precepto secundum impar
 tationem animi id est in casu. sic scilicet quod
 homo habeat animum preparatum ad
 faciendum illud quod debitum reddi
 tur ex aliqua causa occurrente
Cum enim opus esset et hoc exigeret

saltem aliorum homo debet esse pa
 ratus ad hoc fatiendum. pro hunc nam
 quod modum sustinere martirium
 propter christum cadit sub precepto.
 quod scilicet homo debet habere animum
 paratum ut prius permetteret
 se occidi quam christum negaret. vel
 mortaliter peccaret. Et sic etiam
 relinqueret propria bona cadit sub
 precepto. quod deberet esse paratus
 animus christiani magis sustinere
 rapinam bonorum suorum quam cri
 stum negare. vel mortaliter pecca
 re. De hoc tamen multum secum cogi
 tate et ad particularia descendere.
 an homo potius uellet tali. vel
 tali horribili morte plecti quam fi
 dem negare. vel mortaliter peccare.
 cauere debent simplices proseru
 ne superos cogitando. vel alloque
 do temptent. sufficit enim in genere
 de hoc habere bonum propositum et spera
 re in dei gratiam quod bene actui es
 sent si necessitas adueniret. In
 necessitatis enim articulo multi
 prius etiam in fide exigua. reperi
 sunt diuino assistente auxilio
 martirium aiosissime tolerasse
 unde thomas. quod lib. i. q. viij. dicit.
Contritus tenetur in generali
 uelle pati magis quam cumque pe
 nam quam peccare. ideo Anselmus
 libro de similitudinibus dicit.
 quod aliquis debet magis elige
 re esse in inferno sine culpa quam
 in paradiso cum culpa. quia in
 nocens in inferno non sentiret

Primū

Preceptū

penam. et peccator in paradiso non
gauderet de gloria. Et quod con-
tricio non potest esse sine caritate
per quam omnia dimittuntur peccata
Ex caritate enim plus homo dili-
git deum quam seipsum. peccare autem
est facere contra deum. puniri autem
est aliquid pati contra seipsum.
Vnde caritas hoc requirit ut quilibet
penam homo contritus perligat
culpe. Sed in speciali descendere ad
hanc penam vel ad istam non te-
netur. Quinimo stulte face-
ret si quis seipsum vel alium sollici-
taret super huiusmodi particularibus pe-
nis. Manifestum est enim quod sic
delectabilia plerumque mouent in parti-
culari considerata quam in communi. Ita ter-
ribilia plerumque terrent. si in particula-
ri considerentur. Et aliqui sunt
qui in minori temptatione non ca-
dunt. qui forte in maiori caderent.
Sicut aliquis audiens aduerti-
um non incitatur ad libidinem.
si si per considerationem descendat
ad singulares illecebras. ma-
gis moueret. Et similiter aliquis
non refugeret pati mortem pro
christo. Sed si per considerationem descen-
deret ad considerandum singulas
penas. magis retraheretur. Et
ideo descendere in talibus ad sin-
gularia est inducere hominem in tem-
ptationem. et prebere occasionem
peccandi. hoc thomas. Verum au-
tem quis possit effici martyr si-
ne morte. Respondetur quod sic.

Capitulū

Secundū

sex modis. de tribus dicitur. Bern.
triplex est martirium sine sangui-
ne. scilicet; paritas in vilitate quam
habuit dauid. largitas in pau-
ptate quam exhibuit tobias et
vidua. Et castitas in iuuetute
qua usus est Ioseph in egypto.
Secundum grecum. triplex est. videlicet; pa-
tientia aduersorum vnde dicitur. sine
ferro martires esse possumus. si pa-
tientiam iracundie in animo custodimus.
Compassio afflictorum. vnde dicitur.
omnis qui dolorem exhibet in ali-
ena necessitate crucem portat in me-
te. dilectio inimicorum vnde dicitur. fer-
re contumelias. odientem dilige-
re. martirium est in occulta cogi-
tatione. Sed queritur an ha-
bens caritatem imperfectam possit su-
stineri martirium. hac questio-
ne mouit sanctus doctor quod li. iij.
q. xxiij. sub hac forma. vtrum
aliquis absque perfecta caritate pos-
sit se ad martirium offerre. Respon-
detur in operibus virtutum duo sunt
attendenda. scilicet; illud quod fit. et
modus faciendi. Contingit autem
idem factum quod fit secundum aliquam perfe-
ctam caritatem fieri. etiam non solum
ab huiusmodi puram caritatem. sed etiam
a non huiusmodi virtute. Sicut ali-
quis non habens iusticiam. potest face-
re aliquod opus iustum. Sed si at-
tendimus ad modum faciendi. is
qui non habet virtutem non po-
test operari sicut ille qui habet.
nec ille qui habet puram sicut ille

quī habet magnam qui opatur facilius et prompte et delectabiliter. quod non facit ille qui car; virtute vel qui parua habet. Sic ergo dicendum est quod hoc opus quod est offerre se martirio. vel etiam martiriū sufferre: potest facere non solum caritas perfecta. Iuxta illud iohā. xv. Maiorem caritatem nemo habet ut animam suam ponat pro amicis suis. sed etiam imperfecta caritas. unde glō. super illud ps. Dilexi mandata tua super aurū et theopasion dicit minima caritas plus diligit dei legem. quam milia aurū et argenti. et eadem ratione quam omnia temporalia. Et quod plus est ille quam car; caritate se offerre potest martirio et sufferre. scilicet illud. i. corin. xiiij. Si tradidero corpus meum ut ardeam. caritatem autem non habeam. nihil mihi prodest. Sed caritas perfecta hoc facit propter et delectabiliter. ut patet de laurentio et vincencio qui in tormentis hilaritatem ostenderunt. hoc autem non potest facere caritas imperfecta. vel etiam ille qui caritate car;. hoc thō. Sed an expectat imperfecto se subicere sponte martirio. scilicet quod nisi dimittis quod sit motus: hoc incautum est. Et tales in magna multitudine reperuntur fidem negasse. ut patet per eusebium li. vi. ecclesiast. h. i. c. xxx.

Tercio exigitur ut fide quilibet fateatur ope. si vult ad vitam ingredi. et merito agere. nam fides sine operibus mortua est. iacob. ii. Et si vis ad vitam ingredi. serua mandata. vbi thema. **T**ertio principaliter videndum est quot genera hominum preceptum de fide transgrediuntur. Sunt autem quatuor. Primo fidem addiscere negligentes. nam in decretis per augustinum. de consuetudine. di. iij. Statutum est quod patrum tenentur filios docere solum apostolorum. Et ratio est quod ibi ea vel paulo plura continentur quam quilibet credere teneatur. et ordinate ibi articuli ponuntur. et memorie facilius imprimuntur. Tenentur inquam discere nescientes. nisi excusarentur ut super: imbecillitate ingenii. carentia doctorum. aut propinquitate pueritie. Secundo in fide dubitantes. nam tales dicuntur heretici qui dubitant de fide catholica. ut patet auctoritate extra de hereticis li. v. **U**bi dicitur. dubius in fide infidelis est. nec eis omnino credendum est qui fidem veritatis ignorant. hoc ibi: non credendum dicitur apparatus. id est testimonium eorum non recipiendum. Et patet illa de thoma ioh. xx. cui cruce? Noli esse incredulus sed fidelis. unde a didimus dicitur idem. quod dubitavit

Ratione etiam patet quod dubitans
 non est in fide. eo quod non assentiat
 alicui articulo certo. vel omnibus
Et qui non est in fide est contra fidem
 secundum illud mat. xij. et luc. xi. Qui
 non est mecum. contra me est
Sic apostoli fuerunt tempore passionis
 christi licet confirmati fuerint in ad-
 uentu spiritus sancti. nam gloria super
 illud psalmus. Ego confirmavi colum-
 nas eius dicit apostolos qui in pas-
 sione titubauerunt. Idem dicere
 videtur beatus Augustinus. satis ex-
 pressum est de origine. Ad uenatum
 ubi dicit. latrone tene de christo.
 et apostolos male de christi divinitate
 sensisse. Tercio presumptuose fi-
 dei articulos scrutari volentes
Sicut Augustinus. an ouerthorem
 fecit: contra illud ecclesiasticum. iij. Alti-
 orate ne querieris: et fortiora te
 ne scrutatus fueris. et qui scrutator
 est maiestatis opprobratur a glo-
 ria. unde bernardus: fide scrutari pre-
 sumptuose temeritas est. credere
 pietas est. noscere vero vita
 eterna est. **Quarto** fidem ore
 negantes licet corde teneant. ta-
 les moraliter peccant. ut supra
 patuit. quales fuerunt. Nicodemus
 Joseph ab aromathia. et mul-
 ti principes iudeorum in christum cre-
 dentes. sed ne extra synagogam
 eicerentur eum non fatentes. de quibus
 habetur Joh. xij. peccauerunt
 ei mortaliter. dicitur ibi in co-
 de lira. quod principes erant qui plures

tenebantur fide astruere. et quod
 erat de necessitate salutis christum con-
 fiteri. ubi. et ut ibidem dicitur dilexe-
 runt gloriam hominum magis quam
 gloriam dei. Nam ut dicit Tho-
 mas. 2. 2. q. C. xxxi. quando quis glo-
 riam suam proferat testimonio dei. si-
 cut contra prefatos principes di-
 citur. Similiter et petrus pecca-
 uit mortaliter negando christum
 ut probat thomas in questionibus. suis
¶ Quarto heretici et ipsi creden-
 tes. eorum defensores. receptores
 et fautores. Omnes isti quicquid
 am sunt excommunicati quoniam vitium eorum
 in aliquo actu. exteriori publice
 vel occulte progreditur.
 ut plura iura expressum dicunt.

¶ Tercium Capitulum.

Secundo spes cadit sub
 precepto ut dicit sanctus
 thomas. 2. 2. q. xxij. arti. i.
 unde Jeremias. xvij. maledictus qui confi-
 dit in homine. et ponit carnem
 brachium suum. et a domino rece-
 dit cor eius. unde spes etiam colli-
 tur deus corde. quod procedit ab
 hitu infuso. **¶** Est autem spes ut
 dicitur. Magister in 3. d. l. xvi. certa
 expectatio future beatitudinis
 veniens ex dei gratia. et mentis pre-
 cedentibus. **¶** Die autem tria principa-
 liter sunt videnda. Primo quod prin-
 cipaliter sperare et appetere de-
 beamus. **¶** Secundo quomodo contra hoc
 mandatum excedat de sperantes
¶ Tercio quomodo presumptuos. **¶** Circa

Primum**Præceptum**

Primum per intellectum habitus spei
 et exercitio eius actus est sciendum quod
 actus huius secundum virtutis est
 tenere firmiter vel certa confidentia
 quam quilibet debet habere quatenus in a-
 ctu. hoc semper in habitu. de hoc quod
 eternaliter saluetur. quod confidentia
 debet inniti ex vna parte super divina
 gratia et misericordia cui debet confidere quod
 ipsum saluabit. et ex alia parte super
 propriis meritis quod ad hoc vult ha-
 bere gratia adiutrice. debet ei firmiter
 apponere in corde suo quod pecca-
 ta vitando et bene viuendo vult
 mereri vitam eternam. quod sine hoc
 proposito esset magis presumpsio quam
 spes. sic sunt quod confidunt fatue quod
 saluabuntur. et tamen nihil facere vo-
 lunt vel dimittere pro salute sua

Ulla autem que sunt speranda et desi-
 deranda que non possumus virtute pro-
 pria consequi. debemus ea petere a deo
 Et ista septem numero septupliciter enu-
 merantur breuiter. vtiliter. et or-
 diatissime matth. vi. in oratione
 dominica in qua scilicet th. 2. 2. q. lxxx.
 iij. ar. ix. Inuocamus primo deum
 commemorando quis est. quod pater noster
 putat fidelissimus. piissimus. di-
 tissimus. sumus. et prudentissimus.
 pater inquam. creatione. gubernatione.
 redemptione. gratificatione
 et glorificatione. sed vbi est in ce-
 lis specialiori effectu et summa pos-
 sessione. primum igitur dicitur
 pater noster ut nihil diffidamus. Se-
 cundum additur in celis ut cor

Capitulum**Tertium**

super hanc legem. post hoc septem pro
 ordine petimus. vbi sic est ordo
 ita et dignitas septem bonorum. peti-
 mus enim primo. Scilicet fiat no-
 me tuum id est honorificetur et lau-
 detur. ut memoria tui nominis
 quo deus noster et pater dicitur semper
 et vbi que in reuerentia habeatur.
 et hoc in cunctis operibus principaliter
 debemus intendere. Et perfectissime
 fiet in patria vbi memo-
 ria eo secundabitur. intellectus vni-
 etur. et voluntas amore amplexa-
 bitur. non autem sic petatur secundum
 augustinum in sermone domini in monte
 quasi non sit sanctum nomen dei. sed
 ut sanctum habeatur ab hominibus. id est
 ita innotescat illis dominus ut non
 estimet aliquid sanctius quod ma-
 gis offendere timeat. sed quod pro-
 fectum in nobis sanctificari non potest no-
 me patris nisi in patria tuto loco.
 ideo dicimus. secundo adueniat
 regnum tuum. Est autem sola debita
 via ad hoc regnum ut voluntas
 dei impleatur que preceptis inote-
 scit clare. Ido. iij. debet fiat volun-
 tas tua sic in celo et in terra. ad hoc
 autem precepta otinuanda merito
 necessarium est pater et subiectum tantum
 corporis que anime quod petimus. iij. di-
 cendo. panem nostrum quotidianum da nobis
 Et hoc quatuor sunt bonorum positia. resi-
 dua sunt liberationis a malis que sunt
 tria. primum et pessimum est culpa pe-
 trita contra quam dicimus. dimitte
 nobis etiam. tamen ei ad penam etiam.

ad irā dei. et ad multa alia mala sustinenda. **S**ecūdu est futurū malū. in quō. incidere possumus inclināte temptacōne. contra quō dicim⁹. et ne nos inducas in temptacōem. **V**ltio petim⁹. libera nos a malo. pe ne scz. et ab omni quō pot̄ impediē seruitiū dei. Amen. idē fiat optam⁹. **S**ed nōndū. q̄ orō qn̄. ē in p̄cepto s̄m th̄. in diuisis locis. ut in. iiii. di. xv. et. 2. 2. q. lxxxij. **P**rimo ad horas canonicas tenentur ministri eccē. qz mediū sunt int̄ deū et populum. qz nutriuntur a populo. et qz ad eucaristie sacrm̄ dnt̄ eē dispositi ampli⁹. vnde bñficiati et in sacris cōstituti. et religiosi p̄fessi ad horas tenentur. **S**ecūdo quilibz tenetur inter dū p se orare. et sibi p̄cuare bona spūalia. que nec marie virginis data sūt semp sine oracōe. p̄serti tñ ad hoc tunc aliquis tenetur. qñ aliquis grauiter tēptatur. nec aliter pot̄ adiuuari. **T**ercō p proximo. i. cau sue necessitatis. quo p aliu non iuuaretur in tēptacōibz suis in mōribz. me sciēte hoc. et cū nec se alio mō iuuare possz. **T**unc enī locū hz illd̄ ambro. pasce fame scz spūali morientē. si nō paup̄ti occidisti. s̄ hoc difficile ē scire. **Q**uarto dñicis diebz et in festis p̄cipuis ad orōmā

dū se ministris eccē. hoc finalit̄ th̄. sup. iiii. di. xv. **Q**uinto qñ quis vult aliquid orare. **S**exto si satisfactō. in pnie sacro p oracōem recepit p se. **S**eptimo si satisfactōem oracōnū p alio p̄misit. **O**ctauo ex bñficio recepto in elemosina spūrituali vel corpali. p̄dante beneficium. sicut paupes pro diuitibz a quibz elemosinā recipiunt. et diuites pro clero. a quo sermonē et sacra recipiunt nisi aliunde refundāt. **P**refati autē vltimi quatuor modi sūt saltem debiti. et si non p̄cepti semp quo ad oēs. **C**ontra hoc mādatū sp̄i excedit. **P**rimo p desperates. **V**bi sciend̄ scz. **T**ho. et bonauen. sup. 2. circa finē. qz desperatio nō est semp pccm̄ in sp̄m̄ factū. **A**liquādo enī aliqs despat̄ s̄m bonauen. ex pusillitate. ita qz in ip̄a despacōne non vnit̄ cōplacētia. s̄ dolet et remittitur cōtra ipsaz. et sic non est in sp̄m̄ sc̄m̄ quia ex tali despacōne nō picitur hō in profundum. pot̄ enī hoc ex vehemēti demonis temptacōne puenire. vel aliquādo ex naturali infirmitate. ut ex mania ut creb̄ cōtingit repire in feminis. vnde bonauen. sup. ij. dicit. despat̄ aliqñ quis ex pusillitate. ita qz in ip̄a despacōne non vnit̄ op̄lacētia. s̄ dolz

et remittitur contra ipsam et sic non est peccatum in spiritu sancto. hoc in secundo dicitur xliij. Est alia desperatio quam quis desperat diffinitive abscondens se quasi a facie diuine misericordie sed; quod cayn fecit quod dixit a facie tua eicis me hodie. et hoc simpliciter est peccatum in spiritu sancto. quod est in contumelia diuine misericordie cui sua prefert iniquitatem sicut ait cayn. maior est iniquitas mea quam ut veniam merear. Ex hoc tamen non iudicatur infidelis. aut quod talis bene sentit de alijs. et male de se. aut certe quod non est iustus deum misereri velle. Et tale peccatum in spiritu sancto semper habet contumeliam malitiam pro eo quod qui sic desperat in tali culpa vult vitam suam finire. unde tales desperatissimi frequenter sibi inferunt mortem. Et thomas dicit quod desperatio iniquitatum desperatio est spes peccati in spiritu sancto que non proueit ex hoc quod aliquis neget remissionem peccatorum. sed remissionem peccatorum quam fieri credit ut liberius vacet peccatis sponte a se abicit. dum non vult tedere in hoc quod remissionem peccatorum consequatur. Causa autem quare desperatio est peccatum sed; thomas vbi prius. Quia omnis motus appetitus conformiter se habet intellectui falso est secundum se malus et conuerso bonus de vero de deo estimato. Sed

circa deum vera estimatio intellectus est quod ex ipso prouenit homini salus. et via peccatoribus datur sed; illud ezechiel. xviii. Nolo mortem peccatoris. sicut conuertatur et viuat. Falsa autem opinio peccatorum est. quod homini peccato penitenti veniam denegat. vel quod peccatores ad se non conuertat per gratiam iustificantem. Et ideo sicut motus spei qui conformiter se habet ad estimationem veram est laudabilis et virtuosus. ita oppositus motus desperatiois qui se habet conformiter estimationi false de deo est vitiosus et peccatum. **S**ecundo peccant contra spem presumptiues. vbi nondum sunt bona natura. Res presumptio duplex est. vna est de meritis. alia de impunitate. Prima est qua quis de meritis suis presumit. et est superbie. Secunda est qua quis presumit de impunitate dans totum diuine misericordie. et auferens ei omnino rigorem iusticie. et hoc est peccatum in spiritu sancto. quia claudit viam ad gratiam. et ad culpam aperit. Et sicut thomas presumptuosus non peccat ex hoc quod misericordiam dei nimis magnam arbitratur cum sit infinita. sed quia iusticiam eius contemnit. et in hoc etiam misericordie derogat. abutens ea ac si non esset iusta.

Primū**Preceptū**

Et ut dicit. 2. 7. q. 22. ar. 2. p̄hūp-
tio ideo p̄ccm̄ est. q̄ sicut falsū
est q̄ de9 penitētib9 nō indul-
geat. vel q̄ peccātes ad p̄niam;
nō reuocat. ita falsum est q̄ i
p̄ccō p̄seuerātib9 veniā concedat.
7 a bono ope cessantib9 gl̄ia;
largiatur. cui est iatiōm̄ cōfor-
miter se hab; p̄sūp̄cōis mo-
tus. 7 ideo p̄sūptio est min9
peccatū q̄ d̄spatio. q̄ tō magis
est p̄p̄iūdeo misereri 7 p̄cere
q̄ punire. p̄pter ei9 infirmitam
bonitātē. Illud enī s̄m se ouēit
deo. hoc aut̄ p̄pter peccata n̄ra.
vñ peccare cū p̄posito p̄seueran-
di in p̄ccō sub sp̄e veniē ad pre-
sump̄cōem p̄tinet. 7 hoc nō di-
ḡminuit s̄ auget p̄ccm̄. **P**ec-
care autē sub sp̄e veniē q̄nq; p̄-
cipiēde cū p̄posito abstinen-
di a p̄ccō. 7 penitēdi de p̄ccō
hoc non est p̄sump̄cōis. s̄ hoc
p̄ccm̄ dimminuit. q̄ p̄ h̄mōi vi-
det̄ h̄re voluntatē min9 firma-
tā ad peccand. Ideo m̄ḡr dicit.
li. ij. di. 22. q̄ adam min9 pecca-
uit. q̄ sub sp̄e veniē peccauit.
hoc t̄ho. **C**aveant hic primo
inordinatā sp̄e in quosdā san-
ctos ponentes. qui fuit b̄tē
barbare. katharine 7 similib9
q̄ lic; b̄n̄ fatiant h̄ijs f̄uendo.
videant tamen. ut sp̄e suam cū
executione dei v̄cōnū 7 mā-
datoꝝ roborēt. **S**ecūdo caue-
ant sp̄e in hoiez; aliquē nimis

Capitulū**Quartū**

ponētes sicut fatiunt parētes
interdū p̄pter liberos. negotia
7 opa cōtra p̄cepta dei actitā-
tes. contra quos d̄z Jere. xvij.
Maledictus qui confidit in
hoie. 7 ponit carnē brachium
suum. 7 a d̄no recedit cor eius
Caveat tercō p̄niam p̄raasti-
nantes. 7 sic sperātes tandem
cōuertī sine quod difficile est
non impossibile propt̄ sex. vij;
propter infirmitatē vsūratio-
nis 7 volūtatis tardatē. p̄pter
dolore mētē p̄p̄edientē. propt̄
habitum vicōsum ad mala in-
elīnantem. propter timorem
mortis naturā terrētem. propt̄
ter familiam relinquendā per-
strepētē. 7 demonem tēptā-
tem. **T**ercio peccant cōtra hoc
p̄ceptū orōnem d̄nicā 7 sym-
bolum ap̄loꝝ nō ad discētes.
q̄ ibi continentur sp̄ianda.

Capitulū quartum

Quercio dilectō dei cadit
sub p̄cepto. qua sibi
f̄uire debemus. De q̄
dilectōne p̄mo vidēbitur q̄ stri-
cte p̄cipitur. 7 q̄ necāria est
Secūdo q̄ utilis. **T**ercio qua-
liter cadat sub p̄cepto. **Q**uar-
to q̄ rationabiliter 7 cur pre-
cipitur. **Q**into quot modis cō-
tra eam peccetur. **S**extū ad a-
p̄mum q̄ stricte p̄cipiatur d̄i
dilectō. p̄t; p̄pluā. **N**ā exo. xx.
deū diligētib9 7 deū odietib9

terribilis pena indicatur. a pfe
miū pmittitur cū pt9 primū p
ceptū imediate additur Ego
sum dñs de9 tu9 fortis zelote
uilitās inq̄tate p̄m in filios i
tertiā a quartā generacōez eo
rū q̄ oderūt me. a fatiēs miseri
cordiā in milia hñs q̄ diligūt
me. a custodiunt p̄cepta mea
Pria ps ut di. tho. 2. 2. q. c. viij.
h; uitate de p̄a spali q̄ filij pu
mūtur q̄ sūt aliqd̄ pntū a sic de
coḡtis q̄ sepe uiuūt vsq; ad q̄r
tā gn̄acōem. **S**ecūdo scd; ma
gist. 2. m. ij. di. xxxij. h; uitate
de filijs a coḡtis imitātib; pec
cata pntū **S**i. ij. nūq̄ intelligi
tur q̄ fili9 uel ali9 pumatur. pe
na culpe uel eterna p pccō alte
rius **S**ecūda ps pt; q; sepe to
ta terra vna meli9 h; p pfecto
i caritate h̄ie. ut pt; de Joseph.
dauīd. abrahā a de helia celū
b apiente ad pluēdū. **M**te neci
tas ostenditur deu. vi. vbi sic
d; Diliges dñm deū tuū ex to
to corde tuo. a ex tō aia tua. a
ex tō fortitudine tua. math. xxij.
Additur ex omī mēte tua **E**rūt
q; uerba hec q̄ p̄cipio tibi ho
die in corde tuo. a narraβ ea fi
lijs tuis. a meditareis sedēs in
domo tua. a ābulans in itinere.
dozmies at; cōfurgēs. a ligab
ea q̄h signū in manu tua. erūt
q; a mouebūtur ante oculos
tuos. scribeβq; ea in limine a

ostijs dom9 tue. nō tñ debēt ad
fram dic. glō. in manu corpali
ligari. h; spūali ad ē in omī ope
adiūgi **I**deo d; q̄h. **A**lias sicut
pharisei facerem9 si in manib;
corporeis ea deferrem9 nec scri
bere ad fram in limib; a ostijs
opt; h; in omī egressu ad opus
debēt huari. nā h; in tho. dilectō
dei a pximi d; ē regula omium
hūanorū actū **I**te math. xxij.
Existēs sine uste caritatis lic;
in nuptijs sit ecclē q̄ ad fidem.
tñ ligatis māib; a pedib; proi
citur in tenebras exteriores. vbi
erit flet9 a stridor dētū. **I**te c
1. cori. xij. **O**stēditur. q; nulla
eloquētia. nec sciētia. nec mira
cula. nec elargicō elemosinarū
nec passio ualeat sine caritate.
Si inq̄t linguīs h̄im loquar
a āgelorū caritatē autē nō ha
buerō. fact9 sū uelut es sonās.
a ābalū timēs. **E**t si habuerō
p̄phetiā. a nouerī miseria omīa.
sc; scripture a oēm sciētiaz. **E**t
si habuerō fide; ita ut mōtes
trāsserā. caritatē autē nō habue
ro. nihil sum. sc; q; uita caritatis
carco **E**t si distribuero in cibos
pauperū oēs facultates meas.
a si trididero corp9 meū ita ut
ardā. caritatē autē nō habue
ro. nihil mihi prodest. **I**tem. i.
cori. vltio **S**i q̄s nō amat do
minum ih̄sum cristum sit ana
thema. sc; maledict9 sc; glō.

Primum

Preceptum

quod maledicetur in iudicio illa
 maledictione de qua math. xxv.
Ite maledicti in ignem eternum
 d. **Q**uātilis vero sit dei dilectio
 patet ex septem. Primo filium dei con-
 stituit caritas. quia misit deus
 spiritum filii sui. in quo clamamus
 Abba pater. Ro. viij. et galla. iij.
 et ioh. i. Dedit hiis qui eum rece-
 perunt potestatem filios dei fieri qui
 credunt in nomine eius. nam ca-
 ritas peccatore de infinita di-
 stantia in qua cecidit per morta-
 le peccatum a deo. in qua fuit in
 regione longinqua filius pro-
 digus eleuat ad unionem cum pa-
 tre celesti. hoc enim gratie officium
 est dicit Albertus. ij. de mirabi-
 li scientia dei. Secundo facit me-
 reri quolibet opere moraliter bo-
 no vitam eternam. aut eius aug-
 mentum. quia si filij et heredes
 ut dicit galla. iij. et Ro. viij. Ter-
 cio facit quod per modica bona tem-
 poralia in casu pro deo data et sic de
 alijs tantum meretur quod quantum
 alius pro multa temporalia data.
 ut patet de vidua cum duobus
 minutis missis in gazophylatium
 luce. xxi. que christi testimonio
 plus quam omnes misit. Et de sa-
 cto petro qui licet modicum
 reliquit cum ait math. xix. Ecce
 nos reliquimus omnia et secu-
 titi sumus te. quod ergo erit nobis
 Respondit amen dico vobis quod cen-
 tuplici accipietis et vitam eternam.

Capitulum

Quartum

possidebitis. non enim ut dicitur super
 eodem greg. quantum sed ex quan-
 to. id est ex quanta caritate quod
 dat deus poterat tunc. sed quoniam
 non adest facultas exterior.
Quarto facit interdum nihil ha-
 bere de bonis exterioribus tantum
 mereri de primo essentiali. quoniam
 tum alius meretur qui multum
 dat. ut patet in eo vic. qui in pau-
 pertate existens. ex magna ca-
 ritate vellet dare centum floren-
 nos et non poterat dare tantum in ca-
 su poterat mereri sicut qui centum
 florenos dat. **E**xempli gratia. pau-
 per nihil habens in caritate tamen
 existens ut duo quo ad gradum
 qui perfectum animam habet dandi
 alteri mendico decem florenos
 tantum meretur de primo essentia-
 li quantum dives ex equali carita-
 te dans actu. x. florenos. secun-
 dum in premium accidentale habet.
 quia gaudebit de eo quod volun-
 tate dandi habuit et quod dedit.
 et pauper medicus pro eo interce-
 det. sed hoc modica sunt respectu
 essentialis premium quod erit de cre-
 atore. hoc probat finaliter scilicet
 thomas. i. q. xx. ar. iij. **Q**uinto
 impetrit et meretur scientiam ma-
 gnam in patria et gaudium. Sic quod
 si simplex vtilis in caritate de-
 cedit. quod habet caritatem ut quatuor.
 Et magis in theologia si de-
 cedit in caritate ut duo. vtilis
 la habet clarioris et perfectioris

scientiam de visis in do q̄ theo-
logus lic; de habitib; scientifi-
cis acq̄sitis mgr plus habitu-
rus sit de sc̄ia. sed hoc modicu
ē respectu sc̄ie de do immediate
habēde. **Racōne** affligit tho. in
prima pte. q. xij. arti. vi. Quia
magnitudinē caritatis vie. seq̄-
tur in pria magnitudo lumis
glorie. **Et** magnitudinē lūis
glorie. seq̄tur intimior vniō et
visio d̄ine essentie. et q̄to inti-
m⁹ videtur de? a vni⁹ alicui
intellectui. t̄nto plura ⁊ intēsi⁹
sciet q̄s ea que relucēt in do. ⁊
p̄ oīs maior delcātio seq̄tur a
maius gaudiū. **Caritas** em si-
num cordis p̄mo aperit. id ē ca-
pacōrem reddit. **Sexto** ca-
ritas facit q̄ diligētib; deū om-
nia coopant̄ in bonū rō. viij.
Dñs celū est p̄miū. infernus a
p̄cāis prohibitoriū. ⁊ similit̄
lymb; purgatoriū: bō tempa-
lia sustētamētum ⁊ oīs adūfi-
tas lucz p̄ paciētie meritū. qz
dicit greg. nulla nocebit adū-
fitas. si nulla d̄netur iniquitat̄.
nulla ei prudētī pōt adēē ma-
la fortūa. qz ut dicit bo. de cō-
sola. In ptāte eius est aduerb̄
bñ vt ut prosp̄is. **Septio** in
via facit omne op⁹ leue. iugū
em inquit xp̄us meū suauē ē. ⁊
onus meū leue. math. xi. ymo
finis precepti est caritas. i. thi-
mo. i. **Tercō** q̄liter cadat di-

lectio dei sup oia s̄b p̄cepto vi-
dēdū est. vbi nōndū put elici-
tur ex varijs dictis sc; thō. et
alioz. vidz q̄ tripliciter dilcō
dei intelligit̄ p̄cepta. **P̄rio** pla-
cibilē seu fauorabiliter. secūdo
ordinabilē. **Tercō** app̄ciabili-
ter. **Primo** d; diligēti placibilē
sup oia. sic q̄ v̄l deo bonū. ⁊ cō-
placētā in hoc h̄as sine r̄lacō-
ne ip̄i⁹ in q̄d cūq; aliud bonū
P̄rio cui⁹ itellcū nōndā sūt ali-
qua. p̄mo quid sit diligere s̄e.
s̄m p̄m in rethorica. **Est** alicui
bonū velle. ut diligere hōiem ē
sibi bonū velle. **Secūdo** q̄d sit
hōi bonū. s̄e p̄hs. i. eth. ⁊ r. **Fe-**
licitas sua virtutes et sc̄ie. et
h̄c nūq̄ obsūt sibi q̄tū ē de se.
s̄it a bō t̄palia ⁊ mala pene
deficiētia ad v̄tutes. **Tercō** h
nō q̄ duplex ē dilcō i hōib; q̄
dā occupie q̄ vtilitatis n̄re grā
ē. puta cū aliq̄s diligit aliquā
rē p̄pter se diligētē. ⁊ sic diligi-
m⁹ a s̄nū. capra. cibū. ⁊ filia. qz
vtilia nob̄ ad hōiem. ad delcā-
cōnē. v̄l ad cōmodū n̄rm. ⁊ ta-
li dilcōe diligit hō se p̄ncipali-
ter nō aliō. alia ē dilcō aicitie.
puta cū q̄s diligit aliquē hōie;
p̄pter ip̄m dilcōm hōie; ut cum
q̄s vidz aliquē sapiētē. virtuo-
sū. ⁊ h̄moi. ⁊ sibi ista vult inē.
⁊ cōplac; in eis: diligit eum di-
lectione amicitie. **Quarto** nō
q̄ app̄ie do. nihil bonū ē nisi id

quod ipse est. vic; q; e omnipotens. omniscies. misericordissimus. patetissim; dicitissimus. et filia. nā ieiunare. orare. virtutes acq; rere. vicia vitare nō sūt deo bō. licet corā nobis ei sint honoifica. Quia bonoz nroz non indiget. sed nobis p̄fata bona sūt. et p̄ ea coram nobis gloificatur p̄r qui in celis est. Ex quo pat; quid sit deū super omnia diligere. q; sibi bonum velle. vic; meditari velle. et op̄lacētiam habere q; e omnipotēs. sapiētissimus. optim; et filia. Et sic amam; secūdo amore videlic; amicitie nō p̄pter aliud. nec relatīe ad aliud. non autē diligere debemus eum primo amore sc; cōcupie. vic; ut velim; sibi bonum mie. q; nobis dona dat. q; tūc nos plus diligere. vnde Bern. li. i. de diligendo deū absq; intuitu p̄mij diligendus est de;. verus enim amor in seipō cōtentus est. Et itez lic; deus sit absq; intuitu p̄mij diligend;. nō tñ absq; p̄mio diligitur. vnde quanto quis purius diligit deū p̄ se. et quanto min; habet respectum ad se diligentē. tāto deo dilectio plus placet. et amplius homo meret; Raco aut; quare sic diligere debem; deū p̄pter se est. Prima quia nisi sic. tūc nō diligeremus eum nobi

liori mō q; diligimus equum. afinū et c; quibus bonum volumus p̄pter nos. Item naturaliter mir filio vult bonū sepe sine omni respectū utilitatis p̄prie. ut in casu quo filius iuueis moreretur ergo plus tenem; deo. Item idem pat; in amicis vis. ad quos exigitur ut non diligāt utilitatis aut delectacōis ḡcia. sed amicū p̄pter se. Itē experientia est q; q; diligit p̄pter se eum quē nunq; videbit ultra mare existētem. ut si audis de probo milite in armis et virtutibus. vis sibi bonū. et cōplacētiam habes in eo lic; nulla utilitas tibi inde seq̄retur. Cur ergo nō diligerem; deū p̄pter se sine omni respectu ad aliud ab eo. Ex quo patet q; multū meretur qui dei perfectiones sepe meditando cōsiderat. et corde sibi hoc oplacēt. Optimus ei actus ē diligere deū. **Hic** i q̄ritur p̄rio an deum diligere possim ut det m; vitā eternam seu celū. Rñd; nō. sed per plura opa alia deo seruire possum; p̄pter vitā eternā. Nam differunt seruire deo et diligere. sicut genus et spēs. vnde opa bō debto facere plura et conai implere alia precepta. et alia p̄pter vitā eternā. q; opa talia bona sūt vie ad celū. Sed diligere deū nō debto ut vitā

Prīmū**Preceptum**

eternam mihi donet quia sic ordinarem deum in creatura; et in utilitatem meam quod illicitum est. **T**um quia hoc esset uti fruendis quod nunquam licet; ut dicit Augustinus primo de doctrina christiana. **T**um quia sic me principaliter quererem tum etiam quia deteriora debent esse gratia meliorum scilicet; per hunc in politicis quod hic non fieri. **S**ecundo queritur possum ne diligere deum propter beneficia que mihi dedit. **R**espondit thomas. 2. 2. q. xxvii. arti. iii. **S**i ipse propter dicat causam finalem non debet quod sic videret eo. **S**i autem dicit causam occasionalem vel motivam possum scilicet secundum illud per. **I**nclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. **B**eneficia enim que deus nobis dedit velut caritatem dei facile nos accendere debent ad deum diligendum et occasionem prestare. **H**ec autem questio sic a precedenti et similes aut nunquam aut caute debent predicari secularibus?
k **T**ertio queritur cur tam durum apparet secularibus deum a nobis non debere diligere propter beneficia. **R**espondit secundum wilhelmum parisiensem libro de virtutibus. **H**oc fatiunt carentia doctorum realium et ignorantia secularium que proveit ex eo quod se querunt

Capitulū**Quartum**

non que dei sunt quod caritas dei non facit sed dilectio curua. **Q**uerunt ei homines nimis terrena honores diuitias et similia que licet sint minima bona tamen in eis contentantur. **S**imiles pueris qui in piro plus amorem figunt quam in tota domo. **C**ontra hunc modum diligendi deum peccant directe quidam peccatores qui velent quod deus non nosceret peccata eorum vel ut sibi peccata eorum placerent contra quos in peris dicit dominus. **E**xistimasti inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra faciem tuam tales enim velent deum non esse oiscientem vel summe bonum. **E**t hoc est deum velle non esse deum quia scientia sua est deus met. **S**ecundo contra hoc fatiunt odientes deum velent enim eum non esse iustum punientem; primo tristatur quod iustus est ut faciunt etiam damnati dicit autem thomas. 2. 2. q. xxxiii. quod odire deum inter omnia peccata grauius est quia in eo per se est auersio ab incommutabili bono. **I**n aliis autem est auersio per accidens. **V**erum licet deus clare visus a nullo possit odiri quia sic in eo nec apparet nec verum malum videretur. **T**amen oditur a malis visus in suis effectibus videlicet punitiois. **S**ic enim vides

per crocū vitæ pulchrum ho-
 minē iudicat pulchrū a bene-
 coloātum hōie; pallidum vel
 crocū eē. Sic perūsi p̄ penas
 a deo inflictas eū iudicant cru-
 delem sc̄dm illud ps̄. superceci-
 dit i ḡmis sc̄; p̄cc̄i a malozum
 effectū. a non viderūt solem
 m **S**ecūdo p̄ceptū de diligen-
 do deū sup̄ omnia debet fieri or-
 dinalit̄. sic videt̄ q̄ nos ⁊ omnia
 alia in deum referamus. ⁊ i suā
 gloriā vltimate. Ita q̄ q̄cquid
 diligimus. volum⁹ agim⁹. p̄-
 ter deū a eius gloriā diligā-
 mus. agamus. ⁊ obmittamus.
 quia tunc in oībus reb⁹ plus
 diligimus deū q̄ res ipsas. q̄n
 suam gloriā in omnib⁹ que-
 rim⁹ vltimate. q̄ p̄pter q̄d vñ
 q̄d q̄ tale a ipsū magis. i. po-
 steior. **E**t sc̄dm hoc intelli-
 gi debet p̄ceptū dilige domi-
 nū. **S**c̄dm breuī⁹ ⁊ clari⁹ sic
 exponit th̄o. tractatu de perfe-
 ctione spūalis vite. **E**t ē mens
 facti aug⁹. li. i. de doctrina xp̄i.
 ana nā dilectio est act⁹ volun-
 tatis q̄ significatur p̄ cor. q̄ sicut
 cor ē principiū materiale om-
 niū motuum corpalium. ita vo-
 lūtas q̄tum ad int̄cionem fi-
 nis vltimū q̄ est obiectū carita-
 tis. est principiū oīum actūū
 quarumcūq̄ potentiaz q̄ mo-
 uentur a volūate. hęc aut̄ sunt
 tres sc̄; intellect⁹ q̄ significat̄

p̄ mētē. vis appetitīa inferior
 que significatur h̄ p̄ aīa; vñ
 sc̄dm eam dicimur agere vitā
 aiālem. **E**t vis executīa exterior
 que significatur p̄ fortitudie;
 siue virtutem siue vires. preci-
 pit ergo nobis q̄ tota nostra
 inten cō feratur in deum. sic q̄
 omnia actu vel habitu in deū
 referantur sicut in finē. **S**c̄dm im-
 pletur cū aliquis vitam suam
 ad dei seruitiū ordinat. ⁊ p̄ oīs
 oīa que propt̄ seipm̄ agit vir-
 tualiter ordmātur in deū. nisi
 sint talia que a deo abducant.
 sicut p̄cc̄a. **E**t sic diligitur de⁹
 ex toto corde. **S**ecundo ut in-
 tellectus noster tōliter sb̄da-
 tur deo. sic q̄ homo credat ea
 q̄ d̄mitus t̄dūtur. sc̄dm illud
 .ij. cor. i. x. in captiuitate; redi-
 gentes omnē intellectū in ob-
 sequium cristi. **E**t etiā in medi-
 tatione dei perfectionib⁹ ei talia
 in eē vclimus. et oīa memora-
 ta alia sc̄; beneficia dei in deū or-
 dinemus. **E**t hoc est tō mente
 diligere. **T**er cō ut appetit⁹ nr̄
 inferior reguletur sc̄dm deum.
 ⁊ quecūq̄ homo amat. sperat.
 ⁊ sic de alijs passionibus i deo
 amet vniūsaliter oēs affectio-
 nem ad dei dilectioem referēs
 non in voluptates carnis. **E**t
 qui sic perdit animam suam.
 in vitam eternam custodit eā
 Joh. xij. **E**t hoc ē ex tō anima

diligere **Q**uāto ut oīa exte-
ra nostra verba et opa ex diu-
na caritate deriuētur. et ī dei ho-
nore dirigantur scdm̄ illud. i. cor.
i. vltio. Omnia opera vestra
in caritate fiāt. Et sic diligitur
deus ex tota fortitudine. et talis
pfectio deū diligēdi cadit sub
pcepto. q̄ autez omnia sint in
deū referēda et suum honorem
patz. i. cor. x. Siue māducatis.
siue bibitis. siue quid aliud fa-
ciatis. omnia ī gloriā dei facite.
ut in omnibz honorificetur deus
Sic enim fit debita recōpēsa
deo qui omnia in nos ordina-
uit ut dicit magister in. ij. di.
i. **Q**uia. i. cor. iij. Oīa nra sunt
Ius id docet naturale ut cui⁹ ē
arbor vel ager. eius etiā totus
fit fructus. **S**icut totū qd̄ sumus
et possumus et a deo accepim⁹
et dei p̄rium est. ergo fructus
operū nostrorū deo cedere de-
bet. **S**icut per talia deo nullā vti-
litatem adicere possumus. Cū
scdm̄ ps̄. Honorū nostrorū
nō indigeat deo oportet ut ad
eius fiāt honorem. Item ciuili-
libet vī suū. omnia opa cedūt
dño lege ciuili. sed dei serū su-
mus per omnia a quo animam
corp⁹. et res. et quicquid in il-
lis boni cōtinetur habemus. er-
go nostra opa dei honori serui-
re iustissimum est. **A**lōndum
tamē q̄ quāuis omnia sint in

deū ordinanda vltimate. non
tamē de necessitate sunt omnia
immediate et in solū deū ordi-
nanda. **Q**uia sunt multi fines
ad inuicē subordinati in quos
res recte ordinari possunt. vlti-
mate tamē totum est in deū or-
dinandum. **E**xempli gratia. co-
medere debet ut viuas. nō ecō-
uerso. viuē ut op̄a licita faci-
as ad que creatus es. **O**perari
bene ut vitam eternā habeas.
que sunt videre deū beatificari
eo frui. **E**t vitam eternā habe-
re non p̄pter cōmodū p̄rium
vltimate. s̄ p̄pter gloriā dei que
ibi pl⁹ exercetur. **S**icut queri-
tur **C**um non debeat deum dili-
gere p̄pter vitā eternā ex pri-
ma expōsitiōne possumus ne alia
bona opa facere p̄f̄ deū dilige-
re. vicz deū laudare. orare. ieu-
nare. et similia p̄f̄ acq̄rendā
vitam eternā. **R**espondetur q̄ sic
ratio est. q̄ omnia preenumera-
ta opera bona vī nō sunt for-
maliter dei dilectio. s̄ effectus
dilectōis. dilectio enī dei facit
quē deum colere. orare. sancti-
ficare sabbatū. multa p̄cep-
ta seruare. et filia. **E**t talia tanq̄
min⁹ bō ordinantur in mai⁹ bo-
nū scz in vitā eternā vicz in dei
visionē clarā et dilectōem. et h̄
ē rect⁹ ordo. **S**ecūdo q̄ritur p̄
an ad bonitatem actūū nostrorū
requiratur ut q̄s actualit̄ tēdat

Primū

preceptum

per res p̄noiatas i d̄u ordine
iacto h̄nd? q̄ nō oportet actu
aliter sic tendere. sed ut actus
n̄ri sint vere boni sufficit et req̄
ritur ut cadāt sup̄ debitā ma
teriam. et ut alias sint b̄n circū
stancōnati. et q̄ referatur in de
um actualiter vel virtualiter
Tamē q̄to plus quis actu in
deum referret t̄nto plus mere
tur. Sicut mercator ad remo
tam terrā parū rem portans.
lucratur plus q̄ alter cū eq̄li
re in p̄p̄quo manēs. oportet
enī ad minus h̄cie; taliter esse
dispositū i animo p̄ habitum
acquistū ex actualib; relacō
nib; in d̄u aut p̄ habitū i fusu.
aut per generalē intencionem
fatiēdi oia propt̄ d̄u q̄ si se re
solueret et actualiter cogitar;
de deo et de relacōe in ipsū sta
tim referret in eū. Exemplū in
fili. p̄r amat filiū propter quē
ditādum mercatur. circuit ma
ria tezas perambulans non sem
per actualiter talia ordinans
in filij ditacōem. sed sufficit q̄
labores p̄noiatati impati sint
aliq̄n a dilectione filij cui; ipe
rij virtus manet in sequētib;
Simile de volenti ire romam.
non oportet q̄ in itinere pere
grinus talis semp̄ actu cogit;
de fine. sc; de roma. s; mediante
vna citate attingit aliā et sic eī
q̄ proposito. **¶** Tercio querit̄

Capitulū

Quantum

an ad hoc q̄ actus nostri sint
boni moraliter vel meritoie exi
gatur q̄ a caritate seu a dilecti
one dei incipiāt et immnentur.
originentur. et ordinētur. **R̄n**
sio q̄ sic nā q̄ oriri oporteat a
dilectione dei patet per auḡ.
in de spiritu et littera. d. non ē
fructus bonus qui de radice ca
ritatis non surgit. Caritas au
tē est dei dilectio ex acquisito
habitu vel infuso procedens.
q̄ etiā nullus actus sit bonus
moraliter nisi immediate ten
dat i deum ut dei dilectio pri
maio exposita vel immediate
tendat p̄ aliā op̄ra in deum fi
nalit̄: p̄t; p̄ auḡ. in de ci. dei
li. xix. vbi dicit. nullas esse vras
virtutes si in deū finalit̄ non
referantur. Ex quibus p̄t; necē
rium fore actus nostros origi
nari et terminari a deo i deum.
verbi gr̄tia. Ad hoc q̄ dilectio
tua vel proximū sit bona mora
liter exigitur ut dei dilectō sit
cā dilectionis proximi et q̄ prox
imū diligas finaliter propter
deum. Sic de esea et de alijs
Sed ut sint opa n̄ra etiā mei
toia oportet; ut ex infusa dilectō
ne procedant. vic; ex caritatis
habitu. i. cor̄n. xij.

Capitulum quintū

Quoniam hoc p̄ceptū fa
ciūt plūmī creaturā
sibi p̄ fine statuēdo

quā creaturā pl⁹ deo diligunt. ut honores. diuitias. voluptates. sciētiam. et plura alia. Pro cuius intellectu nōdum scdm th^o. p^{ma}. ij. q. i. q^o semp est aliquid in corde hoīs qd homo sume diligit. et in qd maxie vitā suā ordinat. Et hoc dicitur vltim⁹ finis hoīs. Et ad illud habet ho quasi specialiter fatiem aie. id ē supremam intencionē cōuersā. Et si hoc ē deus. tūc ho est in statu salutis. et si subito moreretur saluaretur. Si vero est creaturā. iam est in statu

b dānacōis. ¶ Dñ⁹ r^gula talis a doctōribus sacre thologie elicitur. Et fit p^{ma}. Ad noscēdū peccata mōrta a vniuersalib⁹ qñ amor vel affectio ad creaturā ad se vel aliū tātū crescit. vel ē amor tā magn⁹ q^o in eo cōstituitur vltim⁹ finis. id ē q^o aliq⁹ nec actu. nec habitu ordinat illā creaturā. nec eius dilectionē. aut etiā seipm in deū. sed vellet cū tali creatura otentari. et nō curare deū offendere. nec pceptum eius transgredi ppter illam creaturā. est mōrta peccatū. q^o est aliq⁹l⁹ cōtemp⁹ tus dei. Et lic⁹ nō sit formalis. tñ est fruiō creature. et preponitur creatura dō. vel etiā cum aliq⁹. vellet cum creatura hic semp manere nō curādo de b⁹ tudine. lic⁹ enī. nō sint rudes fu

per hoc temptandi. tñ semp talis amor ē pccm mōrta. qñ aut aliq⁹ diligit creaturā pl⁹ q^o deberet. tñ ppter hoc nollet deū offendere. nec amicitia ei⁹ pdē. nec trās gredi ei⁹ pceptū. non oportet q^o tūc sit mōrta. Aliā regula secūda vice. satis o cor dā⁹ cū p^{ma} ē. q^o qñ aliq⁹ cōmittit nōbilit⁹ o⁹tra dilcōez dei. hoc est mōrta. qñ nō. tūc est vniuersale. ¶ Qñ aut aliq⁹ sit o⁹tr⁹ dilcōez dei pōt attēdi penes hoc q^o repugnat caritati et amicitie quā ad deū h⁹re debem⁹ sup oia. ¶ Tertio mō diligeō⁹ ē de⁹ sup oia app⁹ciabilē. sic q^o tā cāe h⁹a q^o app⁹ciem⁹ deū. q^o ppter nullā creaturā eo carere velle. s⁹ oib⁹ alijs a deo eū eis iponim⁹. et q^o tā firmo amore deo adhxreamus. q^o ppter nullā creaturā. nec ppter oē fil⁹. aliq⁹ fatiam⁹ aut vlimus o⁹trariū dīme dilcōi. id ē o⁹trariū dei pceptis. q^o enī delibeate sūt cōtra dīma pcepta. sūt cōtraria dīme dilcōi et caritati. q^o sūt peccata mōrta q^o tollūt caritatē. Illud etiā vid⁹ velle sco. i. ij. dixxvii. vbi dic⁹. q^o ho d⁹ deū extē. siue diligere sup oia. ita q^o nullū aliud. nec oia fil⁹ sint e⁹ app⁹ciabilia sic de⁹. s⁹ q^o omia alia vellet cicius non esse. q^o deum nō esse. Et debet etiā intēsiue deum diligere sup omnia. ita q^o facili⁹ deberet inclinari

ad contrariū dilectionis cuiuscūq;
q̄ alterius. q̄ ad contrariū dilec-
tionis dei. Est autem ratio horū q̄
deus est illa p̄ciosa margarita.
quā negotiator ille iuenit qui
abiit a vendidit vniūsa que
habuit a emit eā. math. xij.
Item cū deus infinitus sit. in bo-
nitate. misericordia. a similib⁹
attributis intēsiue a extēsiue.
ideo p̄ infinitas mūdīs nō dēz
offendi. sc̄d̄m aug⁹. Cur deus
homo Itē stultissim⁹ est q̄ con-
tempto th̄saurō grandi. papi-
liones insequitur sicut pueri.
q̄ tñ faciūt qui creaturā plus
q̄ deū diligunt. Contra hoc
p̄ceptū faciunt quicūq; intui-
tu alicui⁹ lucrī temporālis cōse-
quēdi ut sit in emendo vel ven-
dendo. a delectacōis. ut sit luxuri-
ando. aut honōris. ut sit supbi-
endo. vel vane gloriando. fa-
ciūt cōtra dei p̄ceptum. Tales
nō diligūt deū sup omnia. sed
diligūt creaturā plus q̄ deū.
q̄ p̄pter eam pl⁹ placet eis ta-
lis creatura q̄ diuina volūtas
in p̄ceptis. Et appreciantur ve-
re vel interpretatiue creaturam
pl⁹ q̄ deū. vnde aug⁹. li. de li-
ar. diffinēs p̄c̄m mōrle dicit
Est spreto incommutabili bo-
no. rebus mutabilib⁹ adhxere.
re. vnde math. x. Qui amat pa-
trem aut m̄rem plus q̄ me nō
est me dignus. aut qui amat

filiū aut filiā super me non est
me dignus. Secūdo cōtra hoc
p̄ceptum faciūt qui amore ali-
cui⁹ persone ut adam respectu
eue. a malo amore capti respe-
ctu persone dilecte ne personā
talē cōtristent negligūt dei p̄-
ceptum a cōtra ip̄sū faciūt. dei
beneplacitum nō curātes. Ter-
tio q̄ timore alicui⁹ persone. ut
seruū p̄pter d̄nos deo obedire
i p̄ceptis obmittunt. a sic crea-
turā vilē creatōi p̄tio filiō ip̄o-
nunt. Ex dictis patere pos-
sūt doctōrū quedam regule a
sit tertia in ordīe. Quicq̄d cō-
mittitur vel obmittitur cōtra
p̄ceptum dei. vel eccl̄ie. vel le-
gis natūe. vel supioris. si talia
p̄cepta sint de necessitate salu-
tis. vel cōtra v̄tum solēne vel
priuatū. vel oīra iuramētum
licitum. semp est mōrle p̄c̄m
Quia est dictū. vel factū. vel cō-
cupitum cōn legem eternam
Sic enī diffinit Aug⁹. a alle-
gat m̄ḡm. ij. di. xxxv. Qñ ve-
ro citra tunc non oport; q̄ sit
mōrle Itē pat; q̄ talia sub dei
mādatis p̄ceptiuis cōtinētur
Alia regula ē q̄ta vic; qñ
aliquid sit cōn consciētā vere
vel false dictātem aliquid esse
mōrle: est mōrle peccatū. q̄ ē
spreto vere vl̄ interpretatiue in-
commutabili bono reb⁹ mutabi-
libus adhxere. ut bt̄s aug⁹.

diffinit peccatum mōrleī de li-
bero ar. a est cōtra tertiam ex-
pōsiōnem et cōtrā aplūm rō-
xij. Qui discernit si māducaue-
rit dānatus est. quia nō ex fi-
de glō. id est scdm cōscienciā.
vnde cōscientia erronea ligat
non in quātum erronea. sed in
q̄tum cōscienciā. Item vel q̄
facit cōtra cōscienciā formi-
dātem probabiliter. vel dubi-
tatiē an aliquid sit mōrle. tūc
semp est mōrle peccatum. Rō
aut non sit cōtra cōscienciā
adhuc pōt esse mōrle si cōscien-
cia non sit satis instructa et suf-
ficiēter. Vnde est regula mōr-
lis. dubitās de aliquo an sit il-
licitū. a stāte dubio illud agēs
peccat. Sed hāc regulam ex-
ponit Cācell. parisiē. Johā. de
gersona tractatu de pollucōne.
vna cum wilh. alab. dicit Intel-
ligēdam esse de dubio tali qd̄
est vehementer et magis. aut eq̄
saltem inducit mētē credere
q̄ mortale est illicitū sicut q̄ ē
licitum. pmo albt? adhuc faci-
lior est. Secus est vbi mens
plus inclinatur et iudicat q̄ ē
licitum q̄ illicitum. q̄uis non
habeat vsqueq̄ certitudinē
euidētem aut fixam. quia nec
hoc ipm requiritur. Item Can-
cell. m de vita aie dicit istam re-
gulam: exponēs se discrimini
peccati mōrli. peccat mōrli;

debe intelligi nō de oī dubio.
sed de probabili et vehementi.
probatu p̄ illud Eccl. iij. Qui
amat periculum. peribit in illo
Exemplū ponitur de sciēter po-
nēte se dormitū p̄pe serpentes.
qui se peiculo committit in toxi-
caciōis. Pro intellectu taliū sūt
nōnde regule. xij. quas ponit
in diuersis locis. Cācell. in flo-
rib? regularū mōralium. Et li-
bro. iij. de solacōe thologie
Prima equitas quam nominat
p̄hus epykepā prepōdeat iu-
ris rigori. Est aut eq̄tas iusti-
tia p̄satis ommb? circūstātijs
particularibus. dulcore miseri-
cordie tēpōrata. hoc intellexit q̄
dixit Ip̄e etiā leges cupiūt ut
iure regātur. Et sapiens. noli
esse iustq̄ nimis. alio quī sum a
iusticia. sum a iniusticia fit. et p̄s.
Omnia mādata tua eq̄tas dei
scz. idē cū eq̄tate pensada. Se-
cūda. ambulādū ē in via virtu-
tū doctria. via regia ut nec stru-
cti? fiat dei mādatū. nec lati?
q̄ ip̄e mādauerit. q̄uis inde
sumē possint aliq̄. a malicie ve-
lamē. aut ecōtra in desperaciōe;
corruē. non tñ oib? p̄ oī tēpo-
re a loco p̄dicādā asseim? quā-
lib? vitatē Tertiabōz mētū
est ibi agnoscere culpam vbi
culpa nō ē. agnoscere in quā
non per assensum firmum. hoc
eni stultū periculo sumqz foret.

Sed sic ut doleat a peniteat
 homo postmodum quasi veraciter
 in culpa teneatur. hoc intelligi
 tur de preteritis. Ratio dicti est quod
 certissimum est quod sine dei gratia
 damnati sumus. Et quod nullus
 omnimodo de certus est se esse in gra
 tia nihilque nostrum est a a nobis
 nisi peccata. Quarta loquendo de
 futuris agibilibus vel credibili
 bus non reputetur culpa ubi
 culpa non est. alioquin causaretur
 erronea conscientia hic. contra quam si
 aliquid attemptetur fieri iam cul
 pa est si fluctuet animus? Quinta
 scilicet hac dubitatione fluctuans
 velut ad utrumlibet nesciens quid
 acturus sit. Consilium est ut non
 agat. quod exponeret se discrimi
 ni. quo casu certum habet quod peccet
 Sexta si vis quod securus age
 re certus sis illud esse bonum. neque
 virtuti contrarium. Sed refert quod
 certitudine. sufficit nempe certi
 tudo moralis que est infima. nec ex
 igitur secunda certitudo sup
 naturalis que est nobilissima clare
 evidentie. prout videtur de gloria
 nec prophetialis revelatio ut in
 prophetie dono. nec ad christum
 que domine auctoritati immititur. ut in
 articulo fidei a sacre scripture
 . nec tertia certitudo erigit na
 turalis que habetur ex demonstratio
 ne ut prima principia. Est autem
 moralis siue civilis certitudo
 que agit ab aristotele in primo

capitulum ethicorum cuius sententia est
 disciplinam esse in vnaquaque
 re certitudinem querere iuxta ex
 igentiam materie. Equae enim vi
 cosum est inquit persuadente
 querere mathematicam a mora
 lem demonstrare non enim consur
 git certitudo moralis ex euiden
 tia demonstrationis. sed ex pro
 babilibus coniecturis grossis a fi
 guralibus magis ad vnam partem
 quam ad alteram. hanc certitudo mo
 ralis sufficit ut vel non sis in pec
 cato dum facis quod in te est. id est
 dum bene vteris domis iam habi
 tis. aut saltem peccatum non incur
 ris novum per te meritum. Exempla
 gratia in celebrando orta est
 enim ex diligentia tua prepara
 tionis excusatio. Septima regu
 la certitudo moralis per doctri
 nam colligitur altero trium modorum.
 quorum vnum prouenit ex alterius
 auctoritate. alius ex propria eru
 ditione. tertius ab experimental
 certitudine. sub primo viuunt
 insipientes et animales que aut non
 habent claram sue complexionis az
 momiam. vel aliam gratiam gratis
 datam que faciliter concipiuntur
 agenda ab eis qui scripturas
 intelligunt ut augustinus. Tales ab
 alijs recipere habent intelligen
 tiam scripturarum. a alijs credere
 a obedire. scilicet rationibus. Sub se
 cundo sunt phisici et rationales
 qui proueniunt scilicet ex propria

erudicōe. et oritur hic modus
 nutriturq; ex studiosa perscru-
 tacōne diuinorū mādatoꝝ in
 sacra scriptura contētoꝝ. q̄
 legi debet puro fidelī integro
 corde. Sub. iiii. sunt perfecti et
 spūales. sc; s̄b exprīmētali cō-
 fuetudie de q̄b; ap̄lus. S̄piri-
 tualis hō oīa iudicat. et ip̄e a ne-
 mine iudicatur. Et alibi dicit.
 nihil dulcius q̄ respicere i mā-
 datis dei. habētes enī virtutū
 habitus. ex eisdem inclinātur
 ad recte iudicandū de agibili-
 b; eoz. non ex habitu sciēcie
 solū. sed ex naturali virtutis in-
 clinacōe. puto q̄ religionū in-
 stituēdaz p̄ncipalis causa fu-
 it auctoritas regim̄is cui obedi-
 entia p̄staretur plus q̄ pprie ra-
 cōi q̄ in pluim̄is dubia est val-
 de et debilis et incerta. hūana ei
 agibilia tātam habēt variabi-
 litatem. dicente aristol. et teste
 experientia. ut visu magis q̄ ar-
 te cōstare videātur. Octaua ē.
 certitudo moālis nō semp̄ scru-
 pulos omnes abicit. sufficit ut
 contemnat vel super; sic op̄an-
 do quasi non sint. Est aut. scru-
 pul; i p̄posito vacillacō. seu du-
 bitacio quedā cōsurgens cum
 formidine ex aliq̄bus cōiectu-
 ris debilib; et incertis. alioquū
 si ex v̄hēmētibus argumentis
 et probabilitioib; p̄ hac parte
 q̄ p̄ alteā dubitacō cōsurgere;

Tā nō scrupulus sol; vel leuis
 dubitacō cū trepidacōne dici
 opt; s̄ moralis de trāsgressiōe
 certitudo. Non a regula ē. moā-
 lis certitudo. nō pōt sub vna re-
 gula tradi q̄ sufficiat in oī casu
 oscientiā agētis reddere securā
 se nō deliq̄sse. id ex euētū rez p̄-
 p̄di sepi; solet. p̄pterea cōstitu-
 te sūt in figurā tres ciuitates re-
 fugi; fides. spes. caritas. et inuen-
 tes lauac; p̄tētie. et immūta-
 tis ahiū. q̄ten; pax cōturbata.
 p̄ ea q̄ se fecisse formidat hō. re-
 formetur. Decia regula ē. ois
 agēs cōn oscientiā. edificat ad
 gehēnā si oscia sit h̄ra. q̄ id q̄d
 agitur est mōrle. vel v̄male so-
 lū. q̄ntum est ex pte v̄m; circū-
 stātie q̄ ē facere oīra oscientiam
 si cōscia iudicet illud solū eē v̄-
 male. Vnde cā. exponere se p̄ci-
 culo p̄ci mōrle. ē p̄cēm mōr-
 tale. vel sic agere incertū. et di-
 mittere certū in materia mora-
 li ē p̄cēm mōrle. si tale sit incer-
 tū q̄ sit mōrle nō solū p̄ oīctu-
 ras leues. a; ex suspicōne trepi-
 da. a; scrupulosa p̄ueniēte ex
 nimio timore cadēdi in via dei. s̄
 intelligitur dū tale ē v̄hēmē-
 ter et p̄babilit̄ incertū eā sic op-
 positū vel magis. tūc enī illud
 q̄d agitur non carebit mōrli
 culpa. alit̄ nō oportet. idem di-
 cit althodozēs. albtus adhuc
 est benignior in libro de h̄ie

ubi sic queit vtz oſciētia ſem-
per obliget ad fatiēdū. **R.** ſine
preiudicō loquēdo dicim⁹ qd
non obligat ad fatiēdum niſi
ſit ut opimatum. vel ut creditū.
vel ut ſcitum illud qd eſt in cō-
ſciētia. **E**t tunc obligat ſiue cō-
ſciētia ſit errornea ſiue non er-
ronea. nō aut obligat ſcd; eū-
dem ſi eſt ut dubitatū aut ut
ambiguū. **D**uodecima regula
eſt. cōſiliū ſalubre eſt frequē-
ter agere cōtra ſcrupuloſos. le-
ues. ⁊ trepidos. citādo eos ad
alioꝝ iuditiū q̄ten⁹ ex confue-
tudie fiat hō robustus. ſolid⁹
⁊ trāquillus in exercitō ſpūali.
Exēplum in dōmificatorib⁹ ⁊
ſunibularijs. **T**redécima in nul-
lo caſu eſt p̄plexus aliq̄s inter
duo p̄ccā q̄n ei pateat exitus
abſq; nouo p̄ccō. nā ſi iurauit
rat quiſpiam ſe occuſurū p̄tz
innocētem. nō occidat eū. ipe
nō p̄ccauit nouiter ſcd; iā p̄c-
cauerat iurādo. **S**i aut dicit
ſibi oſciētia errornea qd petrus i-
nocens eſt ſtātū occidendus
ab eo. dimittat hāc cōſciām. ⁊
liberatus ē. **S**i poſtremo inci-
dāt duo p̄cepta mō poſſibi-
lia ex culpa ſua agat id qd de
ſe eſt magis obligatoriu. ⁊ a
nouo p̄ccō immunis exiſtet.
Dubia pluā hic occurrūt.
Prio q̄n hō tēatur diligere de-
um ſup oia. r̄nſio qd non ſp a

p̄ ſemp. qd eſt p̄ceptū affir-
matiu. racō eſt. qd actualit̄ deū
diligere ſp eſt i poſſibile p̄p̄
hūanam infirmitatem. necita-
tē ⁊ p̄pter multa impedimēta.
dic. tñ ſcotus in. iij. di. xxxvij.
qd ad actualiter implēdū ob-
ligat dieb; feſtiuis. **I**ta qd omi-
die feſtiu. ⁊ poſſime dñicis
dieb; ⁊ in principalib⁹ feſtis
tēatur hō ſe recolligere. ⁊ deū
ſup oia actualiter diligere. ut
patebit de ſcificacōe ſabbati
clari⁹. **E**t lic; p̄ tūc teneatur
ex p̄cepto. tñ omi momēto te-
nem⁹ p̄ccā vitare. ⁊ bñ agere.
Et forte nimis incristianū eſt
ſiue foret non q̄tidie de mane
ſaltem aliq̄liter cor ad deū cō-
uertere. **E**t q̄uis p̄p̄ditus
legittie excuſetur de audiētia
miſſe interdū die dñico. tñ nū-
q̄ vidz q̄s excuſari quā in die
tali teneatur deū diligere ſup
ōnia. qd ſolo corde impleri pōt.
vnde dicit **S**cotus in. iij. di. x-
xvij. ſi aliq̄ necitas excuſat ab
execucōne audientie miſſe do-
minico die. necē eſt ſupplere i
aliquo equalēte. ut ſaltē die il-
lo deputato in ſp̄ali cultui di-
uino aliq̄s act⁹ h̄atur relatoꝝ
immediate i deū ad ei⁹ reuerētā.
Dubitat̄ ſecundo an pre-
ceptū hoc de dilectione in via
poſſit impleri a nobis. **R̄nſio**
ſcd; thō. in libro de perfectiōe.

spūalis vite. Triplex ē grad⁹
 deū diligēdi. Prīm⁹ ut diliga
 tur quātum diligibilis ē. a h
 a solo deo attingitur. Raco. qz
 simpliciter infinite bon⁹ diligi
 bilis a amabilis ē. a sic nec in
 patria a creatura quacūqz di
 ligitur. Secūdus ut diligat⁹
 de⁹ scdm totā virtutē alicui⁹
 diligentis. a sic solū in patria
 a nobis perficietur. Et ad hoc
 hic suspirare debem⁹. ibi enim
 oīa nostra. scz cor id ē intentio.
 mēs. id ē intellect⁹. aīa. id est
 oīs nṛ appetitus. et fortitudo.
 id est exteriora nostra tōlit in
 deū ferētur dilectiue. Tertius
 gṛdus ē deū diligēdi sic expō
 tum est tripliciter hoc precep
 tum. a sic in via implei potest
 i **D**ubitatur. iij. an deum pl⁹
 amare deberes si p te solo mū
 dum creass⁹. redēmiss⁹. a glori
 ficaturus esset te solū in pṛia.
 a nō alijs vel p alijs hoc facerz
 vel factur⁹ ess⁹. R. hugo libro
 soliloquij sui vbi homo cū sua
 aīa loquitur. R. pmo plus. qz
 plura sic singulis cōtulit. nam
 aīa dicit. Ecce vñce dilectū et
 electū diligo. S; hāc hui⁹ di
 lectōis mee iuriā pacior qz so
 lum diligēs sola nō amor. vbi
 respōd; hō. **C**ave aīa ne qd ab
 sit nō spōsa sed meretrix dica
 ris. si muneā dātis. idē dei bñfi
 cīa pl⁹ qz amantis affectū dili

gas. Et post hoc oñdit qz tria
 velut arras quasdam quelibet
 aīa a dō spōso suo recepit. Pri
 mo. quedam cōmunit. Secū
 do. quedā spūaliter. Tercō. que
 dam singularit. Communif.
 ut celum a terram a eoz orna
 tum. quo picipāt pisces. aues.
 a bestie. Spūaliter. intellectū.
 memoriā. voluntatem. dñnum
 terre. redempcōem in passiōe
 a glorificacionem. Singula
 riter vtro qz in vtero mortuus
 non fuisti. qz pccātem te exspe
 ctavit. penitentiā dedit. a in nu
 merabilia alia. Cōmunia. fina
 liter deus ppter te creauit. que
 licet deus amet. plus tamen te.
 qz in tuum obsequium. qz si de
 us non creasset. quot oblecta
 mētis careres. Spūalia ppter
 se in via fecit ut p solietatem si
 ne qua nullius boni iocūda ē
 possessio p proximos hoīes ha
 beres. In pṛia vtro quot in di
 bilib⁹ careres gaudijs si sola
 saluareris. pl⁹ ergo tibi otulit
 alia diligendo. qz si sola amare
 ris. nec putes distrihi deū qz in
 finit⁹ nō minus te diligit. plu
 res diligendo. omnia enim ut
 ait ap⁹ nṛa sūt. hoc ē sentēcia
 ibi hugo. **Q**uarto vidēdū est k
 qz rōbile sit deū diligere super
 oīa. a qre teneam. Prīo qz sim
 plicit̄ sūme bon⁹ ē. pmo vitas
 ip̄a. et sic ē amabilis infinite

Primum**Preceptum**

et desiderabilis. ideo si possibile
 est infinite a nobis diligenda foret.
 unde beatus Bernardus de diligendo deum.
In qualibet alia affectione nostra
 oportet seruare modum a termini
 non constituitur ultra quem ascen
 dere fieret affectio vituperabilis.
 ut patet de dormitione et vigilia.
 gaudio tristitia et sic de simili
 bus aie passionibus. **In** dilectione
 autem dei per quam maxime attingi
 mus finem nostrum vltimum non potest
 esse excessus. **Item** naturale est
 ut bonum diligatur et melius ampli
 us. ergo optimum summe dili
 gendum est. **et** demonstratio enim na
 turalis ista est. **Et** hoc scilicet boni
 tas diuina debet esse finis et cau
 sa nostre dilectionis. sed omnia que in
 sequentibus dicuntur debent esse
 occasiones et cause efficientes
 ammonentes nos ut deum propter
 seipsum finaliter diligamus. **Et**
 propter hoc solum quod bonus est.
Secunda ratio quod ipse prior di
 lexit nos et plus quam nos ipsos
 diligamus. quod secundum Augustinum de ka
 thesi adis rudibus nulla ma
 ior est ad amorem mutatio quam per
 uenire amorem. **Et** nimis durum
 est quod preimpedentem dilectio
 nem remanere negligit. dilexit
 enim nos deus infinite perfectus
 miseros dilexit eternaliter di
 lexit nescientes et resistentes
Eph. 1. deus cum diues esset in
 misericordia propter misericordiam caritatem suam que

Capitulum**Quintum**

dilexit nos et cum essemus mor
 tui peccatis uiuificauit nos in
 christo. **Cuius** gratia saluati estis
Joh. 3. **Sic** deus dilexit mun
 dum ut filium unigenitum suum daret.
 ut omnis qui credit in eum non pe
 reat sed habeat vitam eternam
Tertia ratio quod propter nos est am
 plius quam parentes carnis. eo quod
 deus nos et parentes creauit ut
 dicit damascenus. i. c. xv. unde cum
 naturale sit ius et diuinum pa
 rentes diligere. plus deum tenem
 diligere. perperam quanta be
 neficia contulit in singulis mem
 bris corporis et potentibus anime.
 de quibus si oculis perueni a me
 dico gratias institutionem recipem
 grati valde essemus ei. unde per
 ei dilectio exhibenda est que totum cor
 pus dedit. **Quarta** quod nos gu
 bernator. **Regit** enim fouet et pro
 tegit. multum diligitur rex opti
 me reges. ergo summe diliga
 tur qui celum terramque et omnia
 elementa optime regit propter
 ter homines electos potissime ratio.
 • viii. scimus quoniam diligentibus
 deum omnia cooperantur in bonum. nam
 secundum Augustinum deus mala fieri non
 fineret nisi meliora inde elice
 re sciret. **Item** multum diligitur
 propter familias que regendo cibaria
 et necessaria ministraret. plus er
 go diligendus est qui propter nostrum
 commodum omnia creauit. omnia
 enim secundum apostolum nostra sunt

Angeli nunc ministrando. tandem in patria conlectando. mala etiam propter nos in bonum vertuntur. magnū beneficiū quod generale; influentiam nobis et alijs propter nos irradiat. quā secundum Gregorium si ad instans subtraheret: in nihilum omnia fluerent. Quinta quod noster redemptor est. Quintum enim nobis bonū in hoc contulit. qui eram in captivitate diaboli. morti eterne addicti. pro careretis redemptor. quos pro filium suum unigenitum dilectissimum sibi pro eius vitam perfectissimam. pro morte crucemque redemit. Quirō. viij. Proprio filio suo non properat. sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et quod quis omnia dei beneficia sint innumeraabilia multitudinis. et inestimabilia magnitudinis. crebro pro oculis cordis tenenda velut scintille divine caritatis ad nos calefaciendum apta. Ea tamen que moriendo pertulit tanquam in gens ignis debent nos maxime mouere ad deum diligendum. Sexta. quod sua presentiam verissime quotidie in eucharistie sacramento cum immolatur porrigit patris nos exaudire amplius quam si oculis viderem directe corporeis. Beati inquit qui non viderunt et crederunt. ait enim de hoc. Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. math. vltio. Sep

tim o quod promittit se diligentibus primum inexcogitabile. Quia Iohanna. xiiij. Si quis diligit me. sermonem meum seruabit. et pater meus diliget eum. et ad eum veniemus. et mansionem apud eum faciemus. quod est in patria perfectissime.

Capitulum. vi.

Quanto hic mandatur a nobis seruitus deo exhibenda a nostro corpore. hoc enim Christus ostendit cum dixit math. iij. Dominum deum tuum adorabimus et illi soli seruimus. Vbi primo videndum de ratione seruitutis corporalis quae deo tenemur. et quot sint quibus corpore aliter deo seruire debemus. Secundo cur illa facere debemus. et quando. Tertio qui contra hoc faciunt. Quarto ad primum notandum quod secundum Ieremiam in primo mandato precipitur latría. id est seruitus ad deum seu reuerentia et honor deo soli exhibenda. Et hoc fit corde per fidei. spiritum. et caritatem. Sed corpore fit sicut in precedenti capitulo dictum est. Rebus vero alijs pro plura alia. Et de tali dicit. the. 2. 2. q. lxxv. quod ad deum duplex est. vna interior in vera mentis deuotione. Alia exterior in corporis exhibitione. que fit alicui tanquam supremo omnium domino. et talis cultus est soli deo debitus. quod

deus est sum? nō dñs. rex ⁊ p̄
 ratione creacionis. vnde in re
 cogmōem nostre s̄biectōis
 ad talem dñm ei obseq̄a exhibē
 bere tenemur corporalia. Sicut
 a serui dñis tēporalib⁹ corpora
 liter seruiūt. ⁊ etiā reuerentia;
 eis faciūt corpalem. Et hoc tan
 git malach. i. si ego p̄r vester
 vbi honoz meus patris enim
 est p̄ducere ⁊ gubernare. vñ
 ap̄lus Rō. xij. Exhibeatis cor
 pora vstra hostiā sanctam. vi
 uētem. deo placētē. racōnabi
 le obsequiū v̄rū. **¶** Exhibet
 aut̄ reuerētia ⁊ honoz ac serui
 tus deo n̄ro a corpe multiplici
 ter p̄ gestus. Quidam sūt cō
 munes Alij quibusdā speāles
 Cōmunes sūt inclinatio capi
 tis. oracō. vel laus dei v̄olis. pec
 toris tūctio p̄ manū. doz si ichi
 nacō. genuflexio. ābulatio ad
 loca sc̄a. toti⁹ carnis maceracō
 p̄ ieiuniū eccl̄ie. ⁊ toti⁹ corpo
 ris prostracō. vel manuum ad
 modū crucis extētio. fletus et
 gemitus ac h̄is similia q̄ deo
 reuerentur exhiberi p̄nt in re
 cogmōnem v̄niuersalis sui dōi
 ni. Sed nōnd⁹ q̄ taliū gestu
 um quidā sūt omniūter i eccl̄ia
 vel in publico. ⁊ talib⁹ reuere
 ri debem⁹ in publico. Quia de
 hoc math. v. d̄. sic luceat lux
 v̄ra corā hoib⁹ ut videant opa
 v̄ra bona. ⁊ gloificent patrem

vestrū quā in celis. ē. Alia vero
 licet sint signa hūilitatis ⁊ dei
 obsequia. tamē si nō solēt fieri
 a multis deuotis i publico. dñt
 fieri solū in secreto. ut sunt. v̄ia.
 ad modū crucis expātio. mag
 na pectoris tūctio. Et de h̄is
 d̄. math. vi. Tu autē cū orauē
 ris int̄ in cubiculū ac nā sc̄s;
 glō. sup̄ illud math. xvij. hoc
 genus demonioꝝ non eicitur
 nisi in ieiunio ⁊ oracōe. oratio
 ibi capitur p̄ talibus gestib⁹
 quibus deo seruiamus. ⁊ eis me
 diātibus cōtinue oramus. Alij
 gestus corporis sūt quibusdā
 deuotis speāles. ut crimiū absci
 sio. oculoꝝ ad celū leuacō. au
 riū ad dei verba vel laudes at
 tencō. nariū i hospitālib⁹ corā
 infirmis fetidis afflictio. oim
 sex operū misericordie exhibitō
 Quia qd̄ minimo fecistis mihi
 fecistis. math. xxv. ligue per
 abstinentiā aliquoꝝ delectabi
 liū licitoꝝ crutiatio. v̄stīū du
 rarum inducio quibus tact⁹
 affligitur. Et p̄ castitatem cō
 iugalem. vidualē ac virgineā
 corporis sui immolacio. Talia
 enim corporis obsequia deo ex
 hibere debem⁹. **¶** S; diceres.
 possum⁹ ne talib⁹ sc̄os venerai
 Rñtio q̄ sic saltem quo ad ali
 qua aliter tñ q̄ deū v̄neāmur.
 talia enī debem⁹ deo exhibere
 in recogmōe. v̄lis sui dōini

et talis honor isto modo nullatenus
 non exhibetur est sanctis. sed eosdem
 gestus aliquos saltem exhibere
 possumus sanctis tanquam dei
 amicis quorum respectu sumus in
 feriores qui sunt domini nostri. sed
 non principales potest nos iu-
 uare. **U**bi non dicitur. quod venerari
 seu adorare possumus aliqua tri-
 pliciter. latría. dulia. et ypdulía
 ut declarat thomas in iii. di. ix.
 et communiter doctores ibidem.
Latría idem est quod seruitus deo
 exhibita. et potest fieri vel potuit
 licite hijs vicis. trinitati persona-
 rum dominarum. tribus angelis quos
 abraham vidit. colube super cri-
 stum apparet. uici paterne. scri-
 pture sacre uerbis in quantum a
 deo processerit. humanitati cristi
 deo unite. cruci christi. ymagini
 christi. sacramento eucharistie. vesti-
 metis. clauis. et lancee christi. **D**ulia
 uero seruitus est exhibita creatu-
 re et ueneratio qua honorare pos-
 sumus hęc. uici angelum. animam
 beatam. ymaginem utriusque. **C**or-
 pus alicuius sancti canonisati presertim
 et publice pulueres eius de; of-
 ficialos. vestes. ungues. et simi-
 lia otrectata a sanctis canonisatis
 presertim. **E**t materia de qua potest capi
 quod fuit in corpore alicuius talis
 sancti. **S**ed ypdulia idem est maior du-
 lia. quam uenerari possumus christi cru-
 cem. mariam uirginem. et sex sa-
 cramenta alia ab eucharistia hęc

henricus de gadauo in quodlibet. et
 bernardus claromontensis ibidem.
Sed queritur posset ne aliquis
 licite aliquem defunctum quem
 probabiliter crederet esse in celo
 uenerari et inuocare. **R**e. hostien. et
 iohannes andree in nouellis. de re-
 liquijs et eorum ueneratio. c. **C**um
 ex eo. **R**eliquie oino de nouo in-
 uente non debent uenerari sine li-
 cencia summi pontificis. sic quod publi-
 ce et per uisum ecclesiam uenerentur.
Tamen si antiqua reliquie nouit in-
 ueniretur licet eas uenerari secre-
 te tamen licet deuo commem ad talem
 de quo queritur habere et eum
 in occulto precari. **I**dem ibidem ca-
 pitulo audiuimus. **R**efert tamen ho-
 stien. **E**x tolerantia ratione ecclesie
 magnificum karolum in sola capel-
 la augsgram et non in alijs ecclesijs
 uenerari. hęc de iohanne andree. **I**dem
 per; de quibusdam sanctis presertim
 ordis fratrum predicatorum ut de
 fratre mercurio et de fratre am-
 brogio quod in quibusdam ciuitati-
 bus ytalie de papa licentia festi-
 uatur licet non sint canonisati uis-
 ter per ecclesiam. **S**ed queres. quod ge-
 stus sunt meliores per deuo comm-
 ne. **R**e. hęc in hupertum quod genuflectio
 manuum aliquis presertim a oculo
 rum in celum leuatio uidetur corp-
 cor et se hęc sursum eleuare occasio-
 naliter plus quam alia. uic tamen hęc.
 quod non altei ergo eligat quisque
 sibi accomodum. **Q**uo ad. **h**

Primum**Preceptum**

Cur ista deo debemus a corpore exhibere quod bonorum nostrorum non indiget. Ratio ideo prior sic de honore quoniam honorem nobis facit utile. Secundo ut primus edificetur per hoc. Tercio ut per talia exteriora ad intra de uocacione caleam. Retinet enim animus minus ad mala perfluat. Quod si sensibilia plus mouent. De corpore uero sunt spirituales rationes. Nam quod deus corpus non sicut creauit. rexit. assumpsit. redemit. ac glorificabit. dignum est ut ei obsequia prebetur a quo talia sunt et erunt. Sed quis quoniam tenent ad corporalia obsequia deo exhibenda. Secundo secundum Scotum in. iij. di. xxvij. quod die dominico et magnis festiuitatibus pedibus ire debet ad ecclesiam. audire missam totam propter preceptum. et reuerenter inclinare ad eleuacionem corporis christi. primo hoc tenetur sacerdos docere populum ut legitur extra. li. iij. de cele. miss. c. Sane. Similiter quoniam portatur corpus christi per ciuitatem. Et quoniam quis vadit pro loco ubi fitur atur. debet reuerenti tantum dominum. Cauter tamen scotus de hac materia sic ubi super dicit. Quoniam homo tenetur deum diligere gratuite ex precepto forte determinauit illud preceptum diuinum. Sabbata sancta. et maneat unusquisque quod apud se recolligendo se et

Capitulum**Septimum**

ascendendo ad deum suum. Et ecclesia specificauit quantum ad missas; audienda de oleo. di. i. missas. hoc ille di. xxvij. Quo ad. iij. non eum quod cum tale cultum dei faciunt primo male eucharistiam fumentes. Secundo loca sancta destruentes. Tercio contra eucharistiam et reliquijs sanctorum ac cruce irreuerenter se habentes. Quis enim dominus sustinet; a rustico ut luto suis pedibus; irreuerenter ante eius mensam ambulet; Siles excessus potestatem sancti; gestus super allegatos. Capitulum. viij. Quinto mandatur nobis huius diuina deo exhibenda per opera exteriora tripliciter. sacrificijs. oblationibus. et decimatione. Sacrificia ut dicit thomas. 2. 2. q. lxxxvi. proprie dicuntur quoniam circa res deo oblatas aliquid fit. sicut quod animalia occidantur a sacerdote. et pro eis benedicitur hodie. unde sacrificium dicitur. quod aliquid sacrum eo facit. oblatio uero est deo oblatum et si nihil circa ipsum fiat. Sequitur tenemur ne hodie sacrificia proprie offerre. Secundo quod sic. ubi non dum sancti; eundem quod lex naturalis dicitur deo sacrificium offerendum. uic; quod homo sensibilibus rebus utatur offerens eas deo in signum debite subiectionis et honoris secundum similitudinem eorum quod hodie in quibusdam

regnis dñis eoz aliq̄ offerēt
 in recognicōe; dñij scđm illō
 eccl̄. xxxv. **N**ō apparebis ante
 b cōspectū dñi vacuus. **E**st aut̄
 duplex sacrificiū. vnū p̄ncipa
 le interius quo anima se offert
 dō in sacrificiū sicut p̄ncipio
 sue creatōis. ⁊ sicut finis sue b̄ti
 ficacōis de quo ps̄. **S**ac̄ficiū
 deo spūs cōtribulatus. cor con
 tritū ⁊ hūiliatū deus nō despi
 cias **E**t ad hoc sacrificiū omēs
 tenemur. **A**liud ē exteri⁹ quo
 crist⁹ a sacerdote in euklastia
 sacrificatur. ⁊ etiā ali⁹ actus ex
 teriores aliaz virtutū q̄ in di
 uinā reuerētiā assumūtur. q̄
 rū aliqui cadūt s̄b p̄cepto. ali⁹
 sub cōsilio. vnde quilibet xp̄ia
 nus p̄ modulo suo misse sac̄fi
 cio debet cooperari. quod sacri
 ficium dignius est oib⁹ sacri
 ficij. **Q**uia ibi societas angeli
 ca. fons ois gratie. memoiale
 xp̄i caritatis sūme quā pacien
 do exhibuit. **A**ctō sacerdotis di
 gnissima ⁊ p̄ntia v̄issima in fi
 niti boni. **S**ūt aut̄ quōq; gene
 ra hōim participatiū de hoc sa
 crificio misse. **P**rimo fideles eti
 am peccōres. **S**ecūdo fideles in
 caritate existētes ext̄i materia
 le eccl̄iam. **T**ercō astātes misse.
 siue sint in caritate. siue extra.
Quarto offerētes bona sua. de q̄
 bus omnibus patet q̄ in cano
 ne orat sacerdos. **Q**uinto sacer

dos met q̄ si disposit⁹ est plus
 omib⁹ p̄cipē p̄t. sed p̄cedē
 tes plus ⁊ minus ordme quo
 numerati sunt. **S**ecundo de
 oblacōe q̄ritur. **P**rimo q̄n sit
 p̄ceptum offerre. **R**. thō. vbi
 p̄ius. q. lxxxvi. ⁊ lxxxvij. **R**a
 cio naturalis dicit q̄ eis qui
 d̄mo cultui ministrāt ad salu
 tem tot⁹ populi. popul⁹ tot⁹
 neciā vic⁹ ministrēt. sic ⁊ his
 q̄ cōmū vtilitati inuigilāt. sc̄;
 p̄ncipib⁹ ⁊ militib⁹. ⁊ alijs hōi
 moi stupēdia vic⁹ d̄ctur. p̄
 bat hoc apostol⁹. i. cor. ix. per
 hūanas osuetudies dicēs. q̄s
 militat suis stupēdijs vnq̄. vn
 ut h̄ctur gen. xlvij. **R**ex ꝓt̄nū
 pharo sacerdotib⁹ sp̄ale fr̄am
 d̄d̄at. ⁊ oib⁹ seculaib⁹ p̄ fame
 possessioēs suas vendētib⁹. sa
 cerdotes terrā suam quiete pol
 fidebāt. ⁊ eis cibaia ex horreis
 publicis porrigebātur. **S**eq̄
 tur in d̄ctis thō. postea q̄ cō
 tingere potest q̄ aliquis ad
 oblationes teneatur q̄dupli
 ci racōne. **P**rimo ex p̄cedenti
 p̄uēcōne sic cū alicui ceditur
 aliquis fundus eccl̄ie ut cer
 tis temporibus certas obla
 ciones faciat. quod tamē hab⁹
 racōnem census. **S**ecūdo p̄p̄
 p̄cedentem deputacōe; siue p̄
 missionē. sic cū aliq̄s offert do
 nacionē int̄ viuos. vl̄ cū relin
 quit in testamēto eccl̄ie aliqua

rem mobilem vel immobilem i
postea soluendā. Tercio mō
ppter ecclesie necessitatem puta
si ministri ecclesie nō haberent
vñ sustētarētur. Quarto ppter
cōsuetudinem tenētur ei fideles
in aliq̄bus solemnitatibus ad
aliq̄s oblationes cōsuetas. Et
ideo illi q̄ debitas oblationes
nō reddūt possunt puniri p
tractionem sacramentoz nō per
ip̄m sacerdotē cui sūt oblationes
faciēdene videatur p sacram
toz exhibitiōe aliq̄d exigere.
S; p̄ superiorem aliquem. Ixc ille
Sed q̄ritur quāte quantitatē
d; eē oblatō vel cuius sp̄ei. S;.
idem q̄ quo ad talia i vltimis
duob; casib; remanet oblatō
quodā mō voluntaria sc; quo
ad quātitatē a sp̄cie. Alicubi
ei offertur panis a vīnū. alicu
bi aialia. alicubi pecunia. alicu
bi candelae filia. Queritur
cur solis sacerdotibus debeantur
oblationes. S; thō. damas. pa
pa di. x. q. i. oblationes q̄ intra
ecclesiā offerūtur t̄m mō sacer
dotibus q̄ quotidie dño fruire
vidētur lic; comedere a habē
Et ratio est prima qz sacerdos
quodā mō cōstituitur seq̄ster
a medi; inter populum a deū
Sicut de ipso moyse legitur
deu. v. Ego inquit sequester a
medius fui inter deū a vs. Et
ideo ad eum p̄tinet d̄ma dog

mata a sacramenta exhibere
p̄plo. Secūda: ea q̄ sūt populi
puta p̄ces a sacrificia a oblatō
nes p̄ eū dño dnt exhiberi scd;
illd; lex. v. ois p̄tifer ex lvib;
assumptus p̄ lvib; ostituitur
in hīs q̄ sūt ad deum ut offeāt
dona a sacrificia p̄ peccatis. Et
ideo oblationes q̄ deo a populo
exhibentur ad sacerdotes per
tinent nō solum ut eas in suos
vsus cōuertant. verū etiam ut
eas fideliter dispēsēt. partim
quidē exponendo eas in hīs
que pertinet ad cultū diuinū.
partim v̄ro i hīs que pertinet
ad p̄prium victū. qz qui altari
debeant cū altari participan
tur. i. cor̄. ix. partim etiam in
vsus pauperū qui sūt quātum
p̄t de reb; ecclesie sustentādi.
qz a domin; i vsus pauperum
loculos habebat ut dicit iero.
sup math. Ea autē que dantur
alias pauperib; nec sūt p̄pria
sacrificia nec oblationes licet
dentur propter deū. qz non im
mediate deo offerūt. Querit
tur qualiter sint oblationes
dande S; domin; albtus sup
missam Oblatō exteriōr d; esse
vtilis valore. p̄guis deuocio
ne. oblata in caritatis dilectōe.
a munda in acq̄sitione. vtilis
quidē ut possit ministris dei cōū
ti ad vtilitatē. vnde malach. i.
male offerre dicit. qui debile

Primum**Preceptum**

offert. Similit' qui falsā moneta offerūt. pigre aut ut pl' de cordis deuocōne procedat q' de manu. Sicut vidua duo era luc. xxi. Munus enī extrinsecū recognicō debz esse censualis. ut ipē qui offert munus recognoscat q' dñs deus in ipm habeat dominū. cui aiaz corp' a res subdit. Simile factū est in tēporalibz luc. ij. vbi dicitur quēlibet dedisse denariū censualem imperatori rōnorum. pōt etiam intēdere p obla cōem sacerdotis promocōnem p vite accomodis. reuerēciā exhibendā scō cui' solemnitas agitur. pfectum viui vel mortui pro quo missa valebit. De deuō obla cōne dicit' ecclā. vij. De negli gētia purgate cū paucis. vbi glosa. Quāuis parua obla cō multoz delictorum purget negligētiā. Sup que tho. 2. 2. q. liij. ar. iij. sic dicit. Parua obla cō cū hūili mēte a pura dilectione facta ut ibidem dicitur: non solū purgat peccata vniuersalia. sed etiā mōrta. De. iij. math. .vi. Si offers munus tuū ad altare. a ibi recordat' fuis' rē. De. iij. prouer. xliij. Non ora dñm de tua sba. Et scdm thō. vbi sup. obla cō triplici' viciatur a refutatur. Primo si merces meretricis est ppter scādālū. ne ecclā videatur fouere peccā

Capitulum**Septimū**

si de lucro peccā obla cōez recipiat. Secūdo de illicite acq' sitis. q' de tua sba esse debet. Tercō si obla cō vergat in detrimētū alteri. ut si filius offerat de q' p' rem nutrire dicit qd' improbat xp'us math. xv. Tercō de decimis q' ritur de quibz rebz sint dāde. h' s' m doctores q' de p' sona p' pria si ē osuetū. Et de rebz p' priis extrinsecis s' m q' cōsuetudo iubet. vñ dicit thō. q' d' li. ij. q. iij. ar. iij. Nulla osuetudo cōtra ria soluit hoies ab obligacōne reddēdi decimas. q' h'c obligatio fū datur sup ius dñm. a sup ius natuāle vñ sp tēntur hoies reddere decimas si ecclā exigat ec' otraria osuetudie nō obstāte. a in terris in quibz ē osuetudo q' decime soluātur ipa osuetudo q' si expostulat decimas. vñ de peccat' q' nō redderz. s' in t'ris in qbz nō ē consuetudo omnis q' decime d' tur a ecclā non pōt vidē ecclā remittere dū dissilat. Alias hoies ytalie a oriētaliū p' tū dā narentur q' decimas non soluūt h'c tho. Et p' q' p' bauit q' i simili aplūs nō postulauit victū ab hñs qbz p' dicabat p' ter scādālū tollēdū. addit tho. h'cores inqt ecclāz nō bñ facerēt si in terris talibz decimas exigerēt in qbz nō ē osuetū dari quādo p' babil' crederēt q' ex h'c scādālū nasceretur. h'c ille

Dubitat^{ur} utrum pauper teneatur
soluere decimas diuiti sacerdoti
R. fm tho. qdli. vi. q. v. articu.
.iij. Reddere debitum est actus
iusticie. et ideo ad hoc quod alicui
reddatur quod ei debetur non re-
fert utrum sit diues vel pauper
Decime autem sacerdotibus debentur
in communi quidem secundum ius na-
turale. naturalis enim ratio dicitur
quod illi qui pro populo in spiritalia
liberantur a populo stipendia
sue accipiant sustentationis. Et
secundum hoc etiam in nouo testamento
est iure diuino sanxitum. Nam
.i. Cor. ix. dominus ordinauit hijs
qui euangelium annuntiant ut de
euangelio uiuant. In veteri au-
tem testamento quantitas fuit de-
terminata scilicet decima. et ideo statu-
it ecclesia in nouo testamento soluendum
unde cum sacerdotibus decime debe-
antur tamen de iure naturali. quod di-
uino. Et etiam ex statuto ecclesie
quod quis sacerdos sit diues. nihil
ominus pauper tenetur ei decimas
soluere. Sed dicitur. alias habet
unde sustentetur. Cur ergo si-
bi dabitur. R. primo quod decima-
rum solutio etiam propter paupe-
res est instituta sustentandos scilicet
hijs sacerdos prouidere debet de de-
cima Secundo quod effectum est
alicui debitum pro statuto ecclesie
nihilominus ei debetur. quod quis
sit diues. Qui ei in simili emit
re aliquam. debet soluere tantum

quantum ualere siue a paupe siue a
diuite emat. Addit Ray. in su-
cleici habentes sufficiens primoni-
um uel redditus recipientes ad-
huc decimas. si tales deseruiunt
ecclesie decimas percipiunt non
ut eas in malos usus sed in pios
consumant. non peccant. Alias
sacrilegium committunt. xvi. q. i.
quoniam Alie difficultates habent sunt. scilicet
an laici sine feodo possint deci-
mas habere. sed hoc ad presens reli-
quo.

Capitulum Octauum

Sexto mandatum est ne
gatum. sicut a sequen-
cia. Non habebis deo-
rum alienos coram me. Contra
hoc facerent quod etiam sine ymagi-
bus sole a luna; uel aliquid aliud
pro deo colerent sic quidam fece-
runt Sed quod hic error etiam inter
paganos multos extitit est
ideo nihil de isto iam opus est
dicere. Sed sequetur septimo
mandatum quod nec ymagines deorum
habere debemus eas uenerando dei-
tatis cultu. Item contra hoc faci-
unt ymagines abutentes. unde
quod hic monemur adorare deum
et cauere ab ymaginum cultu
malo. Ideo habent tria uideanda sunt.
Primo de institutione ymaginum
Secundo de ueneracione reliqui-
arum. Tercio uerfus quas mundi
partes adorare debemus. Pro primo
notandum quod adorare est se totum
adorato subicere propter eminentiam

virtutis et sanctitatis totamq;
 spem in ipsum ponere. vñ ⁊ cul-
 tus siue seruitus dicitur et sic
 deo cōpetit soli. nam sine eo ni-
 hil possum⁹ ioh. xv. Venerai-
 wro sanctos possumus nos eis
 subiciendo tanq̄ dei amicis ⁊
 nostris intercessoribus. ⁊ hec
 species est suffragij. Sed dice-
 res. Cur fatiunt cristiani yma-
 gines contra illud præceptum
 non facies tibi sculptile. **R.** pri-
 mo q̄ deus absolute non phi-
 buit fieri ymagies. quia iussit
 cherubin effigiai obumbrātia
 apitatorium Exodi. xxv. **S;**
 phibuit modo qui sequitur
 sc̄; nō adorabis ea neq; coles
 ea. non vic; sicut gentiles qui
 putabant aut aliquid diuini
 in ymagine esse. aut creatum
 c quid deū effigiare. **E** fuit ta-
 men in veteri testamento phi-
 bitum fieri ymagines maxime
 dei. **T**um ppter pnitatem po-
 puli ad ydolatriam ptūc ⁊ i-
 ter ydolatras cōmorantis. **T**ū
 etiam q̄ de⁹ nō dum homo fa-
 ct⁹ fuit. vñ nec effigiai debuit.
 hodie autē introductus ē vsus
 ymaginum. p̄mo a cristo qui
 suā ymaginē Abagazo regi
 p̄ano imp̄ssam misit ut refert
 eusebius in ecclesiastica histo-
 ria. **E**t damafus libro sentētia-
 rū suarū. **S**ecūdo ab apostoli

nam tēpore eorum hec fuerunt
 vñ de lucas ymagies virginis
 maie ⁊ filij eius sculphisse legi-
 tur. **E**t ap̄lorum tempore san-
 ctus seruatus ymaginem cri-
 sti crucifixi secū detulisse reperi-
 tur i sua historia. **T**ertio a cō-
 tinuato ritu ecclesie que appro-
 bacōnem ymaginum in concī-
 lio rōno fere mille episcoporū
 cōgregato diffiniuit. **C** **S;**
 cur inuētē sūt. **R**espōdetur h̄m
 thomā in iij. di. ix. **T**riplici de
 causa sc̄dm tres ptes ymagi-
 nis anime. **E**x parte memorie
 ad frequentem recordacōnem
 salutis nostre ⁊ instrumēto ⁊
 salutis. **E**x parte intellect⁹ ad
 informacōnem rudium qui lit-
 teras ignorant qui docentur
 ymaginib; loco lrarū. **E**x par-
 te voluntatis ad maiorem exci-
 tacōnem deuo cōmis. **P**lus enim
 mouent visa q̄ audita. **E**t sic
 institute sūt ppter memorie la-
 bilitatem. intellectus ruditatē
 ⁊ affect⁹ tarditatem. **I**tem no-
 tandum q̄ sc̄dm doctores cō-
 munit̄ di. ix. terci⁹ adoratur de-
 us in quibusdam signis latria
 puta eukaristia ymagie cruci-
 fixi ymagie crucis ⁊ in scrip-
 tura sacra potissime in euange-
 lio poss; a prudente adorari. **V**-
 neramur etiam sanctos in qui-
 busdā dulia ut in ymaginib;

sanctorū aliorū eccis altarib?
 e reliquijs a filiis. ¶ Quo ad .ij.
 Cur venerāde sint reliquie san
 ctorū s. scō; damasi hystoia
 barlaam vbi recitatur de pro
 cessione sanctorū patz portā
 tium reliquias q̄ quadruplici
 de causa. Primo ut ex veneācō
 ne eoz auxiliū sentiam?. Se
 cūdo ut exempla eoz quorū
 fūt hic imitemur. Ter cō ut re
 quie patrie vbi aie eoz sunt
 sperem?. Quarto ut nos i pul
 uerem redigendos memorem
 f ¶ Quo ad .ij. scōm thō; vbi
 sup. Ad orientem adoram? et
 altaria cōstruūtur quintupli
 cide causa. Primo i signū q̄ a
 cristo est nra illuminatio qui ē
 lux mūdi sicut sol est ab orien
 te. Secūdo qz oriēs est nobi
 lioz pars orbis i signum nos
 ibi vrtim? qz credam? omnia
 nob a deo cōferri a nobilioza
 ut ḡtuita immediate. Tertio
 sicut motus incipit ab oriēte p
 angelū. ita omnis nra actio a
 deo. Quarto qz paradysus est
 ibi a quo cecidim? ideo memo
 remur ut in celi paradysū intre
 mus. Quinto qz ab oriēte ad
 iudiciū veniet xps.

¶ Capitulum .ix.

a Octauo phibetur hic
 Omnis supsticiā diu
 nacō a filiam quib;
 illud qd a solo deo vel a factū

expectare debem?. a creaturis
 illicite requimus. nō inqt ado
 rabis ea. neqz coles. Cū hanc
 materiam videntū. Primo de
 spēbus supersticōnū. Secūdo
 de grauitate huius peccati. Ter
 cō de remedijs licitis a illicitis
 ¶ Quo ad primū scō; p̄ fidorū b
 .vij. ethiaz. a scōm thō. .ij. .ij.
 .q. lxxxij. Et certe fūt capita
 les. xiiij. speties. Prima ē phito
 nū hōim vic; i q̄bus demō loq̄
 tur. Ad quam reduci vidētur
 putātes se localitē ad hiro dia
 nā trāduci. Itē quedā mulieres
 i quatuor tēporib? extasim p
 demonem patiētes. Secūda
 est somnia hēntium et decepto
 rie ibi iudicātum. Tertia ma
 thēaticorum q̄ scōm natūates
 hōim a scōm influxus celestiu
 iudicāt diffinitue de volunta
 rijs hūanis. nā mathematici
 iudicant scōm cōstellationes
 Quarta sortilegiolorum Quinta
 ariolorū id est in aris ydolorū
 rīsa dantes. Similit̄ geomā
 ticā in terrestrib? iudicātes ut
 in inspectōe vnguis. calibis po
 litū. spatula manu. et in similib;
 futura vel secreta predicentes
 Sexta auguria practicātium
 auditu scilic; i cantu a vlatu
 a motu auiū iudicātū. Sep
 tia carmiatorū p vrbā a eroz
 cistaz demones a illicite serpe
 tes adiurantes. Octaua fit per

remedia supsticioſa alia p̄ ſa
nitatibus vel alijs exercendis
ut in ligaturis verbis moridia
tis vel inuſitatis caracteribus
et huiusmodi. **Nona** auruſpicū
id eſt horarum et dierum vani
inſpectatores. **Decima** nigromā
ticoꝝ id eſt mortuos ſuſcitan
cū ut p̄mo regū. xxviii. Et ho
die ex dubio fidei morituros
ad redeūdum inuitātium. **Vn**
decima a tranſformācium ſe vel
alia in ſimilitudines animalū
ut in lupos et beſtias alias. **Duo**
decima fortunaꝝ inculpantiū
aut euſortium. **Tercia** deci
ma artem illicitā ad diſcētium
ut diuinacones. artem notoꝝ
am et ſi que ſunt ſimiles. **Quā**
tadecima maleficorum qui in
tuntur immutare corpora a ſa
nitate certa. generationem im
pedire. animum in amoreꝝ vel
odiuꝝ cōcitare et hijs ſimilia
c. **Quo** ad ſecūdum de graui
tate huiꝝ peccati nōndum hoc
Primo prohibitum eſt. in ſac̄
ſcriptura multiplici pena etiaꝝ
ſb̄ pena mortis anime et corpo
ris. **Vnde** leuitici. xix. Anima
que declinauerit ad magos et
ad ariolos et fornicata fuerit
in eis. ponam faciem meam cō
tra eam et interficiā eam de me
dio populi mei. **Item** ibidem
.xx. Vir ſiue mulier in quibus
phitonicus. vel diuinus ſpiritus

fuerit moriatur. lapidibus ob
ruet eos. ſanguis eorum ſit ſu
per eos. vnde p̄pter hoc pecca
tum ochozias infirmꝝ mortu
us eſt quarti regū primo. **Et**
ſaul primo palip. x. **Item** ſc̄bꝝ
canones. **Si** diuinatorum et
maleficorum peccatū occultū
ſit impoſitur penitētia. xl. dierū
Extra eodem capitulo primo
Si notoriū eukariſtia nega
tur. de cōſecracōne diſtinctiōe
.ij. pro dilectione. **Si** ſit cleri
cus deponēdus eſt. et in moſte
rio detrudēdus. **Si** laycus ex
cōmunicandus. xxvi. q. v. nō
oportet. **Tales** etiam infameſ
ſunt. et qui ad eos concurrunt
vnde nec ad accuſaciōeꝝ debēt
admitti. ij. queſtiōe. viij. **Quiſ**
quis nec **Item** tales ſc̄bꝝ legeſ
debēt plecti pena capitis. **Et** ſi
accedant ad domum alterius
debent cremari et bona eorum
omnia debent publicari. **co** di
ce de maleficis. l. nemo. l. culpa
et l. nulla. **Contra** omnes di
uinatores et maleficos iura ci
uilia ſeuiffima ſunt. vnde libro
.ix. codice rubrica de maleficis
et mathematicis et ceteris ſimi
libus ut dicit Alon in ſūma. di
uinātes circa ſomnia vel i gar
ritu auuū et in filiibꝝ talibꝝ nō p̄
mittitur ad limē alteriꝝ accede
re alioquā cō cremātur nec ali
q̄s dꝝ eos ſuſcipere vel cōſulere

Alioquin deponitur in insulam
 et oia bona publicantur. Quia
 autem arte magica vite innocen-
 tum inficiantur aios mulierum
 ad libidinem flectunt. et hii be-
 stis obitiuntur ut. l. militi. Item
 nemini permittitur dimare alio
 qui supplicio capitis ferret gla-
 dio ultore prostratus ut in su-
 pra dictis legibus patet. Item beatus
 augustinus dicit. et legitur. xxvi. q. vii.
 non obstruatis vbi enumeatis
 multis superstitionibus sic conclu-
 dit. Qui has et quascumque diui-
 nationes. aut fata. aut auguria
 obseruat. aut attendit. aut con-
 sentit obseruantibus. aut talibus
 credit. aut ad domum eorum va-
 dit. aut in suam domum introdu-
 cit. aut interrogat. Sciatis se fi-
 dem christianam et baptismum
 perdidisse. et paganum. et apostata-
 tam et dei inimicum. iram dei gra-
 uiter ieternum incurere. nisi eccle-
 siastica penitentia emendatus deo
 reconcilietur. **S**ed dubitatur
 an semper sit peccatum morale talibus
 esse implicatum. Respondeo quosdam
 quod actu dimacionis a homini po-
 test quis tripliciter exercere. Pri-
 mo sic quod credat per illum actum
 realiter assequi quod intendit puta
 alicuius amorem vel furti reue-
 lationem. vel futuri euentus pre-
 cognitionem de contingentibus. Cer-
 tum est quod qui talia credit consequi pos-
 se per actum illum. oportet quod credat

in illo actu aliquid existere diui-
 ni numis. que aut a deo solo ex-
 pectare debemus. aut que soli
 deo conueniunt. ut immutare vo-
 luntatem. aut contingencia futu-
 ra certitudinaliter predicere. Et
 tunc talis fides abnegat ut in
 auctoritate augustinus. immediate
 tactum est. Et sic de grauissimis pec-
 catis moralibus vnum est. quod fi-
 dem tollit debitam. Secundo
 modo sic fieri potest quod licet aliquis
 non credat per actum illum realiter
 assequi quod intendit tamen vult
 curiose expiri vtrum aliquid effi-
 cacie sit in tali actu vel non. Et
 hoc iterum est peccatum morale minus
 primo. Ratio est quod talis est du-
 bium et fluctuans in fide postquam
 contra veritatem et firmitatem fidei
 proponit expiri talia que scit vel
 scire deberet per fidem catholicam
 esse reprobata. Tertio modo si ex
 sola leuitate vel simplicitate hoc
 exerceat nihil tamen in hoc credens
 esse virtutis et efficacie nec etiam
 expiri intendit an in hoc aliquod
 efficaciam existat sed solum leui-
 tate et simplicitate hoc facit. Et
 hoc videtur quibusdam esse veniale
 peccatum maxime apud laycos et
 ydiotas. Sed quantum ad cleri-
 cos qui tenentur hoc scire iure
 prohibitum. semper est morale pec-
 catum. Quia excommunicandi sunt
 secundum iura. Excommunicatio autem
 a iure solum per mortali infligitur

E Quo ad. iij. dubitat q̄ sūt remedia licita homini pro ad ep̄cōe honozum quozumcūq; a peuitādis malis q̄buscūq; s̄. quiq; Prio fatiat hō id qd̄ p̄t ex pp̄ria industria. ex pp̄ria potētia ⁊ viriū suarum exerci tacōe. **R̄d** ap̄sus. ij. cor. ix. iud; dicens. **D**abūdetis in oē op̄o hōnū. **S**ecundo homo recursū habeat p̄ consilio ad alios hōmnes qui sint in hoc prudētio res ⁊ sup̄ hoc imploret auxiliū potētioris ut cum peitō in arte medicandi si est infirmitas naturalis. **I**deo ecc̄. xxxviii. **N**on nota medicū p̄pter necessitate; etenim eum creauit altissim⁹ ⁊ c̄. **A**deo enī ē ois medela **T**ercō se cōmēdet p̄cibus iustozū huius vie. vñ ecc̄. xxxvii. **C**um viro s̄cto assidu⁹ esto quēcūq; agnoueris obseruātem t̄ore; dei cui⁹ aīa est sc̄; aīam tuam **Q**uarto deuote inuocet s̄ctos patrie de quo iob. v. d̄. **V**oca si est q̄ tibi respondeat ⁊ ad aliquem s̄ctoꝝ conūtere. **Q**uinto ad deū immediate p̄ adiutoio recurrat humiliter **S**icut in veteri testamēto s̄cta virgo s̄cificat **C**obie. iij. que ait **H**oc p̄ certo habet ois qui colit te. q̄ vita ei⁹ si in probacōe fuit coronabitur. **S**i autē in tribulacōe fuit liberabitur. ⁊ si in cor rep̄cōe fuerit. ad misericordia;

tuam peruenire licebit. **E**t iosa phat rex iuda in tribulacōe inimicoꝝ existēs. ij. palip̄. xx. ait. **C**ū ignorem⁹ quid agere debeamus hoc solum habemus residuum ut oculos n̄ros dirigamus ad te. **E**t si intētū non adipiscitur quis p̄ primā viā. ad dat secūdā ⁊ sic si oportet tertiam vsq; ad vltimā. **R̄d** si pe seuerauerit ⁊ si ad salutem est vtiq; exaudietur. aut in pp̄ria petiti for̄ aut i equaleti. **E**xēpli gratia. **S**i vis carere vico. aut occasione eius. aut habere virtutes. deuocōem. ⁊ huiusmōi sp̄ualia bō. **S**ive habere tēporalia vel carere malis hui⁹ vite aliq̄bus. p̄mo primum arripe **S**ecundo adde secūdum ⁊ sic oñter. **S**⁹ alia remedia querere superstitiōsa illicitum est **S**ūt aut tria quib; nō prohibem̄ vti in remediū. **P**rimo h̄z bis. lapidib; ⁊ silib; q̄ natura tē habet virtutē. de q̄ racō sc̄; naturales ⁊ medicos r̄di p̄t vñ b̄tūs Jer. di. ⁊ vitur. xxvi. q. vij. **D**emoniū sustinēti licet p̄t̄sa ⁊ h̄z bas h̄re sine incātacōe. **I**tē verb̄ sacris q̄ alicuius auiditatis sūt ⁊ aliis sacris rebus. vnde si aliquis colligat herbam medicinalem cum simbolo diuino vel oracōe d̄nica vel scribat in carta symbolum vel dominicā oracōem ⁊ ponat

sup aliquē infirmū ut sic i istv
 tm de? creator omnium hono
 retur. nō reprobatur: dum mō
 nulla alia supersticio admisce
 atur: ut habet in cōsilio marti
 ni pape. xxvi. q. v. non liceat.
Tercō i ieiunijs. oracōib? ele
 mosinis. a alijs opibus q̄ sunt
 de genere bonoz que certum
 f est placere deo. **Sed** dubi
 tatur vnde maleficia efficacitā
 habeāt s̄. ex quibz. primo ex
 parua cōfidentia quam hoies
 habēt in deū. deo pmittit eos
 a demonib? impediri sc̄z illō
 ps̄. **Qm̄** in me sperauit libera bo
 eū. sc̄z iustum. **Et** per argumen
 tū a contrario sensu q̄ non sperāt
 in deum. demonis ptāta relin
 quūtur. **Secūdo** ex errore q̄
 in hominibus est. cui? p̄na fre
 quētē ē effectus maleficii s̄m
 illud rō. **Cum** cognouissent
 deū non sic deū glouificauerūt
 et obscuratum est insipies cor
 eorū. **Tercio** ut fides p̄betur
 bonoz sc̄z aug? qd̄ probat
 p̄ illud deu. xiiij. **Si** surrexerit
 in medio tui p̄pha. aut q̄ som
 nū se vidisse dicat. a predixe
 rit signū. aut portētum a eue
 nerit qd̄ locutus est. et dixerit
 tibi eamus et sequamur deos ali
 enos quos ignoras et sciam?
 eis. non audias vrb̄a p̄he il
 lius aut somnatois. **Quia** tēp
 tat vs domin? deus ut palā

fiat an diligatis eum an non
Quarto propter pactū exp̄ssum
 vel tacitum cū demonib? imitū
 et societate. qualiter fit in omni
 supersticioe ut dicit aug?. de do
 ctina xp̄iana li. ij. q̄ societas
 om̄i vbi dicit penitus fugiē
 da est cristiano. **Quinto** ex desi
 derio dyaboli q̄ conatur cōti
 nue decipere nos. i. p̄. v. aduer
 sari? vester dyabol? tanq̄ leo
 rugiens circuit querēs quem
 deuoret cui resistite fortes in fi
 de. **Dubitat** iterz quib? ex
 causis demones sciāt futura in
 terdū. et vnde tā miros effectz
 p̄nt. cū deus permittit. efficere
 s̄. sc̄m aug? li. de natura de
 monū. assigndo snialiter. vii.
 cās non q̄ futura contingencia
 sciāt. sed cōiecturāt probabili
 ter. **Prima.** qz vigent s̄btilita
 te naturali plus q̄ hoies. **Se
 cūda.** plura sciūt q̄ nos p̄pter
 experiēciam tēporum. **Tercia**
 propter celeritatē motus. de
 mon multa futuā p̄dicere pōt
 q̄ hoiem latēt. **Quarta.** nā poten
 tia cum deus permittit possunt
 morbos immittere a hos pre
 dicere. **Quinta.** p̄ signa futura
 p̄nt p̄dicere subtilius q̄ medi
 cus vidēdo pulsū et vrinam.
 nā sicut medicus videt p̄ sig
 na aliqd̄ in infirmo qd̄ homo
 simplex non videt. ita demon
 qd̄ null? hō naturaliter videt

Sexta ex signis que pcedūt ab aīo hōis cōiecturāt ea que sunt vel erūt in aīa astuti⁹ prudenti viro. Sciūt enim qui in stinctus eoz sunt wisiliter se cuturi. Septia acta pphxtaz a scripta noscūt ex quibus futura p̄dicere pnt. Et hxc tāgūtur. xxvi. q. iij. Sciendum.

Capitulū. x.

Quo ad primū modū nōndum q̄ prout habet. xxvi. q. v. Ep̄i ex concilio acquirēsi. Tales p̄sone nō trāsserūtur a demone localit̄ ad loca in quib; se dicūt fuisse. S; ip̄e sathanas cū mētem cuiusq; mulieris ceperit a hāc p̄ infidelitatem sibi subiugauerit illico trāssort̄ se in diuisarū formaz sp̄s a mētē quā captiuam tenet in somnis deludēs. modo p̄ leta. mō p̄ tristia ymaginarie solū deducit non vāciat. Et cum sola aīa hoc paciatur infidelis. hxc nō in aīo s; in corpe euenire op̄iatur. Exēplum refertur de vtula quam cū outere non poss; frater predicator ad hāc ex odio wēt̄ frater qm̄ in cubella se trāssitūā dixit versus dñam herodiadē vel venerē. nā protunc vtula sine motu solū dormire cepit. a cum se iā somnar; versus herodiadem ubi a manus leta p̄

icert. verū est ex motu vas a vtulam cū cōfusione ad terrā proiecit. Eadem de causa ficta sunt interdū a ymaginaia solū. Quādo quedā in quatuor temporibus se in raptu dicunt videre aīas purgatoz a pluā alia fantasmata. Nec mouere debet q̄ quarūdam vtularū pedes protunc adusti non sentiūt ignem qz demō fantasmata in ymaginacōe mulieris tūto intēdere potest ut anima extra nihil sentiat. Exemplum de habētibus morbum caducum qui etiam adustionem nō sentiūt in infirmitate sua. quia aīma in interioribus passionib; vel doloribus pressa: extra nō sentit ignem. Item naturaliter quidē speāliter mulieres que dam facilliter ex ymaginacōibus possunt rapi ad intra adeo ut non sentiant exteiora ut ponit exemplū aug⁹. xiiij. de ciuitate dei de quodam r̄stituto noīe qui ad modicum alicui⁹ gemitū se ad interiora cōuertere poterat ut nec voces. nec pūcturas. nec vllicantes sentir; ymo tanq̄ in defuncto nullus anhelitus sentiebatur. **Q**uo ad. ij. de somniis notādum qz raro aliq̄s debet tenere de somniis a iudicare. Interdum tamen potest a de aliquib; debet p̄mūpt; qz cause somioz sunt

tam varie q̄ pauci sciāt a quo
fiāt. nā scdm̄ gre. li. iiii. dyal.
aliquādo fiūt plenitudine vn
tris Aliquādo v̄tris a capiti
exinamicōe ⁊ h̄c exp̄iētia didi
cim⁹ aliquādo d̄monū illusio
ne ec̄c. xiiij. multos errare fece
rūt somnia aliquādo d̄i reue
lacōe. gen. xvij. ait Joseph. au
dite somnū meum qd̄ vidi ali
quādo cogitacōe naturali filii a
illusioe. vnde ec̄c. v. vbi mul
ta sūt somnia multe sunt v̄mi
tates. Et infra multas curas fe
cerūt somnia aliquādo fiūt co
gitacōe simul a reuelacōe d̄i
Daniel. viij. vbi ostendit qd̄ so
mū ^{malitiosum} d̄raoms cepit a cogita
cōe a terminabat̄ in reuela
cōe. Quidā tamē aliq̄liter s̄
caute iudicare possunt iter dū
de somnijs. vt si post somnium
de cruce aqua vel calice exper
tus es tibi tribulacōnem sepe
subsecutā. timere potes qd̄ eue
niat. Et paciēcia a oracōe a
alijs te cōtra tēptacōnem pre
parare. a forte ideo d̄i reuela
uit. Similiter si de extremo
iudicio te somnias d̄amnatū
Postea scrutare consciam. sed
nunq̄ curāda sunt somnia de
tixsuis iueniēdis. d̄ inimico
inuadendo a filiabus. possunt
aut̄ qūtupliciter vt dicit̄ thō.
somnia signa eē futurorum.
Prio quādo ē cā effectus fu

turi ut qd̄ somniasti te itur ad
ecclesiā certam ideo postea va
dis. Secundo somnū est sig
num futuri cuius causa in som
nante est. ut colera p̄ssus som
niat de nigro. a sic vtūtur me
dici somnijs. Tercio interdū
a casu euēnit de quo q̄s somni
auit. vt de igne somniasti ea
dem die a casu dom⁹ incinera
tur. Quarto quādo imp̄ssio ae
ris vel celi corpus dormētis al
terat. sequitur iter dum simle
somnia. vt si aer vel celum ē
dispositū influere humide cor
pus facit somniare animā de
pluuia. Et ē hoc comune in for
mica muscis pulicib⁹ ⁊ gallo
a in brutis alijs que ex talib⁹
immutatur ⁊ iudicāt prudēt̄
ex talibus quosdā euētus na
turales. Quinto quādo ab an
gelis bonis vel malis influxu
alijs de futuro recipitur. tam
q̄ haberet de somnio discrecio
nem sp̄ituū que ē scdm̄ apo
stolū. i. cor. xij. gratia sp̄ealī
sp̄ūscā: iudicare poss̄ ⁊ debet
de somnio vt facti a p̄phe. Sā
cti inquit gre. vbi supra. visio
nes a reuelacōes qd̄dam itimo
sapore discernūt vt sciant qd̄
a bono sp̄ū p̄cipiāt vel quō
ab illusioe patiātur. **¶** Quo
ad. iij. nōndū qd̄ gene. i. dixit
deus. fiāt lumina i firmamen
to celi a diuidāt diē ac noctē

et sint in signa glō. serenitatis
 et tēpstatū. et temporā glō. ve
 ris. estatis. autūm. et hyemis
 vnde primū ministeriū quod
 faciūt nobis corpora celi est q
 faciunt diem ad laborandū ho
 minib; et noctem p quiete no
 stra. **S**ecūdo seruiūt in q̄tum
 sunt signa naturalū effectū
 ut pluuie siccitatis. calois et si
 miliū. s; non sic sūt siḡ eoz q
 depēdent a libero arbitrio nro
Sic q̄ aliquis ex eis iudicāe
 possit hūc furem omnino sien
 dum luxuiosū et huiusmōi. nā
 et ptholomeus ait. **S**apiens
 dñatur astris. nam hec. diūsi
 mode influūt sc̄; q̄ dō fuim?
 vel nō. vnde leuic. xxvi. **S**i nō
 feceritis mandata mea et c. da
 bo celū vob̄ de sup ferreū. et ter
 rā enea; et cōsumetur in cassum
 labor vester. **S**i aut̄ in precep
 tis meis ambulaueritis. dabo v
 bis pluuias tēporibus suis. et
 terra gignet germē suum. vñ
 sc̄m thō. libro. iij. contr̄ gen
 tiles. **T**ria sūt in hoīe. vic; cor
 p̄ seu corp̄ alia. intellectus. et
 volūtas. **I**tem tria alia sunt in
 celestibus. vic; celū. angelus.
 et deus. **C**elū solū potest in cor
 pus ut illuminādo. frige fatien
 do. et calefatiedo. **A**ngel; bon?
 p̄t̄ intellectū illuīare. et malus
 nō p̄t̄ intellectū quicq̄ imp̄
 mere. deus solus p̄t̄ volūtatē;

vertere ad placitū. potest etia;
 in intellectum et in corpus imp̄
 mere quicquid vult. **Q**uicq̄
 vlti prefata astris ascribitur
 de actib; ad liberum arbitriū
 pertinentibus est supsticō sum.
 vel supsticōm propianquum
Quo ad. iij. de sortibus no
 tādum sc̄; thō. 2. 2. q. lxxxv.
 az. viij. **E**t sc̄m nicolaum de
 lira sup illo actu. i. **S**ors ceci
 dit sup mathiam. q̄ vti sortib;
 ē ex vario euentu seu dispositio
 ne alicui; rei sensibilis p̄p̄ite
 determinare aliquod dubium
 vel incertū. **S**icut ex festucis
 propositis p hoc q̄ aliquis ac
 cipit breuiorem vel lōgiorē.
 seu in proiectōe taxillozum ex
 hoc q̄ aliquis picit plura vel
 pauca puncta. vel ex similibus
 aliquod dubium inter hoīes
 determinatur. **S**ecūdo no
 tandum q̄ sortibus vti contin
 git dupliciter. **A**liquādo ē ma
 lū. aliqñ est bonū. malum est
 octo modis. **P**rimo qñ q̄s ea
 intencōne vtitur sortibus qua
 si actus humani qui requirū
 tur ad sortes vel euentus eoz
 subdātur dispositiōi stellarū
 hoc enim falsum est; nō carens
 demonum suggestione. **S**e
 cundo quādo quis expectaret
 sortium iudicium a demonib;
 q̄s fit qñ hūt in quibus vñ
 mile ē demonis ibi eē op̄. **S**ic

legitur Eze. xxi. q̄ rex babiloꝝ
 stetit in biuio in capite duarū
 viarum commiscens sagittas.
 interrogauit ydola. exta cōsu-
 luit. Tercio quādo q̄s expecta-
 r; sorcialiū actiū euentus euei-
 re a fortuna. ⁊ hoc solū locum
 habet; i sorte que vocatur di-
 uisoria. ut si queratur iudicio
 sortiū quid cui sit exhibitū
 siue illud sit res possessa. siue
 sit honoz. siue dignitas. siue p̄a.
 aut aliqua actio. Et talis sors
 nō videtur habere nisi forte vi-
 tium vanitatis. Sicut si aliq̄
 non valētes aliquid diuidere
 cōcorditer velint sortibus ad-
 diuisionem vti quasi fortune
 exponētes q̄s quā p̄tem accipi-
 at ut thō. dicit. sed nico. de lira
 sic dicit. si dispositio vel euetꝝ
 sortiū expectetur in fortuna
 t̄m. nullum est vitū si mittat̄
 sortes ad determinandum in-
 ter homines quis quā partem
 accipiat alicui rei. ⁊ hoc ex cō-
 muni cōmittitur o sensu fortu-
 ne. Causa t̄m motia potest eē
 p̄ccm ut si p̄pter cupiditatem
 p̄p̄iam vel aliud vitū nō pos-
 sint concorditer alio mō diui-
 dere. Quarto quā quis expecta-
 ret iudiciū sorcium vel euetū
 solū a dō vel a sanctis angelis
 g Et licet hoc de se nō sit illici-
 tū quā fier; in necessitate ⁊ cū reue-
 rentiā sit quadrupliciter cū

p̄ccō. Primo si absq; vlla necē-
 tate ad sortes r̄curratur. hoc ei
 videtur ad d̄i temptationem
 pertinere vt dicit Ambro. sup
 luc. Qui inquit sorte eligitur.
 humano iudicio non dephēn-
 ditur. Secundo si quis etiā
 in necessitate absq; reuerentia
 debita sortibus vtatur. vide-
 ant tales dicit Beda sup act.
 i. hoc ip̄s ap̄los non n̄ colle-
 cto fratrum c̄tu. ⁊ p̄cibus ad
 deū fufis egisse. Tercio si d̄ina
 oracula ad t̄rena negotia con-
 uertatur. vnde aug⁹. ad inq̄
 ficōes ianuarij h̄is q̄ de pagi-
 nis euāgelicis sortes legunt ⁊
 si optādum sit q̄ hoc faciant
 id ē permittēdum ne mai⁹ ma-
 lum fiat ut p̄cius q̄ ad demo-
 nia cōsulenda cōcurrat. t̄n mi-
 hi displicet ista cōsuetudo ad
 negotia seculaia ⁊ ad vite hu-
 ius vanitatē d̄ina oracula vel
 le cōuertere. Quarto si electio
 nib⁹ ecclesiasticis que ex sp̄s
 sancti inspiracōe fieri debet. ali-
 qui vtatur sortibus o tra pro-
 hibicōe; Ext̄ de sortib⁹. c. vltio
 nec obstat q̄ mathias est sor-
 te elect⁹. hoc enim adhuc nō
 eāt prohibitū. Item cū reuerē-
 tia sp̄e ali spiritus sancti instim-
 ctu fiebat qd̄ i oñam non est
 trahēdum. vnde ⁊ beda vbi su-
 pra dato sp̄sancto statū. vii.
 dyacones nō sortib; s; electōe

h^{ic} facta sunt. Sortibus tamen licite quae
 uti potest quatuorupliciter. Primum quoniam
 prefata vitat. licet utatur sorte
 in temporalibus dignitatibus. quod ta-
 lia officia ordinantur ad terre-
 na disponenda. Secundo in di-
 uisione rerum temporalium. dum
 mori vitentur vitia prius tacta
 Tertio quando necessitas aliqua
 ab electione dignitatis ecclesia-
 stice immineret. Tunc enim li-
 citum est cum debita reuerentia
 sortibus dominum auxiliium implora-
 re. unde Augustinus in epistola ad honora-
 tum. Si inter dei ministros sit
 disceptatio quae eorum in tempore per-
 secutionis maneant in fuga omnium
 et qui eorum fugiant ne morte eo-
 rum deseratur ecclesia. Si haec dis-
 ceptatio aliter non poterit termi-
 nari quantum mihi videtur qui
 maneant et qui fugiant sorte le-
 gendi sunt. Et hoc modo vsi sunt
 sortibus sancti viri qui in vete-
 ri et nouo testamento leguntur
 vsi fuisse sortibus. sicut Iosue
 achor reperit ibidem. vii. Saul
 Ionathas. i. regum. xiiij. Et za-
 charias sorte exiit luc. i. Quar-
 to licitum est ut dicit Augustinus. i.
 de doctrina christiana. Si tibi ha-
 buerit aliquid quod oportet
 dare ei qui non habet. nec duo-
 bus dari potuisset. Si tibi occur-
 rerent duo quorum neuter ali-
 um vel indigentia vel erga te
 aliqua necessitate superaret. nihil

tuti faceres quam ut sorte legeres
 cui dandum esset quod dari vtrique
 non posset. de talibus sortibus di-
 citur prou. xvi. Sortes mittun-
 tur in finem. sed a domino temperatur
 Quinto fit licite secundum inno-
 centium et hostiensem. per litteras dirime-
 dis in hijs quae temporalia sunt quoniam fit
 sorte simplici cum paleis vel hu-
 iusmodi. concordat gregorius.

Capitulum xi.

De alijs autem super enumeratis
 modis superstitionis
 ut melius agnoscantur
 et vitentur a fidelibus: moue-
 buntur plures breues et vtilis
 questiones numero. xlv. et sol-
 uentur. Primo tamen non duntaxat
 secundum theophrastum. 2. 2. q. lxxxij. et lxxx-
 iij. quod cum supersticio sit religio su-
 pra modum huana. Supersticio-
 nis duo sunt genera. per idolatria
 scilicet et diuinationem per quam quis aut
 occulta aut futura inuestiga-
 re nititur per pacta. aut occulta
 aut manifesta imita cum demoni-
 bus. Diuinationem autem ut dicit
 philosophus libro. viij. ethico. ha-
 bet plures species. Et secundum theo-
 phrastum. de quibus infra di-
 cetur distinctius. Vna est
 prestigiū. qua oculi hominum per-
 stringuntur. Alia somniorum
 diuinationem. Tertia nigromantia per
 quam futura discuntur per viuos

ut p arreptos at per phito
 nes. **Quarta** nigromātia qua
 adhibitis p̄cantacōmibus quī
 busdam ⁊ sāguine videtur re
 suscitari mortui dīmare ⁊ ad m̄
 terrogata r̄ndere. **Quinta** geo
 mantia. q̄ m̄ materia terrestri
 scilicet vngue. ferro. vel lapide.
 futuā prenūtiatur p̄ aliqs fi
 guras vel signa iamimata. xru
 tñ ad hoc genus p̄tinet dīma
 tio. que fit ex cōsideracōne eoz
 que euemūt serio p̄ protrectio
 nem pūctorum. sed ibi non fit
 m̄uocatio demonū nisi tacita
Sexta ydromātia. que m̄ aq̄
 idem facit. **Septia** aeremācia
 m̄ aere. **Octaua** m̄ igne piro
 mātia idem facit. **Nona** arispi
 tium. p̄ quod m̄ visceribus aīa
 liū immolatorum i aris demo
 num idē fit. sc̄; m̄uestigacō oc
 cultoz vel futuroz. **Et p̄ ones**
 istas spēs hūt talia p̄ exp̄ssam
 demonū m̄uocacōne. **Seque**
 tes aut p̄ tacitam. **Vñ** decia ē
 matheis. q̄ ex sideribus natūta
 tes hōim cōsiderat. ⁊ diuinat fu
 tura. **Vndecima** est auguriū
 a garritu auiū dicta. licet se extē
 dat ad motus vel voces auiū
 seu quozūlibet aīalū. siue per
 sternutacōes hōim fiat. vel mē
 broz saltus. **Auspitiū** tñ ab i
 spectione auiū dictū ad oeu
 los p̄prie pertinet. **Auguriū**
 vero p̄prie ad garritum auiū.

q̄ m̄ duob⁹ istis p̄ncipaliter
 diuinacō m̄ auiibus fieri solet
Duodecīa est omē. ⁊ fit m̄ v̄z
 bis ⁊ cū eadem q̄n quis v̄zba
 hōim certa itencōe dicta. alia
 itencōe retozquet ad futuz
 qd̄ vult p̄noscere. **Sic** maxi
 mus valerius dicit. om̄inū ob
 seruacō aliquo cōtractu religi
 om̄i immixta ē. q̄m non fortuito
 motu. sed dīma prouidēcia cō
 stare creditur que fecit celos.
Tertiadecima est cyromātia.
 q̄n aliq̄ue disposicōnes figura
 rū cōsideratur m̄ aliquib⁹ cor
 porib⁹ visui occurrentes. ut ex
 lineamētis manus cōsiderati
Quartadecima ē spatulamantia.
 ⁊ est diuinacō facta i figuris
 spatule alicui⁹ aīalis. **Quintade**
 cimā sortilegiū est quod fit p̄
 cōsideracōem figuraz que pro
 ueniūt ex plūto liquefacto m̄
 aquam proiecto. siue ex q̄bus
 dam cedulis scriptis. vel non
 scriptis i occulto repositis. dū
 cōsideratur q̄s quā accipiat. vel
 etiam ex festucis mēq̄libus po
 sitis. quis maiorem vel minore
 accipiat. vel etiā ex taxillorū
 proiectione quis pluā pūcta
 proiciat. vel etiā dum cōsidera
 tur quid ap̄rienti librū occur
 rat. q̄ omnia sortū nomē hnt
Primo igitur queritur de p̄
 stigis. quot modis oculi hōi
 num possint deludi. **Est** autē;

prestigiū sensuum quedā delu-
sio. oculorū p̄sertim. Et dicitur
a p̄stringo. q̄ acie oculorū p̄-
stringit. Dicit p̄sid. viij. eth.
c. ix. Ita q̄ res videātur aliter
esse q̄ sint. Et ut alexander de
hal. parte secūda dicit. prestigiū
pprie sūptū. ē illa illusio de-
mons que nō habet causā ex
parte mutacōnis rei. sed solū
mō ex parte cognoscentis qui
deluditur. siue q̄ tum ad interi-
ores sensus. siue q̄ tum ad ex-
teriores. **R.** alexand. de halis.
parte secūda. **R.** tribus mo-
dis i genere pōt fieri prestigiū.
vna delusio namq̄ fit absq̄ de-
moibz a artificialiter. sola vicz
agitacōe hōim ostendētum a
occultānum. Sicut fit in traie-
ctōibus p̄ ioculatores vel per
mimos. alius modus fit etiā si-
ne virtute demonū a naturalit̄
virtute quorūdam corporum
mineraliū. que qui habēt. p̄nt
scdm quādā virtutē huiusmo-
di corpibus inditā rem ostē-
dere vel facere apparere non si-
cut est. vnde scdm thō. p̄ima
parte. q. Cxiiij. ar. iij. Et scd̄z
alios plures. Quedam herba
accēsa fumigās. facit trabes ap-
parere serpētes. Tertio modō
delusionis ē qui fit p̄ demones
deo tñ p̄mittēte. habēt enī de-
mones quandā potestatem ex
ordine nature sup̄ quasdā res

inferiores. quā p̄nt exercere cū
istas res q̄n de? finit. **E**t tūc
etiā res apparent aliter q̄ sint.
pōt enī de mō. q̄nq̄ modis ali-
quē illudere. q̄ iudicat rē alit̄
q̄ est. Primo modo artificiali
traiectione. Secūdo naturali
applicacōe alicui⁹ rei de quibz
dictū est. q̄ ptatē in hoc habz
pl⁹ q̄ hō a sciētiam. a cū de⁹ p̄-
mittit exequi. Tertio modo pōt
in assumpto corpē se ostendē
esse aliquā rem q̄ non est. ut la-
ctuca. Sic accidisse vidz moni
ali. de q̄ refert greg. i. li. dyalo-
gorū. vel in massa auri ut de b̄to
anthōio factū legitur. vel lupū
ut infra dicitur se oñdere pōt
Et sic tegeze rē alienam suo as-
supto corpore. Quarto pōt tur-
bare organū visū ut videatur
res nubilosa. que ē clara. a hu-
iusmodi. Sicut etiam post fletū.
lumen apparet aliter q̄ ante.
Quinto modo in ymaginatuaz
potentiam operando trāsmuta-
cione sp̄erum sensibiliū scdm
thō. vel humores varios mo-
uēdo ut appareāt ignea. v̄l aq̄.
a huiusmodi. Sicut in melāco-
licis naturalit̄ fit. vel in mania-
cis. **Q**uestio. ij. vnde proue-
fiat res vise q̄s vidēt virgines
in specul. vel vnguibz malefico-
rum ad furta sublata a huius-
modi repiēda. Et cur malefi-
ci potius recipiunt virgines

mares vel femias quae corruptos
 he. scd; wilh. parisiens. in vltima
 parte de vniuerso quod opere de
 monum fit per modum vnum vel
 plures procedenti dubio expressos
 virgines aut tamen ad hoc ydo
 neas demonum metitur triplici de
 causa. licet corruptis idem ostē
 dere valeret. **Prima.** ut fingat
 falso se castitate amare quam
 odit. quod castissimam virginez
 fume odit. que contriuit caput
 eiusdem serpentis. vñ infidiatur
 calcaneo eius. vñ deus ait ser
 penti. inimicitias ponā inter te
 et mulierē. et semen tuū et semē
 illi. ipsa conteret caput tuū et
 tu infidiaberis calcaneo ei. gen.
 iij. **Secundo** ut sic animas ma
 leficorum et eis credentium de
 cipiat ad amicitiam demonum
 inclinatas per infidelitatis vi
 tium sub spe boni non sub spe ma
 li. **Tertio** ut cor pora sic ledat
 innocentium vel minus vicijis
 infectoz. nam postea ut per ex
 pientiam patz. tales habent
 visum frequēter horribiliorē
 quam antea ex vestigijs demonum
 relictis in oculis vel facie vidē
 tis. **Questio** tertia an veri
 tas aliqua subsit hijs que dicū
 tur de morte veneris. vbi cum
 pulcherrimis femis dicuntur
 quidam frui luxuria et voluptate
 ad placitum. Rñdet wilh. vbi
 sup li. de vniuerso quod fictitū ē

totum. licet demonum opere ta
 les homines illudantur modis ta
 ctis in primo dubio ut in veri
 tate eis fieri videatur quod tamen in
 apparetia fit. vnde refert. quod quidam
 miles se sic putabat frui
 quodam femina luxuriose. quod euigi
 lans se reperit in luto quodam
 realiter amplecti quoddam ca
 dauer mortue bestie. **Questio** b
 quarta an veritas sit quod quidam
 in linea remi bagute famant
 et eis credentes de quodam mo
 te circa bernese opidum. in quo
 referuntur esse absconditi in an
 tro viri et femine deuotissime vi
 uentes nullam comunione ha
 beres cum alijs fidelibus nisi quod
 in festiuitatibus per sacramentis
 recipiendis transferuntur per aera
 ad quosdam sibi notos pres
 biteros in parrochijs. Rñtio
 quod demonis opera ista sunt put
 fuditus inuestigauit. et laquei
 innocentium sicut in precedenti
 b9 duob9 dictum est dubijs
Novi enim quaedam deuotam
 sciamomalem quam dyabolus
 quidam multo tempore ipugna
 uit etiam visibiliter. quod hanc de
 monasterio conabatur educere
 illesam sub tali de quo queitur
 medaco sed mentita est iniqui
 tas sibi. nam ipsa restitit de co
 filio prudentum et demonem
 non curauit. **Questio** quinta
 quod sentiedum est de nocturnis

exercitiis; qui aliquando dicuntur vi-
deri et unde perveniunt tales ap-
parentie et cur apparent. Et secundum
willielmum ubi prius. Et secundum thomam
in iii. di. xlv. Quod aliquando viventi-
bus tales apparent. Et potest con-
tingere quod septem modis fit ap-
parentia talium exercituum. aliquando
opere et presentia bonorum angelo-
rum. sicut helizeo factum est in adiu-
torium ostrachyrios eum capere volen-
tes. in iii. regum. vi. aliquando fuerunt exer-
citus demonum ab eisdem vivos de-
ludere volentes. Sicut rex demo-
num cum suis apparuit beato marti-
no in spiritu christi martinum coronare
gestis pro meritis. Ita in vita
patrum de quibusdam legitur. Item
in libro dyalogorum beati gregori-
de congregacione demonum iu-
dicia inter se discernentium super
reos legitur. aliquando fit apparen-
cia sanctorum in patria existen-
cium qui propria virtute ad vivos
vixisse leguntur eis in adiutorium.
Sicut sanctus felix martyr qui
civibus nolentibus apparuit a bar-
baris obsessis. Et idem creden-
dum est de aliis sanctis pro au-
gustinus recitat libro de cura pro mor-
tuis habenda. aliquando fit ab anima
bus que sunt in purgatorio ut
suffragia expectant ut beatus gre-
gorius dyalogorum probat multi-
pliciter. Et willielmus similiter. ali-
quando fit ab animabus damnatis ad
erudicionem hominum et ad terrorem

aliquando fieri potest erudicione et
immissione bonorum angelorum
in spiritum viventis alicuius sine
reali apparenzia. aliquando etiam fie-
ri potest mera decedone demo-
num sicut in primo dubio dictum
est. Ex quo patet falsum esse quod
damnate anime nunquam infernum
exeat. ymo hoc aliquando fit
dicit sanctus thomas. sed protunc
damnationem secum ferunt. unde
dicit thomas. etiam modum quo
iste apparenziones fiunt assignan-
do. Quodvis inquit anime san-
ctorum vel damnatorum presen-
tialiter assint ubi apparet. non
tamen credendum est hoc sem-
per accidere. aliquando enim hu-
iusmodi apparenziones fiunt vel in dor-
mitione vel in vigilacione operacione
bonorum vel malorum spirituum ad
instruccionem vel decedonem viventi-
um. Sic etiam et viventes aliquando
aliis apparet et eis multa dicunt
in somniis cum tamen ostendat eos non esse
presentes. sicut augustinus pro multa exem-
pla probat in libro de cura pro mortu-
is habenda. **Questio. vi. an verum** k
sit quod aliquando homines sint filii
estres. sicut albertus in de animalibus quod sic vel saltem
mostri hominum sunt. Sunt enim in quibus
tuplici dicitur quod in filiis apparet
in humana specie aliquando. aliquando vi-
vientes rationales. sicut plures pres-
santi leguntur in vita spiritum nudum
et profuti quod amorem vel tecti fo-
litis heremiticam vitam soli duxisse

Et aliquā p bestijs a tyrānis a casu in retibus ferarū capti. ali quādo sūt mōstra que dā in hu mana natura racōnalia tamen sic satiri q̄le vidit bt̄is ant ho mī? cū paulum p̄mū heremitā quesuit. Sicut scribit bt̄is iero. Ait enī satirus ille ad an thonū. mōelis ego sum vnus ex accolis heremi. lega cōne sū gor gregis mei. p̄camurq; ut omunē dñm p nobis dep̄ceis quem p salute mūdi olim vif se cognouim? a i omnem ter ram exiuit sonus eius. Erat au tem homūtio ad vncis narib? fronte corrib? exaspatus cuius extrema pars corporis in cap rum fines desinebat. Aliquā sūt qui apparēt veri hoies. sed ne glecti velut bestie facti. Sic hodie sūt cū terrā galeciē in hispanijs infulis hoies dome sticos fugiētes velut fere ut do cet experientia. de talibus etiā vidētur fuisse mas a femia cū saxoniā capti per venatores de quib? refert alb. in de. ail. q; oīno spēm humanam videbā tur habere. s; velut moriones esse videbātur. vir enī viu? s; femia mortua. capiebatur. ali quā sūt pigmei q̄s aīal scdm albe. vbi pri? ē multum simile homini q; erecte incedit. in am bus vtitur ad opera quedam loq̄tur. ligua. Et tñ simplici

plus ē bestia q̄ hō. licet sit no bili? aīalium infra hominē. ali quādo etiam demones i filiis apparēt eē hoies vel femne ut decipiant incautos. Sicut cō mūter h̄etur in vitas patrū.

Questio. vii. an verū sit q; malefici possint facere vā aīa lia arte sua. s; scō; alb. vbi su pra. q; sic deo pmittēte. aliquā do ipfecta quedam aīalia pcur rare possunt hei nō in mltāti si cut deus facere potest. s; motu quodam licet subito. sicut pa tet de maleficiis scdm aug?. Et exod. vii. vbi glō. strabi super isto. vo cauit pharao sapiētes dic. q; demōes discurrūt p mū dum a colligūt diūsa semina a ex eoz adaptacōe pnt pro rūpere diuersas spēs. Et glosa ibidem sic dicit. dū p incatatio nem demonū malefici aliquid efficere conātur discurrūt per mūdum a semina subito eoz de quibus hoc agitur afferūt a sic ex illis permittēte deo no uas spēs rezū producūt. licet ergo demonū ope hei possunt deo permittēte vā talia nō il lusoia id ē solū appntia. tamē talia dicūtur signa mendata semper. q; demones talia solū a pncipaliter fatiunt ad sedu cēdum homies videntes. ppter q; .ij. t. h. s. .ij. dic. ap̄ius de an tixpo . q; aduentus eius erit

scdm opacoem sathane in omni virtute a signis a pdigijs medaibz; sancti aut miracula dei virtute increata impetrant vtilia fidei a instataneae cu pla
 m cet altissimo. **Q**uestio. viij. an ope demonu transforationes pnt fieri hōim in bestias. sicut in lupos a huiusmoi. **h**e. q. nō vñ. xxvi. q. v. **E**pi ex consilio acq rensi sic dicitur. Quisquis credit posse fieri aliquā creaturā. aut i melius. a m deterio immutari. aut transfori i aliā spetie. vel in aliā similitudine; n ab ipso createore qui oia fecit a p que; omnia facta sūt. proculdubio infidelis ē. a pagano deterioe. **I**delate ostendit btūs aug9. de ci. dei li. xvij. c. xvij. **V**bi on dit q demones fatiūt tales trāsfomacōnes non realit. sed visum hūanū decipiendo. **S**icut ostensum est dubio pmo multis modis. vñ Aug9. ibi dicit. q famosissā maga circēs. mutavit sotios vlixis i bestias. **E**t quedā stabularie mulieres. cōuertebant hospites suos in iumēta onera portantia. **R**efert etiā sotios dyomedis in aues ouersos. a postea lōgo tpe circa tēplū dyomedis volabant. **E**t qd p̄stati? narravit de patre suo vāciter qui dicebat se caballū fuisse a annonam cum alijs aialibus baiulasse. **N**am

ut aug9. ibidē soluit in primo sola apparētia fuit a oculorū decepco. in secūdo a quarto vera onera fuerunt que demones inuisibilit p̄sentes portauerūt. **I**n terco vero locij dyomedis p demones fuerūt de medio subito subtracti a aues vere loceorū immediate posite que ibi volauerūt. in nullo aut predictozum de hōie vere factū fuit irrationale aial; solum apparenter. dicit tamē thō. i. p̄ate. q. Cxiiij. ar. iij. **Q**uō oēs transmutacōnes corporaliū rerum q possunt fieri p aliquas virtutes naturales ad quas p̄tinent semina que in elemētis hui9 mūdi inueniūtur. possunt fieri per opacoēs demonū huiusmodi semimbz; adhibitis. **S**icut cū aliqua res transmutatur in serpentes. vel ranas. que per putrefactōem generari possunt. **I**lle vero transmutacōes corporaliū rerum. que non possunt virtute natuē fieri. nullo modo operatione demonum scdm reueritatē perfici possunt. sicut q corpus humanum mutetur in corpus bestie. aut q corp9 hominis mortui reuiuiscat. **Q**uō si fieri videatur. apparētia est sic ostēfū ē q̄stione p̄ma. **Q**ue nō stio nona vnde ergo p̄uēit q quida; lupi tā crudelit astute et particularit hōies comedūt

Re. scdm alb. in de aialib; et sim
 alios qd ex septem causis pro
 uenire pot. Aliqn ppter famis
 augmētum. Sicut a ceruū ali
 qn a alie bestie hoibus appro
 pmquāt. aliqn ppter ferocita
 tem viriū. ifrigidis enim regi
 omibus sunt corpore minores.
 a magis asperi et feroces. Sic
 etiam tēpore coytus. a qn ha
 bent catulos ut Aristote. dicit
 li. de aialib; sūt magis seui sic
 canicule aliquādo ppter astutiā
 a semium. lupi enī qto sunt
 seniores. tnto deteriores a no
 cent hoibus. qz non possunt ve
 nari bestias propt etatē et de
 tes eorum ostringūtur. aliqn
 propter expientā hūanarū
 carniū. que qz optie cōplexio
 nate sunt p oīs dultiores sūt
 Vnde sicut voluptas leccato
 rē trahit ad voluptuosū cibū.
 sic hūane carnes a lupis. aut
 in sepulchro. aut post bellum
 hoim vel alio mō gustate. ali
 qn propter cerebrū rabidum
 Effitiuntur enim sicut canes ra
 bidi. et tūc quēcumqz inuene
 rit trucidāt. sicut a canes ali
 qd aliqn propter opacōem de
 monū ut hoies credāt hoies a
 wtulas falso i bestias mutai si
 cut pagani putabāt. vnde de
 monis opere potuit illud fieri
 qd refert vimeē. in speculo hñ
 stoiali li. vi. c. xl. In gallia inqt

ante xpī incarnacōem et ante
 bellum puniū. lupus vigili e
 vaginā gladium abstulit. Et
 willb. vbi supra refert de quo
 dā viro q se conuertit putabat
 in lupū certis tēporib; quib;
 in antris latitabat. Illuc enim
 certo tēpore iuit et ope demo
 nis velut dormiēs iacuit. et sibi
 interim cū fixus maneret vide
 batur qd lupus ipse factus cir
 cuiret pueros deuorādo. Et cū
 illud realiter solū demō quēd
 lupum possidens faceret pū
 tabat falso se somnians circui
 re. quo modo tam diu demen
 tatus est vix ille quousqz inuē
 tus ē iacere in silua raptus mē
 taliter. aliquādo etiā fit propt
 occultum vel manifestū dei iū
 ditū qd demonū vel diuino in
 stimctū lupi propter pccā pn
 tum vel pueroz tales damni
 ficāt sicut factū esse legimus de
 .xlj. pueis qui deridendo heli
 seū dicēdo. ascēde calue ascen
 de calue. a duob; vrsis de silua
 exeūtib; statim iugulati sūt
 .iij. Re. ij. Et de leone qui pro
 phetā dei iussū nō implentem
 occidit. .iij. re. xij. Sic etiā ut
 in historijs legitur tpe Auiti
 epī vpen. letanie minores q
 ante ascensionē dñi celebra
 tur triduo inuēte sūt. qn lupi
 citates intrātes ibi hoies vora
 uert publice. hxc de q omiatus

est leuic. xvi. dicens. Si nō feceritis mandata mea. emittā in vobis bestias agri que confundant vobis et pecora vestra. Et deu. xxxij. Dētes bestiarum immittam in eos cū furore trahētium sup̄ terrā atq; serpentium. Quod ostēdit de⁹ effectu. iij. reg. xvij. quando leones immisit qui deuorabant ydolatrias in terram samarie loco vroz dei cultorum positos. ¶ **Q**uestio decima. qd de raptis feminis in angaria et alias q̄ restitute sēlibus mira dicunt de animabus in purgatorio. in inferno. de furtis perditis et sibi. **R**e. q̄ sup̄sticōse agunt ista opere demonum deluse. sicut in prima questione dictum est. nec obstat q̄ cādela aduste nō sentiat qn̄ sūt in raptu. q̄ dyabolus mentē interiorē sic strigit q̄ exterius nihil sentiūt. Sic fit aliqn̄ in melācolicis vel etiā naturaliter. Sicut de qdā viro noie restituto r̄fert beatus aug⁹. de ci. dei. q̄ qn̄ voluit rapiēbatur a sensib; adeo q̄ etiam vllicātes nō sēhit. ¶ **Q**uestio. xi. Vtz demones sint q̄ nocturno tēpore i collis eq̄z quasi strepas faciūt de crimb; vbi gutte ceree reperiūtur et pluā i stabulis bestiarū face re videntur. **R**e. willh. q̄ sic nisi hōies talia ex astutia facerent

artificialit. ¶ **Q**uestio. xij. vtz q̄ demonum opere cāplioes puerorum fiant. Sic q̄ infantes ponantur q̄ nō impiguantur s; semp̄ miseri sūt. **R**ndet willh. q̄ sic. quando parentes infantes non oracōibus. et cruce munit. Tunc enim demō vicem infantis gerere potest vel translationem facere deo permittente. vix tñ talia sunt credēda fieri ope demonum nisi latorum iudicia assint. ¶ **Q**uestio. xij. vtrum demon localiter possit trāsferre aliquem hōiem de loco ad locum inuitum. **R**ndet willh. q̄ sic. Sicut etiam bon⁹ angelus tulit in cicinno capitis abacuck de iudea i caldeā. **E**xemplū aliud habes dubio iij. Sed ut in precedenti dubio dictū est et in solucōe p̄mi dubij credēdum est talia solū ut plurimū in spiritu id est in ymaginātia hōis fieri nō realiter n̄ forte raro ut tenet dñs albtus et vlricus in summa. **R**d aut aliquādo corporaliter fiat et localit̄ pat; de puero qn̄ quē m̄ cuiusdam nobilissimi viri q̄ puez monachus p̄tūc factus a monasterio nocte illatus est pistriño clauso vbi repertus maē se p̄ quosdā dixit ad magnū omniū delatū et ut comederet iustum et p̄ supiora pistriño imissum ut r̄fert p̄. damiā

Et h̄etur in speculo hystoricali
 li. xxvi. c. lxiij. q̄ aut̄ aliqui ma-
 leficiati vel amore mulier̄ cap-
 ti dicunt se non posse cōtinere
 quī oporteat eos currere ad a-
 masias. vrū est in parte a in
 parte falsum. nā si dei gratiam
 vellent inuōre a facere quod
 in se est ut cōtērentur de pecc̄is.
 deus illa eis dimitteret a gra-
 tiam infūdeno robur resisten-
 di demoni tribuer̄. Et sic eos
 ad peccādū nemo possit cogere
 vel mouē soliter. S; si illa
 rēnuunt. non mirū est si in po-
 testate demonis positi eor̄ do-
 min⁹ eis dñatur dyabol⁹ vel
 voluptatis appetit⁹. dicit̄. ei bea-
 tus aug⁹. i. omeli. sup̄ illo ve-
 bo ioh. vi. nēo pōt v̄nire ad
 me n̄ pater meus traxit eū. r̄
 hit vnūquēq; sua voluptas.
 oñdis ovi viridem ramum a
 te seq̄tur. nullo sc; corporaliter
 trahēte. Sic crisostomus dicit super
 math. xx. de asina quam xp̄s
 eq̄tauit. q̄ cū demon volunta-
 tem hois peccato possidet. qua-
 si ad libitū trahit quo placet
 Exēplum dans de nauim ma-
 ri perduto gubnaculo que ad-
 ventu libitū picitur. ita equo
 potēter infidens. ita rex tirāni
 habens possessionem. **Q**ue-
 stio. xiiij. Quis fatiat illos stre-
 pitus. a lusoia illa que audiū-
 tur aliqñ a videntur ut in m̄

quieta cōmib⁹ domoz noctur-
 nis vbi proiūtur lapides vel
 inquietātur pulsu hoies vel vi-
 dentur incēdi fantastici ignes.
 vel alie ludere operacōnes se-
 sc; willh. a Cassianū in coll.
 p̄m. Rñq; illa fiunt a sepe ope-
 re demonum taliū qui pl⁹ no-
 cere non pnt hoibus nisi in ta-
 libus ptate diuina ligati. r̄ di-
 culosi enim tales inutiles effe-
 ctus demonū malignoz opa
 ostendunt. Aliquādo fiūt stu-
 dio malignoz hominū. qui do-
 mos volunt euacuari hoibus.
 vel lucrari tēporalia sub titulo
 falso apparenciū aiay. vel sub
 illo p̄textu intrōducere luxuri-
 am vel furtū cōmittere. aliqñ
 etiam hie possunt ex curiosita-
 te hoim volencium terrere pro-
 ximos ioco. vel ex fantasticiis
 a melācoliciis debilitatib; put
 expiēcia docet in prefatis eos
 qui mundum immundum no-
 uerūt. Ne enim siue sint dam-
 nate. siue in purgatorio. siue i
 celo. nullaten⁹ sūt credende ta-
 lia facere. qz primis nō legit̄
 admissum. reliquis qz in cari-
 tate sunt. ista trufatoria inuti-
 lia non ouemūt. vnde nō ē du-
 biū quī demones aliqñ tales
 etiam inq̄tūdines fatiant ut
 erroz paganicus redeat. quo
 credebatur aiās defūctoz cir-
 tumulos. vel cir̄ aras hitare

non in inferno. si autē adessent anime de purgatorio. tales verisimiliter aut vtilia opera vel salubria facerent et ostēderēt aut auxilia a viuis peterēt. Sicut beatus greg. ponit exemplū in. iij. dyalogorum. ¶ **Q**uestio. xv. An demones possint et audeāt grauitē homines ledere. Rñtio scđm thō. qđ sic. possunt enim deo pmittente quintupliciter ledere. videlicet in rebus. fama. corpore. vsu rationis. et in vita. De rebz patet iob. i. et ij. cui pecora. domū abstulit et liberos. De fama patet in lege da beati iero. ut refert Ioh. andree i. iheromiano. qđ dyabolus se transformauit in formā sancti siluani ep̄i i nazaret amatoris iheromimi. Qui demō p̄mo feminā nobilem nocte in lecto procare et prouocare cepit ad luxuriā verbis. et deinde factus sollicitauit ad malū. que tamē clamaret demon in specie ep̄i facti sub lecto femine se abscōdit vbi requisitus et inuentus p luxuriosa verba se mentitus est esse ep̄m siluanū. In crastinum igitur sanctus vir disparente dyabolo diffamatus est grauisime. que infamia tādē circa sepulchrum sancti iheromimi fatente dyabolo in obleso corpore purgata est. De corpore patet in beato iob. qui p

cussus est a demone vltre pessimo iob. ij. De tali refert sigib tus. et vincentius in speculo historiali libro. xxv. c. xxxvij. qđ tempore ludovici secundi imperatoris in parrochia maguntina quidam demon primo sepe lapides iecit et quasi mallio ad domos percussit. Et deinde publice loquedo furta prodēdo et discordias seminādo plures inq̄ etauit. deinde oēs cōtra vnum irritauit cuius hospitium vbi cū qđ manebat incēdit et ob illius peccata omēs pati affriuit. vnde tādē tm̄ agros pro hospitio habere potuit ppter quod cū presbiteri letanias celebrarent. multos lapidum iactibus demon vsqz ad cruentacōem lesit. aliquādo quieuit. aliquādo seuit. et p triēnium ista continuauit. quosqz ibidem omnia edificia incendio consumpta sūt. De nocumēto vsus racōnis. et rracōne interiorum sensuum patet in possessis et arreptiis p euāgelicas etiam historias. De morte et qđ vita etiā quosdam priuet patet Tobie. vi. de septē viris sare virginis occisis qui ppter luxuriosum effrenem appetitum i virginē sarā eiusdē non erāt digni matrimonio. ¶ **Q**uestio. xvi. vtz malefici possint rracit̄ suis maleficijs homiēs ledē. et sic qđ?

Primum**Preceptum**

modis. et quibus rebus. dicitur aut malefici ut dicitur ysaia. viij. ethimo. c. ix. ob facinororum magnitudinem. huius elementa scribit occurrunt scilicet opere demonum. turbant mentes hominum ac sine ulla uenem haustu violentia tamen carminis interimunt ut lucanus dicit. hoc ysaia. 9. scilicet. th. m. ij. ar. dis. viij. et viij. et m. n. ij. dis. xxxij. Et communiter scilicet omnes theologos ibidem scribentes quod malefici omnibus istis modis possunt procurare lesiones in hominibus et eorum rebus cooperate demone in quibus demon potest solum ledere vel decipere de quibus modis iam dictum est a principio huius materie de superstitiis. presertim questione immediate precedenti videlicet. xv. de hoc etiam infra dicetur. non autem fatiunt ista immediate maleficorum opera actione propria et immediata. sed talia fiunt per demones qui visis maleficiis immediate ex pacto dudum cum maleficiis a principio mundi et tempore veteris idolatrie habito sciunt qualis effectum debent ad intentionem maleficorum procurare ut exempli gratia. Scopam quam malefica intingit aque ut pluat. non causat pluuiam sed demon talibus visis qui si deus promiserit preteritatem habet in omnia corporalia et in aerem. ventos. et

Capitulum**Vndecimum**

nubes. ut statim talia procurare et causare valeat. maga siquidem signum dat per scopam. sed de mon illud procurat et agit ut pluat per demonis actionem. cui maga mala fide et opere seruit et se tradidit obsequijs illius vel alijs. Sic quoniam ymaginem ceream vel simile ad maleficiendum aliquem. maleficus facit. vel quando maleficus alicuius in aqua vel plumbum ymago apparere quicquid molestie inferatur tali ymagin. tale expeditur fieri ymaginatio. id est homini maleficiato. puta punctura vel alia lesura quecumque. que lesio realiter quod inferatur ymagin per maleficum. vel per alium hominem. sed inuisibiliter demon maleficiatum hominem eodem modo ledit. dei permissione si demeruit reus. **Q**uestio. xvij. an licitum est talia maleficia tollere. secundum doctores sub distinctione. aut tolli possunt sine superstitiosis modis ut per licitum exorcismum. a per orationem. vel intercessionem sanctorum. vel per sacramentalem maleficiati confessionem. vel per presertim ostensionem. seu indicationem alicuius qui sciat ubi est ymago. vel per solum motum localem. vel modo congruo simili et sic est licitum. aut non possunt tolli nisi per superstitiosum modum. vel per noua maleficorum opera et sic est illicitum. quod scilicet apostolum non

fut fatienda mala ut eueniant bona. **Q**uestio. xviii. an ne hij qui in caritate sunt ledi possunt p maleficos sicut hij qui in peccato morali. **R**ndetur scdm **C**assianum in collacoe patrum qd neq qd boni enim in rebus p demonem et suos ledi possunt in merito eorum et probacoe; ut in bonis fortune que sunt exteriores res. fama et sanitate corporis. **S**icut de bto iob patuit qd in talibus lefus fuit p demonem. sed in nullu peccatum bonis hominibus inuitis p maleficia trahi possunt licet temptari valeant ab intra et in carne extra h nulaten? violitari. **S**ic enim ponit exemplum cassianus de duob; maleficiis qd beatus anthomus p tres demones successiue missos de cella mouere nequerunt licet temptatum se p hoc sentiret. **S**ed qd signo crucis et oracoe temptacoe resistit. inefficacia hominum fuerunt maleficia. **v**nde in peccatoribus demon potestatem maiore habet et magna. **v**nde veritas ait luce. xi. **C**um fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt oia que possidet. **S**i aut fortior superuenies vicat illum vniusa arma eius auferit in quibus confidebat. **Q**uestio. xix. cur malefici instrumenta sue malitie p sacramenta ecclesie vel p alia diuina tagi p

curant ut filum trahendo p crisma sacrum vel p imaginem ceream sub palla altaris ad tempus ponendo et similia fatiendo. **R**demois instictu ista sunt triplici de causa. **P**rimo ut non solum homines p talia phidi fiat h etiam sacrilegi diuina quantum in eis est taminando. pl? deum creatorem suum offendat intus animas proprias eodem net et plures in peccata ruere faciant. **S**ecundo ut deus sic grauiter p homines offensus scdm beati aug? sententia; demoni maiorem potestatem in homines malos tribuat quibus deus concedit iratus quod denegar; propiti?. **T**ercio ut sic sub spe boni apparentis plures simplices facili? decipiat qui tacta diuinis rebus et oracoe; a deo putant etiam aliquid numis obtinuisse vbi solum maiora peccata sunt commissa. **Q**uestio. xx. est cur a plura maleficia et supersticiones exerceri solent sacracoeibus animi temporibus et presertim ante festum natiuitatis xpi. **R** qd triplici de causa fiat i precedenti dubio p oia. qd festa pl? fraguntur peccatis morali; qd mechanicis opib; ut aug? dicit li. de decore cordis. **S**upersticio aut de maximis vniuersis operibus demonis est contra diuinam reuerentiam. **R**acoe secundi est specialis de kllis ianuarii. quia ut phid. di. li. viii. et hiaz. c. ii.

Janus a quo ianuarii mensis dictus est. qui in circūcisionis christi die incipit. ydolū fuit diuerſarum fatibus cōfictum. vna tanquā est finis anni p̄cedētes. et alia tanquā est principium futuri et imminētis anni p̄tector et fortunatus auctor. in cuius reuerētia potius demonis in ydolo venerati sunt demones. vaias omnes cōnes luxuriosas fecerunt. strenas et iocalia sibi mutuo homines trididerunt. choreas vaias duxerunt. mēsas preparauerunt de quibus mētio fit p̄ beatum augustinum. in multis locis et libris. Et. xxvi. q. v. hīs fere p̄ totum. **S**has corruptelas falsi christi am imitantur hodie circa eadē festa. licet p̄dicacōe sanctorū extirpate sint in multis locis. et tamen demonum operacōne alicubi translata ad tēpōa carnis pruij. quā cū laruis et ludis. et alijs sup̄sticōibus filia hūc **bb** **Q**uestio. xxi. vñ proueit quod scire sepe in maiori multitudine reperūtur sup̄sticōse et malefice quod viri **se**. triplici de causa. Primo quod prone sunt ad credendum. fidē autē malam demon principaliter querit. vñ ecci. .xix. Qui cito credit leuis est corde et minorabitur. Secūdo quod a natura p̄pter fluxibilitatē cōplexiōis. faciliōis sunt imp̄ssionis ad reuelacōnes capiēdas

p̄ imp̄ssionē sepatōz spiritūū ut wilhelmus dicit vbi sup̄. qua cōplexione cū bene vtitur. multum bone sunt. cū male. peiores sunt. Tercō quod linguam lubricam habēt et ea que mala arte sciunt. eis cōparibus feminis vix celare p̄nt. seqz occulte cū vires non habēt. p̄ maleficia vidicare querūt facilliter. vñ de ecci. xxv. Comorai leoni et draconis compl̄ placebit. quod hitaē cū muliere nequā. Breuis omnis malitia sup̄ malitiam mulierū. **Q**uestio. xxij. vñ credi potest licite quod demones in cubi sint. et succubi mulieribus infesti. et feminas cognoscētes. **R**ñ dicit augustinus. de ci. dei. q. sic. Et p̄fide. li. viij. eth. or. et thō. in multis locis. Quo autē et quibus de causis illa pueniant. quō vel an liberari possit quis ab hac vexacōne. vide in dialogo quem collegi de fornicacōz ap̄rietatibus li. v. **Q**uestio. xxij. an done possint aliq̄ regule dari per quas agnoscat̄ vtrū aliq̄d sit sup̄sticōsum vel nō. dicit aut sup̄sticō vt ptz coll. ij. sup̄ illo quod fuit racōe; habētia sapientie in sup̄sticōe. glosa enī dicit ibi quod sup̄sticō est religio supra modū seruata. id est modis vel circūstācijs malis et defectuosis. Est vero religio virtus inclinās ad exhibēdū deo racōe

Primum**Preceptum**

sue excellentie debitum cultum, et honorem tam in cordis quam in corporis actibus. **R.** secundum the. 2. 2. q. lxxxij. quod sic saltem in genere et gratis prout ex verbis elicitur eius sancti. **E**t sunt quatuor. **P**ria est cum gloria dei sit finis noster principalis quem in omnibus querere debemus. **A**tte datur an opus sit ad gloriam dei et homo in opere deo det principaliter gloriam per ipsumque opus mens hominis deo subiciatur iuxta illud. 1. cor. 1. x. **S**iue manducatis. siue bibitis. siue aliud quid faciat omnia in dei gloriam facite. **S**ecunda videatur an opus quod sit et quod pertinet ad aliquam abstinentiam corporalem vel ad corporis exercitium utrum sit refrenatum concupiscentie modo virtuti debito secundum ritum ecclesie vel secundum morale doctrinam. quod apostolus dicit. rom. xij. **R**acōnabile sit obsequium vestrum loquendo de corporalibus exercitiis. **T**ercia videatur an opus sit secundum statutum vniuersali ecclesie. vel secundum scripture sacre traditionum. vel saltem secundum particularis ecclesie ritum. a de consuetudine generalis. quod secundum augustinum per lege habenda est vniuersalis gratia. scribit augustinus an glorie prelo dicenti. quod sunt diuise ecclesie consuetudines in missarum celebratione. mihi inquit gratia placet ut siue in romana. siue in gallicana. seu in quacumque ecclesia aliquid in

116 bñ

Capitulum**Vndecimum**

uenisti quod plerumque omnipotenti deo possit placere saltem eligas. **D**iuise inquit the. ecclesie consuetudines in cultu domino in nullo veritati diuine repugnant. et ideo sunt seruande et eas preterire illicitum est. **Q**uarta inspicatur. an opus adhibitum vel exercitium ad effectum quem expectatur habeat naturalem appetatatem. vel non. de quo philosophi. medici et astrologi inquitum tales multa iudicia prebent et theologo. **Q**uinta consideretur si opus non est merito res alicuius scandali dati. prebens occasionem ruine. quod tunc licet non esset superstitiosum tamen propter scandalum esset dimittendum. vel differendum. vel occulte sine scandalo faciendum. **Q**uicquid est vniuersalis premissis contrarium. tamen dicitur ut superstitiosum. vel ut peccatum. propter prius illicitum est exercere in nouo testamento ceremonialia vel iudicialia veteris testamenti de nouo instituta essent ab ecclesia. vel gente. propter idem et propter regulam secundam facte faciunt veteres non peccare caput sabbato. vel ieiunare die dominico tanquam meliori die et similia. **P**ropter tertiam superstitiosam agunt quod in ritibus alicuius ecclesie particularis in processibus vel homines se non conformant communitati. aliunde excusentur. propter quartam superstitiosam agunt quod virtutem caracteribus ignotis. vel nominibus suspectis. vel alligatum modum nihil cooperantibus

Primum Preceptum

naturaliter effectui q̄ expectatur. q̄ p̄fata de se naturaliter nullius actiuitatis sūt. cū sint artificialia solum a quātitate. Idem est de ymaginibus per astrologos factis. et anulis. ac lapidibus suis artificialibus. Sicut qui credūt q̄ celi vel stellaz influētia aliquē necessitet ad aliq̄d viciū. p̄pter quā tam si res scādaloſa est nōbilitate etiā benedictiones aliq̄que a seculaib⁹ p̄ verba deuō sūt sine malis ritib⁹ sup̄ infirmos eēt saltē nō publice facte. **¶** **Questio. xxiiij.** vtz fascinoes seu iuultuaciones hēant efficaciam malā i pueis a vetulis mal⁹. **¶** **thō. 2. 2. q. xxxvi.** non est illicitū cauere. si quis timeret nocumētū alicui puero ex oculo fascino. quā fascino cione sic declarat. i. p. q. cxvii. nam ut inq̄t ex fortis ymaginacione anime. immutatur spūs corporis iuncti. que quidem immutacō spiritū maxime fit in oculis ad quos subtiliores spūs proueniūt. oculi enim in fitiūt aerē otinuū vsq; ad determinatū spatium. p̄ quē modū specula si sint noua et pura ostēbunt quandam ipuitatem ex aspectu mulieris mēstruate vt **Aristol.** dicit in li. de somno et vigilia. Sic igitur cū aliqua aia fuerit vlxmēter cōmota

Capitulum Vndecimū

ad malitiā sicut maxie i vetulab⁹ ottingit efficitur scō; modum p̄dictū aspectus eius venenosus et noxius. et maxime pueris qui habēt corpus tenerū. et de facili receptiuum impietatis. possibile ē etiā q̄ dei permissione vel ex aliquo occulto fato. co opetur ad hoc malignitas demonū. cū quib⁹ sortilege vtule pactū aliq̄d habent. **¶** **thō.** **¶** **Questio. xv.** **Cur ff** plus vxari vidētur fantasijs. vel mirabilib⁹ apparicionibus puerpere et purgacionis sue tēpore q̄ alie infirme p̄sone. **¶** **hūz** q̄ triplici de causa. **¶** **Prima** scō; alb. in de somno et vigilia propter cōdicōem sue ihermitat⁹. p̄ tūc horrede ymagines facilius naturaliter eis in cerebro p̄sentantur. quas demones vel filia credūt eē cum nihil sit realiter. **¶** **Secunda** q̄ tales sepe vtulas p̄ famulabus habent que sunt plene supsticōib⁹. vnde gladio puerp̄as de sero quodamō benedicūt. gallinā nigram lecto coniūgūt. si puerpere moriūtur in puerpeio. eas iam defunctas in eis dē calcēs et vltimētis quibus vltimate erāt viuētib⁹ propinquare certo tpe affirmāt. et multa similia fatua asserūt. **¶** **Tercia** q̄ alie femine supsticōe se puerperas crebro visitāt. que etiam

pluā sup̄sticōsa solent semina
re. ppter que si puerpere cito ta
lib⁹ credūt. non mirū si plus q̄
alie vel alij infirmi fantasīs fa
tuīs a deo vxari permittūtur
iuxta illud eccl̄. xxxiij. **F**atāsi
as patitur cor tuū. n̄ ab altissio
88 emissa fuerit visitaō. ¶ **Q**ue
stio. xxvi. vtz licitum sit p̄ car
mina scripta. vel verba sac̄ bñ
dicere infirmos hōies. vel iumē
ta. et an licitū sit eadē secū defer
re et portare que incantacōnis
sp̄m habere vidētur. Incantato
res enim dicuntur qui artē ali
quā verb̄ pagūt ut dicit ysid̄.
viii. li. ethiaz. **R**ndet th̄o. 2. 2.
vbi sup̄ q̄ sic. **S**eptem cōditi
onib⁹ seruatis. vna est ut videā
tur ne verba aliqd̄ cōtineant
quod p̄tineat ad inuocacōes
demonum exp̄ssas vel tacitas.
Secūda ne cōtineant ignota
noia. quia scd̄; crisos. talia me
tuenda sunt. ne aliquid sup̄sti
cōis lēteat. **T**ertia ne materia
verborum aliquid falsitatis cō
tineat. quia sic ei⁹ effectus nō
pos̄; expectari a deo. qui non
est testis falsitatis. **Q**uarta ne
ibi contineantur vana. ut kara
cteres inscripti preter signum
crucis. **Q**uinta ne sp̄s habeat i
modo scribēdi aut ligandi aut
in quacūq; huiusmodi vanita
te que ad diuinā reuerentiam
nō p̄tineat. quia alias iudicare

tur sup̄sticōsum esse. **S**exta ut
in alligacōe. prolacōne. vel scri
ptura diuinorū verborū respe
ctus solum habeatur ad sacra
v̄ba. et ad intellectū eorū. et ad
dei reuerentiā. seu ad v̄tutē di
uinam a qua expectatur effe
ctus. vel ad sanctorū reliq̄as
a quib⁹ etiā; prefata expectā
tur secundario. licet a deo prin
cipaliter. **S**eptima ut cōmitta
tur effectus qui expectatur di
uine voluntati qui scit vtz sa
nitās vel tribulacō pl⁹ pro fit
inuocti vel min⁹ vel an ob sit
Et hāc cōditiōnem ponit th̄o.
in. 1. 2. in materia de gr̄tia. **E**t di.
xv. m. iij. **A**lias erit licitum si
nulla dictarū septem cōditiō
num opus infecerit. p̄bat th̄o.
p̄ illud marc̄. vltimo cristo di
cente. **S**igna eos qui credide
rūt h̄c sequentur. **I**n nomine
meo demonia eiet. linguis lo
quetur nouis. sp̄tes tollēt. r̄
Item nō minois s̄ctitatis sūt
verba dei. q̄ s̄ctorū reliq̄e dicē
te aug⁹. **N**ō est min⁹ verbū dei
q̄ corpus xp̄i. sed scdm̄ oēs. li
c; reliquias s̄ctorū secum reue
rēter portat. ergo qualicūq;
nomen dei inuocetur. rite per
oracōes; dñicā p̄ salutacōes; an
gelicā. vel alio modo licito. sp̄s
haberi p̄t in eo cōmittēdo effe
ctum diuine voluntati. **E**x p̄di
ctis. elicit s̄ctus doctor. q̄ pre

Primum Preceptum

dictis seruatis cōdicōib; p di
uina uerba. licitū ē arcere ser
pētēs. Et eadem racōe ut dicit
quecūq; animalia si solꝝ respe
ctꝝ hēatur ad sacꝝ uerba ⁊ ad
diuinā uirtutē. de serpentibus
tñ caute est agēdum in incāta
cōib; qz ut dicit. sepe tales ha
bent illicitas obseuātiās. ⁊ p
demonēs sorcūtū effectū. p̄ci
pue in serpētib; qz serpens fuit
primū demonis instrumentū
h; ad hōie; decipiēdū. ¶ Que
stio. xxvij. vñ octum habeant
bñdictiōes ⁊ carmiacōes q̄s
utule hodie super infirmos ⁊
viri quidā fatiūt. Rñ. qz prim
cipium hōz fuit sanctissimum
Sed sicut oia demonis insti
ctu dēpūantur mediantib; de
moibus ⁊ malis hōib; ita et
diuina noīa. nam apli ⁊ facti
viri scōz illud mar. xvi. In no
mine meo demonia eiet. infir
mos uisitāt ⁊ oracōes sup
eos p sacra uerba fuderūt. dē
de sacꝝotes deuoti familia rite
pegerūt. ppter qd̄ deuotissime
oracōes ⁊ exorcismi sc̄i reperū
tur in antiquis hodie ecclesijs
ad omnia q̄ hōines facere uel
pati poterant p deuotos uiros
applicati olīm sine omni super
sticōne. sicuti etiam hodie frā
tos ⁊ sacre theologie docto
res noui qui infirmos uisitā
tes filia uerba egrotis applica

Capitulum Undecimū

uerūt. non solum demoniacis
Sed supsticōsi hōmīes a se
multa uana ⁊ illicita ad istar
hōz inuenerūt. quibus hodie
utūtur circa infirmos hōies ⁊
iūmēta. nec clerꝝ amplius ex
sua defidia licitis utitur uerb
uisitādo infirmos n̄ raro. p̄p̄
qd̄ uilb. dicitꝝ durandi glō
toꝝ raymūdi dic. qz talia p̄fa
ta sacꝝos religiosus ⁊ discre
tꝝ aut etiā laycus uir siue mu
lier excellētis uite probate di
screcōis facere pōt. fusa oracōe
licita sup infirmum. non super
pōmum. aut super cingulū ⁊ si
milia. sed sup infirmātes. Jux
ta dictū mar. vltio sup egros
manꝝ imponēt. nec sūt huius
moī persone prohibēde a tali
b; nisi forte timeatur qz ad ex
emplum illoꝝ indiscreti ⁊ sup
sticōsi alij carmiacōnis sibi
vsurpēt abufū tuētes se exem
plo illoꝝ. ¶ Questio. xxvij. ii
utꝝ ne credi possit licite qz de
moiaci iuuari possint ⁊ meliꝝ
habere p herbarꝝ uel lapidum
aliquoꝝ applicacōem. Rñ. qz
licet demon talibus immedia
te arceri non possit qz sup oia
corpalia potētior ē iuxta illd̄
Job. xli. non ē potestas super
terrā que ei cōparari possit. tñ
p p̄fata que naturaliter cōpe
scere habent aliq̄s manie uel
alteriꝝ infirmitatis sp̄s quib;

demon instrumētaliē vtitur in
 possessio hōie leuius habē pōt
 demoniac⁹. Et scōm quosda;
 totalit̄ liberari. vnde. xxvi. q. vl
 tima dicitur. Et est auctoritas
 bti Jerom̄. demoniū sustinenti
 licet petras vel herbas habere
 sine incantacōne. Ad idē est
 magister in histoia scolastica
 sup thobia. ⁊ nicola⁹ de lyra fu
 p primo reg. de saul ob sessioe
 kk **Q**uestio. xxix. vtrum licitū
 sit demones adiurare. Rñsio
 scōm thō. 2. 2. q. xc. q. sic dum
 modo modi teneātur debiti ex
 pressi sup. q. xxiii. ⁊. xxvi. Pro
 cui⁹ intellectu scō; eūdem thō.
 primo nōndū q. iurare pmiss
 sorie est seipm immobiliter or
 dinaē ad aliquid agendū. Nā
 ille qui iurat iuramēto promiss
 sorio p reuerēciam diuini noī
 quod ad confirmacōnem sue
 promissionis inducit seipsum
 obligat ad faciendum qd pro
 mittit. **S**ecundo nōndū q. ad
 iurare est p quandam similitu
 dime; iuramēti promissori; a se
 i ducti aliū ad aliquid agendū
 prouocare. **T**ercō nōndū q.
 sicut homo iurādo promissorie
 seipsum ad aliquid agendum
 ordinat seu prouocat ita pōt
 alium ad agendum dupliciē
 prouocare. **S**uperiores quid
 deprecādo. inferiores autem im
 perando seu cōpellendo. Et sic ē

duplex adiurādi modus. vng
 quidem p modū deprecacōnis
 vel inductōnis ob reuerencia;
 alicuius sacri vel per modum
 amicitie seu tenuolēcie. Alius
 mod⁹ est via imperij seu opul
 sionis. p hoc ad ppositum. **P**ri
 mo em̄ mō non licet demones
 adiurare. quia videtur ad ami
 citiā ⁊ tenuolēciam p̄tinere q.
 non licet ad demōes vti. **D**e q.
 dicit origenes sup math. Nō
 licet scōm potestatem datam
 a saluatoē adiurare demonia.
Judaycum enim est hoc. isto
 mō vtuntur nigromantici ad
 iuracōibus demonū. **S**ecūdo
 aut̄ modo adiuracōnis p opul
 sionem vic; licet nobis aliqd
 vti ⁊ aliquid non. demones ei
 in cursu huius vite nobis ad
 uersarij cōstituuntur. non aut̄
 eorum actus nostre disposicō
 ni subduntur sed disposicōni
 diuine ⁊ sanctorum angeloz
 quia ut dicit Augustinus ter
 cō de trinitate. **S**piritus dece
 ptor regitur p spiritum iustū.
 possumus demones adiuran
 do per virtutē diuini nominis
 tanq̄ inimicos repellē ne nob
 noceāt vel spiritualiter vel cor
 poraliter scōm potestatem da
 tam a cristo luce. x. **E**cce dedi
 vobis potestatem calcandi su
 per serpentes ⁊ scorpiones ⁊
 super oēs ptatē inimici ⁊ nihil

ubi nocebit non tñ licitum ē
 eos adiurare ad aliqd discen-
 dum ab eis vel etiā ad aliqd
 p eos optinēdum. qz hoc pti-
 neret ad societate aliquam cū
 ipis habitam. ppter qd super
 illo xpi. obmutescere a exi. dicit
 crisos. mar. i. **S**alutiferum no-
 bis dōg datur ne credam? de
 moibus q̄tumcumqz denun-
 tiēt veritatem nisi forte ex spe-
 tiali instinctu vel reuelacōe di-
 uina aliqui facti ad aliqs effe-
 ctus demonū opacione vtan-
 tur. Sicut legitur de bto Jaco-
 bo qz per demones fecit hermo-
 genē ad se adduci hęc de tho.
¶ **Q**uestio. xxx. vtz licet ad
 iurare irracōnalē creaturā. Rñ.
 thō. ibidē qz sic p modum cō-
 pulsionis que refertur tūc debz
 ad dyabolū qui in nocumen-
 tum nostrū vtitur irracōnali-
 bus creaturis. a talis est mo-
 dus adiurandi in ecclie exorcis-
 mis p quos demonū potestas
 excluditur ab irracōnalibus
 creaturis. si enī intentio refer-
 retur ad irracōnalē creaturā
 quo ad se q̄ nihil intelligit va-
 numna est. **¶** **Q**uestio. xxxi. vtrū
 hōi liceat aliū hōiem adiurare
 R. fm thō. ibidē. p modū dep-
 cacōnis licet quēlibet hōminē
 pmo deum a angelum adiuā-
 re p inuocacōem diuinī nois
 vel alicui rei sacre. s̄ p modū

cōpulsionis licet supioribz re-
 spectu inferiorū quibus etiam
 iuramēta imponere possunt i
 casu. nō tñ possunt inferiores
 superioribz p adiuracōem per
 modum cōpulsionis necitate
 imponere. Sic se ad iuramen-
 ta ligare possunt. qz sic vsur-
 parēt ptatem in alium quam
 nō habēt licet possint ppter ali-
 quā necitate inferiores suos
 superiores restringere tali ge-
 nere adiuracōnis. **¶** **Q**uestio. m
 xxxij. vtrū secularibus non or-
 diatis ad exorcistatum licitū
 fit demoniacos adiurare R. fm
 thō. m. iij. di. xxij. q. iij. ar. i.
 sub ar. iij. qz sic nō tñ tanq̄ ex
 officio. sicut etiam qd manus ē
 ministrare ad missam priuatā
 p̄sertim licet seculari puzo can-
 delas accedere a huiusmodi q̄
 accolitatus sūt ordms. a tñ
 laycus p̄t ea facere sed nō ex
 officio. **¶** **Q**uestio. xxxij. vtz oo-
 vrum sit qz malefice alias
 vaccas lacte p̄uare valeāt. a
 si sic quale remediū possit ap-
 plicari. R. scdm p̄dicta p pri-
 ma q̄stione qz sic ut p̄ q̄stioe
 xvi. Cū enī scdm alb. m de ai-
 malibus lac de natura sit mē-
 struū in aiali quolibet Sicut
 fluxus talis hūoris infirmita-
 te aliqua restringitur ut dicūt
 medici de femina. idē potest
 demon si a deo permittitur in

bestia facere. Nōndum tñ p solucōne secunde questionis q̄ isti? flux? sez lactis restrictio tripliciter fieri p̄t. vno modo ex condicōe naturali sicut p̄t? oceptum fetum. alio modo ex infirmitate accidētali sic forte ex comestione. alcuīq̄ herbe q̄ lac restringere habeat a altea re vaccam. Tercō mō ex maleficō. Primo mō remedio non indiget. Secūdo modo si quis scirz naturale remediū applicare posset. Sic etiam cōtra alias infirmitates potest seclusis superstitiōibus tactis question. xxiiij. a. xxvi. Contr̄ tertū modum diuina remedia applicari possent sicut est dictū questione. xxvi. vnde a deuotis p̄sōis et virgīnibz exptū habeo. q̄ adhibito signo crucis a dnica oracōne cum salutacōne angelica trinis vel circit̄ cessat op̄ demōis si est per maleficiū. de hoc habuisti capitulo. ix. sup̄. ff. nō aut̄ licet̄ applicare superstitiosa ut que dam fatiūt seruantes quoddam brodiū de die carnisprūij quod nōt̄ superstitiōnem demōis. ¶ Questio. xxxiiij. vtrum per sacra verba modis antedictis. a etiam latis liceat contra grandines seu cōtra tempestates procedere. R̄ndetur q̄ sic. Certum enim ē sicut beatus thō. dicit Job. i. q̄

demonēs grandines. fulmina. a tempestates deo pmittēte procurare possunt sicut cōtr̄ iob fecerunt cui? oues igne consumpte sunt celestid est de aere descendente per demones procutō etiam ad cōsump cōnem pastorum. Similiter vlxmentē ventum qui domum deiecit et septē filios et tres filias interfecit ruina. vnde licetis r̄medijs demōi resistē potest quis. hāc enim ob causam vniuersaliter vel cōmuniter in ecclesia cōpāne contra auram pulsatur. Tū ut tanq̄ per tubas deo consecratas demones recedant a suis maleficijs. Tum etiam ut populus excitatus deum contra tempestates inuocet. Et eādē ob causam cum altaris sacramento a sacris verbis ad aurā sedādā proceditur cōmuniter ex antiquissima cōsuetudine ecclesiarū in gallia et in germania. Fiant ergo talia et non contra ea que dicta sunt questione. xxiiij. Et i alijs hīs concordare videntur iura ciuilia. C. de maleficijs et̄. vbi notanter dicitur. q̄ qui faciunt illud id est impediētes ne labores hominū ventorum gradim̄sq̄ lapidacōne sternantur non pena sed premio digni sunt. l. eorum. ibidem. ¶ Questio. xxxv. q̄ de genetalicis a fortuna vtrū

Primum Preceptum

aliqui homines sint a natura boni vel male fortunati. Et quid de fortuna tenendum sit. dicitur autem generaliter ut dicitur philosophus. viij. ethicorum. c. ix. propter naturalem considerationem siderum quae vulgo mathematici vocantur **Fortuna** vero ut ibidem dicitur. c. ij. a fortuitis nomen habere dicitur. quasi dea quaedam res humanas variis casibus et fortuitis illudere. unde et caecam appellat eo quod passim in quoslibet incurrere sine ulla examine merito et ad bonos et ad malos venit hoc philosophus. Sed talem deam credere idolatria esset. nec ita de fortuna loquitur aristoteles. ij. physicorum. nec i de fortuna bona. nec theologus. unde questio omni profate. Respondet sanctus thomas. li. iij. summe contra gentes. q. lxxxvij. et sequentibus. Pro quorum intellectu nondum sed; eum **Primo** quod aliqui tunc boni dicitur a fortuna contingere. quoniam aliquis bonum accidit sibi propter intentionem propriam. sicut qui fodit vineam intentione vitis nutriendi inuenit thesaurum. potuit tamen talis intentione aliena vice domini sui qui scivit ibi thesaurum absconditum ex intentione dirigere. male autem fortunari dicitur si fodiendo frangit tibiā. **Secundo** notandum quod in homine sunt tria quae a tribus celestibus causis diriguntur.

Capitulum Undecimum

voluntatis actus. intellectus actus. et corporalia. quorum primum a deo tamen et immediate. **Secundo** ab angelo. et tertium a celesti corpore dirigitur. nam electiones et volutes immediate a deo diriguntur dicente psalms. cxxi. scriptura. cor regis in manu domini. et quocumque voluerit inclinabit illud. Et philosophus. deus est qui operatur in nobis et velle et perficere per bonam voluntatem. **Cognitio** vero humana intellectiva a deo mediantibus angelis ordinatur. Ea vero quae ad corporalia pertinent siue sint exteriora siue interiora in visum hominis venientia a deo mediantibus angelis et celestibus corporibus dispensantur. dicit enim beatus thomas. dyo. c. iij. de divinis nominibus. quod corpora celestia sunt cause eorum quae in hoc mundo fiunt. Cum igitur homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus celestibus. sed; intellectum vero sub angelis. secundum voluntatem autem sub deo. potest contingere aliquid propter intentionem hominis. quod tamen est sed; ordinem celestium corporum vel dispositionem angelorum vel etiam dei. **Tercio** notandum quod nihil prohibet quod etiam aliquis homo habeat ex impressione corporis celestis aliquam efficaciam in aliquibus corporalibus fatiendis quae alius non habet. puta medicus

in sanando. et agricola in plantando. et miles in expugnando. hæc etiã efficaciam multo perfectius deus hominibus largitur ad sua opera efficaciter exequenda. hæc the. unde wilh. in de vniuerso dicit. qd per experientiam habetur.

Si meretrix nititur plantare oliuam non efficitur fructifera. que tamen per castam plantata fructifera efficitur. Ad utendum tamẽ h dicit the. qd prefata corporis dispositio et etiã angeli persuasio non necessitẽ homines ad eligendum qui liber est. potest enim homo non sequi inclinationem qualitatis corporalis et angeli persuasionẽ. Quarto nõn dum. qd aliquod bonum potest accidere homini et preter intentionem propriam. et preter inclinationem celestium corporum. et preter angelorum illuminationem. nõ autem preter diuinã providentiam que est factiua et gubernatiua cuiuslibet entis. unde respectu dei simplicitẽ nihil dicitur: nec potest eẽ a casu vel a fortuna. sed respectu nostre vel angelice nature. ¶ **Q**uestio. xxxvi. vtrũ vel quõ differt aliquẽ eẽ bonum natũ vel male. bonum fortunatum vel male. bene gubernatum et bene custoditũ. Rõndet the. ibidem. q. lxxx. Ex dispositioe relicta a corpore celesti in corpore nostro dicitur aliquis

non solum bonum fortunatus. aut male. sed etiã bonum natus. scõ; vèd qd ab angelo illuminatur dicitur bonum custoditũ. **S**; scõ; qd a bono in bonum inclinatur dicitur bene gubernatus. Et quã aliq̃s ex impressione celestium corporum inclinatur ad aliq̃s electiones sibi utiles quaz tñ utilitatẽ propria ratione nõ cognouit. Et cũ hõ ex lumie intellectualiũ substantiarũ illuminatur ei? intellectus ad eadẽ agẽda. et ex diuina operacõne inclinatur ei? voluntas ad eligendum aliq̃d sibi utile cui? rationem ignorat dicitur bene fortunatus. Et eõtraio male fortunatus quãdõ ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur sicut de quodam dicitur iere. xxii. **S**cribe istum sterilem virũ qui in diebus suis non prosperabitur. ¶ **Q**uestio ff. xxxvij. vtrũ hõ possit eẽ bonum fortunatus vniuersalitẽ. id eẽ ut aliq̃s hãat in natura sua aliquã dispositionem ut eligat semp. vel ut in pluribus aliq̃ quibus oĩũta sint per accens aliq̃ comoda vel incomoda. **S**; the. ibidẽ. Ex corpore celesti homo potest hãere talem impressionem. qd natura tñ ad vñũ ordĩnatur. ea autem scõ; que hõi accidit bene vel male scõ; fortunam nõ sunt reducibilia in aliq̃d vnum. sed sunt indetermiata et infinita. ñ. phicoz. **S**;

pōt esse q̄ ex inclinacōe celesti
 inclinetur ad eligendū aliq̄d
 cui conūgitur p accidēs aliq̄d
 cōmodū. a ex alia inclinacōe
 aliud. a ex tertia tertium. nō
 aut q̄ ex vna inclinacōe ad
 oia. Ex vna aut diuina dispo
 sicōe pōt homo ad oia dirigi
 et h̄c thō. ¶ **Questio. xxxviii.**
 vtz per astra licite futura cog
 nosci possint q̄d d̄mare s̄z per
 astra. R̄ndet thō. 2. 2. q. lxxxv.
 ar. v. Quedam sciri p̄nt p cer
 to. quedam nequa q̄. quedaz
 ex diectura nō certitudinaliter
 Certitudinaliter p̄nt sciri per
 astronomos q̄ necessaria euei
 unt p cursus celoz ut eclipses
 a aspectus siderum a d̄mūcē
 non p̄nt aut sciri p sidera duo
 que subtr̄hūtur eis que p cer
 tudinē sic sciri non p̄nt. Pri
 mo effectus cōtingētes p acci
 dēs. siue in rebz humanis. siue
 in naturalibz. sicut sūt euetus
 fortuntū a casuales. quia ex vi
 metaphice. ens p accidēs non
 hz causā a precipue naturalē
 cuiusmōi est virtus celestiu cor
 porum. Secūdo meri actus li
 beri arbitrii q̄d est facultas vo
 lūtatis a racōis sicut sūt futu
 ra opa hoim solū a libero arbi
 trio depēdentia. q̄ nullum cor
 p̄ pōt sic directe imp̄mere in
 rem incorporeā qualis est vo
 lūtatis a intellectus Istis ergo

duobus modis ex astris d̄ma
 re est sup̄sticōsum a illicitum.
 possunt t̄n corpora celestia ad
 hoc incliare li. ar. dispositiōe in
 q̄tum imp̄munt in corp̄ hu
 manum a p oīs in vires senti
 tias que sūt actus corp̄alium
 organozū q̄ inclināt ad hūa
 nos actus. q̄ t̄n vires sentit̄e
 obediūt racōi. Ex. iij. de aia a
 a. ethicoz ideo nulla necitas
 ex hoc libero arbitrio imponi
 tur. sed oīra inclinacōnem cele
 stiū corporū homo pōt per ra
 cōem operari. Si q̄s vero vta
 tur cōsideracōne astroz ad p̄
 cognoscendū futura que ex ce
 lestibz causātur corporibz. pu
 ta ficcitates a pluuias a alia
 huiusmōi. nō est diuina cō su
 persticōsa a illicita h̄c de thō.
 Dicit ec̄ d̄ns alb. sup. iij. c. de
 di. no. q̄ inferiora nō possunt
 in superioribz cognosci certitu
 dinaliter. sed t̄n diecturaliter
 Et adducit ad hoc. ptholome
 um Aristo. a auicēnā multis
 racōibus. ¶ **Questio. xxxix. v v**
 vnde ergo prouēit q̄ astrolo
 gi ex cōsideracōne astroz fre
 quēter vera pronūciāt etiam
 in hijs que pertinet ad huma
 nos actus. R̄. thō. 2. 2. q. xc. v.
 ar. v. hoc cōtingit dupliciter
 Vno q̄dē mō q̄ plures hoim
 passioēs corp̄ales sequūtur a
 ideo actus eoz disponuntur

ut in pluribus secundum inclinationes
 celestium corporum. pauci autem
 sunt id est soli sapientes qui ra-
 tione huiusmodi inclinationes mo-
 derentur. Et ideo astrologi in
 multis vera pronunciant. et pre-
 cipue in communibus eventibus quae
 dependunt ex multitudine aeris.
 Alio modo propter demones se im-
 miscetes. unde augustinus dicit in ii.
 super gen. ad lram. fatendum
 est quando a mathematicis vana
 dicuntur instinctu quodam oc-
 cultissimo dici quod nescientes
 humane mentes patiuntur. quod
 cum ad decipiendos homines sit spi-
 rituum immundorum et seductorum
 operatio est quibus quedam ve-
 ra de temporalibus rebus nosse pro-
 mittunt. vnde concludit. Quia pro-
 bono christiano siue mathematico
 siue quolibet impie diuina
 cum a maxime dicentes vera ca-
 uendi sunt. ne consortio demo-
 niorum animam deceptam pa-
 cto quodam societatis irretiant
 xx **Q**uestio. xl. vtz licitum sit
 coniecturare futura per auguria
 et per aliorum animalium motus
 seu voces. vel gestus. Augures
 autem sunt dicitur phidrus ubi prius
 qui per volatus avium et voces in-
 tendunt aliqua signa rerum. vel
 obseruationes improuisas ho-
 minibus occurrentes. qui et au-
 spices dicuntur. Auspices tamen
 proprie qui oculis a visu. Auspi-

ces vero qui auditu et ex voce
 coniecturant. Respondet tibi ibidem
 quod sic. Sub distinctioe tamen
 Nam cum bruta animalia non ha-
 beat nisi animam sensitivam cuius
 omnes potentie sunt actus cor-
 poralium organorum. ideo scilicet
 eorum anima dispositio conti-
 netur corporum et proinde dia-
 liter celestium corporum. Et ideo
 nihil prohibet aliquas eorum ope-
 rationes esse futurorum signa. in
 quantum conformantur dispositio-
 nibus corporum celestium et
 aeris continetis ex qua pro-
 munt aliqui futuri eventus. in
 hoc tamen duo considerari oportet.
 Primum quidem. ut huius-
 modi operationes non extendantur
 nisi ad precognoscenda fu-
 tura que causantur per motus
 celestium corporum ut supra di-
 ctum est. Secundo ut non ex-
 tendantur nisi ad ea que aliqua-
 liter possunt ad huiusmodi anima-
 lia pertinere. Consequitur eni-
 animalia cognitionem quandam
 naturalem et instinctum tripli-
 citer. Vno modo per celestia
 corpora ad ea que eorum vite
 sunt necessaria. sicut sunt immu-
 tationes que sunt per pluias. ven-
 tos. et alia huiusmodi. unde si-
 quis ex hoc quod cornicula frequen-
 ter crocitat predicat pluiam. et
 tunc verum non est illicitum. alio modo
 instinctus huiusmodi causatur

ex causa spūali bō angelo vel
ex deo. ut patz in colūba super
xp̄m descendente luc. iij. Et in
coruo qui pauit lxliā. iij. Re.
xvii. Et in ceto qui absorbuic
et eiecit ionā Jone. i. Alio mō
ex causa spūali mala. ut ex de
momibus q̄ vtūtur huiusmoi
opracōib? brutoz aialiū ad
implicādum aīas vanis opio
nibus. Et eadem racō videtur
esse de oībus alijs huiusmoi.
ois igitur huiusmoi dīmatio
si extēdat vltra illd ad quod
pōt attingere scdm ordmem
nature vl diuine prouidētie.
ē supsticōsa. et illicita lxx thō.

pp ¶ **Questio. xli.** vtrū p omen
possint futura cognosci. ē autē
scdm thō. omē verbū ex inspe
rato prolatum ex quo seq̄tur
bonum alicui? Et tūc dicitur
omē illius. Et ponitur exēplū
de rōnis querētib? locum ap
tum ut ibi manerēt et ciuitatē
edificaret. Et cū vnissent ad
locum vbi nūc est roma. vxil
larius qui ferebat vxillū pre
cedēdo. dixit illd in terra' dicēs
Stemus. qz hic optie mane
bim? et hoc verbū fuit accep
tū p omne. Rñdet thō. ibidē
Aliter est dicēdū de omne. q̄
de prefatis augurijs. qz verba
hūana que accipiūtur p omi
ne nō subduntur disposicōni
stellaz. disponūtur tñ dupli

citer. Aliqñ scdm dīnam pro
uidētiā. aliqñ vzo scdm de
momis operacōnem. scdm pri
mum modū cōiecturare est li
cītū. vnde ge deō qui in catha
logo sanctorz lxx. xi. ponitur
vzus fuit omie ex hoc qz audi
uit recitacōem et interptacōez
cuiusda; somnī ut legitur in
dicū. vij. Et filiter lxliezer ser
u? abrahā. ut legitur gen. xxi
iij. Sed ge deō obsezuauit re
citacōez et expōsicōem somnī
accipiens eadem p omne q̄
si ordinata ad sui instructōez
a diuina prouidētia. et filiter
lxliezer attēdit verba puelle
oracōe pmissa ad deū lxx lxx.
Secūdo modo cōiecturare ē
illicitū quo mō receperit omē
serui benedab regis syrie. qui
audiētes ab ore regis isrl. ac
hap. hoc vic; verbū. si adhuc
vuit. frater meus ē. acceperūt
p omne. et festinantes rapue
rūt verbū ex ore ei? atq; dire
rūt. frater tu? benedab vuit
iij. re. xx. ¶ **Questio. xliij.** vtrū 33
ex arte phisonomie dīmare li
cītū sit. id ē ex disposicōe mē
broz hōis oiecturare de mori
b? hōim. respō. alb. li. i. de am
malib; tractatu. ij. qz sic. dūmo
do caute fiat. vic; solū de natuā
oiecturaliter. sed de morib? et
electōib; non diffinitē iudi
cādo. et ad hoc plures allegat

phos. vbi nōt pmo q̄ phiso-
nomia est sciētia dōcēs diuina
re. id ē coniectuāre de affectib⁹
hominū per phificas for̄s mē-
brorum. **S**ecundo nōt q̄ ex
multis que sunt in homine ac-
cipitur coniectura illa **P**rimo
ex sāguine siue hūore. q̄ ex ta-
lib⁹ passionatur faciliter hō a-
fficit. humore vicē quadru-
plici. sanguineo. melancolico.
colico. et flegmatico. **S**ecūdo
ex sexu masculinitatis et feminei-
tatis. **T**ercō ex oculis. capillis.
auribus. fatie. et alijs mēbris
patētibus. ppter quod ptholo-
meus dicit diuinare melius ex
stellis secundis et veri⁹. **S**tel-
las secundas vocans figuras et
accidētia inuenta in rebus phi-
ficis. que a stellis superioribus
imp̄ssa materie scimus. sed supe-
riores stelle aliquādo nihil im-
primūt. licet in eis non deficiat.
sed in materia inferioris indispo-
sita. **T**ercō notat q̄ nihil pre-
fatorum necessitat voluntatem.
vnde nullus diffinitie iudican-
dus est ex talibus malus esse.
nisi manifestū sit suū malū. licē
prefata aliquādo inclinent aut
signēt inclinacōnem affectus
Un p̄ tria potest quis contra
talia operari. **P**rimo per hoc q̄
mēbrum quod inspicitur. ē for-
te signū p̄ accidēs infirmitatis
alicui⁹ et non nature. **S**ecūdo

p̄ liberū arbitriū quo ut phis-
in. iij. ethicorū dicit. **S**um⁹ dñi
nostraz actōnū. **T**ercō p̄ ha-
bitum virtutis vel osuetudinē.
vñ aistoteles refert discipulos
p̄ocratis eiusdē faciem optie
depictam obtulisse philemōi
optio phisonomo. qui iudica-
uit illud eē viri luxuriosi et de-
ceptoris p̄dolu. quod cū indig-
nāter p̄ocrati retulissent. sñ
dicit vere iudicauit. quia ad hoc
natura inclinauit. **S**i ill⁹ q̄
natura nō dedit. amor virtutū
et phie cōtulit. scz cōtinētia. et fi-
dem. hoc de alb. **C**ertū aut est
q̄ gr̄apl⁹ valet q̄ oia antedi-
cta. vnde deuoti viri min⁹ alijs
sūt iudicādi. vñ artē pfatā ap-
probat salomō p̄. xvij. **I**n fa-
cie prudentis luget sapia. oculi
stultorū in simb⁹ terre **E**t ecē.
xix. **E**x visu cognoscitur vir. et
ab occurfu faciei cognoscitur
sensatus. **S**ed iudicia vitas
vitare iubet. cū iudeis ait Joh.
vij. **N**olite iudicare scōz fatie.
sed iustum iudicium iudicate.
Questio. xliij. vtrū aliq̄ v²²
ra sciētia p̄ artem notoriam po-
ssit acquiri. **E**st autem ars no-
toria. quedam obseruantia q̄
p̄ ieiunia. abstinentias. et oratio-
nes verbales cū inspectōe qua-
rundam figuraz seu caractēz
ac prolatione verborum igno-
torum et similiarum quis sciētia

adipisci molitur. **R.** thōs. 22.
 .q. x. c. vi. ar. i. q. ars notoria
 illicita et inefficax est. et ideo pe
 nitus repudianda et fugienda a
 xpiano. **Primum** probat. qz vti
 tur ignotis caracteibus et vr
 bis ut. q. xxvi. dictū ē. vñ super
 vacuis signis vtens. tacita de
 monum pacta hz. **Secundū**
 patz. qz nullus demō intellectū
 hōis illuminare pōt. quem ex ob
 stinacōe obtenebrare intēdit
 semp ut docet thō. i. pte. **Ac** qsi
 cō aut scie et sapiencie fit p illu
 minacōez. vnde ut aug9. dicit
 .x. li. de ci. dei. etiā teste prophē
 tio pho. demonū operacōibus
 et obseruacijs et purgacōibz
 aia nec diuinam. nec vrā scie
 tiam adipiscitur. **Tertū** patz
 ex aug9. li. ij. de doctrina xpia
 na. **Eadem** racōne sicut de sup
 sticōibz ceteris qz ibi improbat
 ¶ **Questio. xliij.** vtz saliato
 res peccent iudicantes in suis
 cōiecturis. **Sūt** enim saliato
 res ut dicit yfō. li. viii. et hō.
 sic dicti. qz dum eis mēbrozum
 quecumqz partes salierit. ali
 quid sibi exinde prosperum.
 seu triste significare p̄dicunt.
 Rñdet idē ibidem qz sic. **Idē**
 ex questioibus .xxiiij. et .xxvi.
 patz. vnde occludit ex supra di
 ctis oibus yfō. qz in hīs om
 nibus ars demonū ex quadaz
 pestifera societate hōim et ange

lorū malorū exorta est. vnde
 et cūcta vitanda sūt xpiano. et
 omni penitus execracōne repu
 dianda atqz damnanda hec
 yfō. ¶ **Questio. xlv.** vtz ne 99
 licitū sit dies. annos. obseruare
 aut menses. ad exeundū de do
 mo p itinera. ad induendū no
 uas vestes. et ad faciendū simi
 lia. p habēda prosperitate. et vi
 tanda aduersitate. **Rñdet** tex
 tus. xxvi. q. vi. nō licet. et sequē
 tibz multis auctoitatibz sum
 morū pōtificum et aug9. qz nō.
 vnde ibi improbant obserua
 tores kalendaz ianuarij sub
 ritu paganorū vicz. ne aliqd
 pl9 noui fiat ppter annum no
 uum. ne mense cū epulis parē
 tur vel lāpadibus. ne p vicos
 et plateas chori ducatur. nec
 cauciones fiant. **Et** tales ana
 thema sūt qui faciūt. **Itē** in alio
 .c. dicitur. nō obseruetis dies
 qui dicuntur egyptiaci glō.
 quos egyptij inuenerūt. ut q
 aliqd opus in die tali incho
 ret. malum haberet exitū. **Tñ**
 ex antiq̄tate ecclesia sigt hos
 dies in kalēdarijs suis. **hxc** ibi
 vnde aug9. in enchirion. et
 ibidē in decreto habetur. quis
 existimat qz magnū pccm sit
 dies obseruare. et menses. et an
 nos. et tēpora. sicut obseruant
 qui certis diebus. siue annis. si
 ue mensibus. volunt vel nolūt

inchoat aliqd eo qd fm varias
doctrinas hōim fausta vel infau
sta existimāt tempa nisi huius
mali magnitudines ex tōre apli
pēsarem? qui de talib; ait Nūc
cognouistis deū. ymo cogniti
estis a deo quō cōtinuimī iterū
ad infirma et egena elementa
quibus denuo seruire vultis.
dies obseruatis et mēses. et tem
pora. et ānos. Timeo vobis ne for
te sine causa laboraueri in vob
Tñ bñ. obfuare quis pōt tpa
quādo luna ē incerta quota p
secādis lignis ut diuti⁹ duret
et min⁹ a vermibus rodantur.
Sic de pomoz colligēdis fru
ctib; et de similib; que ex natu
rali phia vel ex arte autētica. si
ne supsticōmibus seruari debēt
vel possunt. .:

Capitulū. xij.

Nono prohibetur in co
lēdo vnū deū supbia q̄
quis renūit deo obedi
re. sicut hūilitate deū reueremī
debite. vbi primo vidēdū erit.
quid sit supbia. quō. differat
ab inani glōria. et q̄ detestabi
le vitū sit. Secūdo que sint ei⁹
spēs. Tercō quādo sit mōrle pec
catū. et de ei⁹ remedijs. Cū pri
mū nōndum scdm thō. 2. 2. q.
Clxij. et questionibus de malo
q̄stione de supbia. Qd supbia
est cōtemptus dei. vel supioris.
vel nolle obedire talū p̄ceptis

Et hoc est forle et principale.
Sed materiale est audax seu
p̄suptuosus appetitus et inor
dinatus pprie excellentie d̄z p̄
mo cōtemptus. **U**bi nō q̄
tunc fm thō. 2. 2. q. clxxxvi. ar
ti. ix. aliq̄s cōmittit vel trāsgre
ditur aliquid ex cōtemptu. qm̄
volūtas eius renūit subici or
dinacōm legis vel regule. et ex
hoc p̄cedit ad faciēdum oīra
legem vel regulā. Quādo autē
ecōtra p̄pter aliquā particula
rem causā. puta cōcupiscētiā.
vel irā. vel desiderū cuiuscūq;
alteri⁹ rei iducitur ad aliquid
faciēdū oīra statutā legis. vel
regule. nō peccat ex cōtemptu.
sed ex aliq̄ alia causa. etiā; et si
frequēter ex eadē causa vel alia
sili peccatū iteret. frequēcia tñ
dispositiōe inducit ad cōtemptū
Nam scd; bern. Cōtempt⁹ est
tumor supbie. d̄z cōsequenter
in descripcōe supbie. nolle obe
dire. quod declarat cōtemptū.
id est renūere obedire. Est enī
trāsgressiō p̄cepti. effect⁹ ex rei
or supbie. q̄ ē in oī mōrle pecca
to. S; cōtemptus p̄cepti. ē interi
or act⁹. et nō est i oī peccō mōr
li. qz quedā hūt ex ignorantia.
alia ex fragilitate. s; supbia ex
qdā malitia. d̄z vel supioris. qz
quēlib; dēmi⁹ supiorē arbitrari
ut postea dicit. d̄z appetit⁹ au
dax. qz supbia est in irascibili

de proprio bono presumptio que
 dam qua se erigit contra deum vel
 alios homines. eos vel eorum manda-
 ta parvipendendo. seu contemnen-
 do. dicitur inordinatus. quia si or-
 dinate quis appetit excellencias
 suas. non peccat. Nam rex
 frantie proferre potest divitias su-
 as. divitiis militis. Et confide-
 rare dona temporalia et spiritualia si-
 bi collata a deo. sed cum gratia
 actione in deum debet ea reduce-
 re. quod si se extollat de eis contra de-
 um. aut proximum. aut eorum manda-
 ta. inordinate tunc appetit. dicitur
 proprie excellentie. unde dicit
 alexander de halim summa quod cum
 superbia sit appetere excellentiam
 sui. Aliud est appetere excellen-
 tiam. et aliud appetere excellentiam
 ut propriam. appetere enim excellen-
 tiam cum sit naturale homini et ange-
 lo in quantum sunt facti ad dei yma-
 ginem non est peccatum. sed ap-
 petere excellentiam propriam ut pro-
 priam. semper est peccatum. Et fit multi-
 pliciter ut in speciebus appare-
 bit quatuor. **¶** Ex quibus patet
 Primo quod superbia duplici virtu-
 ti contrariatur directe humilitati
 quo ad formale in superbia. et quo
 ad materiale magnanimitati. quod
 virtus importat extensionem ani-
 mi ad magna et ardua in omni
 virtute. Secundo superbia dif-
 fert ab appetitu inanis glorie.
 seu ab inani gloria. Pro cuius

intellectu non solum sed aureolum in. ii.
 dist. xxi. q. ii. quod aliud est compla-
 cere et delectari in sui excellentia
 habita quod est vane glorie. et
 aliud est egerere se super alios quod
 est superbie. Affectiones enim
 appetitus sequuntur ordinem
 existimationes intellectus. Sed
 alia est existimatio in intellectu.
 existimare quantitatem sue ex-
 cellentie absolute. et aliud est
 existimare excellentiam suam com-
 parative ad alios solum excessum.
 primo hęc secunda oritur ex pri-
 ma. Primo enim intellectus inor-
 diatus existimat suas sufficien-
 tias esse magnas et supremi gra-
 dus. Secundo ex hac existima-
 tione oritur statim existimatio
 insufficientie aliorum. quod existimat
 excellentias aliorum parvas. Et
 hoc dupliciter. vel existimando
 sufficientias proprias magni gra-
 dus. vel sufficientias sibi equa-
 lium modicas. igitur in appetitu
 erunt correspondentes ultimas exi-
 stimationibus duabus. Primam
 quidem existimationem qua inor-
 dinate existimat excellentiam suam
 magni gradus absolute. sequi-
 tur in appetitu delectatio et com-
 placetia in propria. excellentia
 que est inanis gloria. sed secunda
 existimationem qua parvipendit
 aliorum bona. sequitur erectio. et
 talis erectio est superbia. Et

si erectio talis est respectu superiorum vel maior. tunc dicitur irreuerentia. et sequitur existimacionem que iudicat quod suas sufficientias magnas. et superiorum paruas. Respectu vero equalium dicitur profana erectio contemptus. qui sequitur existimacionem qua quis bona equalium aliorum reputat quasi nulla. Videtur igitur quod supbia qua dupliciter differt ab inanis gloria. quod superbia est in appetitu irascibili respectu alicuius arduum cum quodam contemptu aliquando ad a in illo qui non curat manifestacionem. Sed inanis gloria est in occupisibili non semper de arduo. nec semper cum contemptu. a semper est appetitu manifestacionis.

Dubitat quod sint radices supbie. Respondetur quod triplices. Prima est inordinatus amor sui. ex illo enim quis facilius reuertitur inordinata in se excellentias veras vel falsas. Secunda est consideracio incauta bonorum suorum que cum omnia sint a deo principaliter aut totaliter. Si per gratiarum actionem non in deum diriguntur se erigit animus in supbiam. Tertia est negligentia considerandi deum et proximum. nam si sepe considerarem deum omnipotentissimum. sapientissimum. et optimum. a quo manant precepta. non facilius nos contra eum erigerem. Similiter

si considerarem deum debite proximum. non facilius eum contenerem. si equalis est aut irreuerenter tractarem. si superior est. Considera igitur in proximo. quolibet quo ratio est aliquid tam parum quam aliquando magno prodesse possit. Item quod aliqua virtute occultata habet que caret. Item quod forte predestinatus est. a tu d am natus. ut in iuda et magdalena claruit improvide in multis.

Dubitat. Cum supbire sit supra regulam a deo nobis traditam. que sint regule secundum que mensuram deum opera ne supbiam. Respondetur quod quatuor opposita quatuor speciebus supbie de quibus gre. dic. xliii. mora. Prima ut credamus firmiter omnia bona nostra que non sunt peccata et defecta a deo nobis data. Secunda ut si que meruimus deus principalissimum auctorem extitit sine quo nedum sumus aliquid sufficientes facere aut velle bonum. sed nec cogitare ut dicit apostolus. Tertia est agnoscere bona nostra que habemus a deo esse nihil alieni nobis ascribendo. Quarta amare proximum in nullo eum decipiendo.

Quoniam malum sit supbia potest primo auctoritatibus. Est enim quasi rex vel regina aliorum vicorum. unde ps. Emundabor a delicto maximo. id est supbia sed et gloria. Item ecci. x. Initium omnis peccati supbia. qui tenuerit eam implebitur maledictis. Item thobie. iiii. supbia

nunq̄ in tuo sensu. aut in tuo
 verbo dñari permittas. in ip̄a
 enim inittū sup̄sit ois perdicō
Secūdo pt; exēplis. nam su
 pb̄ia de sup̄mo angelo fecit
 pessimū demonē. ysa. xliij. quō
 cecidisti lucifer de celo qui ma
 ne oriebais. ecce de angelo fit
 demon. de nobilissima creatu
 ra pessima fit. et de celo eiecit i
 infernum. Item eua p̄ superbiā
 que voluit effici sciens ut deus.
 facta est insciēs quodāmodo
 ut pecus ps. hō cū i honore esset
 non intellexit. cōparatus est iu
 mētis insipiētib; et simlis fcūs
 est illis. Item saul postq̄ hūi
 licatē in regnū per deū ducitur.
 supbiēs dicitur et postea sui et
 a demone possidetur. i. re. xv.
Ite nabuchodonosor dan. v.
 supbiēs depositus est de solio
 regni sui. et glōia eius ablata
 est et a filiis hōim eiect;. Item
 phariseus qui se dixit non eē
 ut ceteros. ut se sup̄ ceteros ex
 tolleret. non ē iustificatus. sed
 humilis publicanus luc. xvij.
Ite petrus qui pre ceteris pre
 sup̄sit dicens. et si omnes fuerit
 scādaliati in te ego non scāda
 lizab; math. xxvi. vilius cete
 ris lapsus est per ancillam per
 iurādo. et trina vice. **¶** Quo ad
 .ij. principale de sp̄ibus super
 bie nōndū p̄ intellectu earun
 dem scdm thō. q. de malo ma

teia de supbia. q. iij. q̄ quedā
 se habēt ancedēter ad supbiā
 ut sūt ex quib; oritur faciliter
Alia sūt in quibus eēcialiter
 p̄sistit supbia. alia aut sūt que
 osequūtur supbiam. et ab ipsa
 eliciūtur. Et quodlibet istorū ē
 multiplex. nam cū superbia sit
 inordiatus amor proprie ex
 cellētie. tot erūt ancedētia et cāe
 et origines. quot bona in quib;
 quis excellētiā inordiate
 appetere pōt. Sunt aut in
 genere triplita bona. Primo
 infima q̄ dicuntur fortune. ut
 diuitie. delite. dignitates offi
 tior. amici. et honores. Secū
 do bona nature quo ad corp;
 ut pulchritudo. fortitudo. sanī
 tas. et nobilitas. quo ad aiām
 intellectus perspicacitas natu
 ralis. sciētia acq̄sita. memorie
 tenacitas. Ad virtutes natuā
 lis habilitas seu virtus natuā
 lis. virtū acq̄sita. potestas to
 lerandi exercicia sp̄ualia. et ar
 tes acquisite. Tercō bona gra
 tie ut fides. sp̄s. caritas et alia.
Cū igitur homo inordiate di
 ligat se qd̄ ē radix oim pccōrū.
 id ē cū non refert omnia bona
 in deum. p̄mo principaliter et
 finaliter put ip̄mo p̄cepto
 dictū ē quodlibet prefatorū bo
 norū faciliter hō retorq̄t in se
 et se extollit vltra q̄ d; **¶** Essen
 tialiter vtro supbia scdm gre.

·xxiii· moꝝ. consistit in quatuor
 spēs? quas declarat fact? thō.
 vbi supra. nam scōm aug? .li.
 sententiar? prosperi. **S**upbia
 est inordinatus amor pprie ex
 cellētie. ut cum homo vult sibi
 aliquod bonū solū. ideo. quia
 hoc habēdo vel isto modo ha
 bēdo excellētiō est q̄ non ha
 bēdo. vel non sic habēdo. in isto
 aut capitulo solū de p̄mis dua
 bus spēsbus dicitur. **P**rima igi
 tur spēsbus supbie est. **C**ū bonū
 qd sibi inest ab alio. a semetip
 so habere se existimat. **E**xcellē
 tiō enim est q̄ aliquod bonū
 inest alicui a se. q̄ ab alio. **Q**uā
 do ergo homo pp̄ter inordina
 tum amorem. pprie excellentie
 mouetur ad estimandū illud
 bonum quod habet ab alio se
 solū habere a se. **E**t vult etiam
 sic habere a seipso: tūc supbit
 prima spēs cōtr̄ illud. i. cōtr̄. iij.
Quid habes quod nō accepi
 sti. sup quo glō. aug? . **S**ciē
 dum neminē posse discerni ab
 illa per diōis massa. nisi q̄ hoc
 bonum habet q̄ credat. q̄ quic
 quid boni habet a gratia salua
 toris accepit. vnde phus in p̄
 mo de celo mūdo. **A**b hoc quidē
 ente scz deo. dependet celū et tō
 eius natū. et ab vno ente sin
 gulis cōmunicatū est esse et vi
 uere. nam quicquid habem?
 a deo hēmus. aut immediate a

fua manu potētī nob̄ p̄recta
 ut animā. intellectū. volūtatez
 memoriā. fidem. et virtutes in
 fusas. aut mediātibus dei nun
 cijs qui sunt celū. elemēta. ho
 mines. bestie et alia tempōalia
 nob̄ p̄recta. ptz illud math.
 ·vi· vbi dicitur q̄ aues nō nēt
 nec serūt et tam pater celestis
 eas pascit. nō inquit ip̄e se pa
 scūt licet volent et querāt. **I**tem
 ptz experiētia. nam agricola q̄
 interdum ex vno āno bene co
 lit vineā min? p̄cipit q̄ prece
 dēt anno qm̄ male coluerat vi
 neam. **C**ur. qz labor humanus
 non sufficit. sed solis. et celoz in
 fluētia. acis tēperies et natura in
 que deus dñatur. nō hō. **S**
 dicis. **C**redo me omnia bona a
 deo habē. ergo careo p̄ma spēs
 supbie. **R**ndet willh. in sūma
 vicōrum q̄ etiā ideo dicitur de
 superbo q̄ ip̄e credit bona sua
 habere a se quia scilicet facit ac
 si crederet. **S**icut in simili ali
 quis dicitur non credē cristū
 filiū dei. qui nec illius terretur
 cōminacōnibz. nec attrahitur
 promissioibz. nec p̄ceptis ob
 tēperat. nec consilijs acquiescit
 ut dicit bern. **S**ūt autem tria
 q̄ntum ad hoc qd dicitur supbz
 facere q̄ si crederet bō sua a se
 hēre et non a deo. **P**rio si gloria
 tur i corde suo de boīs suis p̄
 se. p̄pter qd aplūs dic. vbi sup.

quod habes quod non accepisti si aut accepisti quare gloriaris quasi non accepis. **S**ecundo quod tunc ad hoc quod aliquis de bonis suis se iactat. ut illud iob. xxi. si osculatus sum manum meam in manu operacionis. in osculo vero intelligitur laudacio. unde osculum manus est laudacio proprie operacionis. **T**ercio quod de bonis suis deo gratias non agit. idem magister dicitur vulgaiter non agnoscere beneficium. unde grenon est dignus dardis. qui non agit gratias de datis. **S**ecunda species superbie est cum quis bonum quod habet ab alio de gratia cognoscit et fatetur se ab alio habere. sed putat sibi hoc debitu fuisse et pro meritis recepisse. **E**xcellentia enim est aliquid habere ab alio ex meritis suis. quod mere de gratia. **C**um ergo homo propter amorem proprie excellentie mouetur ad estimandum illud bonum quod ab alio habet de gratia habere se ab eo meritis propriis ut si famulum habes suo labore vix merentem calceos quod datus sibi tunica et caligis et calcibus. putat hoc se bene meruisse. hoc est superbire contra deum vel hominem. **S**cire autem debes quod quicquid habes a deo habes. i. cor. xii. deus operatur omnia in omnibus. primo deus in omni actione nostra principaliter occurrat. **S**ed dicitur.

diuitias et scientiam studio et labore proprio adquisiuit. quomodo ergo a deo habet. Runtur quod deus tibi manus contulit pedes et intellectus tui industria. **E**t hoc est primū quod habes sed a deo. hoc autem omnia velut pena mortua manu scriptoris non recte nihil fecissent ad tuam scientiam. aut ad diuitias tuas nisi sumus? artifex esse et intelligere tibi dedisset et conseruassent. et hoc sunt principissima et sine nostra industria et immediate a deo. unde luce. xvij. **C**um omnia feceritis que precepta sunt vobis dicite. serui in vtilis sumus. quod debuimus? facere fecimus. et merito inutiles. quod nihil deo proficimus sed nobis ex sua bonitate. merito quod facere debuimus? quod dei vultissime serui sumus? creacione ratione cum? omnia nostra sibi debemus. plus si possibile est tenemur ex conuacione. amplius ex redempcionem. dicit etiam alexander de halis in summa. credere se habere bonum pro meritis in quantum credit se quod esse causam principalem meritorum illorum deum vno secundaria est peccatum et superbia. **S**imiliter cum se credit habere bonum a deo pro meritis in quantum se ponit causam secundariam tanquam ex merito indigni illud tribuentem est secunda species. **C**redere autem se habere aliquid bonum pro meritis

ponēdo deū causam principale
non est peccatū. vnde superbus
secūda specie appetit excellētiā
ppriam ut ppriam inq̄tum po
nit se causam principalem. deū
vero secundariam hoc ille. Cōtr̄
ista quidam putāt meita sua
tam magna ut merito deus p̄
eis debeat eis dare vitā eternā.
preseruare a tribulacōibus
et a filiis. **Quod** si non facit
l deus. murmurāt superbe. **Ad**
illam sp̄m et ad p̄mam etiā. re
ducitur ingritudinis vitium
scd; thō. **Quia** ingratus est. q̄
sibi attribuit qd̄ ab alio hab;.
Cōtra hāc sp̄ciem peccās. mul
tipliciter errat. **Primo**. q̄ libera
lissimū largitorem deum putat
venditorem. dum credit emere
meitis a deo. qui non ē estima
tor meriti. id est opus non est
de se merito rū. s; a dei misericor
dia. **Secūdo** talis putat solue
re qd̄ impossibile est sibi solue
re. q̄ alias omnia tenemus deo ut
pretactum est. **Tercio** quia
ea que ī oculis nostris inter s̄
putātur meita. sūt de meita. vñ
iob. iij. **Ecce** qui seruiūt ei nō
sūt stabiles. et ī āgelis suis r̄pe
rit prauitatem. q̄to magis hī
qui habitāt domos luteas. q̄
terrenū habēt fūdamentum. cō
sumuntur velut a tineis p̄ saie.
lxij. **Facti** sum; ut immundi
omnes nos. quasi p̄anus mē

struate vniūse iustitie nostre.

Capitulū. xiiij. de eodē

Quia igitur superbia
multis rebus se immi
scaet. idō hic tria sūt vi
denda. **Primo** de duabus vlt̄
superbie sp̄ibus in capitulo p̄
cedenti enumeratis. et quib; re
bus se immisceat. **Secūdo** quā
do sit peccatum mortale. **Ter
cio** que sunt remedia contr̄ eā
dem. **Quā** tū igitur ad primū
notandum q̄ tertia sp̄ies est
Cum iactat se quis de bono
quod non habet. **Excellentiā**
enim ē habere in se aliquod bo
nū q̄ non habere illud. **Et** quā
to bonum est mai; tūto est ex
cellentius et tūto maiorem ex
cellentiā habens p̄ hoc cōsequi
tur. **Cū** igitur quis ex appetitu
pprie excellēcie mouetur ad
attribuēdum sibi aliq̄d bonū
quod nō hab; aut mai; bonū
q̄ habet tūc est tertia sp̄ies
Exempli gracia. cū homo p̄pter
appetitum pprie excellēcie esti
mat se sapiētes. pulchrum. iu
stū. fortem et sic de alijs bonis
nature aut gratie. aut etiā esti
mat se magis sapiētes. aut do
ctū iustum fortem et in p̄nomi
natis q̄ sit. aut dicit se sapiētē
doctum fortem iustū et similia
aut magis q̄ sit ita lib; dictis

aut etiā si talia alio mō q̄ per
 verba ostendat ut in p̄ciosita
 te vestiu. ampla familia. vel q̄
 cum q̄ exteioi alia habitudie
 b est in tertia sp̄e sup̄bie. ¶ Ad
 idē pertinet cū quis negat ali
 quod vitū q̄ in se est p̄ hoc
 ei attribuit sibi virtutē oppo
 sitam. vel attribuit sibi bonū
 inno cētie q̄ non habet. vnde
 aug⁹. iiii. de ci. dei dicit q̄ excu
 sare se de p̄ccō cōmissō ad sup
 biā p̄tinē. et dixi nōnter q̄n ex
 amore p̄prie excellentie moue
 tur ad se sic iactādū. si enī ex
 aliqua alia causa moueretur
 ut ex vanitate quadā vel delcā
 cione sola. quam h̄ in mentie
 do. vel propter lucrū tūc non
 reduceretur ad supbiā sed ad
 aliq̄s aliud vitū. Et lic; iactā
 tia opponatur vitati. tñ p̄prie
 racōne cause ex qua frequēter
 procedit ponitur hic sp̄s sup
 bie. vnde dicit thō. q. de malo
 vbi sup̄ Et alexāder de halis in
 sūma lic; in iactantia sit falsa
 vocis significacō. q̄ tñ eius in
 tencō principalis nō est ut fal
 lat s; ut excellat. dicitur species
 sup̄bie et non mēdaci; . Iactā
 tia ponitur species superbie nō
 q̄tum ad ip̄m exteriorē actū
 qui osequēter se hab; ad super
 biam. sed q̄tum ad interiorē
 affectum. Ex quo talis actus
 exteior procedit dū sc; homo

presumit de seipō ac si h̄ret q̄s
 non h̄; Et i talem excellentia;
 animus eius tēdit que sibi nō
 opetit nisi habet; que nō hab;
 Et in summa dic; q̄ iactātia p̄
 cedit ex supbia sicut ex causa
 interioris motū et impellēte. ex
 hoc enī q̄ aliquis interio; per
 arrogantiā sup̄ seip̄m eleua
 tur seq̄tur plerūq; q̄ exteriū
 maiora de se iactet. licet q̄nq;
 nō ex arrogācia sed ex quadā
 vanitate aliquis ad iactantiā
 procedat et in hoc delectetur
 q̄ est talis sc̄dm hitū. et ideo
 arrogācia p̄ quā aliquis sup̄
 seip̄m extollitur est sp̄s super
 bie. non tñ idē iactācie sed ut
 frequēcius eius causa ideo po
 nit gre. specie tertiam. Tēdit
 aut iactator plerumq; ad hoc
 q̄ gloriā osequatur p̄ suam ia
 ctāciam. et ideo sc̄dm gre. ex in
 ani gloria oritur sc̄dm racōez
 finis. de hac materia vide infra
 p̄cepto. viii. c. ij. ¶ Quarta spe
 cies est sc̄dm gre. cū quis de
 spectis alijs singulariter vult
 videri. excellēcius enī est q̄
 q̄s habeat aliquod bonum q̄s
 ali; non habet. aut perfectius
 illud habeat q̄ ali;. Cū igitur
 inordinatus amor p̄prie excel
 lētie facit q̄ q̄s despectis alijs
 vult solus videri habere q̄s
 non habet tūc est quarta sp̄s
 verum est q̄ illud videri plus

e
 2. h̄
 iustit

perriet ad inanē gloriā cui?
 causa est superbia. vnde dicit
 thō. vbi supra. q. de malo. Pec
 catum supbie qnq; magis euī
 denci⁹ apparet p aliqua pcedē
 tia ⁊ subsequētia q̄ per illō in
 quo essentialit̄ consistit. ideo bea
 tus greg. spēs supbie affliguit
 fm aliq̄s act⁹ antecedentes vel
 consequētes cū tamen omnes
 spēs superbie in quadā p̄sumpti
 one animi essentialit̄ consistāt
 velle em̄ singularit̄. videri con
 sequenter ad supbiam pertinet
Essentialit̄ aut̄ quāta spēs su
 perbie in hoc consistit q̄ homo p̄
 sumit de se ac si omnes singula
 riter excelleret. **A**d huiusmōi
 em̄ excellentiam anim⁹ ei⁹ affi
 citur hoc ibi. **S**upbia enim. in
 ordinate p̄p̄riā excellentiam ap
 petit si inanis gloriā appetit ex
 cellēcie inordinate manifestacō
 nem. **A**d hāc spēs reducitur cū
 quis aliquod bonū habet in se
 quod alij nō habēt. **A**ut etiam
 excellēci⁹ possidet q̄ alij ⁊ sibi
 in hoc complacet inordinate in
 q̄ntum p hoc supra alios ē ⁊
 eis excellēci⁹ vel cū quis nō
 habet sed appetit habere aliq̄
 bonū inanis ut p hoc supra alios
 sit ⁊ eis excellēci⁹ ⁊ p hoc se
 estimat alijs simplicit̄ melio
 rē ⁊ sic vult eis p̄ferri. nec vult
 eis in alijs subesse vbi deberet
 tūc est in illa q̄ta spēs supbie

Exēpli grā. **S**i quis habet ma
 iorem sciētiam alijs ⁊ in hoc cō
 placet. aut appetit habē mag
 nam p̄pter hoc ut p eam super
 alios sit ⁊ eis excellēci⁹ ē q̄
 ta spēs. **S**i aut̄ cognosceret se
 eam habere de munere dei ⁊ cō
 placet in ip̄a ideo ut meli⁹ no
 sciat quid bonū ⁊ quid malum
 sit ad se ⁊ alios regēdū ad dei
 laudem tūc est virtus. **S**ed
 si p̄pter huiusmōi sciētiam esti
 mat se nō sciētib; meliōrē. itēz
 est in ista q̄ta spēs. q̄ si ipse ex
 cellit in sciētia ⁊ in ista est sup
 rior. in alio deberet putare ali
 qua bona que ignoraret racōe
 quorū alter ē multo meliōr. ⁊
 sicut dictum est de sciētia ita de
 q̄cumq; alia v̄tute. p̄mo de di
 uitijs ⁊ robōre corporali ⁊ de a
 lijs quibuscūq; bonis corporali
 bus ⁊ spūalib;. **A**d hāc spe
 tiem pertinet quādo quis p̄
 sumptuose tendit in aliquid qd
 est sup se et supra suam digni
 tatem ut si quis non esset suffi
 ciens ad regēdum ciuitatē qui
 ex amore p̄p̄rie excellentie mo
 ueretur ad appetēdū fieri magr
 ciuiū aut filē aut insufficiēs ad
 curā aiāz. att̄n ad talē statum
 appetitu tenderet aut se ingere
 ret. **E**t hoc p̄pter inordinatum
 amorē p̄p̄rie excellentie quo vel
 let alijs p̄ferri in statu ep̄ali vel
 in hmōi alijs esset quarta spēs

Et nūc dicta sint de hijs in quibus essentialiter supbia consistit et de interiori supbia. ad hanc etiam spem pertinere videtur iudicium temerarium de malitia proximi. Vbi notandum quod triplex est iudicium. vnum perfectum de quo. i. corinth. ii. spiritualis omnia iudicat. aliud est iudicium auctoritatis de quo sap. i. diligite iusticiam qui iudicatis orbem. Tertium est iudicium suspicionis de quo secundum thomam. 2. 2. q. 17. tria sunt notanda. Primo an iudicium ex suspicionem procedens sit illicitum. vbi sciendum quod si iudicium tulerit. Suspicio importat opinionem mali quando ex leuibus indicibus procedit Et contingit ex tribus. vno quidem modo ex hoc quod aliquis in seipso malus est et ex hoc ipso quasi conscius sue malicie facilius malum de alijs opinatur sed illud eccles. x. i. via stultus ambulans cum ipse sit insipiens omnes stultos estimat. Alio modo prouenit ex hoc quod aliquis male afficitur ad alterum. Cum enim aliquis contemnit vel odit aliquem. aut irascitur vel iniurietur ei ex leuibus signis opinatur mala de ipso quod vnusquisque facilius credit quod appetit. Tertio modo prouenit ex longa experientia. vnde philosophus dicit. ii. retoricis quod senes sunt maxime suspiciosi quia multotiens

experi sunt aliorum defectus. prime autem due suspicionis cause manifeste pertinent ad peruersitatem affectus. Tertia vero causa diminuit rationem suspicionis. et ideo suspicio vitium quoddam importat. et quanto magis procedit suspicio tanto magis est viciosa huiusmodi. Secundo notandum secundum eundem quod triplex est gradus suspicionis. Primus ut homo ex leuibus indicibus de bonitate alicuius dubitare incipiat et hoc est vixiale et leue peccatum. pertinet enim ad temptationem humanam sine qua ista vita non ducitur ut habetur in gloria. super illud. i. corinth. iij. nolite ante tempus iudicare. Addit hic Cancellarius parisiensis. Iudicare propria estimatione alium ex aptis signis exterioribus que non pertinent bene fieri non est ex se mortaliter licet; quoniam quod sit curiositas vixialis quando quod mortaliter dicitur habet ab alijs melioribus a debitis nimis impeditur. aut dum per hoc in supbiam erigitur. Secundus gradus dicitur thomam. est cum aliquis pro certo malitiam alterius existimat ex leuibus indicibus et signis et hoc si sit de aliquo generum est peccatum mortaliter in quantum non est sine contemptu proximi. Quod enim aliquis malam opinionem habet de aliquo sine causa sufficienti existo indebite contemnit ipsum et ideo iniuriatur ei. vnde gloria.

ibi dicit **E**t si ergo suspiciones vitare non possumus quia homines sumus iudicia tamen id est diffinitas firmasque sententias continere debemus. **C**ancellarius etiam dicit iudicare alterum leui suspicionem secundum presumptiones exteriorum proferri vehementes non ex se mortale est secus si firma assertio interiori vel exteriori illud fieret in magnam proximi dedecus et malum nullus etiam in vita iudicandus est tanquam dignus inferno quam spullanctus operatur subito. facta igitur a nobis non persona sunt iudicanda. zelotipia etiam que est vehemens amor suspicofus non satis fidens de re amata et alie suspensiones malivole ut dum quis semper putat irrideri a falli ut quidam melancholici et quidam ex religiosis facilliter cadunt si non deprecantur sed si addatur consensus liber sunt ut plerumque mortalia delicta aut mortuum delictorum vehementes causa. **T**ertius gradus est ut dicit thomas. **C**um aliquis iudex ex suspitione procedit ad aliquem condemnandum et hoc directe ad iniustitiam pertinet. unde est peccatum mortale. **T**ercio notandum secundum eundem quod dubia sunt in meliorem partem interpretanda ut dicit glossa super illo romano. **XIIII.** Qui non manducat manducate non iudicet. **C**uius ratio est. quia

ex hoc ipso quod aliquis habet malam opinionem de alio absque sufficienti causa iniuriatur ei et contemnit ipsum. nullus autem debet alteri contemnere vel quodcumque nocuum inferre absque causa cogente. **E**t ideo ubi non apparet manifesta iudicia de malicia alicuius debemus eum ut bonum habere in meliorem partem interpretando quod dubium est. **S**ed dices cum homo debet diligere proximum sicut seipsum sed cum seipsum homo debet dubia interpretari in peiorem partem sed illud iob. ix. **V**erebar omnia opera mea ergo videtur quod ea que sunt dubia cum proximis sint in peiorem partem interpretanda. **R**espondeo thomas interpretari aliquid in meliorem partem vel deteriorem contingit dupliciter. uno modo per quamdam suspensionem. et sic cum debemus aliquibus malis adhibere remedium siue nostris siue aliis expedit ad hoc ut securius remedium apponatur quod supponatur id quod deterius est. quia remedium quod est efficax contra maius malum multo magis est efficax contra minus malum. alio modo interpretamur aliquid in bonum vel malum diffiniendo siue determinando. **E**t sic in rerum iudicio debet aliquis nisi ad hoc ut interpretetur unumquodque secundum quod est. **I**n iudicio autem personarum

ut interpretetur in melius sic dictum est hoc thō. ¶ Nunc videndum est de obsequiis superbia interiorē que a vulgo vocatur superbia. Vbi sciendum quod superbia imperat et inuoluit se multis operibus exterioribus et in genere quatuor modis. Primo corpori. ibi sunt superbia crinū. oculorum excellentia. ceruix erecta. labia magloqua. gressus pomposus et brachia minantia. Secundo in ornatu corporis omittitur superbia. preciositate. mollietate. exneitate. multitudinem. amplitudinem vel strictitudinem. Et hec omnia committi possunt in peplis capucis tunicis palliis suffocatis camisiis cingulis caligis et in caltiamentis. Tertio in comitibus per inuitationem diuitum multorum et pauperum paucorum. in multitudinem ferulorum et in preciositate ciborum. Et secundum verbum. prope. laute. nimis ardenter. studiose. Quarto in equis et curribus per multitudinem equorum per ornatum eorum aut curruum per nimis eorum frequentem usum. pro deo enim et pro peccatis debentur aliquando perditare christi exemplo et virginis marie. Quinto in uerbis aut in cantu in quibus multi superbiunt frequentando suauiter uiciferando et notas frangendo. nec solum exteriora ueruetiam simpliciter

omnia bona super enumeata hominibus superbia potest destruere unde beatus augustinus in regula. alia quippe iniquitas in malis operibus exercetur ut fiat. Superbia uero etiam bonis operibus inhiabitur ut pereant. potest enim quis de uirtutibus primo de humilitate uelutium et in filiabus se exaltare. ¶ Nonandum autem quod superbia multis nocet. Primo quodammodo deo cuius templum exiit Templum inquit apostolus dei. i. corinthios. in. factum est quod estis uoluntate. hoc superbia deuastat. Secundo nocet sanctis quod in festiuitatibus eorum plus solent multi in superbia uelutium crinū et serotinum offendere quam in diebus ferialibus. Tertio nocet angelis in custodia nostra deputatis qui gaudium haberent super uno peccatore per humile penitentiam redeunte quo priuatur cum in superbia excedimus. unde etiam. i. corinthios. xi. dicitur mulier dicitur hanc uelamen super caput suum propter angelos scilicet ne offendat eos. unde de gloria. ubi angelici spiritus a deo credendi sunt maxime cum diuinis misterijs uel obsequijs mancipant id est cum ecclesiam ingressi uel lectionibus sacris aure accomodantur uel oratione incubantur uel missarum solemnia celebramus uel psalmodie operam damus. Quarto nocet alteri contumeliam

f

Superbia
multis
nocet

interdū cū mulieri supbe vir p
phas et nephas expēlas lucē
tur. 7 ecōuerso mulier viro as
sentit. Quinto nocet ipi supbiē
ti. Supbis enim deus resistit
iaco. iiii. Sexto nocet alijs ho
minibz quibus datur scād alū
7 occasio filia faciēdi. Septi
mo aiabus in purgatorio. nā
cū expense in appatu supbe cres
cunt telemosine pauperibz hic
et in purgatorio decrescunt.

¶ Quo ad. iij. principale. qn
supbia sit peccatū morle nōt
thō. vbi supra q supbia scdm
suum gen9 est peccatum mor
le. Accidit tñ q aliqui motus
supbie ppter sui impfctōnem
sunt solum venialia peccata ut
qui pueniūt racōnis iudicium
aut sūt pter eius cōsensum. dic
autē de malicia supbie beatus
greg. q euidentissimum signū
reprobōz est supbia. Et crisō.
sup math. Nihil nos ita a dei
clemēcia alienos facit 7 gehē
ne tradit igni ut supbie tirā?
Que aut sit differentia in gūi
tate quatuoz spērū superbie
ostenditur scdm alexandz de
hal. in sumā. Prima est de se g
uissima. quia ibi maior deo fit
inūria. Secūda est min9 gra
uis. quia minor fit deo inūria
aliquid enim a dō se quis rece
pisse fatetur. Tercia ē de se mi
nus grauis q̄ secūda. vrū qn

supbia vel aliud quodcūqz vi
tū sit morle vel non mensuran
dū est penes quatuoz regulas
de hoc datas in exposicōne secū
da 7 tertia primi p̄cepti de di
lectōe dei sup oia. **¶** Vnde p m b
tellectu talū sit hoc alia r̄gula
filiis quasi p̄me 7 sit quinta in
ordīne. alie enim capitulo. v.
sunt posite quādo aliquid com
mittitur nōbilitē cōtra dilecō
nem proximi tunc est morle
quādo non tunc est veniale.
Quādo autem sit aliquid con
tra dilectōem proximi potest
attendī penes ista p̄cepta le
gis nature. Quod tibi non vis
fieri. alteri ne feceris. Et quod
tibi vis racōnabilitē 7 ex debi
to fieri alteri hoc idem facias. 7
potest eciam attendī penes scā
dalum actiuum quod ego in fe
ro proximo meo malo exēplo.
Sed in quāto oporteat aliqd
esse cōtra dilectōnem proximi
vel quātum sit illud scād alū
ad hoc q sit morle non ē deter
minatū p̄cise. qz in modico fa
cere cōtra proximū nō est mor
le. aut in paruo eum scandaliza
re vnde attē dat quilibet penes
seipm quid sibi vellet v l non
vellet fieri et p quod factū ser
uaretur int se a primū aicitia
vel nō scdm hoc iudicet aliqd
mortale vel veniale. **¶** Est igitur
superbia peccatum morle

per primā regulā sup̄ capitulo
quinto positā dum quis se miti
tur s̄biectōm̄ diuine s̄trabe
re sic q̄ totā vitā suā; a actus
suos ad hūanā laudē a gloriā
mūdānā ordīnat̄ a i hīs finē
ylām cōstituit. a hoc quo ad
manē gloriā q̄ ex supbia p̄ce
dit. xl q̄n̄ habet nolle obedi
re dei mādatis xl deo seu cōtē
m̄t ut in descripcōe supbie pa
tuit. **S**iliter est supbia p̄cc̄m
mōrle penes quīntā regulam
Cū quis proximos p̄ sua sup
bia perficienda grauat. sic fa
tiunt nobiles p̄ fastu suo pau
peres excoīates. a viri p̄ cōtu
muliez proxios dānificantes
Est etiam supbia p̄cc̄m mōrle
per quīntā regulam cū q̄s per
supbiam nō curat scādalizare
alios. sic mulieres quedā alie
nos viros ad lapsū puocāt
a ideo se ornantes a occasioez
dantes lapsui mētis. **E**st etiaz
mōrle p̄ tertiam regulam. **C**ū
q̄s p̄pter supbiam transgredi
tur p̄ceptū ecclesie. **S**ic s̄m
quosdam doctores: milites ex
ercētes torneamēta per ecclesi
am phibita. **S**ūt aut̄ rime
dia plura oītra supbiā a manē
gloriā. **P**rimū cōsideracō mag
nitudinis diuinaz perfectio
num oītra quem deū xl eius or
dimaciōem quis supbit. **C**ōn
q̄ dicitur Job. xv. q̄d tūmet

cōndem spūs tuūs. **A**d huius
mōi intuitū a dei locutionem
abraham se cinerē gen. xvij.
a moyses impedcōis ligue p̄
fitebatur hūiliter exo. iij. **S**e
cūndum est cōsideratio hūilita
tis xp̄i a scōz. vñ phil. ij. xp̄s
factus est obediens vsq; ad
mortem mortem autem crucis
math. xi. discite a me q̄ m̄tis
sum. a humilis corde. **T**ertū ē
cōsideracō sui in p̄fectionib; q̄s
habemus. nā corpus a eius p̄
fectioez. aiā a eius perfectio
nem a solo deo p̄cipaliter ac
cepimus p̄ quibus t̄nto plus
grati esse debemus q̄nto excel
lētiora dona r̄cepim; alias am
plius p̄uīremur. facilliter etiā
perdere possum; oīa bona n̄ra
q̄ ysa. xl. omnis caro fenum a
oīs gloria eius sicut flos agri
Quartū est cōsideracō p̄p̄iarū
imp̄fectionum cōmūm̄ omni
bus. nā corp; de vilissima ma
teria cōceptum ē a in vermib;
finaliter putresc; defunctū. me
dio vero tēpore super omnia
animātia in naribus. auribus
oculis ore a alibi emittit imū
ditias p̄ter ea que latēt itr̄inse
co scō; illd̄ michae. vi. hūiliacō
tua in medio tui est. **A**ia autē
ebet intellectu. curua ē affectu
labilis mēoria. prona ad laps
sum. a tarda ad resurgēdum
vnde Jere. xviij. prauum est cor

hoīs a inscrūtabile a q̄s cog
noscet illud. Quātum est cōfide
racō impfectōnum moralium.
nam nescim⁹ licet sperare possu
mus an aliquod opus merito
riū fecerimus cūctis dieb⁹ vite
nostre. Tū quia sepe vitia vir
tutis palliū induunt. tū qz ob
missio vni⁹ circūstantie debite
totum opus vitiat a pauci ibi
diligentiam adhibēt. tū quia
supbia xl inanis gloria sepe
totū op⁹ vitiat. vñ p̄sa. lxxij.
Sicut pannus menstruate
vniūse iustitie nostre. Et iob.
ix. Verebar omnia opera mea
sciens qd nō parcis delinquenti
Et gre. v. mor. Sepe iustitia
nostri ad examen diuine iusti
tie deducta iniustitia est. a sor
det in cōspectu districti iudicis
quod in oculis fulget operātis
Sextū est cohabitatio humi
liū in corpore a opere. Sicut
enim ille qui omumicat super
bo induet superbiam eccl̄. xij.
Sic qui omumicauerit hūili
duet humilitatē. vñ o do ep̄us
parisiē. in mēsa semp ante se
posuit despectōres paupes a a
latere alios. Requistus autē
quomodo posset hoc tolerare.
R̄ndit qz quidā nobilis miles
cum docuerat iob. v. scilic⁹ visi
tās spēz tuā non peccab. Sep
timū ē a forte optīm cōsideracō
pprioz peccatoz que quilib⁹

meli⁹ scit q̄ alter vl scire deb⁹
Si ei peccasti semel mōd liter
deū a omnē creaturam sibi ser
uētē offendisti. ideo scd⁹ dei
iusticiam panis te suffocare de
beret. a aqua sbmergere. ignis
icinerare. aer inficere. bestie de
uorare a ita de filib⁹ intelligē
dum est scdm hug. Quia scd⁹
aug⁹. pccōz non est dignus
pane quo vscit. qd igr de te
qui forte cētes peccasti mōd li
ter. Cōsiderem⁹ igitur in alijs
bona nō mala. in nob vro fre
quent⁹ nostra mala. .

Capitulū. xiiij.

DEcimo prohibetur p̄ a
mo precepto inanis
gloria prout est pec
catū mōre quo ppriū dei vic⁹
regis seculozum a immortalis
honor a gloria. i. tibi. i. tollitur
quodam o do Et rō. i. Qui cum
cognouissent deum. non sicut
deum glorificauerūt a obscu
rum est insipiens cor eozum de
hoc vidēdum est primo quan
te p̄uitatis sit hoc vicū a peri
culi. Secundo que a quotu
plex sit inanis gloria. Tercio
quādo sit peccatum mōre vl
non. Q̄ntum ad p̄mū notā b
dū fm thō. 2. 2. q. xxxi. Qd in
anis gloria differt a supbia. nā
supbia non est inanis gloria

nec appetitio eius sed supbia est causa appetitōis iamis glorie. vñ supbia facit appetere inordinate p̄pria excellētiam. et ex isto facili mouet hō ad appetendum manifestacionē eiusdem excellētie. et illa est appetitio inanis glorie. Et occurrere ibi p̄nt quatuor nā vane gloriosus putat i se eē aliquid excellentia certa dignū qualiter tñ non est. appetit ut alij hoc cognoscāt et manifestum fiat vult ut hoc alij approbent laudent et honozēt et in tali laude vel approbacione delectat. **S**ecundo nōndum scdm eūdem q̄ inanis gloria licet nō sit semp̄ peccm̄ mōrle. est tñ valde periculōsū peccm̄ triplici de causa. **P**rimo qz nulli p̄sone p̄c̄t iuuenes impuḡt ut ptz in vitali patrū de pueis. vno in duodecimo anno. alio in. xv. serpētem ille se ad mōsteriū portatibus quos abbas flagellauit: cur non discerēt mites et huiles eē corde. **S**enes excecatur ut patz in solitaio p̄dicante et missam cātātē cathecumis. cū nulli ad eū nisi pater obseruās. **N**obiles proicit ut ptz in ezechia rege qui vnica oratiōe obtinuit percussionē cētum octuaginta quinqz mliū hoim. alia oratiōe. xv. ānos adiectos vite. **E**t regressum sol facietem. xxxij. ho-

ras die. qui tamē tādē eleuatus nisi p̄itenciam egissz deo valde displicuissz ut dic. **C**assiodorus. viij. principalibz vicijis. Et originaliter ponitur. iij. regum. .xx. et ysa. xxxvij. et xxxix. Rurales inflat ut ptz i fratre matam vestibus alligāte ut eēnt lōgiores. **C**ui demon ait. o mōch si maiora valeres maiora faceres. **F**eminas etiā sanctas inficere nititur ut ptz de sacta melaiarōna vidua. ecc. libras argēti sancto bantone presentante. cui cū pater nihil grāde responderz. mulier ait pater. ecc. libre sunt. sūt p̄r. si deo dedisti scit quātū. si mihi mercedem pdidisti i celo. **V**iros sactos decipit ut ptz de sacto eleuteio abbate de quo refert gre. iij. dyalogoz. q̄ cū puer a demone nocte vxatū ad mōsteriū suum detulissz et ibi puero exn̄te illeso p̄r dicerz. ecce fratres quō demon moialibz illis illudit. statim puer obfidetur iterato. et p̄r eleuteri? ploras imperat ut nēo cibū gustz nisi puer sanetur. **Q**uōd cū fletu factū ē demō abcessit et pater deinceps humilior fuit. **S**ecundo qz hoc vitii oibus opibus se inflectit malis quidē in hys q̄ gloriātur cū male fecerit et exultat in rebz pessimis p̄. ij. **H**ois etiā ut oracōi p̄dicacōi

lectōi. correctōi. cātui. taciturnitati vestimētis hūilib; rligioso incessui dīnis officijs a fili b; infidiat opib; ut p̄reat qđ aliavita non fatiūt vñ aug9. i regula. **S**upbia etiā hīs opibus infidiatur. ideo sc̄i p̄res ut cassian9 refert: hoc vitū assila uert cepe vbi vna s̄blata pellicula otinue decorticada alia restat. Itē assilatur scopulo maū ad quē illisa nauis referta oī b; hīs statū mergitur. Itē hūi gre. latromi q̄ thesaurū in viā recipit oñsu. Itē hūi crīb. Arbū iuxta viā plātate cui9 poma raro maturescūt. Itē v̄to v̄rēti q̄ fructū tenez statū destruit. **E**xemplū in vita sp̄m vbi frat ut putabatur deuot9 onagros in solitudine v̄duūt ut onea portarent. qđ cū anthonio frēs retulissent ait. Itē inq̄t ē v̄lut nauis plēa dūnicis piculo exposita maris post pauca aut tpa flēte anthoio q̄hitū est qđ fler; **S**e. lapsū inq̄t illi9 de q̄ in dixistis ite et videte in matta eū flentē iuert et repiērt et q̄nto die defūct9 ē. **T**ercō est hoc vicū detestabile qz in oī loco hōiez reperit eē. in solitudine. vnde beatus appolonis cū xv. ānoz existēs heremū intrar; et ibi p. xxx. annos māniss; v̄tus ē ab āgelo ut exiret et p̄ verba sua egypti os oūteret plures. ait. **A**ufer a

me queso spiritū inanis glorie. cui angelus. subter pedes proie q̄c quid circa ceruicē tuā re peis quo facto dyabolū proiecit clamātē et sic prio liber effectus est. Itē de alio patre qui cū obsessos liberaret impugnatu ab hoc vicō obtinuit obli deri et tandem fratrum oracōe sanatus liberatus est a demōe et ab inani gloria. ymo hoc vitium victum acri9 insurgit. **E**t p̄mū est in vite facte inchoacōne et vltimū in victoria. quod nec cristū dimisit qui eum impugnaret et in pinaculo cum eo demon ascendit. **S**ūt autē c quiq; remedia. **P**rimū ut sollicitate videam9 ne in principio. medio aut in fine operis boni vana gloria se immisceat h; oia in deo dirigam9 sed; illud ps̄. **N**on nob domine nō nob sed noi tuo da gloriam. **S**ic sanctus tho. fecisse dicitur crucifixo quādo hō norabatur: cū pollice vic; secrete crucē faciēdo sub scapulari et dicēdo p̄fatū vericulum. **S**ecundo ut vereamur oia opa nostra cum b̄to iob. ix. **N**e forte nisi fecerimus ut debuimus sedm illud luce. xvij. **C**um omnia feceritis que p̄cepta sunt vobis dicite serui inutiles sum9. quod facere debuimus fecimus. **T**ercō cōfide remus q̄ntum malum faciat

qz oia opera bona pōt destrue
 re scō; illud xpī. receperit me
 cedē suā qd̄ xp̄s ait de p̄p̄ri
 tis math. vi. Q̄rto ut opa ap
 parēter rara a bō occultemus
 q̄tum possum? ut nesciat simi
 liti qd̄ faciat dextra tua math.
 .vi. Quinto ut orem? cōtra tā
 tum vitū vñ sup illud th̄s. ij.
 deo q̄ pbat corda nostr̄. dicit
 glō. ut sibi nō hōibus placea
 m? qd̄ nisi ipse in nob̄ opetur
 vitare neqm̄. Et auḡ. idem
 dic. Quas vires nocendi habe
 at hūane glorie amor. nemo
 sentit nisi qui ei bellū indixerit
 ¶ Quo ad. ij. principale nōn
 dum qz gloria in p̄posito h̄gē
 qz bonū alicui? deuemat in, no
 ticiā alteri? vel aliorz. et ad ap
 pbacōnem eorum. Et sic appe
 tere gloriā est aliquē appe
 re vt bonū suum verū vel appa
 rēs viat in noticiā et ad appro
 bacōnem alterius vel aliorz. s̄
 aliquē q̄rere gloriā p̄ exteri
 ra facta. sit per hoc qz aliquis
 opa sua agit corā alijs aut lo
 quitur aut qñ maifestatur p̄
 laudē alienā. ut qñ honoatur
 ab alijs. qz tunc vidētes eum
 honoraī maiora de eo estimāt
 Et ista pertinent ad filias ma
 nis glorie. de quibz postea di
 cetur. Secundo nōndum qz
 non ois appetitus glorie est
 malus s̄ appetitus inanīs glo

rie semp̄ est mal̄. nā ut thō.
 vbi prius dicit ad perfectionē
 hōis pertinet qz ipse se cognos
 cat s̄ qz ipse cognoscatur ab
 alijs nō pertinet ad ei? p̄fectō
 nem. Et ideo non est p̄ se appe
 tendum. potest tñ appeti iq̄tū
 ē vtile ad aliqd̄. ¶ Vnde tri
 pliciter est vtile a licitū qz ali
 quis cognoscatur ab alijs bo
 nus. Primo ad hoc ut deo ab
 hōibz gloificetur. vñ math. v.
 Sic luceat lux v̄ra corā hōibz
 ut videāt opa v̄ra bona et glo
 rificēt prēm v̄strum qui in cē
 lis ē. Secūdo ad hoc qz hōies
 proficiant in bono qd̄ in alijs
 cognoscunt ut in p̄cedenti au
 thoritate etiā patz. Et sic fecit
 ap̄lus. ij. cor̄n. xi. et xij. ut disci
 puli sui p̄ pseudo ap̄los nō de
 ciperētur vel eis pl̄ crederēt
 ait Ter virgis cēsus sū. et mul
 ta alia que ibi enumerat de se
 ap̄ls bona. Tercō ad hoc qz ip
 se homo ex bonis q̄ in se cog
 noscit p̄ testimonium laudis
 aliene studeat in eis pseuerare
 et ad meliora proficere. Et sic
 licet habere curā de fama et eā
 tueri. Etiam sic fit in treugis q̄
 sunt super graduandis in vni
 uersitatibz. et scdm̄ h̄c tria lau
 dabile est. qz quis habeat curā
 de bono noie. Et qz p̄uideat
 quis bona corā hōibus nō tñ
 coram deo Rō. xij. non tñ q̄m

hōim laude inamiter delectetur
pōt igitur laudabilit̄ ad alio
rū vtilitatem gloriā suam que
rere sicut a deus suam gloriā
querit non p̄t se s̄ p̄ter nos.
f **E**st ergo nōndū hic q̄m ge
nere est gloria triplex. vna ve
ra. secūda vana. tertia dyaboli
ca. Prima ē septuplex. vera q̄n
quis nulli? peccati sibi cōsciū
est de qua. ij. cor. i. Gloria n̄ra
hxc est testimoniū sciētie no
stre. vior q̄n dulcedo s̄cti spi
ritus manifeste s̄ctitur. qui spi
ritu s̄cti testimoniū dat spi
ritu nostro q̄ sim? filij dei rō.
viij. Sic hic cauedū est ne q̄
decipiatur in dulcedie spūali a
sentimentis. qz quedā sunt cō
munes malis et bonis. Ahe speā
les t̄m bonis ut beatus bern. tra
dit in ep̄la ad fratres de mōte
dei. v̄rissima ē et na glōia. alie
tres sūt prius recitate. Tercio
nōndum q̄ glōiam suam pōt
quis querere ut p̄missum est s̄
illud cōpetit potissime p̄fectis
viris. vnde et math. v. cristus
discipulis ait a doctozib; Sic
luceat ac. nec tamen talib; se
per cōpetit sed quādo est nōbi
lis necessitas vel vtilitas Infi
mis aut et imp̄fectis non ē tam
cautum p̄pter periculū inanis
glōie. q̄ sc̄dm greg. Hō inno
tescere hōibus sine piculo vix
fieri potest patēt hxc vbi pri9

p ap̄lm qui ait. i. cor. xij. Infi
piens fact9 sum id est ad mo
dum insipientis quodammodo
feci gloriādo. v̄s me coegit
sc; malis facili ter ac quiescēdo
doctozibus. **S**ecunda glo
ria vic; vana sit quātupliciter
sc̄d; tho. Primo ex parte mate
rie bone glōrie paulo sup̄. Cū
q̄s appetit q̄ alijs appareāt ali
qua bona in se a illa approbēt
tanq̄ bona a magna q̄ t̄n non
fuit in eo. ut cū appetit q̄ alijs eū
estiment doctū aut deuotum a
multum doctū aut liberalē. aut
diuitē aut pulchz nobilem a
sic de similib; cum non sit talis
Aut cum appetit ut alijs putent
eum fecisse tale op? quod tam
non fecit. Secundo gloria est
vana cū quis querit glōriam
de re q̄ nō ē gloria digna ut de
caduca rea fragili. Sic ē pul
chritudo corpis. diuitie. cristi
tudo criminum et hmoi. inane ei
est a vanū q̄ homo huius mo
di res caducas fragiles a mo
dicas que cōmunit̄ magis no
cent q̄ profint tam magnas
reput; q̄ etia; glōriam de eis
querit a vult q̄ alijs in eo talia
noscat a tanq̄ bona a magna
reputent et approbent. Tercō
est vana cum quis glōriam q̄
rit de rebus inutilibus a noci
uis que non sūt apud multos
grauia peccata reputata ut de

supfluis fupribus in diuinijs.
 in vltib? edificijs. familia a
 fit gloia sic vana ex parte ma
 terie. Quarto est vana ex par
 te ei? a quo quis gloiā querit
 puta cū q̄s appetit bō sua vā
 vel apparentia fieri manifesta
 hōib? ut ea approbēt quoz tñ
 hōim iuditiū ē fallibile et incer
 tum ut hōibus simplicib? mū
 danis et seculaibus q̄ actus hō
 minū frequēter solum extrinse
 cus cōsiderant et multoties non
 bona aut modicū bō estimāt
 magna et excellentia. ymo fre
 quenter de rebus modicū aut
 nihil iudicare sciūt. ut si quis
 appetit; doctus app arere apd
 ydiotas et rudes. qz de huius
 mōi iudicare non sciunt. Ta
 les enim noscūt solū sensibilia
 et p̄sentia ut diuitias potētiam
 pulchritudinē et filia modica
 ymo talia sunt bō mīma non
 media ut virtutes. nec maxima
 ut b̄titudinem fatiētes que tñ
 minima bō maxima estimant
Et illos qui talia hnt estimāt
 gloriofos et reuerentur tales
 et honozant. vna aut bona ha
 bentes et vze bona ut virtutes
 ipsi nō noscūt. aut modicum
 reputant. aut parūpendunt
 aut qd̄ deterius ē cōfēnunt. et
 ideo mane et vanū est testimo
 niū huiusmōi honoz ab eis q̄
 rez. Quinto modo gloia fit in

anis et vana ex parte iph? qui
 gloiā querit. ut qui gloiam
 suam non refert in debitū finē
 puta i dei honozē et proximi sa
 lutem. Omne enī bonū de quo
 quis recte gloiā querit debet
 credere a deo sibi eē datum. et
 ita non habet hō hoc ase. s; est
 quasi quoddā bonū diuinum
 et deo de isto principalit̄ debe
 tur gloia et laus. Et ideo qn̄ hō
 appetit ut bonum suū alijs fiat
 manifestū. debet hoc appetere
 ad istū finē ut deus ex hoc lau
 detur. qui tale bonū largitus
 ē. Ideo dicit ap̄lus. ij. cor. x.
Qui gloriatur in dño glorie
 tur id ē de bono opere nō que
 rat sibi gloiā s; deo. Tale enī
 bonum datur hōi a deo ut ex
 illo alijs p̄fit. et ideo itētū de
 bet appetere gloiam de tali in
 q̄tum p̄ eam paratur sibi via
 ad hoc ut alijs p̄fit sic ap̄lus
 ut sup̄ patuit. Qn̄ ergo hōmo
 appetit gloiā et illa sistit aut
 in seipm̄ solū refert i sui laudē
 et recōmēdacionē; et nō in pro
 fectū proximi. aut in dei laudē
 et gloiā finaliter tunc est va
 na gloia et inanis et peccatum
 qz quodcūq; vanū appetere
 est peccm̄ scdm̄ illd̄ ps̄. si līj hō
 minū vsq; quo graui corde ut
 qd̄ diligitis vanitatē et queri
 tis mēdatū. **T**ertio glo h
 ria vic; dyabolica est etiā ex

parte materie. qñ q̄s gloriā
 querit de peccāis nōbilibus a de
 rebus magis ignominioſis q̄
 glorioſis. ut cū quis per poten
 tiā aliquē opprimit. aut cū nō
 bili persona luxuriat? est. aut
 aliquid iniuste a tali recepit. a
 haſtiluſit in peccāis. aut p̄ mul
 to luſit et vult ut alij hoc noſcāt
 et approbent hoc est diabolicū
 peccatum. qz demones ſic corā
 ſuo principē gloriari ſolent de
 malis in que alios proiecerūt
 Cōtr̄ quos in p̄s. Quid gloriā
 ris in malitia q̄ potēs es iniqui
 tate dilexiſti maliciā ſup benigni
 tatem iniquitatē magis q̄ lo
 qui eſtate p̄pterea deſtruet te
 deus in fine. ¶ Quo ad .iij. pri
 cipale. quādo ſc̄z inanis gloriā
 ſit peccatū mōrle nōndū ſc̄dm
 thō. vbi ſup q̄ aliquādo vane
 gloriæ appetitus eſt mōrle. ali
 quādo vīale. Omne em̄ pecca
 tū qd̄ ſit cōtra caritatē eſt mor
 tale a ſolū tale. mō inanis glo
 ria quedā eſt cōtr̄ caritatem
 quedā nō. Et lic̄z peccm̄ inanis
 gloriæ p̄ciſe ſc̄dm ſe cōſideratū
 et put ſibi nō oūgitur aliud
 peccatū nō repugnat caritati
 proximi ut qz quis appetat bo
 na que in ip̄o ſunt vel apparēt
 maifeſta ſei alijs a laudari et
 hoc p̄ciſe p̄pter delectāōem quā
 habet in aliorū laude hoc nō ē
 otra caritatē proximi nec aliquo

mōi nocumētū ei? ¶ Potest k
 tū inanis gloria eē otra carita
 tē proximi inq̄tum aliud pec
 catū ei ſc̄z inanis gloriæ oūctū
 eſt. vnde hęc p̄ma regula eſt. qz
 qñcumqz ordinat̄ inanis glo
 ria in aliud peccm̄ mōrle tanq̄
 in finem ut cū quis vult videri
 doctus ut alij ſibi credant et ſic
 eos perducit in perfidiā vel cū
 quis ſe laudat de fidelitate vel
 facit ſimulata op̄a ut eum eſti
 mēt p̄bum a fidelem et ſic poſ
 ſit eos dānificare in rebus per
 furtū vel p̄ aliam fraudē nōbi
 liter p̄ſertim dānoſam v̄ cum
 q̄s vult videri diues vel nobis
 p̄pter hoc ut mulierē aliquam
 poſſit allicere in ſui amorē a cō
 ſenſum luxurioſū. Tū qz illud
 eſt cōtra caritatem proximi qz
 in magnū nocumentum fieri
 peccatū mōrle. Et de illo ſona
 bāt etiā regula poſite ſup de ſup
 bia qñ ſit peccm̄ mōrle. ¶ Se
 cūda regula ē. Quāuis peccm̄
 inanis gloriæ p̄ciſe ſc̄dm ſe oſi
 deratū a ſine conuictōe alteri?
 peccā nō ſit otra caritatē proxi
 mī ē ut ſic cōtra caritatē dei tri
 pliciter ſm̄ thō. Primo racōe
 materie de qua quis gloriatur
 ut cū quis gloriatur de aliquo
 falſo quod eſt cōtrarium dīne
 reuerencie ſic illud. Ezech. xx
 viij. Elevationem eſt cor tuum et
 dixiſti deus ego ſum. Suo mō

si gloriaretur de omnipotentia. omni
 scientia. vel quod esset deus et sic lau-
 dari appetere; valde peccaret
 contra dei reuerentiam et inordinatiter.
Sicut fecit alexander magnus
 qui filius iouis a multis dici de-
 lectabatur. at tamen cum telo graui-
 ter in expugnatione ciuitatis
 vulneratus esset ait. omnes me dei
 filium clamant. sed hoc telum me
 hominem esse fatetur. **Item** idem cum
 se pro deo adorari vellet. **Quidam**
 miles ei ait. **Si** dii corpus aie-
 tuo equissent. capite celum et ma-
 mbus utrosque fines terre cape-
 res aut tangeres. **Cum** his igitur
 equalis alijs. alijs te non prefe-
 ras. **Sic** fecisse voluit octavi-
 anus. si sibi illa maiorem ei non
 ostendisset. **Et** herodes fecit se ad-
 orari pro deo ut patet actu. xij. **Si-**
 militer si quis gloriam querere
 de aliquo bono tanquam a se habito.
 et non tanquam a deo accepto. me-
 re gratuito gloriaretur de fal-
 so. scilicet quod aliquid haberet a seipso
 et non a deo. esset contra dei reueren-
 tiam peccatum in corde. **Sicut** fe-
 cisse videtur nabuchodonosor
 monarcha qui in palatio de-
 ambulans ait. nonne hec est ba-
 bilon ciuitas magna quam ego
 edificavi in domum regni in robo-
 re fortitudinis mee et in gloria
 decoris mei. daniel. iij. quo lo-
 quente. statim vox sibi omnia-
 batur. quod septem annis ut bos

fenum comedere deberet; et prava
 et se habebat. **Ad** illum primum mo-
 dum etiam pertinet secundum thomam. **Cum**
 quis bonum temporale de quo quis
 gloriatur preferat deo. quod hoc
 prohibetur iere. ix. **Non** glorie-
 tur sapiens in sapientia sua nec
 fortis in fortitudine sua. nec di-
 ues in diuitiis suis. sed in hoc
 gloriatur qui gloriatur. scire et
 nosse me. quod ego sum dominus qui
 facio misericordiam et iudicium et
 iusticiam in terra. hec enim placet
 mihi ait dominus. **Secundo** m
 modo appetitus inanis glorie con-
 riatur dilectio dei ex parte eius
 a quo gloria queritur. ut cum
 quis testimonium et approbationem
 hominum preferat testimonio et appro-
 bationibus dei. **Sicut** contra quos-
 dam de principibus sacerdotum di-
 citur ioh. xij. quod dilexerunt plus
 gloriam hominum quam gloriam dei.
 nam ut ibi habetur. multi ex prin-
 cipibus et legisperitis et sacerdoti-
 bus crediderunt in christum. sed pro-
 pter phariseos non confitebantur
 ne de synagoga eicerent. quod
 erat apud eos valde ignominiosum
Ita ergo plus refugerunt illam
 ignominiam et plus dilexerunt
 gloriam hominum et plus voluerunt
 honorari et tanquam boni reputari
 et approbari ab hominibus quam glo-
 riam dei. id est quam apprecierunt a deo
 approbari et coram eo iusti existe-
 re. **Et** secundum nicolaum de lira de

Castorum numero in parte vel in toto fuerunt nicodemus qui ad Iesum venit nocte et principes et Iohannes ut super et Ioseph ab arimathia et gamaliel etc. **T**ercio modo appetit? vane glorie in pugnat dilectioni dei et hoc ex parte ipsius gloriatis. scilicet qui intentionem suam refert ad gloriam tanquam ad ultimum finem. ita quod gloriam appetit propter seipsum. nullo modo referendo eam in utilitatem proximi aut dei honorem finaliter. Et qui opera virtutum ordinat utilitate in gloriam suam tanquam in suam et optime sibi ut quod ieiunat dat elemosinam et similia. ut alii sciant et eum glorificent. Et qui tamen diligit eam et appetit quod etiam propter ipsam; obsequendam non permittit facere contra deum sic est peccatum mortale. Quando vero gloria est vana aliquo modo super positum. circa secundam propositionem. tamen non repugnat dilectionem aliquorum modorum nunc peccatorum. tunc appetitus vane glorie non est peccatum mortale si solum vitale ut dicitur the.

Capitulum xv.

Decimo hic prohibetur procrisis. nam expressis patet. Sic finis superbie est propria excellencia quam intendit superbus. sic finis appetitionis inanis glorie est manifestacio proprie excellencie. quod illam intendit vane gloriose. ad hanc

aut manifestacionem secundum the. 2. 2. q. Cxxij. ar. v. potest quis tendere et directe tripliciter. Primo per verba. et sic est iactancia. Secundo per facta falsa. et sic est procrisis. Tercio per facta vera. habetia quadam ammiracionem. et sic est presumpcio novitatum. De procrisi ergo tria sunt dicenda. Primo quod sit. et qualiter committitur. et quomodo mala sit. Secundo. quando sit peccatum mortale seu sub precepto prohibita. Tercio a quibus se minore possit ostendere quod sit in re. quod videtur promissa. **O**mnium ad id non dicitur in the. ubi super. quod procrisis dupliciter capitur. vno modo omniventer. alio modo proprie. communiter. seu generaliter. procrisis idem est quod falsacio. et sic est medatum consistens in signis exteriorum factorum. ut cum quis per aliqua exteriora signa reze. aut factorum. aliquid de se signat quod in eo non est. aut melius. aut excellentius quam in eo veraciter existat. et isto modo magnus apparatus vestitus. est simulacio. seu procrisis lratue siue sapientie. Et magnus status et sumptuosus in equis. servis. et similibus. est simulacio divitiarum et potencie. Et sic omnis simulacio seu procrisis est medatum. et ideo peccatum. et aliquando mortale si est contra caritatem. aliquando vitale sic de medacio dicitur infra in precepto. viij. capitulo.

Causa autē q̄re simulacō est peccatū est illa dicit thō. ibidē qz ad virtutē vitatis ptinet ut aliquis talē se exhibeat exterius p signa exteriora q̄lis ē. **S**igna autem exteiora nō solū sūt vrba s; etiā facta. sic ergo vitati oppoitur q̄ aliq̄s p vrba exteriora significet aliud q̄ h; apud se quod ad mē datum pertinet. ita etiā vitati oppoitur q̄ aliquis p aliq̄ signa factorū vel rez aliquid de se significet otrariū eius quod i eo ē qd̄ p̄re simulacō dicitur.

Tñ sic dicit aug⁹. i li. de q̄st̄i oibus euāgelij. **N**ō oīe qd̄ fingim⁹ mēdatū est. s; qñ illud fingimus qd̄ nihil significat tunc est mēdatum. **C**ū autē fictio nra refertur ad aliquā significacōem non est mendatū. s; aliqua figurā vitatis. **E**t s; b; iūgit exēplum de figuratis locūmb; in quib; quidē fingimus res. nō ut asseratur ita eē. sed eas pponimus ut figurā alterius qd̄ asserere volumus. **S**ic igitur se finxit dñs lōg⁹ i re luc. vltio. **Q**uia p̄p̄fuit motū suum quasi volētis longi⁹ ire ad aliud figuratīe significā dūsc; q̄ ipse ab eoz fide lōge erat ut gre. dicit. **E**st igitur ut dicit thō. simulacō pccm̄ simpliciter. qz non refert. vtz q̄s verbo. vel quocūq; facto. ali

mētatur. **T**ñ vlr̄icus dicit. si q̄ dat p aliquod opus. vel p vez bū duplex aliquid itelligere quod non est: non iten cōe fallendi. sed inten cōne vtilitatis osequētis. talē simulacōne; nō esse pccm̄. **C**ir̄ qd̄ tñ notat thō. q̄ sicut aliq̄s vrbo mētatur quādo significat qd̄ non ē. nō aut quādo tacet qd̄ ē qd̄ q̄ dē aliquādo lic;.

Ita simulacō ē quādo aliq̄s p exteiora signa factorū. vel rez significat aliqd̄ quod non est. nō autem si aliquis pretermittat significare qd̄ ē. vnde aliq̄s p̄t occultaē suū pccm̄ sine pccō. **A**lio modo capit p̄p̄cr̄is in sacra scriptura. p̄p̄re. a ē simulatio sanctitatis a iustitie quā quis non h; a sic p̄p̄crita est. qui p exteiora signa factorū sanctitatē a quācūq; virtutē quā non hab; simulat cū itencōe. ut ali; credant eū talē esse. **E**t talis p̄p̄cr̄is semp ē peccatū. **S**icut a omne mendacium est peccatū. ip̄a aut p̄p̄cr̄is est mēdatū i facto. vnde p̄p̄cr̄is duo dicit. sc; de factū sactitatis. a simulacōe; sactitatis ip̄i. ideo aug⁹. dicit sup ps. lxxij. **S**imulata eq̄tas. non ē equitas. s; duplex est iniq̄tas. **E**st eni ibi duplex pccm̄. sc; in p̄p̄crita. vic; iniq̄tas occulta. a falsitas sanctitatis in ostensione. **H**ec f

aut propter crisis in quibus personis
se inflectere solet septimo. **Primo**
in hereticis de quo math. vii. **At**
tendite a falsis prophetis qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium. intus
secus autem sunt lupi rapaces. **Se**
cundo in fictis clericis et religio
sis de quibus dicitur. dum ore et
habitu non corde deo se servient
ostendunt per christum math. xv. pro
pheta benedixit de vobis. psalmi.
xxix. Populus hic labijs me ho
norat. cor autem eorum longe est
a me. **Et** math. xxiii. **De** vobis
scribe et pharisei propheta. qui clau
ditis regnum celorum ante homi
nes. vos enim non intratis. sed ma
le vivendo. neque introeuntes simi
tis intrare. sed per exempla mala eos
infecto. **Tercio** in fictis iudici
bus. et scabibus ac dominis temporalibus.
qui cum iusticiam deberent defen
dere. et se hoc facere pretendunt in
trinsus sunt pleni dolo et aua
ricia. **De** quibus math. xxiii. **Ve**
vobis scribe et pharisei propheta.
qui mundatis quod de foris est.
calicis et paraphidis. intus autem
pleni estis rapina et immundicia.
vobis scribe et pharisei propheta
qui siles estis sepulchris de
albatis qui foris apparent homi
nibus speciosa. intus vero plena
sunt ossibus mortuorum et omni
spurcitia. **Quarto** in fictis viduis
et virginibus que in delicijs vi
uentes vel nequitijs alijs pre

honorari volunt. unde iob. xx.
Si ascenderit usque ad celos su
perbia eius. et caput eius nubes
tetigerit. quasi sterquilinum in
fine perdetur. **Quinto** in pauperi
bus fictis medicantibus. de qui
bus luc. xx. ait christus **Attendite** a
scribis qui volunt ambulare in
stolis et amant salutaciones in
foro et primas cathedras in syna
gogis. et primos accubitus in co
munijs qui devorant domos vi
duarum. simulantes longam
orationem. hi accipient dana
conem maiorem. **Sed** quo
modo cognoscitur quis propheta
esse. **Respondet** augustinus super il
lo luce. vi. **Non** potest arbor bo
na fructus malos facere et contra
a tribus cognoscitur propheta
Primum est honorum oppressio
vel persequendo. vel detrahendo
Omnes enim propheta detracto
res sunt. **Secundum** est facilis
reprehensio aliorum quod fatiunt.
ut videantur habere zelum. **Ter**
tium est impatiencia in adversis
Super omnes enim moventur
et offenduntur ad contumelias
sibi dictas. quia querunt glo
riam. ideo dolent ad contumeliam
unde dicit ieronimus **Non** que
ras gloriam. et non dolebis cum
in gloriosus fueris. qui laudem
non appetit non sentit contume
lias. **Sed** diceret. sunt ergo h
mali religiosi vel clerici propheta

Rndit thō. habitus sc̄itatis
puta religionis vel clericatus
figm̄icat statum quo q̄s ob-
ligatur ad opa perfectionis. et
ideo cū quis habitum sc̄itatis
assumit int̄d̄ens se ad sta-
tum perfectionis trāsferre. si p̄
ifirmitatē deficiat. nō ē simula-
tor vel p̄p̄ocrita. q̄ nō tenetur
manifestare suum p̄cc̄m. sancti-
tatis habitū deponendo. Si
aut̄ ad hoc habitum sanctita-
tis assumeret. ut se iustū osten-
deret. ess̄ p̄p̄ocrita et simulator.
vñ gre dic. xxxi. mōz. Sunt
nōnulli q̄ a sc̄itatis hitum
tenēt. et p̄fectionis merita exēq̄
non valēt. hos nequaq̄ credē-
dū ē in p̄p̄ocritaz numero cur-
rere. q̄ aliud ē infirmitate p̄c-
care. aliud malitia. **S**i ite-
rū dubitares. vtz aliquis si-
mulās sanctitatem ad honore
dei et edificacōem proximi p̄c-
cet. Rndet p̄. de tharētalia in
quod libe. duplex est simulacō.
quedā que fit ab aliquo ut in-
quitas sua pallietur et ipe ab
hoibus laudetur et bon⁹ repu-
tetur. et h̄c ē p̄cc̄m. Alia fit ad
dei honore et proximoꝝ edifi-
cacōnem. ut si aliquis religio-
sus maiorē religionē ostēdit
coram secularibus q̄ corā suis
fratribus ut ip̄i magis edificē-
tur. iste nō p̄ccat sed meretur
h̄c ille. Exēplum in b̄tō. dñico

p̄ quadragesimā i pane et aq̄
cū lotio ieiunante ut hereticos
ouertez. Et sic ep̄us oromēb̄
didacus oli cōn hereticos albi-
enses hortabatur abbates ea-
dem intencōe ut pedes irent in
paupertate. **¶** Quo ad. ij. p̄nci k
pale nōndū sc̄dm thō. q̄ p̄p̄o-
critis secūdo mō sup̄ta. aliqñ
ē p̄cc̄m mōrle. et aliqñ veniale
¶ Qñ autē fit mōrle vel veniale
ē attēdendū ex fine que ip̄e fin-
gens intēdit. Si nāq̄ talis fi-
nis est oīra caritatē. est p̄cc̄m
mōrle. Sicut cū quis simulat
sanctitatem ut falsā doctrinā
seminet in qua sibi nō tam cito
crederetur nisi factus et iustus
apparerz. quales sunt cōmuni-
ter heretici. p̄t q̄ dicit domi⁹
math. vij. Attēdite a falsis p̄-
phetis qui veniunt ad vs̄ i ve-
stimentis ouium. intrinsec⁹ au-
tē sunt lupi rapaces. vel cū q̄s
simulat sc̄itatem ut indign⁹
adipiscatur ecclesiasticā dig-
nitatem. vel ut adipiscat̄ alia
temporalia quecūq̄ cū dāno
alioꝝ. vel simulat sc̄itatem ut
familiarior fiat alicuī mulieri
ahene. ut eā p̄ hoc decipiat et
in suum cōsensū allitiat et sic de
alijs hmōi simibus qui sūt cō-
tra caritatem dei. vel proximi
h̄c videtur eē mēs sc̄cti docto-
ris. vñ de et vlticus li. vi. trac.
iij. c. xxvij. dic. Cum aliquis

filat sanctitatē quā non habet
 ppter hoc ut datur ei aliqd. **S**i-
 cut illi de qbus math. xxij. di-
 citur. **V**e vobis ppoete qui co-
 meditis domos viduar. pecca-
 tū mortale ē. quia rapit qd debe-
 tur sancto. quia quod datur ei.
 datur in nomine iusti. Itē quā-
 do talē simulacōnem facit ex i-
 faciabili auaritia. **S**i aut aliqs
 pro sua necessitate simulet am-
 pliōrē indigēciā q̄ habeat. nō
 est hoc mortale peccatum. **S**icut
 fatiūt illi qui comūter trutan-
 ni vocantur. de hīs enim dicit
 crisostomus. q̄ tal simulacō po-
 tis est culpa diuitū q̄ pauperū
 qui ex sui indigētia ad hoc cō-
 pelluntur. **S**i aut scō; tho-
 fims intētus nō repugnat cai-
 tati. tūc manet veniale. ut cum
 quis fingit solū q̄ delectatur
 i sic fingēdo. de quo dicit phs.
 iij. ethicorū q̄ magis videtur
 vanus q̄ malus. vel si fingeret
 ppter iocū. **E**adem enim ratio
 de fictōne et mēdatio ut dictū
 est precedenti capitulo. **T**ñ
 siue ppoetis sit veniale siue mor-
 tale peccatū est periculofum. et
 multipliciter nociuū. ut patet
 pmo ex verbis cristi qui ppoē-
 tas fere p̄ alijs ipugnat math.
 xxij. septēpliciter. **E**t math. vi.
Exterminant enim facies suas
 ut appareāt hominib; ieiunan-
 tes. **E**t luce. xij. **A**tendite a fer-

mēto phariseorū qd est ppo-
 crisis. **E**t marci. vij. ppoeta ei
 ce p̄mum trabem de oculo tuo
Secūdo quia raro ad melius
 cōuertuntur. **T**um quia se bo-
 nos putant aliorū laude de-
 lectati iob. xxxvi. **V**incti non
 clamabunt glō. quia humane
 laudis auaritate superati scōs
 se esse miseri. etiam cum i pecca-
 tis moerentur putant. **T**um q̄
 spiritus sanctus eos fugit sine
 quo cōverti nō possunt. **S**ap.
 i. **S**piritus sanctus discipline
 effugiet fictū. **T**um etiā quia
 dyabolus noscitur esse in eis et
 dormit iob. xl. **S**ub vmb̄ dor-
 mit in secreto thalami. scilicet
 in quo nullus fructus stips va-
 cuus et radix in limo laudis est
 fūdatus. **T**ercō quia sunt simi-
 les sterquilino inue tecto. **S**e-
 pulchris pulchris cad aueib;
 plenis. vulpibus quarum pel-
 lis est bona et carnes inanes. si-
 momi qui angariatus crucem
 dñi p̄ruit. **E**t vulpi que se mor-
 tuam fingit quo ad usq; corni-
 tem capiat. **C**igno qui exteri?
 est albus. caro autē eius nigra.
Quo ad tertū principale m-
 queritur vtrum promiap quā
 aliquis min ora de se fingit sit
 peccatum. **R**esponso scdm tho.
 2. 2. questione. **C**xij. **Q**uod
 aliquis de seipso min ora dicat
 potest contingere dupliciter

uno modo salua veritate dum scz
 maiora que fut i seipf reticent
 quedā vero mino a detegūt. Et
 de se proferūt. que tñ in se esse
 cognoscūt. Et sic minora de se
 dicere nō pertinet ad promiam.
 nec etiā est peccm scdm genus
 suum. nisi p alicui? circūstācie
 corrupcōez. Alio modo aliq̄s
 dicit minora a veritate declinā.
 puta cū asseit aliq̄d vile de se.
 qd̄ in se non cognoscit aut cū
 negat de se aliq̄d magnū. qd̄
 tñ percipit in seipō esse. et hoc
 pertinet ad promiam et est sepe
 peccm. vñ Aug⁹. li. de verbis
 dñi. Cū hūilitatis causa mēti
 ris. si nō eras peccōz ante q̄ mē
 tireris. mētēdo peccōz efficeris
 Et si obicis illud greg. ad au
 gg. angloz ep̄m. bonaz mē
 tū ē ibi culpas agnosceze vbi
 culpa non ē. Et t. b. Qd̄ ad bo
 nitatem mēns pertinet ut hō ad
 iustitie p̄fectionē tendat ideo
 in culpam r̄putat non solū si
 deficiat a omni iustitia que ve
 re culpa est. sed etiā si deficiat
 a iustitie p̄fectione. que q̄nqz
 culpa non est. non aut culpā
 dicit qd̄ p culpa nō recogno
 scit qd̄ ad promie mendaciū p
 t̄t. Nō tamē q̄ promia p defe
 ctū pprie oppoitur iactantie q̄
 ambō cōsistūt i vrb. in factis
 aut videtur aliq̄d opponi p po
 crisi p d̄minucōem suo modo

hic de proia

Capitulum xvi.

Dodatio prohibetur
 p̄sup cō siue sit nouū
 tātū siue alia. **N**on a
 de ecclā. xxxvii. O presumpcio
 neq̄ssima vnde creata es glō.
 a mala volūate scz deficiente.
 vbi nōndū q̄ p̄sup cō que
 est bona qua scz in quibusdā
 id quod in nobis est facimus
 a de residuo in d̄mum auxiliū
 speramus a de deo p̄sumimus
 Alia mala qua q̄s de se inordi
 nate a nimis cōfidit de vtr̄qz
 dicitur iudith. vi. q̄ non dese
 ris p̄sumētes de te a de se pre
 fumentes humilias. mala pre
 sumptio est duplex. quedā vō
 tur presumpcō nouitatū que
 ē filia inanis glorie scz greg.
 Alia est p̄sumptio respectu ali
 orū illicite que etiā nō habēt
 nouitatem seu ammiracōnem
 sp̄alē. Item quedā ē presump
 cō que ē peccm i sp̄m̄ sanctum
 Alia est peccā alleuatiā de quī
 b⁹ duab⁹ habes sup̄ m. i. pre
 cepto vicz de spe. Est igitur p̄
 sumpcō quīplex. prima bō
 de meritis vel de dei bonitate cō
 fidētia humil⁹. Secūda peccati
 excusatiā in parte s̄ bene faciē
 di protelatā. Tertia presump
 cio generalis. Quarta special⁹
 que dicitur nouitatum p̄sup
 cio. Quinta peccatum in sp̄m̄
 factū. **D**e p̄sumpcōe igitur b

nouitatū. p̄mo aduertēdū q̄
 nouitatū inuentio est triplex
 Quedam licita et virtuosa ut
 modus acquirēdi perfectionē
 vite spiritualis. Sic samuel cu
 neos reperit. iheroz. dauid
 cātorum numerū. helyas ana
 chozesim in veteri testamto. in
 nouo iohānes baptista. Item
 maria et Joseph matrimonū
 v̄gineū. anthoni⁹ monachātū
 v̄l p̄ci⁹ xp̄s v̄l iohānes bap
 tista sc̄dm crisostomū. Alia est
 vana sup̄flua vel modicū peccā
 tum. ut inutiliter in artib; labo
 rādo in alchimia et in alijs expe
 riētis v̄ltra q̄ oportet se occu
 pandū. Tertia est nouitatū in
 uencō vicōsa qua nouus peccā
 di mod⁹ reperitur p̄ quē alii p̄fi
 cientes in malis imbuuntur.

Secūdo nōndū q̄ hoc vicū
 multis generibus hōim se infle
 cit. Primo in hereticos qui de
 suo ingenio p̄sumētē noua cō
 fingūt. Secūdo in religiosos
 qui cōtra vel sup̄ statuta semō
 rū sicut pharisei singulaia que
 dā interdū cōfingūt visiones.
 ut facti appareant et filia. Ter
 cio i artificēs mechaicos ut su
 tores sartorēs fabros et etiā ho
 mines se sup̄be v̄stiētēs. Quar
 to mercatores cū contractibus
 raris cābijs remp̄cōmb; vita
 litis et similib; vanis. nam cū
 p̄ vsurā manifestā lucrari non

audeāt p̄ auaros ottractus tan
 q̄ varijs vijs ad lucrū tendūt
Quinto iudices scabim aduoca
 ti et huiusmodi nouis modis in
 iusticiam defendentes. Sexto
 dñi tēporales nouos modos il
 licitos exactōnandi reperietes
 in tatijs in steuris et similib;

Septimo clerici et religiosi no
 uos modos cātandi tixat cos
 p̄pter questum vel ob apparen
 tiam reperietes.

Tercō nōndū
 dum quādo sit mōrle. nā quā
 do aliquis p̄sumit aliqd̄ inuei
 re de sciencia ut nouos errores
 ut alios in errore ducat vel no
 uos modos quib; alios nōbi
 lit dep̄mat vel exactōnem inde
 bite inueiat vel in finem qui tē
 dit in mōrle peccatū aliquem
 inducat. In hīs et alijs quan
 do caritati dei vel pr̄mi r̄pug
 nat sicut supra dictum est: mōr
 le peccatū est. Et quia q̄s parti
 ceps efficitur in malis sequēt
 b; que quis p̄mo inueit val
 de latum peccatū est et p̄iculo
 sum nouitatum inuencō illici
 ta ut inuētores v̄stium sup
 bie deseruētum nouarum cā
 tilenarum et similiarum.

Quā
 to nōndū q̄ q̄uis non sem
 per sit peccatū mōrle nouita
 tum inuencō. tamen p̄iculo
 sum est ut ostēdunt plura. Pri
 mo ut dictū ē q̄ aliq̄s tot ma
 lozum hic p̄ peccā et in futūo p

penas particeps efficitur quot
malis alijs futuris a presentibus
hominibus occasione per inuentionem
nouam ammittit. **S**ecundo
quod omnes inuētores nouitatum
illicitarum omnes mali fuerunt a fi
lij hominum. **N**am primus inuētor
auaritie fuit cayn qui primus ci
uitatem fecit gen. iij. iniuriam fa
ctis illuc fugit. mēsuras fecit. et
terminos in agris statuit. **A**b
isto cayn septimo gradu descen
dit lamech. qui primus biga
miam reperit et sic primus adul
ter fuit huius filij et filie omnes
fere curiosas artes reperiunt
ut hęc gen. iij. quia eius filius
yabel pater fuit habitatum in te
torij. **T**hubalchayn primus
sculptuam miorum alium curiosas fecit
Roema filia primo variam tex
turam reperit. cum a principio
a deo animalium pellibus cooperime
ta fuerit ordinata. **T**ubal ipse
fuit pater canentium in cithara et or
gano. hęc omnia gen. iij. et li. ij.
spec. histo. vincencij. **H**ij etiam
cum omnia sua cognatione diluui
interierunt. **T**ercio quod omnes qui
postea auerunt vel dilatauerunt
nouitatum inuentiones mali fue
runt et miserabiliter mortui. ut ex
martiniana patet; historia ubi le
gitur quod tullius hostilius tertio
de primis regibus romanorum scri
bit post romulum secundus qui primus
purpura est usus et tamen cum to

domo sua fulmine arsit. **N**ero
imperator quintus ab octauia
no qui piscabatur retibus aureis
que sericis fumibus extendebatur
nullam vestem bis induit. soleas
argenteas mulis fecit. tandem a
romis de palatio fugatus exiit
romam seipsum interfecit. et a lu
pis dicitur comestus. **A**ureli
imperator romanus primum apud
romanos de adema capiti inue
nit gemis. fulmine corripitur. sed
non moritur. tandem fraude ser
uū sui occisus est. **D**iocletianus
imperator primus gemas vesti
bus. caltiamentisque immisit. **C**um
omnes retes principis sola pur
pura vterentur. tandem veneno
perierunt. **T**arquinus superbus rex
romanos a romulo septimo exco
gitauit omnia tormentorum genera
catenas. tormentum. carceres.
operis exilium et hominum. hic pro
pter tarquinum filium suum qui
lucretiam nobilem fecit corrupit
a regno et a romo est expulsus in
exilium. hęc de martiniana **I**tem
symon magus volare volens
corruit occisus. **I**tem ethierus
monachus postea primo iuue
nis ingeiosus volare volens ceci
dit non mortuus. sed con fractis pe
dibus ut refert vincencius in spe
culo historiali **E**cce quo omnes
curiositatum inuētores grauiter
puniti sunt **¶**

A Erōdeō hic prohi-
bet p̄ciositas v̄stīū
q̄ ex supbia inani glo-
ria vel ex p̄sumpcōe procedit
Modestia enim ut ambrosi⁹
li. i. de offic. dicit. Circa exte-
riorem cultū seu or̄tum consistit cui
opponitur immodestia. Circa
quod p̄mo videndū de illicitis
v̄stīmentis. Secūdo de hijs q̄
dissuadēt taliū supbiam. Ter-
cio ā utilitas v̄stīū sit lauda-
bilis. Q̄ntum ad p̄mū est du-
bium v̄trum cū exteriore or̄na-
tum possit esse virtus et vitū
h̄ndet tho. 2. 2. q. Clix. In ip̄s
rebus exterioribz quibz homo
v̄titur nō est aliquod vitū. s̄
ex parte hoīs qui immoderate
v̄titur eis. Sed q̄ quidam di-
cūt q̄ cū in corde sit virtus nō
aut in v̄stībus. potest quis eq̄
deferre tunicā p̄ciosā et i ha-
bitu seculari latere cor hūile. si-
cut i hūili veste ecōuerso et ou-
li cor lupinum potest latere. **I**
circō tria sūt nōnda. **P**rimo
q̄ circa exteriore v̄stīū virtu-
tes consistūt siue exercētur. q̄
licet oēs v̄tutes s̄biectiue sint
in aīa et essentialit̄ tñ cū actus
exterioribus exercētur qui eorū
sunt materia. Exēpligēcia mia
est mentis habitus. sed in di-
stribucōe pecuniarū exercetur
sic fides cōfessione. Sic etiam
hūilitatem et simplicitatē no-

minat andrōnicus. dicit thō.
habitus moderate v̄stīme-
torum. vnde sicut stultum est
dicere. Si cor ē misericors nul-
la vis de op̄ibz misericordie ex-
terioribz. Sic etiā dicitur. in
ethicorū eutropelia ponitur ha-
bit⁹ modificati⁹ v̄rborū vel
factorum solaciorum. Secū-
do nō q̄ p̄ exteriorem v̄stīū
virtutes mētī adesse cōprobā-
tur. vnde si hūiliter in v̄stīme-
to p̄cedis ex corde hoc mana-
uit dicente bernharo i appo-
logico. Ex cordis thesauro si-
ne dubio procedit quicquid fo-
ris apparet. v̄tiorū sc̄z siue vir-
tutum. vnde si p̄ciosum defer-
v̄stīū de corde vicioso procel-
sit. nam sc̄m phm. ii. ethicorū
habitus semper inclinant ad
act⁹ ex quibz generatur. Ter-
cio nōndum q̄ p̄ exteriore v̄-
stīū virtutes acq̄runt. p̄t̄
q̄ studēdo et legēdo sciētia ac-
q̄ritur. Et eadem racōe hūilia
v̄stīmenta portādo hūilitatis
habitus acquiruntur patet iḡ
q̄ fatue dicāt qui inquit. Si
cor bonum est nulla vis erit in
v̄stīmento. **D**ubitatur secū-
do v̄tz vestes p̄ciosas deferre
sit peccatū. h̄ndetur q̄ sic. vnde
de super illo. luc. xvi. Indueba-
tur purpura et bisso dicit glo-
gregorij. Si cultus p̄ciosas
rū v̄stīum in culpa non esset.

sermo dei nō tam vigilāter ex-
 primeret. q̄ diues purpura a
 bisso indutus ap̄d iferos tor-
 q̄batur. ⁊ probatur racōe. q̄
 p̄tiosum dicitur relatiōe. ⁊ ita
 sonat preciositas in excessum
 proprii mōi ymo icludit cor-
 rupcōe; modi cū propriū sta-
 tū; corrupcō vel excessus mo-
 di ē pccm̄ dicit aug⁹. li. de na-
 tura hōi. peccatū consistit in cor-
 rupcōne hōi q̄d consistit i mō.
 d spē. ⁊ ordine. **D**icit tñ thō.
 vbi sup̄. Si illi qui i dignita-
 tibus constituitur. vel etiā mini-
 stri altaris precōsionibus vesti-
 b⁹ q̄ ceteri induuntur. hoc non
 ē propter sui gloriā; ad sig-
 nificandā excellētā sui ministē-
 ri; vel cultus diuini ⁊ ideo in
 eis nō ē vicōsum. Et sc̄d; pe. de
 palude in. iij. di. xxiii. precōsa
 vestis ad p̄pam mūdi est in
 culpa. sed ad honore dei p̄ta
 est latria. de hac materia dicit
 Alexāder de haliis in sūma sic.
 ut p̄ciosis vestibus ē in se ma-
 lū. eo q̄ vsus vestis debet esse
 ad necessitatē nō ad curiosita-
 tem vel voluptatē. precōsitas
 autē vestis curiositatē dicit. ⁊
 ideo i se malū ē. vnde. i. thi. vi.
 habētes alimēta ⁊ quibus te-
 gamur hīs cōtēti simus glō.
 q̄ vltra tendit malū inueit. p̄t
 aut bene fieri ut cū aliq̄s vtitur
 p̄tiosis vestib; ex officio digni-

tatis ut reges ⁊ nobiles ⁊ eis
 assistētes. qui lic; paupes sint.
 vtūtur tñ precōsionibus nō ad ostē-
 tationem sui vel honorem. sed
 ad honore dñoz suoz. **S**ifi-
 ter ⁊ mulieres cū vtuntur pre-
 cōsionibus vestib; non ad ostēta-
 cōne sui vel ad voluptatē carnis.
 s; tñ ut placeāt viris suis vt
 precōsionibus nō ē eis pccm̄. Et si di-
 cis q̄ oia facta sunt propter
 hōies; Dicēd; lic; hoc vtz sit. tñ
 p̄ciositas vestitū nō est facta p̄-
 pter statū oim hōim s; propt̄
 eos quibus cōuenit ex officio
 dignitatis hxc alexāder de hal
Et post pauca dicit. ⁊ lic; mu-
 lieres ornari auro ⁊ margari-
 tis in se malū sit propter cō-
 tōem actus ad materiā indebi-
 tā. eo q̄ mulier cū sit facta ad
 dei p̄maginem nō d; querere
 decorem ex artificio **T**ñ qñ de
 voluptate maitoz fatiūt ut oser-
 uēt eoz gratiam. vel ut mō ē
 regionis vel ciuitatis obfuet.
 cū modestia tñ vel ut gradū
 dignitatis obfuet excusatur
 a pccō. Sic de hester legitur
 hest. v. q̄ induta ē regalib; in-
 dumētis habebat etiā coronā
 i capite suo quā nō gestabat
 causa supbie s; ut gradū dig-
 nitatis obseruaret hester. xiiij.
 hxc ille. **S**ed qd de virgini-
 b; vel de illis q̄ maitos nō ha-
 bēt. h. idē Si virgo nō p̄pōt

nubere peccat grauius se p̄tios
ornando nisi hoc faciat ut cōser-
uet gradū dignitatis q̄ in tali
virgine debz esse ortus simplex
nō p̄ciosus. Sicut dicit iero-
que scz nesciat eē pulchra et q̄
negligat forme bonū et proce-
des ad publicū. non pectus a
collū denudet. nec pallio ruela-
to ceruicem appeiat sed q̄ celet
faciem. virgo em̄ dum virgo ē.
cogitet que dei sūt ut dicitur. i.
cor̄n. vii. Si autem p̄ponit nu-
bere non peccat se p̄tios ornā-
do ut placeat illi cui p̄ponit nu-
bere moderate tamen ut non p̄-
uocet ad libidinem sed in se ha-
beat de cetera muliebrem vnde
i. cor̄n. vii. Virgo non peccat
si nubat. ergo nec ornando ut
nubat hoc ille. Huic cōcorda-
re videtur augusti? ad possido-
niū in eplā. Nolo inquit de or-
namentis auri vel vestis p̄p̄ro-
peram habeas i prohibēdo sen-
tenciam nisi i eos qui neqz cō-
iugati neqz coniugari cupien-
tes cogitare debz quomō pla-
ceant deo. Illi aut cogitāt que
sūt mūdi quo placeāt. vel viri
vxoibus. vel mulieres maritis.
nisi q̄ capillos nudare femias
q̄ etiam velaē caput a plus iu-
bet nec maritatus decet. ¶ Ex
p̄missis patet q̄ p̄cōsitas ve-
stīū nouem generibz hominū
plus et min? cōceditur. Primo

sacerdotibus in dīno officio cō-
ceditur et in eis ē cultus latrē
et quibus p̄petit ex officio dig-
nitatis. Sicut dñs papa ut di-
cit alexander vbi p̄us vtitur p̄-
ciosis ex officio dignitatis scz rō-
ni imperij. quam dignitatē. Cō-
stātinus dicitur rōne ecclesie
cōtulisse vnde in signum hui?
dñs papa defert signa imp̄ria-
lia. Secūdo reges et nobiles
et eis assistētes etiā si sint pau-
peres. Tercio quicumqz alius
quādo hoc exigit cōsuetudo re-
gionis et mores eoz inter quos
aliqui viuūt tūc enim possunt
p̄ciosis vestibus vti scdm tho-
et alexand. vnde di. xli. dicitur
Sicut in cibis mores eozū cū
quibus viuim? obseruare mo-
nemur. sic de indumentis intelli-
gendum est. Et loq̄tur sp̄ali-
ter de clericis Clerici etiam qui
nō habent de patrimonio cru-
cifixi sed tm̄ viuūt de p̄prio p̄ri-
monio possunt vti p̄cios vesti-
bus ea intencōne ut seruēt gra-
dū sue nobilitatis. Qui autem
viuunt de patrimonio crucifixi
vel sunt in sacris ordībus cō-
stituti peccant vtendo vestib?
p̄ciosis nisi eis p̄petat ex officio
dignitatis ut de papa dictum
fuit. vnde super illo math. iij.
iohānes habebat vestimentū.
glosa seruus dei non debz ha-
bere vestimētum ad deo rē vel

ad delectacōem. sed tm̄ ad te
gendū nuditatē. Et. xxxi. q. iiii.
om̄is iactantia et iactura corpo
ralis aliena est a sacro cordis
Omnes ergo ep̄s et clericos
q̄ se fulgidis et claris vestimē
tis ornāt emēdari oportet. Itē
di. xli. parcimonia; cū veste hu
mili nō reprobam. sic et or
natū p̄ter corporis diligentia
infucātū laudam. dissolutos
et fractos vestib. nō recipim.
nec obstat illis. i. p. i. vs est
genus electū regale sacerdo
tū. Ex quo videtur q̄ cum ha
beāt dñacōem in populo. racō
ne dñacōis p̄nt vti vestibus
p̄cōis. h. q. licet aliqui habe
ant dñacōem in pp̄lo. q̄ tñ eis
data ē in elemosinā nō tenen
tur cā dñacōistalis vti vesti
b. p̄cōis. p̄nt tñ cleici ut pre
missum ē vestib. p̄cōis vti ex
offitio dignitatis. h. p̄rie cō
suetudinē moderate tñ. Et hīs
exceptis que exp̄sse prohibētur
ext̄. iij. de. vi. et lx. clericorum
vbi d̄r panis rubris aut viri
dib. cleici nō vtātur. Corri
gias auri vel argēti ortum ha
bētes non ferāt. h. neq. anulos
nisi quib. op̄tit ex officio dig
nitatis. h. c. oia alexā. Quarto
p̄iugate possunt vti vestimen
tis nobilib. sc̄b. suū statū. Qu
to virgines nupture ut dictū
est. Sexto virgines nobiles

etiā non nupture. vnde cecilia
intus cilicio et extra aureis ve
stib. tegebatur. Septimo vi
due nupture eadē racōe sicut
virgines nupture. Octavo hu
mili habitu et decēti vti debēt
virgines et vidue in castitate
vivere volētes. nō sup̄bo. No
no religiosi mīme. Dubita. S
tur. iij. quot modis in vestitu
quis peccare possit. h. p̄m tho.
multipliciter tā in immodera
cia q̄ in defectu inter q̄ virtus
mediū tenet q̄ modestia d̄r.
Igitur peccatur. xij. modis in
immoderātia. Primo mō p̄ cō
pacōem ad osuetudinē hōim
cū quibus aliquis vivit. vnde
dicit b̄tus aug. iij. of. b. Que
otra mōe hōim sūt flagitia p̄
morum diuinitate vitāda sunt.
ut pactum inter se ciuitatis et
gētis osuetudine vel lege firma
tum nulla ciuis aut peregrini
libidie violetur. Turpis eni
est pars ois vniūso suo nō cō
gruens. Ex quo p̄t. q̄ peccāt
nouaz inātionū inuētores in
vestib. et alijs peregrinis mo
dis se vestiētes q̄ cōi osuetudi
nem faciunt. et sub isto cōtine
tur ext̄neitas vestium id est
cū q̄s vult habere vestes alijs
dissimiles. vnde soph. i. visita
to sup̄ principes et super filios
regis et sup̄ ones qui vestiti
sunt et induti veste peregrina

Secundo modo potest esse immoderatio in usu talium rerum ex inordinato affectu mentis ex quo quoad quod contigit quod homo nimis libidiose utatur talibus siue secundum consuetudinem eorum cum quibus vivit siue etiam propter eorum consuetudinem. Et fit per superhabundantiam tribus modis. uno modo per hoc quod homo ex superfluo cultu vestium gloriam hominum querit. puta scilicet vestes et alia huiusmodi pertinent ad quandam ordinem ut patuit in probatione per Gregorium in secundo dubio. nemo quippe vestimenta precipua vel preciosa scilicet excedentia statum proprium nisi ad inanem gloriam querit. nemo etiam vult ibi preciosis vestibus indui ubi a nemine potest videri. Quarto modo secundum quod homo per superfluum cultum vestium querit delicias secundum quod vestes ordinantur ad corporis fomentum. Et ideo mollicies vestium est vitium de quo Math. xi. Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt ubi Gregorius. Nemo estimet in fluxu atque in studio preciosarum vestium peccatum deesse. Quia si hoc culpa non esset nullo modo dominus iohannem de vestimenti sui asperitate laudasset hanc molliem crisostomus super apostolum etiam in mulieribus reprobatur eas ostendens non semper naturaliter delicatas esse. sed ex consuetudine mala ut

apparere in rusticis feminis duas sustinentibus et in delicatis virginibus que cilicio corporis domabant. Quarto modo secundum quod nimiam sollicitudinem que apponit ad exteriorum vestium culturam etiam si non sit aliquid inordinatum ex parte finis unde in vita patrum quidam providens ordinem metricum fleuit a querentibus causam ait due res me flere faciunt istius mulieris predicatio et quod deo meo nunquam tanto studio mea anima ordinum. Item de secundo nono epistola ibidem similiter legitur quod visa ornatissima meretrix margarita nomine fleuit ob secundam causam dictam. has quinque potest theodorus. Sexto superfluitas in quantitate continua ut sunt que nimis longas vestes portant terra cooperientes pulveres suscitantes pulices colligentes et demones in medio vestes. Exemplum de preterito videte de diabolo ridere a quo causa querens. He de modo solium meum in cauda mulieris equitantes vidi et in tractu lutum incidere. Et de alio solitario legitur quod pro paupertate matta vestem plongavit et vocem audiuit. Si amplius posses grandiora faceres. Sic quidam viri ut longiores sint fatiunt et calopedia alta induunt ut quos presens neque in tibiis viri beneplacitum erit ei. Et in regum. xvi. Cum pater david prentaret eliab pro magnum tanquam regno dignum. samuelli dixit deus

ad samuel ne respicias vultū
eius et altitudinē stature eius.
qm̄ abiecti eū. nec iuxta intuitū
hōim iudico. **S**eptio supflui-
tas in quātitate discreta q̄ v-
lūt habere diūsa paria. vltū.
et potius a tinea comedī. q̄ cri-
stū indui. **C**ontr̄ quos iacobi
v. agite nūc diuites et pleatē
vlulantes in miserijs vstris
q̄ euent vob̄ diuitie vre pu-
tre facte sūt. et vstrimēta a tinea
is comesta. **B**ern̄. clamāt nu-
di clamāt famelici cōquerūt
vob̄ frigore et fame miserabili-
ter laborantes. **Q**uid ofert tot
mutatoria vstium extensa in
ptis vel plicata in mantis.
Octauo mateie precōstas
i seico. auro. vel argento. vbi
nō quō deficit in curiositate
hūana industria. **P**rio fuit ve-
stis pellis cū lana q̄ gen̄. iij. dz
fecit deus ad e et vxori sue tu-
nicas pelliceas. **S**ecūdo pro-
cessit ad puram lanam q̄ lem-
ce est pelle quā artem noema
reperit filia lamech p̄mi adul-
teri. **T**ercō processum ē ad cor-
tices herbar̄ sc̄ ad limū. **Q**uaz-
to ad stercorea vrmū sc̄ seicū.
Qnto ad aurifigiū et ad lapi-
des precōstos qui nunq̄ viu-
fuerut. nec pars rei vuentis.
Sexto colois vaietas. nā cle-
ricis phibet̄ color viridis et
rutilus et varius. **R**acō q̄ de?

naturā velleis in neutro sic co-
loravit. **E**xēplum. **Q**uedā de
uotissima virgo talia ferre no-
luit dicēs ouis que nunq̄ pec-
cauit naturali otētatur colore.
Cur ergo q̄ peccauit vtar p̄tio-
so. **D**ecio vstem hūdi miusta
impoztunitas. volētes ei vsti-
ri supflue. occasionem dāt q̄
pecunia acq̄ritur arte illicita
vnde iere. ij. In alis tuis inue-
tus est sāguis aiarū pauperū
et innocentum. **V**ndecimo ex
parte defectū habitus fit rep̄-
hēbilis dupliciter dicit thō.
sc̄dm affectū vno modo ex ne-
gligētia hōis q̄ nō adhibet̄ stu-
diū vel laborem ad hoc q̄ exte-
riori or̄tu vtatur sc̄dm q̄ opoz-
tet. vñ ph̄us dicit. vij. ethicoz.
q̄ ad mollitiē pertinet q̄ aliq̄s
trahat vstrimētum p̄ terrā ut
nō laboret eleuādo ipsū. **A**lio
mō et est duodecimus ex eo q̄
ip̄m defectum exterioris cultus
ad gloriā ordiat. vnde dicit
Auḡ. in sermōe dñi in mōte.
nō i solo rerum corporeaz ni-
toze atq̄ p̄pa. sed i ip̄is sor-
dibus et lutosis esse iactātam
et eo piculohorē quo sub noi-
ne hūitatis dei decipit. **E**t ph̄s
dicit. iij. ethicoz q̄ a supha-
bundātia et immoderatus de-
fectus ad iactantiam pertinet.
Ideo de b̄to auḡ. dz. q̄ nec ve-
stes nimis p̄cōstas. nec nimis

abiectione hanc voluit. quia in vitro
quia hanc suam gloriam querunt

Capitulum
lxxviii.

Dabitur utrumque mulie-
res peccent moraliter in
supfluo ornatu sicut
tho. ubi sup. Circa ornatum mu-
lierum sunt eadem attendenda
que supra commiter dicta sunt
circa exteriorum cultum videlicet quia
quia prima et duo ultima et insup
quod dicit aliud speciale scilicet quia mu-
liebris cultus viros ad lasciviam
prouocat secundum illud psalmi. vii.
Ecce mulier occurrit illi orna-
tum metrico preparam ad capi-
endas animas. potest tamen mulier
licite operam dare ad hoc ut vi-
ro suo placeat ne per eius contemp-
tum in adulterium labatur. unde
i. corinth. vii. Mulier que nupta
est cogitat que mundi sunt quomodo
placeat viro. Et ideo si mulier
coniugata ad hoc se ornent ut vi-
ro suo placeat potest hoc facere abs-
que peccato. unde i. thi. ii. dicit
apostolus Mulieres in habitu or-
nato cum reuerentia et sobrietate or-
nantes se non in tortis criminibus
nec auro nec margaritis. aut ve-
ste pretiosa per quod datur intel-
ligi quod sobrius et moderatus or-
natus non prohibetur mulieribus.
sed supfluous et inuerecundus et
impudicus Ille autem mulieres qui
viros non habent nec volunt ha-

tere et sunt in statu non habendi
non possunt absque peccato appete-
re placere virorum aspectibus
ad concupiscendum. quia hoc est
dare eis incertum peccandi. Et si
quedam hac intentione se ornent
ut alios prouocent ad concupis-
cenciam moraliter peccant. Si
autem ex quadam leuitate vel ex
vanitate propter quadam iactan-
tiam non semper est morale pecca-
tum sed quandoque veniale. Et eadem
ratio est quod tunc ad hoc de viris
Et licet mulieres caput nudan-
tes a peccato possint excusari qua-
do hoc non fit ex aliqua vanita-
te sed propter terre consuetudinem
tamen consuetudo talis non est lau-
dabilis. hoc tho. **S**ed quid
de religiosis. Respondit vltimus li-
vi. tract. ii. c. x. preciosa vestitum
vel ortus tunc est morale pecca-
tum cum est contra professionem
alicuius. Sicut cum aliquae monia-
les professe paupertatem et seculi
abrenuntiationem ornant se ad
modum theatrarum mulierum
vel etiam moechi abiecto habitu
religionis sue. deserunt habitu
clericorum secularium. vel
hoc procedit ex superbia dan-
biliter vel ordinat ad prouocan-
dum alios ad concupiscenciam
illicitas. inexcusabiles autem sunt
mulieres cum a viris prohibentur
nihilominus immoderate se or-
nant. patet enim quod tunc fati-

ex superbia vel ex libidine peccā
 aut oim habētū inciramētū li
 bidinis ex tali oītu redūdāt
 in talē personā p agguacōem
 culpe hęc vtricus. **S**ed quō
 tenebit se vxor ppter maritum
 suū se ornās ne peccet: alijs oc
 casio ruine existēdo. **h.** durās
 in. iij. di. xxx vii. nō solū peccat
 quī dat alijs directe occasiōē
 peccādi sed etiam quī scienter
 a absq; iusta necessitate ppo
 nit alicui materiā vñ sumit oc
 casionē peccādi. maxie qñ cre
 dit eū dispositum esse ad tale
 peccm vñ bi gta. si mulier cre
 dit aliquē male dispositū ad
 occupandō eā si scienter a abs
 q; necessitate iusta vel debita
 utilitate presentet se ei peccat.
 vñ cuiq; enī deus mādauit de
 proximo suo nō aut displicet
 satis alicui dānacō proximi q
 scienter pponit ei materiā vñ
 de sumit occasiōem peccādi.
Sed nunq̄d est mōle peccatū
 viris induere muliebria
 vestimenta a ecōuerso mulie
 bz induere vestimētum virile.
h. alexād vbi sup. virū indui
 muliebri veste a mulierē veste
 virili i se malū est. eo q; vtriq;
 sexū diuisa indumēta dedit na
 tura ut dicitur deu. xxi. in glō.
 sup illud non induetur. tñ ex
 cusatur a peccō cū aliquis hoc
 facit causa nēcitatatis ut si quis

q̄refertur ad mortē a ut occul
 taretur vestimētū accipet mu
 liebre vel cum mulier ut fuet
 corpis castitatē veste viri idu
 itur. Sicut legitur de beatā ma
 rina a beata eugenia. Cū aut
 hoc fit ex osuetudine ut possit
 licentius libidine suā implere
 vir cū mulieib; a mulier cū vi
 ris. sicut aliqñ factū est. vel cū
 hoc fit ut alijs hoc vidētes ad li
 bidie; prouocētur mōle pec
 catū est hec alexā. Cōcordat
 thō. vbi prius dic. cult9 extei
 or optere debet cōdicōm per
 sone scdm omunē osuetudinē.
 a ideo de se vico sum est q; mu
 lier vtatur veste virili vel ecō
 uerso. **S**pxaliter aut hoc pro
 hibetur in lege deu. xxi. q; gē
 tiles tali mutacōe habit9 vte
 bantur ad ydolatrie supsticō
 nem. pōt tñ hoc qñq; fieri sine
 peccō ppter aliquam necessita
 tem. vel cā occultādi ab hosti
 bus. vel ppter defectū alterius
 vestimēti. vel ppter aliqđ aliud
 huiusmodi hęc thō. **S**ed qđ
 de mulierib; se coloratibus vel
 alia figmēta ad apparētē pul
 chritudinem adhibētibus **h.**
Ciprianus li. de habitu virgi
 nū. nō virgines tñ aut viduas
 sed etiā nuptas puto etiā oēs
 feminas omino esse admonē
 das q; opus dei a facturā ei9
 a plasma adulterae nullo mō

debeant adhibito flauo colore
 vel nigro puluere. vel rubro. a
 quolibet lineameta natua cor
 rumpente medicamine. man? deo
 inferunt qm illud quod ille for
 uit reforme contendit Impug
 naco ista diuini opus est pua
 ricao a vitatis. deu vide no
 poteis cum oculi tibi non sint
 quos de? fecit sed quos dyabo
 lus ifecit. de inimico tuo tepta
 cu illo pariter arfura. vbi tho.
 dicit fucaco de qua loqtur. Ci
 prianus est quedam spes fictois
 que no potest esse sine peccato.
 que etia ut no dubitat aug? i
 epla ad possidonium Ipi s mai
 tis nolentib; decipi displicet. no
 tamen semp talis fucaco e pec
 catum moile sed solu quando
 fit ppter lasciuam vel in' dei co
 teptu de qb? casib; loqtur Ci
 prianus. Sciendu tn q aliud e
 fingere pulchritudine no ha
 bita. a aliud est occultare tur
 pitudinē ex aliqua causa pro
 ueniente puta egritudine vel ali
 quo huiusmoi. hoc enim est li
 citu. qz scdm aplm. i. cor. xij.
 Que putamus ignobiliora me
 bra esse corporis hñs honorem
 habundantiorē circumdamus
 f **Q**ueitur vtz artifices oimē
 torum supfluoꝝ p̄fatorum fa
 ctōꝝ peccēt moiliter Rñdit
 thō. ibidē. Si qua ē ars ad
 faciendum opera aliqua quib;

hoies vti no possunt absq; pec
 cato p dñs artifices talia facie
 do peccarēt utputa p̄tētes di
 recte alijs occasione peccandi
 puta si quis fabricaret ydola
 vel aliq; ad cultu ydolare per
 tinentia Si q; vtro ars sit cuius
 operibus possunt hoies bn vel
 male vti sicut gladij. sagitte. et
 alia huiusmoi. vsq; talium artium
 no est peccatu q; hęc artes sole
 sunt dicēde scdm crisost. super
 math. Si tamē operibus ali
 cuius artis ut pluries aliqui ma
 le vterentur quauis de se non
 sint illicite. Sūt tamen ppter
 offitium p̄ncipis a ciuitate ex
 stirpāde scdm documeta pla
 tomis Quia ergo mulieres licite
 se pnt ornare velut conser
 uent decetiam sui status vel ali
 quid etiam supaddere ut pla
 ceant viris. cōsequēs est q; ar
 tifices talium ornamentozum
 no peccāt in vsu talis artis nisi
 forte inueniendo aliqua super
 flua q; curiosa. vnde crisost. di
 cit sup math. q; ab arte calceo
 rū a textozū multa abscondere
 oportet. etei ad luxuriā deduxe
 rūt necessitatē eius corrupētes
 artem. male arti omiscētes hęc
 thō. Alexander vbi supra dicit
 Qui viris faciūt idumenta mu
 liebria a mulieib; viriba ut se
 inuicē magis excitent ad luxu
 riā a ut licētis possint explere

libidīne tales artifices peccāt
mōlīter. de talibus loquitur

Crisos. cū inq̄t **Viros** i mulie
rū for̄s deducāt ⁊ mollescere
fatiāt p calciamēta lascīuie cū
supfluis ⁊ nociuis eas arceri
statuim⁹. ⁊ loq̄tur de arte tex
toria qua fiūt wstīmēta uiris.
⁊ arte sutoia qua fiūt eis calci
amēta muliebria. hxc alexand.

S; nunq̄d si artifex req̄ra
tur ⁊ petatur ut sibi fatiat ve
stem vane dispositōis curiosā
vel vanā nouitē inuentā ⁊ sic
de domibus ⁊c nunq̄d ppter lu
crū debet facere talia. **Re. m̄gr**
h̄ri. de h̄ssia in leura sup gen.
q̄ artifices nō debēt esse talīū
wstīū excogitatores ⁊ a for̄ti
ozī non talīū factōres nisi for̄
te casus spēalis q̄nq̄ aliud ex
poscat. **Racio** est q̄ nullus de
bet aliū ad uaitates prouōze
nec ad supfluos sūptus occa
sionare. nec quicq̄ inuare de
bet ut vani hōies suas adinūē
cōes friuolas ⁊ cogitatus no
xios expleāt in opere. hxc ille
Sed nūquid talīūsmōi orna
menta aliq̄n p cōsuetudinem
sine graui pccō pnt de ferri. **Re**
m̄gr ioh. de tabaco. li. de osol
theo. in hīs q̄ sunt solū mala
q̄ prohibita. multū excusat
i toto wlm̄ tātō osuetudo ideo
italib⁹ ex vi rōnabilis osuetu
dinis p̄sertim si p̄scripta sit. ē

cōtra ius scriptū multociēs fa
ciēdum. nam ⁊ gratianus ille
gracōse dicit q̄ cōstitutō vten
tū morib⁹ confirmatur q̄ uis
etiam supflua cōment a gesta
re ad cōplacēdū multis sācto
rū auctōitatib⁹ reprobetur tñ
hoc sine excluso racioe osuetu
dinis gestari possunt sine gū
pccō. **Causa** aut̄ quare in tali
b⁹ saltem circumscripto scād a
lo excusare valeat cōsuetudo ē
Quia res que ppter sui noui
tatē ⁊ p consequēs raitatē pma
gmatōez excitāt ⁊ puocat ad
libidīne. eo sc̄; q̄ ppter amirai
hōies res huiusmōi magis cō
siderāt ⁊ profūdi⁹ cogitāt. **Il**
le quidē res quādo in cōsuetu
dinē ueniūt cessant pmagina
cōez excitare ⁊ ad libidiez pro
uōze. eo q̄ tūc cessant q̄dā ra
ra eē ⁊ ammiracione digna et
cogitare cōsideracione pfūda
hec ibi. **¶ Quo** ad ij. p̄ncipa
b
le notandū q̄ superbiā cōtus
dissuad; primo peccatū multi
plex inde oriēs. **Primū** est ma
nis glōria quā rarissime ibi q̄s
deuitat. **Exēplū** de diuīte epu
lone in purpura luc. xvi. vnde
gre. in omelia ibidē nemo ve
stimenta p̄cipua nisi ad manē
glōriā querit. **Secūdū** ē tūoz
mētis sup alios. vnde iherodes
wste p̄ciosa indut⁹ elatus in
seipso ab angelo necatur actu.

xij. Tertium est quod confundunt pauperes talia non habentes. nam sicut per apostolum in corinthios xi. Corinthios arguuntur quod per escam suam confundebant non habentes sic per vestimenta fieri potest secundum basilium in regula. Quarto molle et effeminatum efficitur. Exemplum de epulone qui sicut propter superbiam purpura induebatur ad extra ita bisso propter molliam ad intra secundum gloriam. Quintum est rapina vel furtum aut illicitus labor qui a talibus faciliter exercetur ut superflua vestimenta habeant et spoliat pauperes. Unde petrus damiani de contemptu mundi. Illa vestis non in merito rapina esse nuncupatur quod duorum vel trium etiam vestium summa coemuntur. Rapina nam procul dubio propter qui vani honoris ardore succensus duarum impensas vestium in unam redigit et proximum suum quem sicut seipsum amare debuerat in sua nuditate relinquit. Sextum est scandalum proximi nam qui scandalizaverit unum ex minimis istis qui in me credunt expedit ei ut suspendatur mola asinaia in collo eius et demergatur in profundum maris matth. xviii. Septimum est participatio omnium criminum que alijs eius exemplo faciunt vel ad hanc secundum psalmum. Peccatum committetur eum quodammodo sicut vestimentum quo cooperitur.

et sicut zona que semper percingitur. Secundo dissuadet superbiam vestium exempla sanctorum. Primo dei qui nobilissimum spiritum in nobis vestivit carne fragili scilicet illud iob. x. Pelle et carne vestisti me. Secundo deus qui per misericordiam parvulis fecit tunicas pelliceas gen. iii. Item iheronimus. xiiij. ait: tunicas domine infirmitatem meam et necessitatem meam quod ab hinc signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee et detestor illud quasi panem menstruatum et non portem illud in diebus silentii mei. Item iob. xvi. Saccum osui super cutem meam. Item matth. iii. Iohannes hanes erat vestitus de pilis camelorum. Item scilicet maximum in sermone. beatissima virgo virginem unam habuit. Item crisostomus scilicet crisostomus vestimenta abiecta habebat. Item de antiquis patribus dicit apostolus iheronimus. xi. Circueverunt in melotis in pelibus capris. Item augustinus dixit ut eius carnis legenda fateor de preciosa veste erubescere. Tertio idem dissuadet multiplex superbiorum in vestitu stulticia quarum prima est quod exteriora vilia interioribus nobilissimis preponunt scilicet corpus anime. Secundo quod dei ordinem pervertit a nature quia ancilla scilicet carne preponunt domine idem anime et domine

propria ancille tradunt. **Tercio**
 quod plus expendunt ut oculos
 aliorum pascant quam proprium ventrem
Quarto putant quod ex precositate
 te selle et fremi equorum id est corpus
 appetitur. **Quinto** quod omnia bona
 sua volunt habere bona et omnia
 tantum solam animam secundum Augustinum
 et Augustinum. **Quo ad in principa-**
le queritur utrum sit virtuosum
 et laudabile deferre vestimenta
 humilia non preciosa vel abiecta
Re. secundum Thomam. quod lib. x. q. xiiij.
Quo ad istud aliter est loquendum
 de persona publica in dignitate
 aliqua vel in platea constituta.
 Aliter de persona privata
 cui nulla cura regiminis vel prela-
 tionis est ommissa. In persona ei
 publica duo considerantur scilicet sta-
 tus dignitatis et proprie persone
 odium. **Circa** que duo ita se de-
 bet habere ne dignitatis auctori-
 tas veniat in contemptum et ne
 ipse in superbia efferatur. utrum
 quod igitur ei potest esse laudabile et
 quod pretiosis utatur ad reveren-
 tiam auctoritatis inducendam.
 et quod vilibus utatur ratione proprie
 humilitatis. **Sic** dicitur. ne quod
 ad auctoritatem conservandam
 fuerit in superbia degenerent. et
 ne dum nimis suatur humilitas
 regendi frangatur auctoritas
 sicut dicitur Augustinus. hinc Thomam. **Ex** quo
 sequitur quod virtuosum et laudabi-
 le sit in persona publica si proprie

infirmitatis intuitu vestimenta
 deferat humilia. unde in laude beati
 martini episcopi dicitur. quod post suscep-
 tum episcopatum eadem in eius vesti-
 bus mansit vilitas et abiectio
Et de demostrene philosopho legitur.
 quod tam diu utebatur toga phi-
 losophica quam diu fuit vulgo
 cognitus. **Sed** vita et eloquencia
 cognitus. ait. **Malum** vne-
 rari vitam et sapientiam quam togam. unde
 de tunc omnibus utebatur ve-
 stibus. **Item** grece in dialogorum
 de beato equitio abbate dicitur. quod
 tam vilis erat in vestibus atque
 ita despectus. ut si quis illum
 fortasse nesciret. salutatus etiam
 resalutare despicere. unde vix a-
 nunquam legitur de sanctis quod au-
 ctoritatem suam in regimine ve-
 stium precositate exhibuerant
 venerandam. sed potius vestium
 vilitate. mox humilitate et vi-
 te sanctitate. ut apostolus de quibus le-
 gitur quod fuerunt pannosus id est vi-
 libus pannis induti. **Et** cristum
 pannis mater involuit id est humi-
 bern. et albus vilibus. **Non** inquit
 bern. fit mencio de pellibus aut
 aliis precosis suppellectilibus.
 ut nobis commendet paupertatem
 habitus et indumenti vilitatem
De personis vero privatis quibus
 nulla cura regiminis vel prela-
 tionis est ommissa. dicitur secundum Thomam. loco
 parallelato. **Merito** et virtuo-
 se agunt si portant intuitu proprie

hūilitatis et amore cōtemptus
mūdi, vestimēta hūilia et hūi-
liora et viliora q̄ status pprii
m reārit. **N**ec obstāt cauilla
cōnes in quoz qui p̄mo in cō-
trarium arguūt. Attendēdum
ab hīs qui i vestimētis ouū
vniūt intrinsecus aut sunt lupi
rapaces. r̄n̄sio sc̄dm thomā q̄
hoc est pro vilitate vstū q̄
nunq̄ lupi vilia induerent n̄
cristi ouū hęc vestimēta essent
ppria. **S**ecundo dicunt talem
habitū deferentes sc̄daliare.
R̄ndit iero. in eplā ad marcel-
lam **S**candalizat quempiam
vestis fuscior. scandalizet et io-
hānes quo inter natos mulie-
rum nullus maior fuit qui an-
gelus dictus dñm q̄ baptisa-
uit qui camelorū vestitus teg-
mine zona pellicea cingebatur
Tercō dicūt. cū in corde virtus
lateat nihil officit vestimentū
si cor fuerit bonum. R̄n̄sum est
de hoc supra **Q**uarto obiciunt
aug. .iij. de doctrina xp̄iana et
habetur di. xli. c. quisquis . q̄s
quis rebus transeūtib; stricti
viti q̄ se habet cōsuetudo eo-
rum cū quib; vūit. aut intem-
perās ē aut sup̄sticōsus. R̄n̄d̄z
q̄ grācianus false allegat. q̄ i
oib; correctis origialib; b̄ti
aug. h̄etur tēperās et nō intē-
perans **E**t sic th. et oēs famosi
allegāt. **Q**nto arguūt b̄tm b̄a

tholomeū vsum fuisse purpura
clauata. R̄ndit bonauētura li-
de perfectōne euāgelica q̄ illd̄
i legēda romana nō habetur
Et si vrū est quod dicitur. di-
co q̄ necessitate ductus hoc fe-
cit. q̄ aliud in regione illa cali-
da vestimētum portabile non
inuenit. **I**tem nō q̄ dyabolus
dixit cōsimilia verba p̄ pdolum
Cristi etiam vestimētum tūni-
ce in cōfutilis p̄ciosum fuisse ne-
gat exp̄sse crisost. sup̄ math.
in opere imp̄fecto. **Q**ntum
v̄ro sit merito r̄ium talia defer-
re patet p̄ petrū d̄ amiam libro
de cōtemptu mundi dicentem
rex minue purpura induit? ap-
ter ciuitatis excidiū eo opert?
sacco d̄n̄mi furoris motum cō-
triti cordis hūilitate placauit
Ezechias quoq; cultu r̄gio de-
coratus terribiles r̄gis assirio-
rum minas tremefactus audi-
uit. **S**ed mox ut ip̄e cilitio te-
gitur cilitioq; tectos ad aplx
tam mittere nuntios non eru-
buit pp̄mquum diem victorie
et optate prosperitatis, oracu-
lum reportauit. **E**t ecce āge-
lus d̄ni cētum octuagintaquī-
q; milia assiriorum vna nocte
percussit. **E**gregi⁹ ille prophe-
tarum ysaias ad d̄n̄me iussio-
nis imperium vestimenta depo-
suit et trium annozum spacio
nudus et discalciatus incessit

Erubescat igitur dicit pe. dam. humana supbia Ex quo patz q humilitas vltiu deum placat gratia meretur 7 proximū edificat. vnde thō. 2. 2. vbi su p̄ dic. sic. Si vilioribus vlti b? q̄ ceteri q̄s induatur nō sp̄ peccat. s; si hoc faciat ppter ma ceacōez carnis. vel humiliacio nem spūs: ad virtutem tēp̄rā tie per t̄iet. hoc aut p̄cipue per t̄iet ad hos q̄ alios vrbō 7 ex emplo ad p̄nia; hortatur. hxc thō.

Capitulum. xix.

Quarto deō prohibe tur hic dei tēptacō vnde deū. vi. non tēptab dñm deū tuū. Et idē xp̄us cōi dyabolū allegauit math. iij.

Ubi p̄mo videndū. qd̄ sic deū temptat. Sc̄do quot ge nera huius illud vitū incidat

Tercō de gradib; deū temptā tium. Quo ad p̄mū sc̄d; thō. 2. 2. q. lxxxvii. p̄ totum.

Deū tēptat qui exp̄imētum fumit seu explorat ex intencōe racōe p̄prie persone p̄ sua vrbā vel facta de dei potentia. sapia. pie tate. b̄uitate. vel volūate specu latie sine sp̄ali dei inst̄mētū. si ne iusta necitate vel pia vtili tate 7 sine alijs debitis circum stācijs. vel q̄ etiā p̄ter intecōez talia exp̄iendi aliqd̄ loquitur. petit. vel fac. qd̄ ad n̄l aliud vti le est nisi ad probādū dei ptā

tem. sapiētiam. volūatē. vel b̄uitatē. vnde sup̄ illo deū. vi. non temptab dñm deū tuum dic. glō. deū temptat. qui ha bēs qd̄ faciat sine racōe cōmit tit se discrimini vel periculo expe riens vtz possit liberari a deo Dicitur primo q̄ exp̄imētum fumit seu explorat. qz tēptare est exp̄imētum de aliquo su mere: nullus aut̄ exp̄imentū fumit nisi dere ignō vldubia Ex quo patz q̄ omnis deū tēp tans deū ignorat. vel dubitat de aliqua perfectōe dei quod semp̄ est p̄ccm. Ex quo patz q̄ deū temptare sp̄ est peccatum Dicitur ex intencōne ad dñam tēptacōnis p̄ter intencionem **U**bi nōndū q̄ duplex ē dī b temptacō. vna itenta. alia nō itenta Intenta fit dupliciter. vno mō exp̄isse. alio. mō interp̄ tatiē. Exp̄isse cū aliquis dicto. vel facto. intendit exp̄imētum de aliquo sumere Interpretatiē v̄ro qñ nō intendit exp̄imen tū sumere p̄ sua dicta vel facta. tñ agit vel dicit qd̄ ad nihil ali ud videtur ordimabile nisi ad exp̄imētum sumēdum vnde quasi interp̄tatiē deū temptat. qui si nō intendat de deo ex p̄imētum sumere aliquid. tñ petit vel facit ad nihil aliud vtile nisi ad probādū dei ptā tem. b̄uitatē 7 filia Dicitur

racōe pprie personē. qz si quis experimētū sumeret de deo vel ad deū p̄tinētibus nō ut ip̄e experimētum sumens de hīs seu talia explorās. talia agnoscat. sed ut ea alijs demōstret quā dō ē iustancitas aut pia vtilitas. hoc em̄ non esset tēptare deū. Dicitur p̄ sua verba vel facta nō cogitata ad differentiā infidelitatis. nā infidelis inq̄tū huiusmodi in mente dubitat de dei perfectōne. puta bonitate potentia et filibus. Sed deū tēptare cum directe opponat cultui diuino seu latrie vel religio nī in exterioribz consistit actibz. Dicitur etiā p̄ sua verba vel facta. qz homo deū tēptat exp̄sse dupliciter. R̄nqz exp̄sse verbis quādo homo in sua peticōe orādo vel similia v̄ba formādo ea intencōne aliquid a deo postulat ut explorz dei sentēciā. potētiam. vel bonitatē. vel voluntatem. Factis autē deū exp̄sse tēptat. quando p̄ ea que facit intēdit experimētū sumere diuine potestatis siue pietatis. aut sapientie. **D**icitur de dei potētia. bonitate ac speculatiōe nō practice. nā duplex est cognicō dīne volūtatis vel bonitatis. vna quīdem speculatiua. Et q̄tū ad hāc nō licet dubitare nec probare vtrū dei voluntas sit bona. vel vtrum deus sit suavis. Alia p̄

etica affectiua seu experientialis. dū quis experitur in seipso gustum diuine dulcedinis et cōplacēciam dīne volūtatis. **S**icut de ieremtho dicit dyo. de diuinis noibz. c. ij. qz didicit diuina ex cōpassione ad ip̄a. Et hoc mō monemur ut p̄temus dei volūtatem et gustem⁹ eius suauitatem scdm̄ illud rō. xij. **P**robetis que sit volūtas dei bona bñplacēs et p̄fecta. Et ips̄. **V**isitate et videte quā suavis ē dñs. Dicitur sine sp̄ali dei istitū. vnde abrahā nō peccauit gen. xv. cū dixit ad dñm. vnde scie possim qz possessur⁹ sim eā scilicet terrā repromissā a deo. **S**imiliter nec beata agatha que noluit medicinā recipere quia expta erat erga se diuinā tenuolētā ut vel infirmitates non pateretur p̄ qbz corpōali medicinā idigerz vel statū seturz dīne bonitatis effectum. Sed achas peccauit non petēs signum. nō enim si petisset deum temptassz qz de⁹ iulit eū petere et etiā qz p̄tinebat ad communē vtilitatē. **H**edeō v̄ro q̄ iudicū. vi. signū a deo petisse legitur de victoria r̄promissa ex debilitate fidei sedz glō. petisse videtur ideo peccauit. **S**icut et zacharias luce. i. q̄ dixit ad angelū. vnde hoc sciā vnde p̄pter incredulitatem p̄uit⁹ fuit

d **U**bi sciendum qd dupliciter aliqd signū petit a deo. Vno modo ad explorandū dīmā ptātem. aut veritatē dicti eius ⁊ hoc de se ptin; ad dei temptacionem. Alio mō ad hoc qd instruat quid sit cū aliqd factum placitū deo. ⁊ hoc nullo mō ptin; ad dei temptacōez. **Dicitur** sine iusta necessitate. qz si iusta necessitas foret non esset peccatū. vñ. ij. palip. xx. Cū ignoram? qd agere debam? hoc solum habem? residui ut oculos nrōs dirigamus ad te. **Dicitur** sine pia utilitate. qz ex pia utilitate facti ⁊ apli peterūt ut in nomine cristi fierēt miracula. actu. iij. **Similiter** de quodā. i. dyalogoꝝ refert gre. qui suscitauit paruulum ad lacrimas mris eiꝝ. **Similit̄** q̄uis predicator pro victu corporali nō sint solliciti ut verbo dei ⁊ doctrine vacēt. si sic soli deo immitatur. non deū temptant. qz non sine necessitate vel utilitate faciūt. s; si sine tali facerēt deū tēptarent. vnde aug. xxij. cōtra faustum dicit qd paulus nō fugit quasi nō credendo i deū. sed ne deum temptaret si fugere noluis; cum fugere potuis;. **Dicitur** a sine alijs debitis circūstancijs. qz pie ⁊ humiliter petēdū ē aliqd a deo ⁊ sic seruiēdum est deo

Dicitur vel quā etiā p̄ter inten cōem p̄pter temptacōem dei interpretatiuā. **Quo** ad. ij. p̄n. e cipale notandum qd cōtra hoc mādatum exceditur quātuplī citer. **Primo** veritatē inquirendo de alia vita q̄ in fide nutantes reuocat mortuos. **Secūdo** iusticiam q̄ volūt p̄ duellū ostendī vni? innocēciam ⁊ alterius malum. **Terco** sapiētā qui p̄termissio studio hūano. artes vel scientias desup expectāt p̄ oracōes solum. **Quarto** potētiam qui non fugiūt necē cū possint ⁊ debeat. paulus enī p̄ sportā fugit. ⁊ xp̄us de templo deorsum se nō dimisit sed descendit. **Quinto** bonitatē. q̄ refutāt medicā alia in casu sine necessitate ⁊ utilitate. **Similiter** qui tempus miserēdi deo cōstituant ut dicitur iudith. viij. hī enī omnes aliquo mō videtur explorare dīmā illicite. **Quo** ad p̄mum q̄rit scūs thō. qd li. iij. q. ix. ar. ij. vtz liceat ab aliquo moriēte requirere ut reuel; statū suū pt? mortē. **Respōd;** qd sic supponēdo hoc tñ dīmo iudicō. ⁊ dūmō nō ex dubitacōne fidei de futuro statu quasi temptādo inq̄rat. **Et** pia ⁊ humilis itencō h̄atur vic; ad subueniēdū de fūcto p̄ suffragia. **Racō** est qd scō; dām. li. iij. **Impletio** naturalis desiderij

nō ē peccatū nisi aliqua inordi-
natio adiungatur ut patet de ci-
u. naturaliter aut scire desidera-
mus. i. methaphice. Sed cum
p̄fatis tribus condicōibus de-
siderare scire statum alicui⁹ p̄
mortem nihil inordinate vide-
tur habere annexum. unde. ij.
math. xij. Sancta ergo et salu-
bris est cogitacō p̄o defunctis
exorare ut a peccis soluantur. he-
tho. Quidam alius doctor ad-
dit q̄ qui expetet r̄ditum ut
certificari vellet de statu illo an
vicij celū sit. vel infernus quod
cōmuniter p̄dicatur: mo r̄liter
peccaret quia infidelis foret. di-
cit etiam q̄ istam peticōem nō
debent facere nisi uires deuoti. et
illi possunt sic expeti qui fuerūt
in statu isto deuoti. et de quibz
p̄sumitur q̄ sint saluādi. dya-
bolus enim sepe immiscere p̄t
illusiones quādo sic mortui re-
uocantur. Contigit enim quōqz
mortuū esse in purgatorio et de
mō in eius spē dicit eum eē in
inferno ut aīa suffragio priue-
tur et uiuus de deuota vita mor-
tui quam recolat imitari desi-
stet. Secundo contingere p̄t
animā esse in purgatorio quā-
demō dicit esse in celo ut anima
suffragio priuetur. Sed que-
ris nunq̄ tenet viui⁹ appare-
ti credere q̄s aperit. R̄ndet idē
doctor posito q̄ defunct⁹ r̄uer-

teretur non esset q̄s obligatus
credere ea q̄ reuelaret licet etiā
essent vera. hec ille. **S**ecundo
possunt peccare contra istud duel-
lantes. Vbi nōndū q̄ scdm̄ mi-
colaū de lyra sup̄ materia duel-
li. dauid cū golia. i. reg. xvij.
Duellum p̄t dupliciter accipi.
vno mō. pprie et sic est singula-
ris puḡ duoz ut p̄ victoriam
vni⁹ appareat tādē ei⁹ iusti-
tia p̄ diuinū iudiciū et alterius
iniusticia. Et sic scdm̄ omēs do-
ctoēs duellū est illicitū tam ex
parte appellātis q̄ ec̄. recipiē-
tis et etiā iudicantis et cōsuletū
sc̄z ex officio et fauore p̄stantū
Sicut sacerdotes q̄ darēt b̄ndi-
ctōez talibz. q̄ ibi manifeste est
tēptatio d̄ma grauit̄ ibi vidēz
peccare appellat⁹ inuite seu su-
scipiēs inuite graui⁹ q̄ sp̄te h̄
offerēs grauiissime. Similit̄ vi-
detur de iudice et cooperatibus.
hec vidēz raymundi s̄ma. et hec
mō h̄m quosdā vidētur loq̄ de
duello iura ip̄m duellū phibē-
tia. q. v. mōrchiam. Et extra de
purgacōe vulgai cū suscepisti
n̄ preuelacōez d̄mā manifestatū
fuit q̄ deus vult sic iudicāē su-
am iustitiam. et hec mō dauid
aggressus ē goliath. q̄ et dixit
Ego vivo cōtra te in noie d̄ni uiuē-
tis. nec pprie sic dauid fuit du-
ellator. sed d̄me iusticie execu-
tor. **A**lio mō potest accipi s

duellū largē put est bellū fin-
gulare vni? cū vno absq; expe-
ctacōne diuini iudicij. sed ut
p virtutem. artē vel fortunā
vel oibus istis vel aliq;bus eo-
rum occurrēt? aliqua cōtraū-
fia inter eos criminalis vel ciui-
lis t̄minetur. an tale duellum
semp sit morle discordant tā
thxologi q̄ iuriste. **F**it autem
duellū tripliciter. **P**rimo a spi-
ritus cō ut i dauid. i. re. xvij. a
m̄ solādo ut h̄etur in historia
karoli. **S**ecūdo scdm multos
p̄sertim ex parte appellātis cū
pccō ut in. ij. mō tactū ē. **T**er-
tio semp est graue pccm ut in
primo casu. **E**t nōndum q̄ iu-
dicū ferri cādētis. a aque fer-
uētis a filia prohibita sūt. sic
a de duello dictū ē. **T**er cō pe-
care p̄nt cōn hoc volentes per
artem notoriā vel simlē sine
humano studio sciētā adipi-
sci. **Q**uarto qui nō fugiūt vbi
tenētur a possunt. dī auxiliū
ad hoc sine causa expectantes.
cōn quos xp̄s ait. **C**ū vs p
sequētur in vna ciuitate fugite
in aliam math. x. **R**n̄ aut fugi-
enda sit mors in xp̄iana perse-
cucōne a q̄n non. vnctō a cōfi-
deracō scādali periculū gregis
a hmōi docere possunt. **N**am
aliq̄n contūgit eodē tēpore a
i eodē loco: vni debere fuge-
re alter nō ut de santulo quē

gladius ferire nō potuit. a de
dyacono recedēte gre. pōnt
exēplū in li. dyalogoz. **Q**uinto
quidam fugiunt medicinalia
vbi oportet etiā quod lic; aga-
tha fecisse videatur. t̄n ut thō.
2. 2. q. lxxxvi. dicit fecit certa
de dī adiutoio ut sup̄. **Q**uo **h**
ad. iij. p̄ncipale nō scdm thō.
quadrupler ē gradus dū tēp-
tātium oēs t̄n non sunt p̄prii
Primus eoz qui aim non ipa-
rāt ante oracōez. sed distrahū-
tur sciēter a negligēter qui la-
bijs deū honorant solum. **S**e-
cūdus eoz qui non dimittūt
ante oracōem debitoribus ran-
corem tenētes. **D**e abobus dici-
tur. **E**ccl. xvij. **A**n̄te oracōem
ipara animā tuam. a nolī esse
quasi homo qui temptat deū.
vbi dicit glō. inter li. **T**ēptat
deū qui orat qd̄ docuit. sed nō
facit quod iussit. **S**up̄ que di-
cit thō. 2. 2. vbi prius **Q**uōd iste
qui ante oracōem suam aim
nō iparat dimittendo si quid
adūsus quem h̄z. vel aliquis
se ad deuo cōem nō disponēdo.
non facit quod in se est ut ex-
audiatur a deo a ideo q̄si int̄-
pretatiue temptat deum a q̄
uis hmōi quasi interpretatiua
tēptacio vidat̄ ex p̄sumpcōe
seu indiscrecōne procedere t̄n
h̄cipm̄ ad dei irreuerētiam p̄-
tinet ut hō presūptuose. a sine

debita diligētia se hēat in hīs que ad deum pertinet. dicitur enim. i. pe. v. **D**uiliamini sē potēti manu dei. 7. ij. thi. ij. Sollicite cura teipm probabile exhibere dō. vnde etiā huiusmodi temptacō ē spēs irreligiositatis. hxc tho. **T**ertio eorum qui pter intencōnem petunt vel faciunt que dicitur in diffiniciōis declaracōne itēptatua tēptacō. **R**itus eoz qui ex intencōne talia faciūt ut ibidē patuit.

Capitulum .xx.

Quinto dēō prohibetur hic accidia cuius proprium est tristari de obsequio diuino. sicut caritatis est gaudere in bono diuino. **U**bi tria pncipalit sunt viderēda. **P**rimo de quiditate et malicia et origine accidie. **S**ecundo de spēs. **T**ercio de remedijs. **Q**uintum ad primum scō; tho. 2. 2. q. xxxv. **A**ccidia est tristitia de bono diuino qd homo debet facere. dicitur pmo tristitia s; nō quelibet. **E**st enim quedam tristitia bō ut illa qua opatimī miserie proximi sicut miseria facit tristari. et passiois cristi meditacō. **S**imiliter tristitia quam habem; de peccatis commissis in contriciōe. **A**lia ē tristitia mala in appetitu vindicte inordinato.

et constituit spēm peccare vel tristitia de bono proximi et facit odiū vel inuidiam. **S**ed tristitia de bono dīmo constituit accidia. dicitur. ij. de bono dīmo id est de bonis spūalibus istis potissime que hōiem p se ordināt in deū ut sūt seruitutes deo exhibēde. corde. ore. vel opere. de quibus dictū fuit a primo pcepto particulari vsq; ad sextum. **E**t sic etiā sunt omnia opera virtutum. nō inq̄tum circa talē materiam sed inq̄tum ppter deū facta et in deum relata. **E**x quo patet qd ē accidia oris cordis et operis. **R**uia quis tedium et tristitiā habere potest meditati fidem. sperādi in deum. deum diligendi quo ad cor. quo ad os laudādo. orando. loquēdo de deo et filia. **E**t in opere multipliciter fit. **D**icitur cōsequēter quod homo debet facere. quia si quis tristaretur de spūali bono ad quod quis non teneretur sub pena peccati vniuersalis aut mortalis. puta de pficiendo aliquo quod solū cadit sub consilio nō est accidia. **E**xemplum de iuvene euāgelico qui tristis abscessit cū ei crist⁹ dixit. **S**i vis pfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperib; math. xix. **S**ed b que sunt radices et cause tristitie. **R**ndetur qd tres. **P**rima cū

quis nō amat deū nec gaudet
in eo. ideo oñter nō amat opa
spūalia. nec in eis gaudet. sed
tristatur. **S**ecūda q̄ q̄s non
noscit vel nō adūtit vel nō me-
ditatur honestatem et utilita-
tem ac suauitatē spūaliū bono-
rū ex hoc proueit q̄ non repu-
tat spūalia. sed ea vilia et qua-
si nihil valencia estimat et tri-
ste ea facit a ea refugit. **T**ertia
q̄ sefus apprehēdit spūale bo-
nū ut laborio sū et priuatiuū de-
lectacōis sēnsibilis. et ideo sefua-
litas a spūali bono fugit ad de-
lectabilia sensualitatis. **E**t tal-
sensualitas interdū ad se trāhie
racōnem et volūtatē que tri-
stantur de spūalibus bonis et
diuinis. **S**ed q̄re accidia
est peccm. **R**e. sed; thō. triphci
de causa. **P**rimo q̄ in se malū
est trīstari de bonis optis qua-
lia sunt diuina. de talib; ei sū-
ma opacētia es h; habēda. **S**e-
cūdo q̄ immediatus accidie
effectus est q̄ facit tediosū et
grauem in spūalib; dīnis ope-
randis. **T**ertio q̄ multa alia
mala ex accidia sequuntur in
spūb; et effectib; eius. **Q**n̄ vō
sit peccm. nō fm thō. vbi pri-
q̄ tristitia de bono spūali ali-
qn̄ nullū est peccatū sed forte
defectus nature. ut qn̄ op⁹ di-
uinū est solum cōsiliū et nullo
mō debitū. **S**ecūdo aliquādo

mateia est meiti. **T**ercō aliquā
est viale. **Q**uarto aliquā mō-
le. **P**ro quoz intellectu nōnd
primo q̄ in nob; sunt duo **P**ri-
mū ē caro siue sensualitas hūi-
bestijs alijs. hoc dempto q̄ per
rōnem pōt frenari hęc caro h;
opacētia i luxuria i vanaglo-
ria **I**n gula ira et i similibus **E**t
h; tristitia de omnib; que sūt
cōtraria carni ut p; in ieiunio.
oracone. hūilitate. paciētia et c.
Secūdo est aia racōnalis a
deo optio immedate creata q̄
naturaliter vellet bñficari hęc
desiderare debet; virtutes de-
um et bñtudine et spūalia bō
Et de solo peccō principaliter
tristat. **S**icut etiā naturaliter
phi reperierūt et de hoc scrip-
serūt et fides amplius instruit
Secūdo nōndū q̄ caro cō-
cupiscit aduersus spiritū et spi-
ritus adūsus carnem gal. v.
Re idem sensit rō. vii. dicens.
vīdo aliā legē in mēbris meis
repugnātem legi mentis mee
Et idem quilib; expitur. **E**xē-
pli gratia. **R**acō iūb; diuitem.
vel religiosū ad matutinā sur-
gere et p̄mūm delectat racōez.
h; mollities lecti et calor corp⁹
tenēt q̄ non vult surgere **E**x-
isto causatur quedā tristitia
in sensualitate. vnde si ppter
talē repugnātiā tristitia de
bono spūali vniat hōi subito

et indeliberate et oīno cōtra aut
 p̄ter voluntatem tunc est solū
 p̄mus motus et mere naturalis
Et q̄ diu manet solū p̄m? et
 naturalis motus nullo mō de
 p̄dens a voluntate. tūc nullū
 est peccatum moris s; defectus
 seu peccatū nature. quia nō est
 ī potestate hōis dicēte b̄tō au
 gustino. **N**ō est ī potestate no
 stra quib; visis tāgam̄. **E**t
 si homo statuit huiusmōi mo
 tum a accidie racōne p̄cipit inci
 pit resistere racōne et volūate.
 tunc illa r̄sistentia est sibi me
 ritoria. **S**ic sepe accidit q̄ ho
 mo sentit aliquod tedū in exē
 citio spūali racōe sensualitatis.
 quod tamē racōi displicet. idō
 etiam resistit conādo p̄ exerci
 tia bona delectari in d̄m̄is pro
 posse. talis tristitia nō ē pecca
 tū. quia in sola sensualitate cō
 sistit sed est materia meriti. q̄
 volūtas detestatur eam. **S**i ve
 ro homo huiusmōi primo mo
 tu accidie nō cōsentit sedm̄ ra
 cōem plene saltem. nec sufficie
 ter se ei oppōit. postq̄ ip̄m per
 cipit. sed volūtas aliquo mō
 ad sensum inclinata habet se cū
 hoc negligēter ī resistēdo. tūc
 illa accidia est peccatū veniale
 si fuerit de opere debito. **E**t hoc
 est p̄pter negligētiā volūta
 tis que ei imputabilis ē. **E**t s̄m
Cassi. de institutis mōchorum

etiā in perfectos viros cadit. s; si
 motus ille accidie pertingit
 vsq; ad racōem. ita q̄ carne to
 taliter cōtraspūm p̄valente et
 tristitia sic in racōne inualescē
 te q̄ ip̄a racō ex hoc cōsentiat in
 fugā et horrore a detestacōem
 boni spūalis d̄m̄i q̄d hō facē te
 net tūc ē peccm̄ mōrle. ut dicit
 scūs thō. **C**ui? racōe; alliḡt. q̄
 illud ē mōrle ex genere. quod
 de se et sedm̄ p̄pria racōem cōtra
 riatur caritati. s; accidia huius
 mōi est talis. quia p̄prius effe
 ctus caritatis ē gaudium de dō
 et de diuinis rebus cui cōtraria
 tur accidia que est tristitia de
 bono spūali ī q̄tū diuinū. **E**xē
 plū in simili de cōcupiscētia ad
 ulterij. quod de genere suo est
 peccm̄ mōrle. hęc cōcupiscētia
 q̄dū est naturalis motus ma
 nēs in sensualitate et nullo mō
 dep̄dens a volūate tūc nō ē pe
 catū. **S**i hō ei r̄sistit p̄t̄ d̄m̄
 ē ei meritorij. si vero volūtas
 nō cōsentēdo in opus nec in de
 lectacōe; nō excludit cupiaz.
 s; p̄mittit eā morari in aīo tūc
 venialis fit culpa. si vero p̄t̄gat
 vsq; ad racōe; ita q̄ racō sup̄a
 ta cōsentiat in opus adulterij fit
 culpa mortalis ita in p̄posito.
Simile ē de ira. **¶** Quo ad. ij. f
 no principale notandum prout
 colligitur ex dictis gregori. x
 xxij. moralium. **E**t ex phidoro

de summo bono a Cassiani de
 .viii. principalibus vicibus. a ex
 wilh. in summa vitioꝝ qꝫ viginti
 sunt spes vel modi peccandi ac
 cidie. **Primum** est origo alioꝝ
 vicꝫ tepiditas qꝫ vomitū pro
 uocat. vñ apoc. iij. xpꝫ dicit
 Scio opera tua qꝫ neqꝫ frigi
 dus es neqꝫ calidus. sed qꝫ te
 pidus es a nec frigidus nec
 calidus incipia te euomere de
 ore meo. **Euo** mitur cū in de tei
 ora labi pꝫmittitur. hęc fiducia
 temptādi dyabolo pꝫstat qꝫ
 de multis tēptat tepidum. vbi
 non feruēdū. **Exēplum** de olla
 feruētī cui mulce non infident.
 hęc etiā hōiem quasi otactū
 facit. **Quia** scđ; **Verū.** **Forsitā**
 idō nō possumꝫ qꝫ non multū
 volumꝫ. **Secūdꝫ** ē mollities
 que est impatiētia dure rei de qꝫ
 pꝫ. xviii. **Qui** mollis a disso
 lutus ē in opere suo frater est
 opa sua dissipātis. ⁊ reperitur
 cōmūter i delicate nutritis hęc
 ē culcitr dyaboli. hęc fac. ut hō
 velut niueꝫ globꝫ ad ignē tri
 bulacōnis liqꝫcat. **Tertꝫ** som
 nolētia de qua pꝫ. xix. **Progred**
 do immitit soporē. a nimietate
 enim somni phibere debēt
 auicule de māe canētes ⁊ galli
 ⁊ ineptia actꝫ dormiēdi qui
 pꝫnt esse nimietas brutalitas
 surgēdi tristitia importunitas
 ⁊ dormiēdi. **Quartus** ē otiosi

tas pꝫ. xij. **Qui** opatur terrā
 suā saturabitur panibꝫ qꝫ aut
 sectatur o ciū stultissimꝫ ē. vbi
 nō qꝫ terra siue solū oris octo
 fructꝫ proferre pōt scđ; dei lau
 dacōem. gratiaz actōem. ora
 cōnem. cōfessionē. verbꝫ mo
 dificacōez. abstīnētiam. frater
 nam corꝫpōem. ⁊ fraternaz
 erudicōem. **Stultissimꝫ** inqꝫt
 est stultus qꝫ in vita negligit
 necessaria vite celestis ac qꝫrere.
 stultioꝝ qꝫ vitam hostibꝫ expo
 nit. **Stultissimꝫ** qꝫ aiam interfi
 tientes solet pascere. puta cor
 pus ⁊ demonē. **Quintus** est di
 lacō ps. **Tempus** fatiēdi dñe
 dissipauerūt legem tuā. **Tar**
 dant quidā ouerti. alij cōfitei.
 alij perfici. **Ad** cōuersionē h
 accelerādam mouere debēt
 quicqꝫ scđ; mortis incētudo luc.
 .xij. **Dos** estote pati qꝫ nesci
 tis qua hora dñs vester vrturꝫ
 sit. **Secūdo** multiplex bonū
 inde proueniēs scđ; vite iocūdi
 tas. maior viuēdi ⁊ moriēdi
 securitas. pene maioris euasio.
 ⁊ pꝫmij multiplicitas. **Tercio**
 periculū male osuetudis iere.
 .xij. **Si** mutare pōt ethiops
 pellem suā ⁊ vs potestis bñfa
 cere cū didiceritis male facere
Quarto qꝫ iniquus ē in deū. in
 angelū. in se ⁊ in proximū scđ;
 illud augꝫ. pccōꝝ nō est dig
 nus pane quo vescatur. **Quinto**

quod difficile est que vere ad deum
 duci ambrosio. Plures inueni bap-
 tismale innocenciam seruasse quam ve-
 ram penitenciam egisse. Sextus
 est tarditas. Sicut enim acci-
 diosus differt conuerti. sic tar-
 dus tarde procedit in opere iam
 inchoato. psalmus. xi. Sicut acetum
 dentibus et fumus oculis sic pi-
 gger molestus est hijs qui mise-
 runt illum. Quo contra terrere
 deberet temporis breuitas. malo-
 rum in malis strenuitas. et bono-
 rum viros et mulierum sollicitudo.
 Septimus est negligentia in hoc
 consistens quod homo non curat qualiter
 opus inchoatum faciat. ut bene
 vel male. sed hoc solum curat ut
 ab onere laboris inchoati se ex-
 pediat. psalmus. xxiii. Diligenter ex-
 erce agere tuuere. xlviii. Male-
 dictus qui facit opus dei negli-
 genter. alia lingua habet fraudulen-
 ter. Tales terrere deberet irro-
 luum ut apum et fornicarum dili-
 gentia ad corpus proprium et dei in-
 tuitus. Octauus est impleueran-
 cia quam habet qui opus inchoa-
 tum ad perfectum non ducunt. Rue-
 saul dicitur. i. regum. xv. Ad quam
 vitam christus de cruce descende-
 re noluit. uincens. math. xxvii. p-
 seuerantia enim tibi est dei. ioh-
 annes. iiii. Neus tibi est ut faciam
 voluntatem eius qui misit me ut
 perficiam opus eius. huic demon-
 insidiatur. gen. iiii. Tu insidia-

beris calcaneo eius. Non est
 remissio in eo enim est qui quoti-
 die de terrore efficitur. versus. Fer-
 uidus in primis. medio tepet al-
 get in primis. prou. x. Egestate
 operata est manus remissa. manus
 autem fortium diuitias parat. Quo
 contra. prou. iiii. Iustorum semi-
 ta quasi lux splendens procedit.
 et crescit usque ad perfectum diem.
 Vbi non quid sit perficere. uicij
 simul omnia peccata proposito di-
 mittere et exercitia per uitam
 uiciorum necessaria. et acquisicio-
 ne uirtutum apta iuxta suum
 statum arripe. **D**ecimus est dis-
 solutio. dissolutus enim difficul-
 tatem inueniens in suo regimine
 se dimittit omnino absque gubernatione
 secundum illud prou. xxiii.
 Eris sicut dormiens in medio ma-
 ri et quasi sopitus gubernator
 amisso clauo. Talis animum suum
 non recolligit. Est ei tanquam
 puluis quem proicit uentus a
 facie terre. et quasi uolum non
 ligatum. hanc dissolutionem
 gregum uidetur uicere importunam
 tatem mentis. qua mens propter
 tristitiam spiritualibus se impor-
 tune transfert ad delectabilia
 corporalia. tediose spiritualia im-
 plendo. Undecimus est incuria
 que suorum debitam curam
 non habet. Cui opponitur di-
 ligentia. incuriosus sua non colit.
 culta non colligit et collecta non

custodit. vñ vñ fus. Non mi-
 nor ē virtus q̄ q̄rere p̄ta tuel
 Hoc vitio laborant qui audi-
 ta nō curāt memoie t̄r̄dere mē-
 te vel scripto vel opere. Rui di-
 lacerate ambulant a immūdi-
 tias sine racōe sustinēt. Cōtra
 quos est q̄ ordiate natura p̄-
 cedit q̄ cōtus interdum ē vir-
 tus a q̄ exteriorā notāt inteio-
 k rem incuriā. ¶ Duodecim⁹ est
 ignauia q̄ laborāt q̄ eligit p̄ci-
 us in miseria magna p̄manere.
 q̄ aliquantum laboris subire. Et
 videtur idē eē cum pusillami-
 mitate. Nā magnimitas ē vir-
 tus inclinās ad opeā magno
 honore digna sc̄dm p̄hm. iij.
 eth. cor. 2. Presūp̄cō ē excessus.
 s̄ pusillanimitas defectus est.
 spēaliter in h̄is que spēaliter
 cadūt sub oīlio. Et sc̄s; thō.
 .2.2. q̄. cxxxiij. Pusillanimis de-
 ficit a p̄p̄ōne sue potētie dū
 recusat ad id tendere q̄d est
 sue potētie cōmēsuratū. Et idē
 ē q̄ math. xxv. a luc. xij. Ser-
 u⁹ qui acceptā pecuniā dñi sui
 fodit in terra. nec ē opatus ex
 ea p̄pter quedam pusillanimi-
 tatis timorem punitur a dño
 l ¶ Terciusdecim⁹ ē in d̄uo cō-
 sc̄s; quedam ariditas spūalis a
 carētia feruoris mentalis de q̄
 in ps̄. Aia mea sicut terra sine
 aqua tibi. Et numei. xi. Aia n̄ra
 arida est nihil respiciūt oculi

n̄ri nisi man. Oritur aut̄ aliq̄n
 ex supbia que est quasi mon-
 gelboe sup quem nec ros nec
 pluuia deuo cōis sc̄dm Bern̄.
 descendit. Aliq̄n ex defectu cibi
 spūalis ps̄. Aruit cor meū quia
 oblitus sum comedere panem
 meū. Aliq̄n ex accidia nā alie
 creature otio impiguatur. sed
 hō labore spūali. p̄. xij. vult a
 nō vult piger. Aia aut̄ laborā-
 tiū impiguabitur. ¶ Decim⁹ m
 quartus est tristitia in diuino
 sc̄s; officio. Et gre. vidz wear-
 to p̄orem qui ē circa p̄cepta q̄
 p̄tinent ad cōmunē iustitiam.
 nō iquit̄ ^{ap̄ta} aug⁹. ex tristitia aut
 necessitate q̄ hilarē dato rem
 diligit deus. ij. cor. n. r. hoc vi-
 ciū est quasi ab sinebū positū
 in esca dei. Itē cū oīa a deo ac-
 cepimus iustissimū est ut ei re-
 stituēdo lete seruiamus. Item
 p̄. xv. Sicut tinea vestimē-
 to a vermibus ligno sic tristitia
 viri nocet cordi. ¶ Decimus n
 quintus tedū vite quod ali-
 q̄n orit̄ ex d̄i amore a celest̄o
 patrie. Sic p̄t; in apostolo q̄
 occupiūt dissolui a eē cū xp̄o
 Aliquando ex maloz p̄sertim
 alienoz oīderacōe q̄bus mū-
 dus plenus ē. Eccl. ij. Teduit
 me vite mee vidētem mala eē
 vniuersa sub sole a cūcta vai-
 tatem a afflictōez spūs. Aliq̄n
 ex vlxmētia tribulacōis p̄rie.

ij. cor. i. **S**up̄ modū guati fu
m? a sup̄ virtutē ita ut tederet
ec̄. nos viuē. Aliqñ ex accidia
7 tūc ē pccm̄ 7 pueit ex lōga
tristitia p? quā non solū tede
deo fūire s; etiā viuē. **D**ecimū
sex? ē despx̄cō quā doc; aplū
fugē pmitētes. ij. cor. x. **N**e m̄
mia f̄stia absorbeatur hm̄oi
Decimū septim? ē rācor 7 qdā
mētis amaitudo otr̄ illos q̄ ho
minē vlūt ad spūalia exēcīta
inducere. **E**xpēlū de mōcho ac
cidioso otr̄ p̄latum amaicato
Decimū octau? est īstabilitas
p̄positi cū hō in dei serūcio diū
sa p̄pōit 7 mala attēptat 7 fre
quēter p̄positū mutat non ex i
potētia aut ex rācōnabili causa
s; p̄pter tedū qd̄ h; i eoz exe
cucōe spūaliū. **D**ecimū nonus
est īq̄etudo corpis a īstabili
tas loci ut apparet ī multis **V**i
cesim? est malicia qñ p̄p̄ tri
stinā quā q̄s h; ī diuinis itm̄
malus efficitur q̄ etiā spūaha
modica ā nulla estīmat et etiā
o impuḡt. **¶** **¶** Quo ad. ij. p̄nci
pale nōndum q̄ pluā r̄media
sūt otr̄ accidiā. **P**rimū ē cōfide
mō de testabilitatis hui? vicij.
ut appar; p̄mo ī cōfideācōe exē
ploz oim̄ rez laboratū. nā ī
vita carētib; sol 7 astra quoti
die gīz mūdi circueūt. ī habētī
bz vitā vegetabilē h̄be a arbo
res minimū īnciū h̄ntes ī mul

tis adūb̄ ad magnā quātitatē
pueniūt **I**n sensibilib; dic̄. salo
mō p̄. vi. **D**ade ad formicā
o piger 7 cōfideā vias ei? 7 di
sce sapiā; ī malis h̄tib; quot
sūt studia mūdo fūiēdi. ī h̄ois
h̄tib; cecilia q̄si apis argumē
tosa deo fuit. ī āgelis h̄ois et
malis otūa sunt exercītia **S**e
cūdū ē q̄ tm̄ displiceat d̄o. vñ
apoc. iij. **Q**uia tepidus es īci
piā te euomere. **C**ā s̄m glō. q̄
quādā securitatē accipiūt de h̄
m̄is aliq̄bz **I**tē luc. xv. **B**audiū
ē āgelis sup̄ vno p̄ccōre s; fer
uido p̄niam agēte q̄ sup̄. xcix.
iustis q̄ nō īndigēt p̄niam s; te
pide viuētib; s̄m greg. **I**tē luce
xij. de ficulnea d̄z īfructifera
Succide illā ut qd̄ ec̄. terrā oc
cupat **T**ercū ē q̄ accidia mul
tū plac; dyabolo. vnde math.
xij. **I**mmūd? spūs exiens ab h̄
mie iueniens domū vacātē va
dit a assūt alios. vij. neq̄ozes
se a intrātes habitāt ibi. **I**tem
math. viij. demōes dixerūt xp̄o
fideicis nos mitte nos ī gregē
porcor. 7 iob. xl. d̄z dormire. s̄
demō ī loco calamip qd̄ vacui
tas desiḡtur **S**ecūdū r̄mediū
ē rōbilis diūstas occupacōm s;
ordiata d̄z eē 7 rōbilis ut docet
exemplum ī vitā patrum vbi
beato āthonio accidia tempta
to angelus apparuit quem vi
dit p̄mo funiculū torquentem

deinde orantem. deinde spor-
tas texentem. et itez oracōi va-
cātem et sic facere anthonium
iubentem cōi accidiam. **Ter-**
tū est ut cum sentit tristitiam
accidie quis interdū qrat bo-
nā solietatē cū q verisimiliter so-
lum de deo et licitis tractet lete
Exēplū in vitaspaz. vbi sepe
illud fecerūt. **In** cui? figura le-
gitur exo. xvij. q iofue pug-
nante cōtra amalech. orabat
moyfes leuās manus ad deū.
cui? man? erāt graues. s; hur
et aaron sustētabāt man? ei?
ex vtraq; parte. **Quartū** ut hō
se cogat ad exercitiū spūaliū
que fastidit. **Nā** habitus de le-
ctabilis non nisi p actus inter-
dū tristes multiplicatos acq-
ritur ex. ij. eth. cor. **Quintū** ut cu
magno conatu q̄s meoz etur
dei tot beneficia et si sed; ps. **Re-**
nuāt consolari aia mea credat
q̄d seq̄tur. me mox fui dei et de-
lectatus sum. oportet aut hūc
conatū magnū esse qz homo i
tristitia cōstitutus difficulter
talibus immozatur. **Sextū** ē
exclusio p posse triū radicū ac-
cidie in pncipio capituli po fi-
tar. **In** cui? figura dicit leuic.
vi. **Ignis** in altari meo semp
ardebit que nutriet sacdos s; b-
itiens ligna mane p singulos
dies. **Septimū** est cōsideracō
pene ifermi et purgatorij et tra-

titudinīs q̄ expectamus scdm
nostz meitū vel demeitū. vñ
in vitaspaz. quidā pater cō-
quest? est pri achilli accidiā
Rñdit alter ideo pateis qz nō
dum vidisti requiē celi nec pe-
nam inferni. **Octauū** et sūmū
remediū dei gratia ē ps. **Via**
mādatozum tuozū cucurri cū
dilatasti cor meū. vñ de i canti.
Trix me post te curremus in
odore vngētoz tuoz **Cā. i. ps**
Errau sicut ouis q̄ perijt a c-

Capitulum. xxi.

Sexto decimo prohibe-
tur erubescētia xpm
sequēdi et eius doctri-
nā in necessarijs ad salutē. vñ
luc. ix. ait **Qui** me erubueit a
et meos s; mōes hūc filius hōi-
nis erubesc; cū vnerit in maie-
state sua et pris et scōzū ange-
loz id ē ad modum erubescē-
tis se hēbit dicēs. nescio vs. si
cut ait virgibus fatuis math.
.xv. et clausa est ianua. **Tria**
sunt hic dicēda et vidēda. **Pri-**
mo de wrecūdia seu erubescē-
tia bō. **Secundo** de mala de
quib; dicitur **Eccā. iij.** Est ofu-
sio adducēs pccm et ē ofusio
gratiam et gloriā adducens
Tercō de remedijs male eru-
lescētie. **Quintū** ad. i. nōndū b
scdm thō. 2. 2. q. cxliij. qz vē-
cūdia est timor de actu expro-
brabili facto vel fiendo. **Dicit**

primo tunc quod est respectu ardui
 possibilis respectu cuius non est
 tristitia. Ex quo patet quod perfe-
 cti non erubescunt facilius de futu-
 ris malis perpetrabilibus; quod non
 apprehendunt mala opera ut diffi-
 culter ab eis mediante gratia vita-
 bilia. Item patet quod malitiosi non
 sunt verecundi quia ex habitu
 facilia putant mala. dicitur de
 actu turpium in quo includitur
 cogitatio. verbum. vel obmissio
 turpis. dicitur turpis seu ex-
 probabilis. Sed que sunt tur-
 pia exprobrabilia seu inhon-
 sta. Ratio quod nuditas corporis
 in adulto respectu alterius. Item
 discoloratio membri immundi pu-
 ta genitalium posteriorum et vberum.
 Ex quo patet quod male faciunt
 vestes curtas portantes quo ad
 viros. et vestes nudantes quo ad
 mulieres. et tunicas leuantes sine
 causa. Ratio istorum est. quia a
 natura talia verentur ut dicit bea-
 tus augustinus. li. de civitate dei contra
 dyogenem. Item omne peccatum
 est erubescibile precipue tamen luxurie.
 furti. seu subtractionis alieni bo-
 ni. et mendacii de quibus inter
 cetera dicitur ecclesiastici. xli. Erubescite
 a patre et matre de fornicatione
 Et a confidente et potente de men-
 dacio. Et a principe et a duce de
 delicto. **Q**uid autem turpe sit omne
 peccatum patet tripliciter. Pri-
 mo quia peccatum nuditatem se-

cit erubescibile. Nam gene. ii. 22
 Erant uterque nudus Adam scilicet
 et uxor eius. et non erubescer-
 bant. ratio quia nullum pecca-
 tum fecerant et futurum facilius vi-
 tare poterant. Interim enim quod mens
 superiori obediebat creatori que
 quid infra mentem erat ut mem-
 bra corporis et etiam bestie homini
 obediebant. Sed eo ipso quo
 homo deo inobediens fuit. obe-
 diencia multorum homini est sub-
 dita. Ideo gene. iii. dicitur post
 quod ambo de fructu vitis gusta-
 uerunt. aperti sunt oculi amborum
 videlicet experientiam habere quod
 malum prius mente nouerunt
Cumque cognouissent se esse nu-
 dos confuerunt folia ficus et fece-
 runt sibi periomata. plura ibi
 de verecundia videlicet quod ad vo-
 cem dei fugerunt quoniam deus que
 fuit ad ubi es. quod deus ait quis
 indicauit tibi. **S**ecundo cum
 erubescencia sit fuga rei turpis.
 et peccatum sit opus dyaboli con-
 tra naturam primo eo remoto oia
 decencia foret ostentat peccatum esse ma-
 xime erubescibile et quod plura sunt in
 eius operatione alia erubescibilia non
 sunt teste gregorio. dicente de maria
 magdalena quod semetipsum gra-
 uiter intus erubescerebat nihil esse
 credidit quod verecundaretur fo-
 ris. Tercio erubescencia est respectu
 immundorum sed in operatione peccati
 alia immunda munda sunt. unde

plus in mediocriter bonis. quia in eis est aliquid de amore boni. attamen non sunt totaliter immunes a malo. Tertio plus reperiendum est de verecundia in feminis. Quarto plus in virginibus adultis. Quinto maxime in iuuenibus utriusque sexus postquam venerit ad usum rationis. Verecundia autem caret qui sunt in patria. Item usu rationis carentes in via. Adā et eua caruerunt in paradiso. Et malicōsi qui nihil apprehendunt ut turpe nec malum timent. Est præterea triplex verecundia. quedam naturalis usum rationis præueniens sicut alie passionēs. Alia est materia merendi ut ista que infurget ratione infamie innocentis. Tertia est meritozia et satisfactoria ut ista quam habent in confitendo peccata. unde bern. Quantum displicet deo impudicitia peccatorum. tantum placet deo erubescētia penitentis. **¶** Quo ad. ij. principale non dandum quod secundum thom. vbi supra. Mala verecundia est timor inordinatus de actu non vere habentem apparentem exprobrabili seu turpi facto vel fiendo. per cuius declaratione advertendum. cum timor sit de essentia verecundie quantum ad propositum sufficit timor vel metus qui secundum thom. in. iij. dist. xxix. est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio. Et

est duplex metus quidam qui cadit in constantem virum. alius qui non cadit in constantem videlicet. Constantem enim proprie est virtuosus. et inconstans viciosus. metus autem cadens in constantem virum est quando minus malum sustinendum cogitur metu maioris mali. hic timor cadit in constantem virum. Cuius ratio est. quia secundum philosophum. ij. ethicorum constantem et virtuosum est mensura omnium operum suorum. Scit enim quid fugiendum et quod faciendum sit. Idcirco eligit magis sustinere minus malum quam maius malum incidere ubi unum fieri oportet. Et differt constantem ab inconstanti dupliciter. Primo electione. quod eligit quodcumque malum pene pati puta privationem honorum exteriorum fame vel vite quam peccare de quo dicit. ansel. lib. cur deus homo. quod pro infinitis mundis saluandis scilicet corporaliter non esset committendum peccatum. Inconstans autem et viciosus eligit potius subire maius malum puta peccatum propter delectationem annexam quam vitæ minus malum puta perdere temporalia. nam minus malum peccatum est maius malum quam maximum malum pene sit malum. Alia differentia est quantum ad estimationem periculi vel pene imminētis quod constantem non cogitur nisi forte et probabiliter estimatione

Inconstans autem pro leui estimacione et fugit quodammodo nemine prosequente. **E**st autem quadruplex metus qui cadit in constantem virum. **P**rimus est metus mortis ab eo qui intendit et potest occidere. **S**ecundus est quous cruciatus corporis. puta verberacione. tortione. incarceratione et humilimoi. **T**ertius est metus stupri qui bonis viris maior quam mortis esse debet. **I**tem si quis dedit aliquid ne stuprum patitur vir vel mulier. **Q**uartus est vitutis metus. **E**t dicitur. **tho. xv. et alb. q. no differt vtz hec predicta quatuor fiant in persona propria. siue in persona liberorum. siue vxoris. Item si quis in adulterio vel furto vel flagicio alio deprehensus dedit aliquid vel se obligauit ad predicta quatuor perit quod timuit mortem vel pericula vel vincula. Item si deprehensus dedit quid deprehensori vel promisit ne perderetur. pertinet ad quatuor prefata. quod proditus prenoxiata potuit pati. **M**etus autem cadens in constantem virum est qui fit pro minas verborum. ut mihi hoc feceris non habebis gratiam meam vel non diligam te et filia. **E**tiam secundum legistas timor infamie et vtracumque non cadens in constantem virum et sub quatuor prefatis quod talibus multis modis subueniri potest. **E**t non quod metus cadit in vnum qui non diceretur**

cadere in alium. **N**on enim est verisimile regem tenere debuisse militem paruum. et minor metus excusat in casu feciam quam virum. **M**etus igitur cadens in constantem virum facit quod promissa vel data tali metu nec coram deo nec coram ecclesia tenentur. ut minimum tali metu contractum et alia data vel promissa. **R**atio est quod consensus in talibus non est liber mere sed coactus. nihil ergo dedit libere. primo metus cadens in constantem virum impetrit restitutionem in integrum. **S**ed queitur vtz ille qui pro metu cadentem in constantem virum oppressus aliquid promittit de temporalibus teneatur illud postmodum adimplere. **tho. alb. m. iij. Credo quod vbi est iudicium pro quod inueniri potest defensio a iudicium etiam coactus debet soluere promissum. et optet ei actio ex lege et ex canone et iudex debet eum restituere in integrum. Si autem defectus sit iudicium puto quod non debet soluere sed aliquam leuem propter cautelam facere penitentiam de promisso. precipue si fides vel iuramentum non inuenit. si autem iuramentum interuenerit. dicunt multi et etiam mihi satis probabile videtur esse soluendum. Si autem non soluit et iuramentum violauit et postea venit ad penitentiam videtur mihi non esse cogendum ad solutionem sed tamen ad fructum**

iuramēti emēdatōem. hxc alb.
Dubitat̄ an timor ī gene
 re de timore loquendo excus̄ a
 peccato. Rñho fm thō. 2. 2. q.
 Cxxij. ar. iiii. Timor itūtū h̄z
 racōez peccati mōrtūm est con
 tra ordīnē recte racōnis que est
 regula hūanorū actuum. Re
 cta aut racō iudicat quedā ma
 la magis esse alijs fugiēda. Et
 ideo q̄cūq; ut refugiat mala q̄
 scdm racōnem magis sunt fu
 gienda nō refugit mala q̄ sūt
 min⁹ fugienda non est pecca
 tū. Sicut magis est fugiēda
 mors corpōalis q̄ amissio rez
 vnde si quis ppter timorē mor
 tis latromib; promitteret aut
 daret excusaretur a peccō qd̄ in
 currēt si sine causa legitima p̄
 termīssis bonis hōibus quib; 9
 magis ess̄ dādum peccōribus
 largiretur. Si aut aliq; per ti
 morem fugiēs mala que scdm
 racōnem sunt min⁹ fugiēda in
 currat mala que scdm racōnem
 sunt magis fugiēda. nō pōt a
 peccato totalit̄ excusari. q̄ ta
 lis timor mōrdinat⁹ ess̄. Sūt
 aut timēda magis mala aīe q̄
 corpis et mala corpōis q̄ ex
 terioz rerū. Et ideo si quis in
 currat mala aīe idē peccata. fu
 giēs mala corpōis puta flagel
 la. vel mortē. a mala exterior.
 puta damnū pecunie. aut si su
 stineat mala corpōis ut vitet

dānū pecunie. nō excusatur to
 talit̄ a peccō. dīminuitur tñ ali
 quod ei⁹ peccatū quia min⁹ w
 luntariū est qd̄ ex tiorē agitur
Impōitur enim hōi quedā ne
 cessitas aliquid faciendi ppter
 imminētē timorē ut faciat w
 luntariū mixtum scdm p̄m.
Sq̄n ē timor peccatū mōr
 le. R. ar. iij. Timor ē peccatum
 scdm q̄ est mōrdiat⁹ prout
 sc̄z refugit q̄s qd̄ fm racōez nō
 est fugiēdū. hxc aut mōrdiacō
 tioris q̄n q̄ qd̄ ofistit in solo
 appetitu sensitio nō vniēte ex
 ofensurōlis appetitus. 7 sic nō
 est peccm mōrle h̄ziale solū
Qñq; vero huiusmōi mōrdia
 cō tioris pertigit vsq; ad ape
 titū racōnalē qui dicitur volū
 tas. que volūtas ex lib̄o arbi
 trio refugit aliqd̄ non scdm ra
 cōez. Et talis mōrdiacō tioris
 q̄nq; ē peccm vīale. q̄nq; mōr
 le. Si ei quis ppter tiorē quo
 r̄fugit quis periculum mortis.
 vel quodcūq; aliō temporale
 malū sic disposit⁹ est ut faciat
 aliq; prohibitū v̄l p̄termit
 tit aliqd̄ qd̄ est p̄ceptum in le
 ge dīna talis timor est peccm
 mōrle. alioquī erit peccatum
 vīale. vñ apōc. xxi. Timidis
 a incredulis a execratis pars
 erit in stagno ignis a sulfuris.
 qd̄ ē mors secūda. hxc de thō.
Quicqd̄ igr̄ de timore dictū ē.

illud ad uerecundiam applicandum est. **A**d sciendum quoniam uerecundia sit peccatum ueniale uel mortale nonandum secundum thomam 2. 2. q. 119. ar. 11. a. 11. quod timor mundanus est quo quis inordinate timet amittere bonum exteriora. humanum quo quis timet proprie persone. et pertinet ad unum timorem in re. quo quis a deo recedit propter amorem creature et corporis detrimentum. et timere talium perditionem interdum est naturale. interdum uitiu. Naturale enim est quod refugit proprii corporis detrimentum uel etiam damnum temporalium rerum. Sed quod homo propter ista recedit a iusticia est contra rationem naturalem. unde philosophus 11. ethicorum dicit quod quedam sunt peccatorum opera ad que nullo timore debet quod cogit. quod peius est huiusmodi peccata committere quam penas quascumque pati. Dicitur in diffinitione de actu non uere sed appareter exprobrabili. **U**bi non quod duplices sunt actus. quidam uere exprobrabiles ut in principio capituli patuit. Alii non uere exprobrabiles sed apud filios huius seculi de quibus dicitur iob. 11. Deridetur iusti simplicitas. Super quo gregorius libro 10. moralium sic dicit. Animus quippe uiri iusti non nunquam operi recto constantem immititur et tamen humanis irrisionibus uirgetur. **Q**uia

ba agit et obprobria recipit. quod ab huius mundi sapientibus puritatis uirtus fatuitas creditur. **Q**uid namque mundo stultus videtur quod mentem uerbis ostendere nihil callida machinatione simulare. nullas iniurias contumelias reddere pro maledictionibus orare paupertate querere. possessa relinquere. rapienti non resistere. percussit unam maxillam alteram pretere. sed quod ab hominatur egypti israelite deo offerunt. **S**ubditur lapas contempta apud cogitationes diuinitus id est superborum. parata ad tempus statutum. **I**tem nonandum quod mala uerecundia multi habent secundum quod multipliciter aliqui peccant ut in septem peccatis capitabilibus. **P**rimo quidam uerecundantur humiles esse aut in veste contra exemplum iohannis baptiste ueluti zona pellicea. math. 11. **A**ut non querendo necessaria dubia. contra christi exemplum quod in medio doctorum quasi uelut luc. 11. **A**ut uerecundantes quoniam non sciunt respondere ad quedam mutua sicut homerus ut refert polycratus quod propleuma pediculorum soluere nequens pro tristitia mortuus est. **A**ut sacramento reuerentiam non fatientes. **C**ontra exemplum militis qui precorse iduty equum descendit in luto genua flectendo ad eucaristiam secundum suam consuetudinem ut **C**esari refert

in suo dialogo. Secūdo sunt alij wrecedātes paupertatem que est instrumētum hūilitatis. lina pccōrum ⁊ xpī ornat⁹. Alij celant genealogiā pauperū. Quo cōtra dicitur de wilh. epō parisiē. qui scobā cū qua pat̄ su⁹ pistoz fornatem purgare solebat in cameā sua semper habebat ut videret se de paupertate eleuatū. Et ysaie. xlviii. Ecce excoxi te sed non quasi argētum elegi te in camino paupertatis pp̄ me fatiam ut nō blasphemem gloriā meā alteri non dabo. Tercō alij wrecedantur detractiones castitatis. ⁊ cōtrahunt cōtra exēpla virginū que etiā sanguinē effundē nō erubuerūt vñ sap. iiii. Multigena autē impioꝝ multitudo nō erit utilis ⁊ adulterine plāta cōes nō dabūt radices altas nec stabile firmamētum collocabūt ⁊ si in ramis in tpe germinauerit. infirmit̄ posita a v̄to omouebuntur ⁊ a inimicitate ventoꝝ eradicabūtur. Quāto alij paciētiā recusātes wrecedantur irā sopire ostra xpī vrbū In paciētiā v̄ra possidebitis aīas vestras luc. xxi. Quīto alij wrecedantur ignoscere in se pccātib; cōtra exemplū cristi qui totiens p̄serti die crucifixiōis offensus omnia cōdonauit. Sexto alij abstinetiam wrecedantur pp̄ oblo-

quentes ostra exēplū hōrati p̄rimo dialogoꝝ gre. vbi dicit q̄ i cōuiuio carnes comedere nolēt. miraculo se piscē obtinuit. Septimo alij ex inertia ⁊ pusillanimitate timēt mortis mortē annūciare cōtra exēplū ysa. dicentis Ezechie dispone de morte tua. q̄ morietis tua non viues ysa. xxxviii. Alij wrecedantur infirmis obsequi cristū fugientes. Alij wrecedantur corrigere vitia filioꝝ acillaz ⁊ familie Quos oēs valde terrere debet forma hęc xpī sentētia luc. ix. Qui me erubuit ⁊ meos hōnes hūc filius hōis erubescet cū venerit in maiestate sua ⁊ c. **¶** Quo ad. iij. p̄ncipale nōndū q̄ ad expellēdā wrecediā valent septē. Primo o sideraē xpī maximā de honora cōem in sua morte. nam ad festū pasche de omni terra quasi aliq̄ ih̄rlm venerāt. xp̄s famosissim⁹ ⁊ vrb̄ fact⁹. ⁊ v̄tute fuerat. Crux turpissima fuit pena. attamē voluit in medio latronū educi ⁊ mori ⁊ nudus om̄ino exi que omnia alia ⁊ aliam wrecediam maximā incutere potuerūt. Attamē ad hebreos. xij. p̄posito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. quare ut ibidem dicitur Exeamus extra castrū impropriū ei⁹ portantes. Secūdo videam⁹ exempla

Primum Preceptum

factorum qui vrecudiam postponentes virtutibus infudarunt. nam hab. xi. hinc moyses gradis factus negavit se esse filium filie pharaonis. voluit enim magis affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem. Sana magis voluit mori turpiter quam punitatem inrimonialem perdere dan. xii. Item act. v. Ibant apostoli gaudentes a conspectu consilii quoniam digni habiti sunt contumelia pro nomine ihesu pati. Tercio ponderandum est quod malum et stultum sit dimittere opera boni ex vrecundia. nam tales faciunt sicut viri qui propter lacrum camculi castrum non defendunt. Sic equus qui truncum umbrorum formidaret. Et sicut videtes recti et sani irrationem et eorum curuorum. et leprosum. et iudicia eorum falsa curare non debent. pro nihilo enim irrationes curare sunt talium. Quo contra leuit. xxvi. dicitur. Terrebit eos sonitus folii volantis. Quia vero valet ostendere erubescencia quam in futuro sustinebunt bona facere erubescences. luc. ix. Qui me erubescit et meos sermones non. Quinto. sexto. et septimo. valet considerare tres radices vrecudie male et illas extirpare. Prima radix est amor placendi. Secunda. desines timere. si sperare de se. Idem notandum felix es si non turba deridet te.

Capitulum xxij.

math. v. Si estis cum maledixerint vobis homines. Secunda elongatio dei ab anima quod si presens esset multum diceret quis illud presens. Si ambulauero in medio umbrae mortis non timebo mala. quoniam tu mecum es domine. alias timeret. Figura huius est in petro qui christum sequens a longe ter negavit ex timore et vrecundia. Tertia causa est auaritia honore. transitio qui cum a falsis attribuitur facilius perditur. et apud neminem vliter honore habetur. Si inquit apostolus hominibus placere christi seruus non essem.

Capitulum xxij.

Quia igitur superbie vitium causat inobedientiam a precepto et transgressionem atque contemptum. Idcirco de amos septimo tria principaliter de huiusmodi pro nunc sunt videnda. Primo quibus ex a precepto sit obediendum. Secundo quid sit contemptus et quoniam mortale peccatum. Tercio de inobedientia quoniam sit mortale peccatum. Quartum ad. i. dubitatur an subditus teneatur prelati suis in omnibus obedire. h. th. 2. 2. q. cii. ar. v. Obediens mouetur ad imperium precipientis quadam necessitate iustitie. potest autem contingere ex duobus quod subditus non teneatur superiori suo in omnibus obedire. vno modo propter preceptum

maioris ut dicitur rō. xiiij. sup
illud qui potestati resistit dei or
dinaōem resistit. qui resistunt
ip̄i sibi dānaōem acquirunt
vbi glō. aug⁹. **S**i qd iusserit
imperator nūquid fatiendū ē
si cōtra p̄consulem iubeat. rur
sum si qd ip̄e pro cōsul iubeat
et aliud imperator. nūquid du
bitatur illo cōtempo isti ē ser
uiedū. ergo si aliud imperator.
aliud de⁹ iubeat. illo cōtempo.
obtemp̄radum est deo **R**ay. ad
dit. **S**i tam dubitat subditus
vtrū id quod p̄cipitur sit oīra
deū vel nō debet obedire nisi es
set tale qd in quo nullo modo
esset excusabilis ignorātia. pu
ta contra articulū fidei. p̄cepta.
vel prohibicōes. vel gn̄ale sta
tutū ecclesie. **A**lias bonū sine q̄
pōt esse sal⁹ debet dimittere in
terdū. p̄pter bonum obedientie
Alio modo dicit thō. nō te
netur inferior suo superior. obe
dire si ei aliqd p̄cipiat in quo
ei nō subditur. dicit enim **S**e
neca. iij. li. de beneficijs. **E**rrat si
quis estiat seruitutē in totum
hōiem descendē pars eius me
lior excepta ē. corpa obnoxia
sunt et ascripta dñis. mēs qui
de est sui. iuis. et ideo in hīs que
pertinent ad interiorē motum
voluntatis homo non tenetur
hōmīi obedire sed in hīs que
exteri⁹ per corpus sunt agēda

In quib⁹ tñ scd⁹; ea que ad na
tura corpis pertinet hō hōi obe
dire nō tētur s; soli deo. qz oēs
hōies natura sūt pares. puta i
hīs q̄ p̄tinent ad corpis sustē
taōem; et plis generacōnez; vñ
nō tenētur nec hui dñis nec fi
lij parentib⁹ obedire de matri
monio cōtrahēdo vel virginita
te seruāda. aut aliquo alio hu
mōi. **S**i in hīs q̄ pertinet ad
dispōsacōem; vel dispōsicōem; actu
um et rerū hūanarū tenetur s; b
ditus suo superiorē obedire s; m
racōem superioritatis. **S**ic miles
duci exercitus in hīs q̄ p̄tinet
ad bellū. seru⁹ dño in hīs q̄ p̄
tinet ad hūilia opa exequenda.
fili⁹ p̄ri in hīs q̄ p̄tinet ad di
sciplinā vite et curā domesticā.
et sic de alijs. **V**lricus in summa
addit layci nō tenētur p̄latis
ecclesiasticis obedire nisi in hīs
ad quoz obsequiā se i baptis
mo obligauerūt s; ut teneāt
vrā fidē cū opib⁹; q̄b⁹; abrenūti
auerūt dyabolo et omnib⁹; pō
pis eius. **C**lerici aut tenentur
eis obedire in hīs que p̄tinent
ad officiū clericale. **D**ubita
tur. ij. vtz religiosus teneatur
in omnibus p̄lato suo obedire
Rñho scdm thō. vbi supra. **E**t
petrū de thar. super. ij. dis. vlti
ma qz triplex est obedientia.
Prima sufficiens ad salutem seu
necessitatem qua scilic; obedit

qs in hijs ad q obligatur. ob-
 ligatur aut religiosus et ad il-
 la solum obedire tenetur q pos-
 sunt ad regulare obseruacem
 pertinere ut sunt pmissa et illa
 sine quib? religionis pfectio
 no seruetur ut mutua obse-
 quia et officia et huiusmodi. Et
 in hijs prelato suo obedire e
 necessitatis. Secunda e obedi-
 tia perfecta que obedit in oib?
 licitis s? illa no e necessitatis ideo
 bern. li. de disp. et precep. dic.
 Subdit9 nec citr promissa e
 inhibed9 nec vltra promissum
 cogendus per legem obedire
 Tertia obediencia e indiscreta
 que in illicitis obedit. **D**u-
 bitatur. in. vtz religiosus te-
 neatur obedire prelato suo in
 hijs que sut otr regulam. **R.** s? m
 pe. de thar. in quodli. **E**oz q
 religioso a plato suo inuigun-
 tur tria sut genera. Queda sut
 s? m regulam. ut ea q in regulaco-
 tinetur et ea que ad illoz debi-
 tam obseruaciam expediunt vel
 requiruntur. In hijs no est du-
 bium qn abbatu picipiendi tenea-
 tur moachus obedire nisi excu-
 setur raconabili impedimeto
 Alia sunt pter regulam; ut que
 nec ibi tinentur nec ad illa ex-
 pediunt vl ordinantur ut leuare
 festuca. Et de hijs est vtrior et
 comunior opimo q in leuiori-
 bus q sit regula tenetur obe-

dire. s? no in gnuoib? **Q**ue aut
 oino preter regulam sut in hijs
 no tenet obedire. qz no tene-
 tur nisi qntum se obligauit
 sua professioe perfecta tn obe-
 diencia etiam in hijs obedit. Alia
 sunt otra regulam; ut quoz op-
 posita ibi picipiuntur vel pro-
 hibentur. de hijs distinguendum
 est. qz quedam sut in quib? p-
 latus pot dispesare. quedam in
 quib? non pot eo q regula l-
 constitucio prohibet. Aut ergo
 certu est religioso q prelatus
 in tali casu in quo picipit non
 pot dispesare. et tuc non debet
 obedire. Aut certu est q pot
 et tunc debet obedire. Aut du-
 bium est an possit et tuc racoe
 dubij dico simpliciter q tene-
 tur obedire. **I**xc de pe. **I**n du-
 bijs eni obediendo alteri pre-
 fertu superiori quis multiplici-
 ter excusatur. **P**rimo scd; ray.
 in suma **S**ubdit9 qui mouet
 bellu dno suo sibi mandante
Qn eni s?ditus probabiliter
 dubitat an dns habeat iustu
 bellum excusatur ibi s?ditus
 ppter bonum obediencie. licet
 forte peccet dns otra deum ma-
 la picipedo. vnde aug9. li. con-
 tra manichu **V**iz iustus si for-
 te s? rege sacrilego militet re-
 de pot illo iubete militare vel
 bellare si qd iubetur vel no ee
 cōtra preceptu dei certu est vl

utrum sit certum non est. ita ut
 fortasse reum faciat iniquitas
 imperadi. Innocentem autem mi-
 litem ostendat ordo viuendi. **S**
 intellige secundum wilh. quando du-
 bitat miles an assint conditiones
 requisite ad bellum iustum. videlicet
 persona. res. causa. animus. et au-
 toritas. **I**tem secundum hostien. in-
 tellige probabiliter dubitante
 quando inquisitum quod tunc potuit
 et periculosiores consuluit et semper
 dubius remansit. ne in conscientia
 sit affectatus ignorantie. unde
 in rebus dubiis homo pro illius
 natione sua laborare debet ut docet
 augustinus libro lxxxiii. questionum
Et habet de xxxviii. finali di-
 ctes. Non omnis ignorans immu-
 nis est a pena. ille enim ignorans
 potest excusari a pena qui quod
 disceret non inuenit. Illis autem ig-
 nosci hoc non poterit qui habentes
 a quo disceret operam non
 dederunt. **S**ecundo excusat du-
 bium aliqualem in reddendo debi-
 tum in matrimonio in casu quo
 mulier crederet primum virum
 defunctum et iam alium duxit. et nunc
 audit primum virum vivere. Nam
 ut thomas dicit. q. lxxi. super iii. di-
 xxxviii. **S**i post secundum con-
 tractum oritur aliqua dubitatio
 de vita prioris viri ex aliqua cau-
 sa que certitudinem facere pos-
 sit nec reddere debet nec exige-
 re debitum. **S**i autem causa il-

la faciat probabilem dubitationem
 debet reddere. sed non exigere
Si autem sit leuis suspitio potest
 utrumque licite facere. quia debet
 illam causam potius abicere quam
 hoc conscientiam forre. **H**ec thomas.
Tercio excusatur in dubio etiam
 ubi superioris non arceat manda-
 tum ut in scrupulosis et timoratis
 dictum est super primo precepto
 de regula tertia peccati mortalis.
Item in precepto de sacramento eu-
 caristie et de accedentibus cum remor-
 su peccati. **Q**uarto excusantur in
 dubiis obediendo religiosi eo
 modo quod dictum est nunc in dubio
Quinto excusat quis possessor ali-
 cuius rei quam credidit bonae fidei fu-
 isse suam eo quod habet continuationem pos-
 sessionis bonae fidei iusto titulo et
 re prescriptibile; ibi esse credidit
 et sic prescriptio habere locum
 credit licet iam incipiat ex aliquo
 motivo dubitare an res sit sua
 dicentem hostien. quod talis adhuc
 dicitur habere bonam fidem et
 utetur fructibus et sic prescribit
 debet tamen ab alijs inquirere verita-
 tem ut sic ad eam perueniat et illa pro-
 bat per iura canonica et civilia **I**dem
 dicit. **l**xxi. in glo. extra de rescrip-
 super. c. **Q**uoniam omne **I**dem innocencius in glo.
 ibidem. **D**ubitatur in quibus in
 dubiis quis sibi rectam conscientiam
 debeat forre **S**ed scilicet iohannem
 de tabaco li. de consolatione theo-
 logie. xlii. c. viii. in dubiis inquit

bonorum viroꝝ vita alijs viuē
 di debet esse regula. Est igitur
 respiciēdū ad facta bonorum
 viroꝝ ⁊ discretorum. Et si plu
 res tales vel ut in pluribus ca
 su tali eis occurrēt sic vel sic
 se habere inuenires aut estima
 cōne tua iudicares tūc ⁊ tu si
 milter agere nō formides hęc
 ille Ad idē ē Cancell. parisiē.
 ⁊ gersona tractatu de vita aie
 lectiōe sexta sic dicēs **B**enera
 le damus documentū. credere
 se; facilius sapiētum ⁊ bonoꝝ
 iudicō ⁊ vera eoz cōmunes se
 tentias nō leuiter sibi met for
 re scrupulos anxios ⁊ timidos
Fallos si nō iube sapiens Fili
 ne imitais prudētie tue Et ruz
 sus. Noli trasgredi terminos
 quos posuerūt p̄res tui hoc p̄
 cipue necariū ē apud religio
 sos respectu supioꝝ suoz hęc
 etiā apud ignaros d̄marū le
 gum hęc ille. Idē dicit de iunio
 rib; thologis respectu senten
 tie scioꝝ in quibus vita ⁊ do
 ctina in morib; suis concordat
Et causā affigēt Quia virtus lo
 ge certis arte op̄ratur ⁊ iuue
 nes passioib; obtenebrāt. p̄
 satis concordat Jero. sup illō
 p̄. iij. dicēs Re imitais pru
 dētie tue. prudētie sue inqt im
 mittur q̄ ea q̄ sibi agenda vel
 dicēda vidētur patrū decretis
 ⁊ p̄ponit. **¶** Quo ad. ij. p̄inci

pale de cōtemptu qd̄ sit ⁊ qn̄
 mōle pccm. **R.** Cancell. de vi
 ta aie lectione. v. vbi sic dicit
Cōsulū sum a; dñi Anthio
 dorē vbi loq̄tur de cōtemptu
 ⁊ dicit q̄ cōtemptus est app̄cia
 ri rem min⁹ iusto. Alio mō est
 rem negligere ⁊ de ea nō cuā
 re ut dū pccās habet circūstā
 tias retrahētes sed eas nō cuāt
 aduertere. claudit q̄; oculum
 quodāmō ⁊ vrit tergū ad
 eas. Tercō mō est irasci rei tā
 q̄ vili ⁊ eam asp̄nari. p̄mū est
 malū. secundū p̄ius. tertium
 p̄ssimū. dicam⁹ ergo q̄ in om̄i
 pccō etiā vniāli omittatur cō
 tēptus det. **¶** Primo mō vze vel
 interpretatiue **S**ecund⁹ cōtēp
 tus interuenire p̄t tā in mor
 li q̄m solo viali. **T**ert⁹ con
 tēptus circa deū precipientē
 ⁊ erga p̄latum suum inq̄ tum
 prelatus est. non vidz vnq̄
 hie cū deliberacōe cōpleta abs
 q̄ pccō mōli. ⁊ hoc vcatur
 app̄rie cōtēptus **N**ihilominus
 aduertēdū est diligenter. q̄
 refert plurimū dicere aliquō
 fieri ex cōtēptu. ⁊ aliqd̄ esse cū
 cōtēptu. **S**icut refert aliqd̄ fi
 eri ignorāter. ⁊ aliqd̄ ex ig
 norātia. **D**icitur quippe hie ex
 cōtēptu. qn̄ cōtēptus ē p̄n
 cipalis causa talis actiōis hie
 q̄ illo nō existēte nō fier; actō
 ita quis op̄atur ex ignorācia

quā illa nō existēte nullo mō fieret illud quod fit. proueit autē actus nōnūq̄ cū contemptu vere vel interpretatiōe non tñ ex contemptu. qz otemptus nō est in causa s; vel infirmitas. aut debilitas. aut ignorantia. aut affectio vicōsa. aut libidiosa dñatur. Sicut peccat aliq̄s qñqz ignorāter. ita tñ qz non min⁹ operaretur qd̄ opatur si illud cognosceret. p̄pterea palā est ignorātiā tūc non esse causam agētē s; circūstātem. Quēadmodū cōtingit in subditis qui dicūt se scādali sari de factis superiorum quos tñ ab actōib; malis non cōpescer; scādali cessacōe a platorum vita bona s; ita sibi blādiūtur a sup̄ alios querunt excusacōes in peccatis.

h **¶** Ex hīs oib; nō videt̄ regula generalis posse sumi de distinctōe inter mortale et veniale penes hoc qd̄ est eē vel non eē ex otemptu. Quā si capiatur contemptus p̄mo mō nō ē necē oēs actū factū ex cōtemptu eē mortale. dū sc; deus aut platus appetitur min⁹ iusto. solū veniale et ex otemptu tali mentitur aliq̄s. aut o cō se iocatur. vel lente resistit p̄mis motib;. Sicut ex secundo otemptu pōt eueire qz uis nō ita leuiter a frequēter demiqz act⁹ qui puenit delibēate deliberacōe cōpleta ex terco cō

temptu ut mihi videtur est sup̄ mortale. hoc enī fit qñ peccans attēdit ad precipiētem et ad p̄ceptum eius licitū siue deo sit siue prelatus et p̄t vilipēsiōe; et asp̄nacōe; p̄cipientis suiqz p̄cepti assurgit effrenate ad actū talem faciendū vel obmittēdum. alioquā non facturū. vel non obmissur⁹ hoc p̄prie ē agere ex cōtemptu tanq̄ si dicat ut aliqui. Ego in despectū vstrū et quia sic p̄cipitis agā oppositū. hxc cancel. parisiē. de gerlo. Ad idem est thō. ut sup̄ p̄cepto. i. de sup̄bia Satis etiā cōcordare videtur hūbert⁹ sup̄ li. ostitu cōnū ubi addit. qz maioritas et minoritas otemptus infurgit ex multis. Aliqñ ex magnitudine rei cōtepte. aliqñ ex numero cōtemptoz. aliqñ ex cōtemnentis magis debita subiectiōe. aliquādo ex act⁹ intensiōe. aliquādo ex frequēcia. aliquādo ex obstinacōe. aliquādo ex otemnentis modicitate. Est autē differentia inter negligentiam et cōtemptū scd; b̄tūm bern. qz negligentia est lāguoz mericie. s; cōtempt⁹ est tumor sup̄bie. **¶** Quo ad .iij. p̄ncipale quale sit peccatū inobediētia. s̄ndet v̄lricus li. vi. tractatu. iij. Inobediētia exhibita plato nō ē s̄m se mortale peccatū nisi sit otra p̄ceptū ei⁹

Secundum Preceptum

Quia ipse platus ideo manda-
tum temperat. quod non vult seditu
p quilibet leui causa exponere discri-
mini moralis peccati. Diximus autem
secundum se quod ex auctoritate non obedi-
entis simplici mandato potest hoc
fieri in ordine peccati scilicet cum hoc fa-
cit et alii scriptu auctoritatis
plati quod intendit ei non obedire.
etiam si precipiat id quod mandat

Sequitur secundum pre-
ceptum Capitulum primum

Preceptum secundum
est Non assumes no-
men dei tui iuramentum
Non enim habebit
deus in se quod assumptum nom-
eius frustra. Circa quod ponuntur
quinque capitula. Primum
est de intellectu verborum huius pre-
cepti generaliter de iuramento
licito. Alia vero erunt de modis
hoc preceptum transgrediendi
Qantum ad primum non dicitur
secundum theodorem 2. 2. q. Cxij. Et secundum
alexandrum de halim suo. iij. dis-
c. xxxvii. quod non est intelligendum
hoc preceptum solum de hoc nomine
deus: quod illud non sit inuicem
assumendum. si est intelligendum
de omni nomine per quod rationa-
li merito deus innotescit. sicut sunt
illa nomina. creator. redemptor.
gubnator mundi. et similia. non
enim differt per quodcumque nomen

Capitulum Primum

dei periurium committatur. non omnibus
quippe dei debetur reuerentia
ex parte rei significate que est
vna non autem ex parte vocum ideo
dicitur in singulari non assues
nomen dei tui inuicem. **S**e-
cundo notandum quod ibi non pro-
hibetur omnis assumptio diui-
ni nominis. quod illa potest multis
modis benefici ut in orationibus
dei laudibus. et benedictionibus
ecclesie ac exorismis. et in sermo-
nibus. nec prohibetur hic omnis
iuramentum per nomen dei. quod illa potest
etiam multis modis benefici
Sed hic proprie prohibetur va-
na assumptio diuini nominis que
fici potest vana scilicet theodorus vbi pri-
us dupliciter. Vno modo secundum
seipsum scilicet quod non habet firmitatem
veritatis ut quando quis falsum
iurat que iuramentum est hic prohibi-
ta et principaliter est periurium
et peccatum mortale ut dicitur. Et
hoc voluit glossa. 1. exod. xx. super
hoc precepto. que dicit non as-
sumes scilicet iuramentum per nichilo. Se-
cunda est deuter. v. Non assu-
mes scilicet iuramentum per re que non est
Secundo dicitur assumptio di-
uini nominis vana ex parte iuran-
tis. ut quando quis iurat verum et tamen
ex leuitate et sine iudicio discre-
tionis et tunc licet non sit semper
peccatum mortale. est tamen semper peccatum.
et disponit ad lapsum et periurium
Tercio notandum quod dei nomen